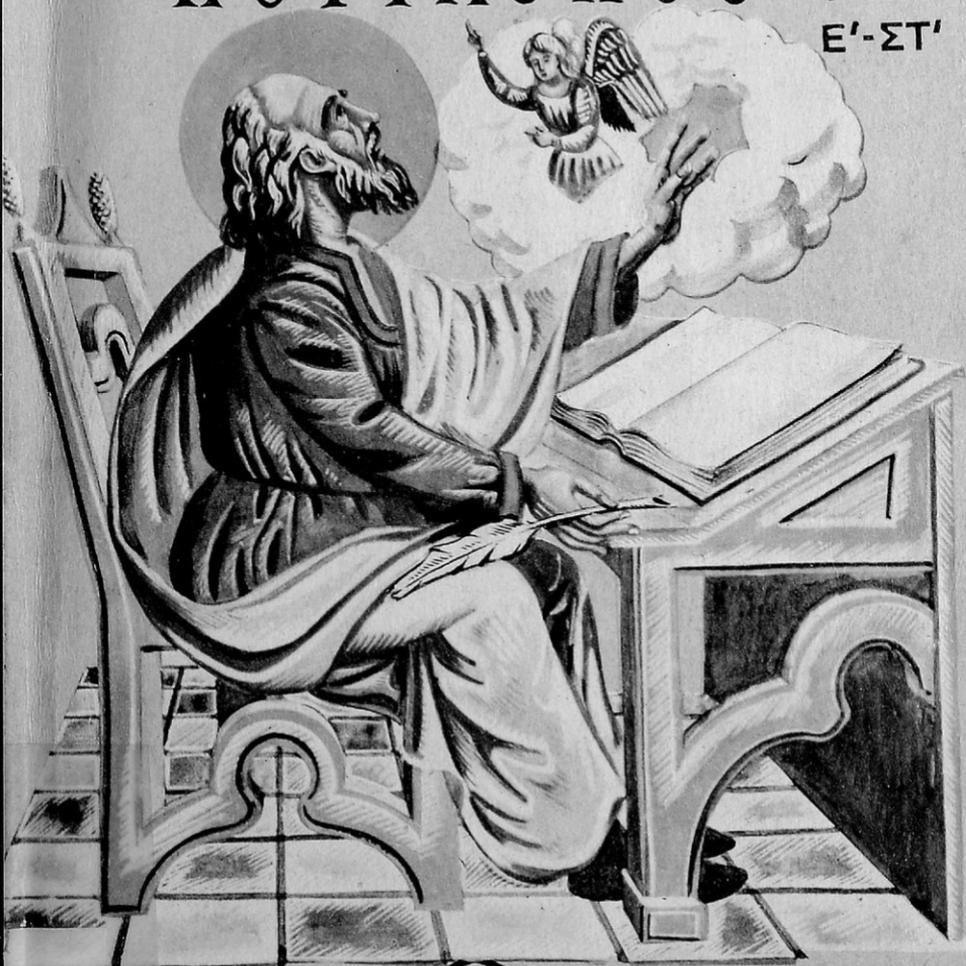

ΗΛΙΑ Π. ΜΗΝΙΑΤΗ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

ΤΑΞΗ
Ε'-ΣΤ'

Ε. Μ. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.

ΑΤΑΝΤΙΣ

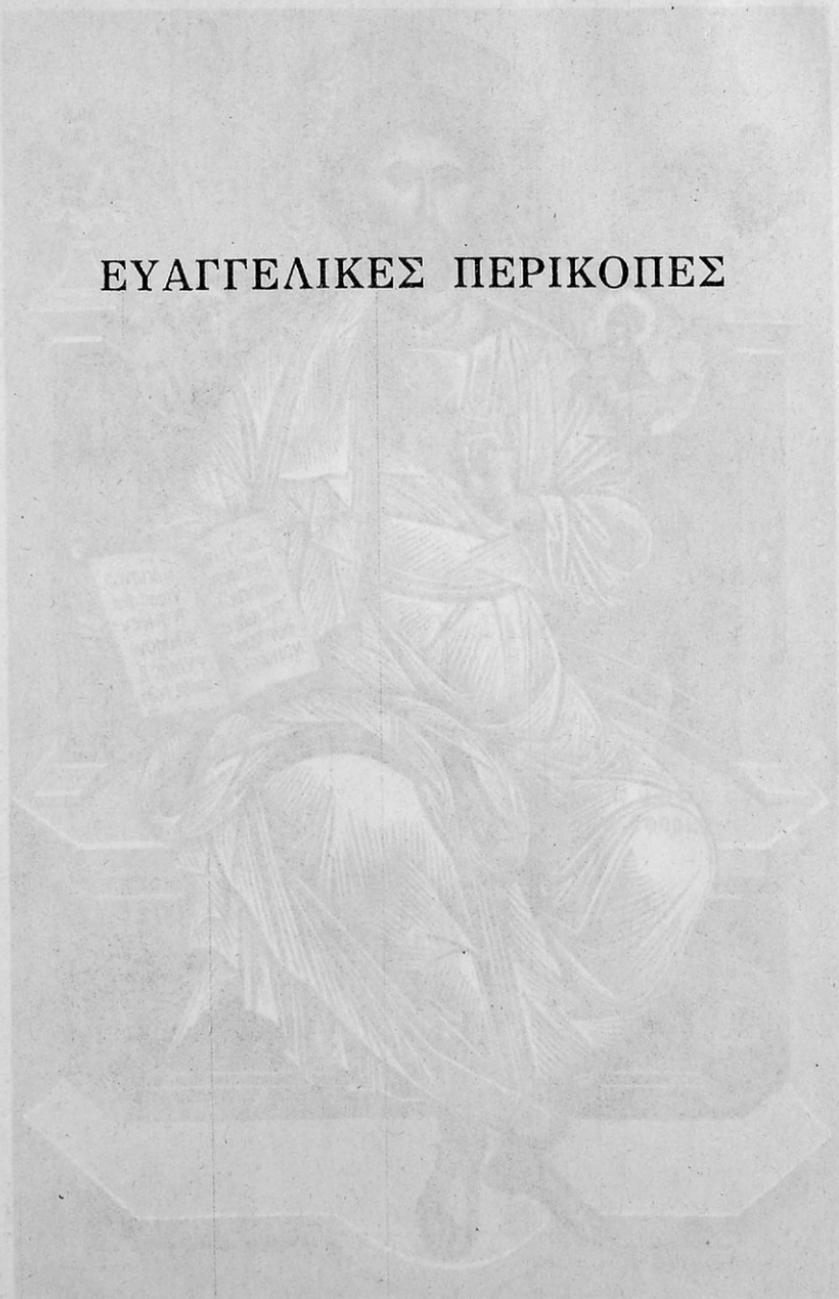
ΟΔΟΣ ΚΟΡΑΗ ΑΡ. 8 - ΑΘΗΝΑΙ

ΔΟΡΦΑΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Παιδείας "Δορφάν"

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

ΗΛΙΑ Π. ΜΗΝΙΑΤΗ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Σπύρος Ι. Παπασπύρου
Ζωγράφος
Καθηγητής Εφαρμογών ΤΕΙ/ΗΠ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Μ. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
"ΑΤΛΑΝΤΙΣ", ΚΟΡΑΗ 8 - ΑΘΗΝΑΙ 1974

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

1. Ἡ ἀγία Γραφή	Σελ.	7
2. Οἱ Εὐαγγελιστὲς	»	9

Α' ΜΕΡΟΣ

Οἱ κατὰ Κυριακὰς Εὐαγγελικὲς περικοπὲς	»	15 — 110
--	---	----------

Β' ΜΕΡΟΣ

1. Εὐαγγελικὲς περικοπὲς τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν....	»	111 — 130
2. Εὐαγγελικὲς περικοπὲς τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν..	»	131 — 134

Γ' ΜΕΡΟΣ

1. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία τοῦ Σωτήρα	»	135 — 159
--	---	-----------

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟ ΚΑΙ ΜΗΝΟΛΟΓΙΟ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1974 - 1975

Εδαγγελικές περικοπές κατά Κυριακές

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1974		ΜΑΡΤΙΟΣ	
	Σελ.		Σελ.
1. Κυριακή :	Ἀρχὴ Ἰνδίκτου ..	2. Κυριακή :	Δεκάτῃ ἑβδόμῃ
8. »	Πρὸ τῆς Ὑψώσεως		Λουκᾶ (τοῦ Ἀ-
	τοῦ Τιμ. Σταυροῦ ..		σώτου) .....
15. »	Μετὰ τὴν Ὑψωση	9. » :	Τῆς Ἀπόκρεω ..
22. »	Πρώτῃ Λουκᾶ ..	16. » :	Τῆς Τυροφάγου
29. »	Δευτέρα Λουκᾶ ..	23. » :	Πρώτῃ Νηστειῶν
			(τῆς Ὁρθοδοξίας)
		30. » :	Δευτέρα Νηστειῶν
			62
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ		ΑΠΡΙΛΙΟΣ	
6. Κυριακή :	Τρίτῃ Λουκᾶ.	6. Κυριακή :	Τρίτῃ Νηστειῶν
13. »	Τετάρτῃ Λουκᾶ.		(τῆς Σταυροπρο-
	Τῶν Ἀγ. Πατέρ. ..		σκυνήσεως) .....
20. »	Ἑκτῃ Λουκᾶ.	13. » :	Τετάρτῃ Νηστειῶν
27. »	Ἑβδόμῃ Λουκᾶ.	20. » :	Πέμπτῃ Νηστειῶν
		27. » :	Τῶν Βαίων .....
			122
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ		ΜΑΪΟΣ	
3. Κυριακή :	Πέμπτῃ Λουκᾶ ..	4. Κυριακή :	Τοῦ Πάσχα .....
10. »	Ὁγδὴ Λουκᾶ ..	11. » :	Τοῦ Θωμᾶ .....
17. »	Ἐνάτῃ Λουκᾶ.	18. » :	Τῶν Μυροφόρων
24. »	Δεκάτ. τρίτ. Λουκ.	25. » :	Τοῦ Παραλύτου ..
			73
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ		ΙΟΥΝΙΟΣ	
1. Κυριακή :	Δεκάτῃ Τετάρτῃ	1. Κυριακή :	Τῆς Σαμαρείτιδος
	Λουκᾶ	8. » :	Τοῦ Τυφλοῦ ...
8. »	Δεκάτῃ Λουκᾶ.	15. » :	Τῶν Ἁγίων Πα-
15. »	Ἐνδεκάτῃ Λουκᾶ		τέρων .....
22. » :	Πρὸ τῆς Χριστοῦ	22. » :	Τῆς Πεντηκοστῆς
	Γεννήσεως	29. » :	Πρώτῃ Ματθαίου
29. » :	Μετὰ τὴν Γέννη-		(τῶν Ἁγίων Πάν-
	ση τοῦ Χριστοῦ ..		των) .....
			84
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1975		ΙΟΥΛΙΟΣ	
5. Κυριακή :	Πρὸ τῶν Φώτων	6. Κυριακή :	Δευτέρα Ματθαίου
12. » :	Μετὰ τὰ Φῶτα	13. » :	Τῶν Ἁγίων Πα-
19. » :	Δωδεκάτῃ Λουκᾶ		τέρων .....
26. » :	Δεκάτῃ πέμπτῃ	20. » :	Τετάρτῃ Ματθαίου
	Λουκᾶ (τοῦ Ζακ-	27. » :	Πέμπτῃ Ματθαίου
	χαίου)		93
		ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	
		3. Κυριακή :	Ἑκτῃ Ματθαίου ..
		10. » :	Ἑβδόμῃ Ματθαίου
		17. » :	Ὁγδὴ Ματθαίου
		24. » :	Ἐνάτῃ Ματθαίου
		31. » :	Δεκάτῃ Ματθαίου
			100

ΚΥΡΙΑΚΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙ ΜΗΝΟΛΟΓΙΟ

ΕΣΟΤΙΚΟ ΕΤΟΣ 194-195

Εργασίες, ημερολόγιο και ημερήσια

ΜΑΡΤΙΟΣ	ΕΤΟΣ	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1944	ΕΤΟΣ
1. Κυριακή	1	1. Κυριακή	1
2. Δευτέρα	2	2. Δευτέρα	2
3. Τρίτη	3	3. Τρίτη	3
4. Τετάρτη	4	4. Τετάρτη	4
5. Πέμπτη	5	5. Πέμπτη	5
6. Παρασκευή	6	6. Παρασκευή	6
7. Σάββατο	7	7. Σάββατο	7
8. Κυριακή	8	8. Κυριακή	8
9. Δευτέρα	9	9. Δευτέρα	9
10. Τρίτη	10	10. Τρίτη	10
11. Τετάρτη	11	11. Τετάρτη	11
12. Πέμπτη	12	12. Πέμπτη	12
13. Παρασκευή	13	13. Παρασκευή	13
14. Σάββατο	14	14. Σάββατο	14
15. Κυριακή	15	15. Κυριακή	15
16. Δευτέρα	16	16. Δευτέρα	16
17. Τρίτη	17	17. Τρίτη	17
18. Τετάρτη	18	18. Τετάρτη	18
19. Πέμπτη	19	19. Πέμπτη	19
20. Παρασκευή	20	20. Παρασκευή	20
21. Σάββατο	21	21. Σάββατο	21
22. Κυριακή	22	22. Κυριακή	22
23. Δευτέρα	23	23. Δευτέρα	23
24. Τρίτη	24	24. Τρίτη	24
25. Τετάρτη	25	25. Τετάρτη	25
26. Πέμπτη	26	26. Πέμπτη	26
27. Παρασκευή	27	27. Παρασκευή	27
28. Σάββατο	28	28. Σάββατο	28
29. Κυριακή	29	29. Κυριακή	29
30. Δευτέρα	30	30. Δευτέρα	30
31. Τρίτη	31	31. Τρίτη	31

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Η Ἁγία Γραφή εἶναι τὸ σύνολο τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης.

Α' ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη περιέχει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ποῦ φανέρωσε ὁ Θεὸς στοὺς Ἑβραίους διὰ μέσου τῶν Πατριαρχῶν, τοῦ Μωυσῆ καὶ τῶν Προφητῶν.

Μὲ τὰ ἱερὰ αὐτὰ πρόσωπα προπαρασκεύασε ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ δεχτῆ ἔπειτα τὴ θεοσκεία τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ Χριστὸς δὲν κατάργησε τὴν Π. Διαθήκη, ἀλλὰ τὴ συμπλήρωσε καὶ τὴν τελειοποίησε.

Τὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης εἶναι 49, καὶ διαιροῦνται: 1) Σὲ ἱστορικά, 2) Διδακτικά καὶ 3) Προφητικά.

1. Τὰ Ἱστορικά Βιβλία διηγοῦνται τὴν ἱστορία τοῦ κόσμου, τὴν κατάστασι τοῦ πρώτου ἀνθρώπινου ζεύγους καὶ γενικὰ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Εἶναι 23, τὰ ἐξῆς: 1) Γένεσις, 2) Ἐξοδος, 3) Λευιτικό, 4) Ἀριθμοί, 5) Δευτερονόμιον (Πεντάτευχος τοῦ Μωυσῆ). 6) Τὸ βιβλίον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, 7) Τὰ τῶν Κριτῶν, 8) τῆς Ρούθ, 9) Τὰ τέσσαρα Βιβλία τῶν Βασιλειῶν, 10) Τὰ δύο τῶν Παραλειπομένων. 11) Τὰ δύο τοῦ Ἑσδρα, 12) Τὸ τοῦ Νεεμιου, 13) Τὸ τοῦ Τωβίτ, 14) Τῆς Ἰουδίθ, 15) Τῆς Ἑσθῆρ καὶ 16) τὰ τρία τῶν Μακκαβαίων.

2. Τὰ Διδακτικά Βιβλία περιέχουν πολλὰς ἠθικὰς ἀλήθειαι καὶ

ωφέλιμες διδασκαλίες, και είναι 7, τὰ ἐξῆς: 1) Τὸ Βιβλίον τοῦ Ἰώβ, 2) Οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ, 3) Οἱ Παροιμίαι τοῦ Σολομώντα, 4) Τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων τοῦ Σολομώντα, 5) Ἡ Σοφία Σολομώντα, 6) Ὁ Ἐκκλησιαστής Σολομώντα και 7) Ἡ Σοφία Σειράχ.

Β' Τὰ Προφητικὰ Βιβλία εἶναι 19 και περιέχουν προφητικούς λόγους περὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Λαοῦ, και ἰδιαίτερα περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσοῦ Χριστοῦ, και περὶ τοῦ βίου και τοῦ ἔργου Αὐτοῦ: 1) Οἱ προφητεῖαι τοῦ Ὠσηέ, 2) Ἀμώς, 3) Μιχαίου, 4) Ὠσήλ, 5) Ὀβδιού, 6) Ἰωνᾶ, 7) Ναούμ, 8) Ἀββακούμ, 9) Σοφονίου, 10) Ἀγγαίου, 11) Ζαχαρίου, 12) Μαλαχίου, 13) Ἡσαίου, 14) Ἱερεμίου, 15) Βαρούχ, 16) Θηρῶν τοῦ Ἱερεμίου, 17) Ἐπιστολὴ Ἱερεμίου, 18) Ἱεζεκιήλ και 19) Δανιήλ.

Γλώσσα τῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης εἶναι ἡ Ἑβραϊκὴ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ 2ο και 3ο βιβλίον τῶν Μακκαβαίων και τῆς Σοφίας Σολομώντα ποὺ γράφηκαν στὴν Ἑλληνικὴ. Ἡ Σοφία Σειράχ, τὸ τοῦ Τωβίτ και τῆς Ἰουδὶθ γράφηκαν σὲ ἑβραϊκὴν διάλεκτον νεώτερον και δημοδέστερον τῆς ἀρχαίας Ἑβραϊκῆς, ποὺ λέγεται Ἀραμαϊκὴ. Ἡ Π. Διαθήκη μεταφράστηκε στὴν Ἑλληνικὴ στὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου τὸν τρίτον π.Χ. αἰῶνα. Λέγεται **μετάφραση τῶν Ὁ' (ἐβδομήκοντα)** χάριν συντομίας, γιατί οἱ μεταφραστές ἦταν ἐβδομήκοντα δύο.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἀναγνωρίζει σὰν ἐπίσημον ἱερὸν Βιβλίον τῆς τῆς μετάφραση αὐτῆς.

Β' ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. Ἡ Καινὴ Διαθήκη περιέχει ὄσα ἀποκάλυψε ὁ Θεὸς σ' ὄλον τὸν κόσμον διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ και τῶν Μαθητῶν Αὐτοῦ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 27 βιβλία, τὰ ὁποῖα διακρίνονται 1) σὲ Ἱστορικά, 2) Διδακτικὰ και 3) Προφητικὰ.

1. Ἱστορικά εἶναι τὰ 4 Εὐαγγέλια 1) τοῦ Ματθαίου, 2) τοῦ Μάρκου, 3) τοῦ Λουκᾶ και 4) τοῦ Ἰωάννη, ὅπου γράφεται ἡ ἱστορία τοῦ βίου τοῦ Κυρίου, τῶν θαυμάτων και τῆς διδασκαλίας Αὐτοῦ, και 5) Οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅπου ἐξιστορεῖται ἡ δράση τῶν πρώτων ἀποστολικῶν ἀνδρῶν, και ἰδιαίτερα τῶν κορυφαίων Πέτρου και Παύλου, και ἡ ἱστορία τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Τὸ βιβλίον τοῦτο γράφηκε ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ.

2. Τὰ Διδακτικὰ Βιβλία περιέχουν διάφορες διδασκαλίες τῶν Ἀποστόλων πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς και ἔχουν μορφήν ἐπιστολῶν. Οἱ ἐπιστολὲς αὐτὲς εἶναι 21, ἦτοι 14 ἐπιστολὲς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου και 7 τῶν ἄλλων Ἀποστόλων, ἦτοι τρεῖς τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη, δύο τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου και ἀνὰ μία τῶν Ἀποστόλων Ἰάκωβου και Ἰούδα.

Οἱ ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου εἶναι; δύο πρὸς Κορινθίους, δύο πρὸς Θεσ-

σαλονικεῖς, δύο πρὸς Τιμόθεον μία πρὸς Ρωμαίους, μία πρὸς Γαλάτες, μία πρὸς Ἐφεσούς, μία πρὸς Κολασσαεῖς, μία πρὸς Φιλιππησίους, μία πρὸς Τίτο, μία πρὸς Φιλήμονα καὶ μία πρὸς Ἑβραίους.

Οἱ 7 ἐπιστολὲς τῶν ἄλλων Ἀποστόλων λέγονται καθολικὲς γιὰτι γράφθηκαν γιὰ ὅλους τοὺς Χριστιανούς, δηλ. γιὰ ὁλόκληρη τὴν καθόλου Ἐκκλησία.

3. Προφητικὰ Προφητικὸ εἶναι μόνο ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Ἐδαγγελιστῆ Ἰωάννη. Σ' αὐτὸ προφητεῖει ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς θὰ καταβάλλῃ τὴν ἀντίδραση τῶν ἐχθρῶν του καὶ θὰ θριαμβέψῃ.

Ἡ γλῶσσα τῶν Βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης εἶναι ἡ τότε ὀμιλουμένη ἀπὸ τοῦ λαοῦ κοινὴ Ἑλληνικὴ διάλεκτος. Ἡ γλῶσσα αὐτὴ εἶχε διαδοθῆ στὴν Ἀνατολὴ ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόδων του.

Ἡ Ἁγία Γραφή ἢ Βίβλος, μεταφρασθεῖσα σὲ ὄλες σχεδὸν τὶς γλώσσες καὶ διαλέκτους, εἶναι τὸ μοναδικὸ βιβλίον στὸν κόσμον ἀπὸ ὅλα τ' ἄλλα καὶ ἔχει καταπληκτικὴ κυκλοφορία.

Οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς τῆς Ἁγίας Γραφῆς φωτίστηκαν ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ (Θεόπνευστοι) γιὰ τὴν εὑρεση τῆς ἀλήθειας. Γι' αὐτὸ ἡ Γραφή λέγεται Θεόπνευστη, ὅπως τὴν ὀνομάζει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «πᾶσα Γραφή Θεόπνευστος» (Β' Τιμοθ. 3,16).

2

ΟΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΕΣ

Η λέξη **Ἐδαγγέλιο** σημαίνει στὴν Καινὴ Διαθήκη τὴν καλὴ καὶ εὐχάριστη ἀγγελία τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Σωτήρα, καὶ τοῦ σωτηρίου κηρύγματός Του. Ἐδαγγέλιο λέγεται καὶ τὸ προφορικὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων. Ἀκόμη καὶ τὸ βιβλίον, πὸν γράφεται τὸ κήρυγμα αὐτό, λέγεται Ἐδαγγέλιο καὶ ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ Ἐδαγγελιστής. Τὰ Ἐδαγγέλια γράφθηκαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 60 - 90 μ.Χ.

Οἱ Ἐδαγγελιστὲς εἶναι οἱ ἐξῆς τέσσερεις:

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΤΘΑΙΟΣ

Ὁ Ματθαῖος ἦταν Ἰουδαῖος καὶ τελώνης τὸ ἐπάγγελμα. Προσκλήθηκε ἀπὸ τὸ Σωτῆρα στὸ ἀποστολικὸ ἀξίωμα ἀπὸ τὸ τελωνεῖο τῆς πόλεως Καπερναοῦμ. Καὶ ὁ Ματθαῖος τὸν ἀκολούθησε πρόθυμα.

Ὀνομαζόταν προτοῦ προσκληθῆ Λευῖς, καὶ μετὰ τὴν πρόσκλησή του ὀνομάστηκε Ματθαῖος, ποὺ σημαίνει Δωρόθεος ἢ Θεόδωρος.

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΤΘΑΙΟΣ

Τὸ Εὐαγγέλιό του κήρυξε πρῶτα στοὺς συμπολίτες του Ἰουδαίους, καὶ ἔπειτα στοὺς Ἐθνικοὺς λαούς. Χάρη τῶν Ἰουδαίων ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιό του στὴ γλώσσα τους. Καὶ ἔπειτα τὸ ἔγραψε στὴν Ἑλληνικὴ χάρη τῶν Ἐθνικῶν.

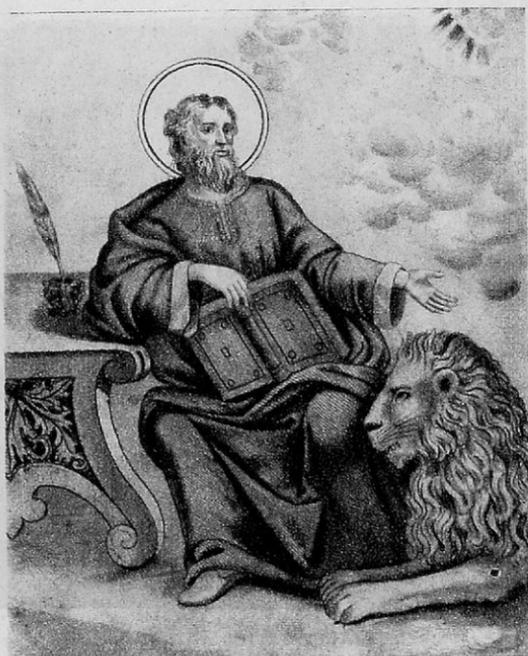
Σκοπὸς τῆς συγγραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου του εἶναι νὰ ἀποδείξη, ὅτι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας, ὅπως προφήτεψαν οἱ Προφῆτες εἶναι ὁ Χριστός. Μαρτύρησε στὴν Αἰθιοπία.

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ

Ὁ **Μάρκος** ἦταν καὶ αὐτὸς Ἰουδαϊκῆς καταγωγῆς. Ὁ **Μάρκος** οὔτε μαθητὴς οὔτε Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ ἦταν.

Συνόδευε τὰ βοηθὸς τὸν Παῦλο καὶ τὸ Βαρνάβα κατὰ τὴν πρώτην του ἀποστολικήν περιοδείαν.

Ἐπειτα ἐγινε συνεργάτης τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Πέτρου ὁ

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ

ὁποῖος καὶ τὸν κατήχησε στὴ Χριστιανικὴ Θερησκεία. Γι' αὐτὸ ὁ Πέτρος ὀνομάζει τὸν Μάρκο γιὸ του, δηλ. πνευματικὸ παιδί του.

Ἀκολούθησε τὸν Πέτρον στὴ Ρώμην τὸ 64 μ.Χ. Καὶ μετὰ τὸ μαρτυρικὸ θάνατό του ἀναχώρησε στὴν Αἴγυπτον, ὅπου κήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον, ἵδρυσεν πολλὰς Ἐκκλησίας καὶ ἐγινε πρῶτος Ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας. Ἐκεῖ ὤπασθη καὶ τὸ μαρτυρικὸ θάνατόν ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρεις.

Στὸ Εὐαγγέλιον διηγεῖται τὸ βίον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτήρα, ὅπως τὰ ἄκουσε ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Πέτρον.

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΛΟΥΚΑΣ

Ὁ Λουκάς ἦταν ἐθνικῆς καταγωγῆς. Γεννήθηκε στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, ὅπου σπούδασε τὴν ἰατρικὴ.

Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πιστοὺς καὶ ἀγαπητοὺς συνεργάτες τοῦ Ἀπόστολου Παύλου. Ἀκολούθησε αὐτὸν στὶς ἀποστολικὲς περιπολίες του στὸν Ἑλληνικὸ κόσμο μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Παύλου. Ἀπὸ τὸν Παῦλο θὰ κατηχήθηκε στὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία.

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΛΟΥΚΑΣ

Κατὰ τὴν παράδοση ὁ Λουκάς ἦταν καὶ ἀγιογράφος, ἰδίως εἰκόνων τῆς Θεοτόκου. Πρῶτος ἰδρυτὴς τῆς Χριστιανικῆς ἀγιογραφίας.

Σὲ ἡλικία 84 ἐτῶν μαρτύρησε στὴ Θήβα τῆς Βοιωτίας. Τὸ λείψανό του μεταφέρθηκε ἐπὶ Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνου στὴν Κωνσταντινούπολη. Μεταφέρθηκε τότε καὶ τὸ λείψανο τοῦ Ἀπόστολου Ἀνδρέα ἀπὸ τὴν Πάτρα.

Ὅταν βρισκόταν στὴν Ἀχαΐα ἔγραψε στὸ Εὐαγγέλιό του ὅσα ἄκουσε ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀπόστολους καὶ Μαθητές. Σκοπὸς αὐτοῦ εἶναι νὰ δώσῃ σ' ἓνα σπουδαῖο φίλο του, τὸ Θεόφιλο, τὴν ἀκριβῆ ἱστορία τοῦ Σωτήρα.

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ὁ Ἰωάννης γεννήθηκε στὴ πόλῃ τῆς Γαλιλαίας Βηθσαϊδᾶ. Ἦταν γιὸς τοῦ Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης, τῆς πιστῆς ἐκείνης γυναίκας, ποὺ ἀκολούθησε καὶ ὑπηρετήσε τὸ Χριστό. Κλήθηκε στὸ Ἀποστολικὸ ἀξίωμα ἀπὸ τὸ Χριστὸ στὴ λίμνη Γεννησαρέτ, ὅπου ἐξασκοῦσε τὸ ἀλιευτικὸ ἐπάγγελμα. Ἦταν προικισμένος μὲ ἔξοχα πνευματικὰ προτερήματα καὶ ἡ καρδιά του ἦταν γεμάτη ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τὸν πλησίον

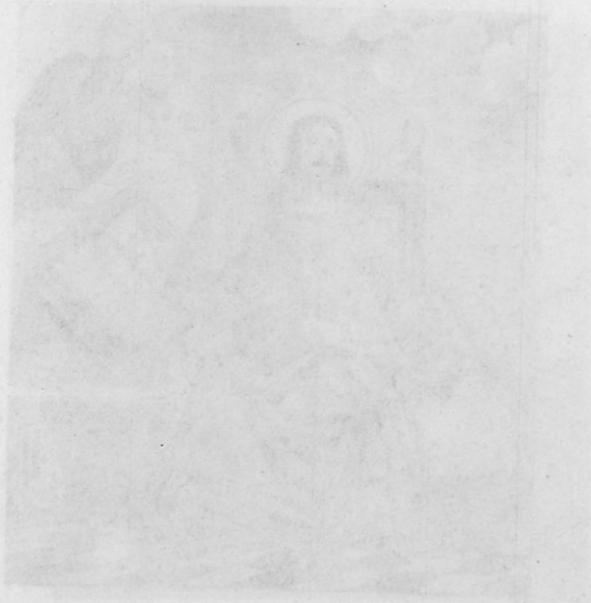
Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἄνθρωποι ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τοῦ Σωτῆρα εἶχαν τὴν γνώση καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Ἰωάννη. Ἦταν ὁ μαθητὴς, ποὺ ἰδιαιτέρως ἀγαποῦσε ὁ Χριστός. Ἀκολούθησε τὸ Χριστὸ μέχρι τοῦ σταυρικοῦ θανάτου Του. Ἀπὸ τὸ Σταυρὸ ἀνέθηκε σ' αὐτὸν ὁ Σωτῆρας τὴν προστασία τῆς ἁγίας Μητέρας Του.

Τὸ Ἀποστολικὸ ἔργο του ἄρχισε στὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴ Σαμάρεια ἔπειτα κήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο του στὴν Ἀσία μὲ κέντρο τὴν Ἔφεσο. Κατὰ τὸ διωγμὸ τοῦ Ἀυτοκράτορα Δομιτιανοῦ (81 - 96 μ.Χ.) ἐξορίστηκε στὴ νῆσο Πάτμο, ὅπου ἔγραψε τὴν **Ἀποκάλυψη**. Ἐπειτὰ γύρισε στὴν Ἔφεσο, ὅπου ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὶς ἐπιστολὲς του. Ἐφτάσε σὲ βαθιὰ γηρατειά. Ἦταν ἄνω τῶν 95 ἐτῶν ὅποτε δὲν μπορούσε

τίποτ' ἄλλο νὰ λέη παρὰ «**τεκνία ἀγαπάτε ἀλλήλους**». Πέθανε καὶ τάφηκε στήν Ἔφεσο.

Στὸ Εὐαγγέλιό του περιγράφει μὲ λαμπρὰ καὶ ὑψηλὰ λόγια τὴν αἰώνια Γέννηση τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάστηκε Θεολόγος.

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΚΥΡΙΑΚΕΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Ἰωάννη, κεφ. γ΄ 13-17

Εἶπεν ὁ Κύριος· οὐδείς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Οὐδείς ἀναβέβηκε = κανείς ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀνεβῆ στὸν οὐρανὸ.
2. Ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ = ὁ ὅποιος, ἐνῶ τώρα εἶναι στὴ γῆ, ἐξακολουθεῖ, σὰν πανταχοῦ παρών, νὰ εἶναι καὶ στὸν οὐρανὸ. Ἐνῶ κατέβηκε ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, δὲν ἀπομακρύνονταν ἀπ' αὐτοὺς (οὐρανοὺς), ἀλλὰ πανταχοῦ ἦταν
3. Οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου = ἔτσι πρέπει νὰ ὑψωθῇ (νὰ σταυρωθῇ) ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
4. Ἀπόληται = γὰ νὰ μὴ χαθῇ, καταστραφῇ κατὰ τὴ μέλλουσα κρίση.
5. Οὕτω γὰρ ἠγάπησε = τόσο πολὺ ἀγάπησε. Ἐδωκεν = ἔστειλε στὸ κόσμo γιὰ νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ νὰ μᾶς σώσῃ.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν περικοπὴ αὐτή, διηγείται ἓνα ὥραϊο διάλογο μεταξὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐνὸς Φαρισαίου, ποὺ λεγόταν Νικόδημος. Ἦταν μέλος τοῦ ἀνώτατου Συνεδρίου. Κρυφὸς ὅμως ὁπαδὸς τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ μαζί με τὸν Ἰωσήφ ἔθαψε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὸ διάλογο αὐτὸν ἔμαθε ὁ Νικόδημος ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἦταν μόνο διδάσκαλος καὶ προφήτης, ἀλλὰ καὶ Θεός. Ὅτι κατέβηκε ἀπὸ τὸν Οὐρανό, ὅπου ἦταν καὶ προηγουμένως, καὶ ὅτι ἔπειτα ἀπὸ τὴ Σταύρωση θὰ ἀναληφθῆ καὶ θὰ ἀνεβῆ πάλι στὸν Οὐρανό.

Καὶ στὴν περικοπὴ αὐτὴ συνέχισε ὁ Χριστὸς τὴ διδασκαλία του πρὸς τὸ Νικόδημο καὶ εἶπε: «Ὁ Μωϋσῆς ᾔψωσε τὸ χάλκινο φίδι στὴν ἔρημο καὶ οἱ Ἰσραηλίτες ἐκεῖνοι, ποὺ δαγκάνονταν ἀπὸ τὰ φίδια, τὸ ἔβλεπαν καὶ θεραπεύονταν». Ἔτσι καὶ ὁ Σωτῆρας πρέπει νὰ ὑψωθῆ πάνω στὸν Σταυρό, δηλ. νὰ σταυρωθῆ γιὰ νὰ σώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία τὸν κόσμο, ποὺ θὰ πιστεῦσε σ' αὐτὸν καὶ θὰ ζητοῦσε τὴ σωτηρία του. Ὁ Θεὸς πάντοτε ἤθελε τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἡ θυσία αὐτὴ τοῦ Υἱοῦ Του φανερῶνει τὴ μεγάλη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Τόσο πολὺ ἀγάπησε ὁ Θεὸς τὸν κόσμο, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔστειλε, μετὰ τὸ σκοπὸ ὅτι κάθε ἄνθρωπος, ποὺ θὰ πιστεῦσε σ' αὐτόν, νὰ μὴ χαθῆ, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ζωὴ αἰώνια.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΨΩΣΗ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Μάρκου, κεφ. η', 34 - θ' 1

Εἶπεν ὁ Κύριος· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον ἂν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; Ἡ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῆ με καὶ τοὺς ἐμούς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-

που *ἐπαισχυνθήσεται* αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὅπισω μου ἀκολουθεῖν = νὰ γίνῃ ὁπαδὸς μου, μαθητὴς μου. 2. Ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν = ἂν ἀπαρνηθῇ τὸν ἑαυτὸ του, δηλ. τὸν ἁμαρτωλὸ ἄνθρωπο, τὸν γεμάτο ἁμαρτίες. Νὰ τὸν θεωρήσῃ ἐχθρὸ τὸν τέτοιο ἑαυτὸ του, πὺ τὸν ὀδηγεῖ στὸ κακό. 3. Καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ = καὶ ἄς σηκώσῃ τὸ σταυρὸ του· δηλ. ἄς σηκώσῃ πόλεμο ἐναντίον τῶν ἁμαρτιῶν του ὑπομένοντας τὶς θλίψεις τοῦ κόσμου καὶ ὑποστηρίζοντας τὴν πίστη του στὸ Χριστὸ καὶ μὲ αὐτὴ τὴ ζωὴ του (αὐτοθυσία). 4. Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι = γιὰτὶ ὅποιος θέλει νὰ σώσῃ τὴ ζωὴ του. 5. Ἀπολέσει αὐτὴν = θὰ τὴν χάσῃ δηλ. τὴν μακάριαν καὶ αἰώνια ζωὴ, ἀφοῦ ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν ἐνάρετη ζωὴ του ἐδῶ στὸν κόσμο. 6. Ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὕτως σώσει αὐτὴν = ὅποιος ἤθελε θυσιάσῃ τὴ ζωὴ του χάρις τῆς πίστεώς του πρὸς ἐμέ, αὐτὸς θὰ σώσῃ αὐτὴν, δηλ. θὰ κερδίσῃ τὴν αἰώνια ζωὴ. 7. Ἀντάλλαγμα = κάτι πὺ νὰ ἀξίζῃ τὸ ἴδιο ὅσο καὶ ἡ ψυχὴ του. 8. Ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμούς λόγους = γιὰτὶ ὅποιος ντραπῇ (τὸ νομίση ντροπὴ του) νὰ μὲ ὁμολογήσῃ Θεὸ καὶ τοὺς λόγους μου ὡς λόγους Θεοῦ. 9. Μοιχαλίδι = στὴ διεφθαρμένη, τὴν ἄπιστη. 10. Τινὲς τῶν ὧδε ἐστηκότων = μερικοὶ ἀπὸ ἐκείνους τὸν στέκονται ἐδῶ καὶ ἀκοῦνε τοὺς λόγους μου. 11. Οὐ μὴ γεύσονται θανάτου = δὲ θὰ πεθάνουν. 12. Ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει = νὰ ἔρθῃ μὲ δύναμη καὶ δόξα. Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Χριστὸς ἐννοεῖ ὅτι θὰ ἐπικρατήσῃ ἡ θρησκεία Του.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὅποιος θέλει, λέει ὁ Χριστὸς, νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, ὅποιος, δηλαδή θέλει νὰ γίνῃ καλὸς Χριστιανός, πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἕνα ὠραῖο ἀγώνα. Πρέπει νὰ ἀρνηθῇ τὶς κακὲς του ἐπιθυμίες. Νὰ ἀφήσῃ τὰ μίσση καὶ τὶς ἁμαρτίες του καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν πίστη του πρὸς ἐμέ. Γιὰτὶ ὅποιος ἐπιμένει στὶς κακὲς πράξεις, δὲ θὰ τοῦ μένῃ καιρὸς νὰ φροντίσῃ γιὰ τὴν ψυχὴ του. Ὅποιος δὲ φροντίζει γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ἀθάνατης ψυχῆς του, αὐτὸς δὲν ξέρεῖ τὴν ἀξία της καὶ θὰ τὴ χάσῃ μὲ τόση εὐκολία ὅσο εἶναι εὐκόλο νὰ χάσῃ κανεὶς ἕνα πολὺτιμο λίθο, πὺ δὲν ξέρεῖ τὴ μεγάλη του ἀξία. «Ποῦα ὠφέλεια, λέει ὁ Χριστὸς, θὰ ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος, ἂν κερδίσῃ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴ του;» Κανένα πράγμα, λέει, στὸν κόσμο δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀνταλλάξῃ μὲ τὴν πολὺτιμη ψυχὴ του. Ὅποιος

λοιπόν, συνεχίζει ο Χριστός, ἀρνηθῆ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι εἶναι χριστιανὸς καὶ νὰ διδάξῃ τοὺς λόγους μου στὸν ἁμαρτωλὸ καὶ ἄσωτο κόσμο, τότε καὶ ἐγὼ θὰ τὸν ἀρνηθῶ ἐμπρὸς στὸν Πατέρα μου. Καὶ δὲ θὰ περῶσῃ πολὺς καιρὸς καὶ θὰ ἀποδειχτῆ, ὅτι εἶμαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ποὺ κατέβηκα ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς. Ἐννοοῦσε τὴ δόξα καὶ τὴ δύναμη ποὺ θὰ ἀποκτήσῃ ἡ θρησκεία Του, τὴν ὁποία (δύναμη) μερικοὶ «τῶν ὧδε ἐστηκότων» ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ βρισκονται ἐδῶ, θὰ προφτάσουν νὰ τὴ δοῦν.

*

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΩΤΗ ΛΟΥΚΑ

Λουκᾶ, κεφ. ε', 1 - 11

Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, ἐστῶς ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, εἶδε δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἄλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. Ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὄλλγον· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν Σίμονα· ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν αὐτῷ· ἐπιστάτα, δι' ὄλης τῆς νυκτὸς κοπιᾶσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ρηματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολὺ· διερρήγγυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν. Καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον καὶ ἐπλησαν ἀμφοτέρα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. Ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσε τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων· ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἄνηρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε. Θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρα τῶν ἰχθύων ἧ συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμονα ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωογράων. Καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην = τὰ ὁποῖα ἦταν ἀραχμένα κοντὰ στὴ λίμνη. 2. Ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν = ἀφοῦ βγήκαν ἔξω. 3. Ἠρώτη-

σεν = παρακάλεσε. 4. 'Επαναγαγεῖν ὀλίγον = νὰ ὀδηγήσῃ τὸ πλοῖο λίγο μακρύτερα ἀπὸ τὴν παραλία. Ἦθελε ὁ Χριστὸς ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ πλοῖο νὰ μπορῇ κάπως ἐλεύθερα νὰ διδάξῃ τὸ λαό, ποὺ εἶχε μαζευτῆ στὴν ὄχθη τῆς λίμνης. 5. 'Επανάγαγε εἰς τὸ βάθος = ὀδηγήσῃ τὸ πλοῖο καὶ φέρε το στὰ βαθιὰ νερά τῆς λίμνης. 6. Χαλάσατε = ρίξτε τὰ δίχτυα σας. 7. Εἰς ἄγραν = γιὰ ψάρεμα. Γιὰ νὰ πιάσετε ψάρια. 8. 'Επιστάτα = Διδάσκαλε. 9. 'Επὶ τῷ ρήματί σου = ἀφοῦ τὸ διατάξεις. 10. Συνέκλεισαν = ἐκλείσαν μέσα στὸ δίχτυ. 11. Διερρήγνυτο = ἄρχισε νὰ σχίζεται, ἐπειδὴ δὲν ἄντεχε ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ψαριῶν. 12. Κατένευσαν τοῖς μετόχοις = ἔκαμαν νεῦμα στους συντρόφους τους. 13. Τοῦ συλλαβέσθαι = νὰ τοὺς βοηθήσουν. 14. 'Επλησαν = γέμισαν τόσο πολὺ, ὥστε κινδύνεψαν νὰ βυθιστοῦν. 15. Ἰδὼν ὁ Πέτρος = ἔταν εἶδε ὁ Πέτρος τὸ μεγάλο αὐτὸ θαῦμα. 16. 'Εξελθε ἀπ' ἐμοῦ = φύγε, γιατί δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ σὲ ἔχω στὸ πλοῖο μου. 17. Κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι = σύντροφοι μὲ τὸ Σίμωνα. 18. 'Ἐση ζωγρῶν = θὰ πιάσης ἀνθρώπους δηλ. θὰ ψαρέψῃς αὐτοὺς μὲ τὸ κήρυγμά σου, θὰ τοὺς ὀδηγήσῃς στὴ σωτηρία. 19. Καταγαγόντες = ἀφοῦ ἔσυραν τὰ πλοῖα στὴν ξηρά.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Τέσσερεις ψαράδες μὲ θαυμαστὴ προθυμία ἀφήνουν τὰ πάντα, τοὺς γονεῖς καὶ τὴν περιουσία τους καὶ ἀκολουθοῦν τὸ Χριστό. Εἶναι ὁ Πέτρος, ὁ Ἀνδρέας, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης. Ἦταν βέβαια ψαράδες, καὶ εὐσεβεῖς ἄνθρωποι.

Ὁ Χριστὸς τελείωσε τὴ διδασκαλία Του ἀπὸ τὸ πλοῖο τοῦ Πέτρου, τὴν ὁποῖαν ἄκουσε αὐτός, ὁ ἀδερφός του καὶ οἱ σύντροφοί του Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. Εἶπε τότε στὸν Πέτρο ὁ Χριστὸς νὰ προχωρήσῃ λίγο στὴ λίμνη καὶ νὰ ρίξῃ τὰ δίχτυα. Ὁ Πέτρος τοῦ εἶπε ὅτι ψάρευαν ὅλη τὴ νύχτα ἐκείνη, ἀλλὰ δὲν ἔπιασαν τίποτα, ἀφοῦ ὅμως τὸ διατάξεις, εἶπε στὸ Σωτήρα, θὰ ρίξω τὰ δίχτυα. Ὁ Πέτρος τρέχει πραγματικὰ καὶ ρίχνει τὰ δίχτυα. Ὑπακούει στὰ λόγια τοῦ Κυρίου, πιστεύει σ' Αὐτὸν καὶ ἀποτέλεσμα τῆς πίστες του αὐτῆς εἶναι τὸ πλουσιότατο ψάρεμα ποὺ ἀκολούθησε. Ἐπιασαν τόσα πολλὰ ψάρια ὥστε ὄχι μόνον τὸ δικό τους πλοῖο γέμισε, ἀλλὰ καὶ τὸ πλοῖο τῶν συντρόφων τους, τοῦ Ἰάκωβου καὶ Ἰωάννη. Ὅλοι θαύμασαν. Καὶ ὁ Πέτρος, ποὺ κατάλαβε ὅτι ἔχει μπρὸς του θεῖο καὶ θαυμαστὸ πρόσωπο, ὁμολογεῖ τὶς ἁμαρτίες του καὶ τὴ μικρότητά του. Ὁ Ἰησοῦς τὸν ἐνθαρρύνει τότε: «Μὴ φοβᾶσαι· ἀπὸ σήμερον θὰ γίνῃς μαθητῆς μου, θὰ γίνῃς ἀλιέας ἀνθρώπων. Εἶσαι ἄξιος νὰ κηρύξῃς τὸ ὄνομά μου παντοῦ». Ἀμέσως τότε ὁ Πέτρος μὲ τὸν ἀδερφό

του Ἀνδρέα καθὼς καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, ἀφοῦ ἔ-
συραν τὰ πλοῖα τους στήν ξηρὰ καὶ τὰ ἄφησαν ἐκεῖ, ἀκολούθησαν
τὸ Χριστό.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΛΟΥΚΑ

Λουκᾶ, κεφ. ς', 31 — 36

Εἶπεν ὁ Κύριος· καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄν-
θρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. Καὶ εἰ ἀγα-
πᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ
γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι.
Καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χά-
ρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. Καὶ ἐὰν δα-
νεῖζετε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστί; Καὶ
γὰρ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα.
Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανεί-
ζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες, καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ
ἔσεσθε υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχα-
ρίστους καὶ πονηροὺς. Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ
Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστί = ποῖα ἀμοιβὴ θὰ σᾶς δοθῇ; Τί εἶδους ἀμοιβὴ
σᾶς ὀφείλεται; **2. Ἀπολαβεῖν** = νὰ πάρετε τόκο καὶ ἔπειτα ὅλο τὸ δά-
νειο. **3. Ἴνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα** = γιὰ νὰ λάβουν πίσω ὀλόκληρο τὸ
ποσὸ ποὺ δάνεισαν. **4. Μηδὲν ἀπελπίζοντες** = χωρὶς νὰ ἐλπίζετε τίποτε
σὰν ἀνταπόδοση ἀπ' αὐτούς. **5. Ὁ μισθὸς** = ἡ ἀμοιβή. **6. Υἱοὶ τοῦ**
Ἵψίστου = Κατὰ χάριν παιδιὰ τοῦ Ἵψίστου, γιὰτι κάνετε τὸ θέλημα τοῦ
Πατέρα σὰν ὑπάκουα παιδιὰ του. **7. Ὅτι αὐτὸς χρηστός** = γιὰτι Αὐ-
τὸς εἶναι σπλαχνικὸς καὶ εὐεργετικὸς. **8. Οἰκτίρμονες** = Ἐλεήμονες καὶ
σπλαχνικοί.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὅλες μας οἱ ὑποχρεώσεις (καθήκοντα) πρὸς τὸν πλησίον μας,
στηρίζονται, λέει ὁ Χριστός, στήν ἐντολή: «καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶ-
σιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως». Δηλαδή νὰ
δείξης τέτοια συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς ἄλλους, σὰν ἐκεῖνη ποὺ θέλεις
νὰ δείξουν ἐκεῖνοι σὲ σένα. Γιατί ὅταν ἔτσι φερόμαστε στὸν πλησίον

μας, θὰ βασιλεύῃ ἀνάμεσά μας, ἀνάμεσα στὴν οἰκογένειά μας, ἀνάμεσα στὴν πατρίδα μας ἢ δικαιοσύνη, ἢ ὁμόνοια καὶ ἡ ἀγάπη. Αὐτὴ ὁμως ἡ συμπεριφορὰ, λέει ὁ Χριστός, ἀν περιορίζεται μεταξύ ἐκείνων, ποὺ μᾶς ἀγαποῦν, δὲν ἔχει καμιὰ ἀξία. Γιατὶ καὶ οἱ κακοποιοὶ ἄνθρωποι ἀγαπιοῦνται μεταξύ τους. Ἐγώ, λέει, σᾶς παραγγέλλω νὰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς σας. Ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη ἀγκαλιάζει ὅλους καὶ αὐτοὺς ἀκόμα, ποὺ μᾶς πικραίνουν. Πλησίον μας εἶναι κάθε ἄνθρωπος φίλος, ἐχθρός, χριστιανός, ἀλλόθρησκος.

Πρέπει νὰ εἶμαστε σπλαχνικοὶ καὶ εὐεργετικοὶ σὲ κείνους ποὺ ἔχουν τὴν ἀνάγκη μας. Καὶ ὁ Χριστὸς φέρνει ἐδῶ παράδειγμα τὰ δάνεια, ποὺ δανείζουν ἰδίως οἱ πλούσιοι στὸ φτωχὸ ἄνθρωπο. Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς νὰ μὴν ἔχη χρήματα οὔτε ν' ἀγοράσῃ ψωμί ἢ τοῦ χρειάζονται γι' ἄλλες οἰκογενειακὰς ἀνάγκες. Σ' αὐτὲς τίς περιστάσεις πρέπει νὰ δανείζουμε, χωρὶς νὰ ζητοῦμε τόκο. Κάποτε μπορεῖ νὰ ἔχουμε τὴν ὑποψία ὅτι ἐκεῖνος ποὺ δανείσαμε δὲ θὰ μᾶς ἐπιστρέψῃ τὸ δάνειο. Καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ πρέπει νὰ τὸν συνδράμομε.

Ὅταν, λέει ὁ Χριστός, συμπεριφέρεσθε μὲ ἀγάπη καὶ μὲ συμπάθεια στὸν πλησίον, τότε κάνετε τὸ θέλημα τοῦ Πατέρα, σὰν ὑπάκουα παιδιὰ του. Γιατὶ καὶ ὁ Θεὸς εἶναι σπλαχνικὸς καὶ εὐεργετικὸς καὶ στοὺς ἀχάριστους ἀκόμα καὶ πονηρούς.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΡΙΤΗ ΛΟΥΚΑ

Λουκᾶ, κεφ. ζ' 11 - 16

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπορεύετο ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν καλουμένην Ναὶν καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ὄχλος πολὺς. Ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς υἱὸς μονογενῆς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ. Καὶ εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖε· καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἕστησαν, καὶ εἶπε· νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ

ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Ἔλαβε δὲ φόβος πάντας καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι προφήτης μέγας ἐγγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέφατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Ναῖν** = πόλη πλησίον τῆς Καπερναούμ, πρὸς νότον τῆς Ναζαρέτ. 2. **Συνεπορεύοντο** = πήγαιναν μαζί. 3. **Ὡς ἤγγισε** = « καθὼς πλησίασε τὴν πύλη τῆς πόλεως, 4. **Ἐξεκομίζετο τεθνηκῶς** = κηδεύεταν ἕνας νεκρός. 5. **Ἰκανὸς** = ἀρκετός. 6. **Καὶ προσελθὼν** = καὶ ἀφοῦ πλησίασε 7. **Ἦψατο τῆς σοροῦ** = ἄγγισε μὲ τὸ χεῖρ του τὸ νεκροκρέβατο (φέρετρο). 8. **Ἔστησαν** = σταμάτησαν. 9. **Ἐγέροθι** = σήκω ἐπάνω. 10. **Ἦρξατο λαλεῖν** = ἄρχισε νὰ μιλῇ. 11. **Ἔλαβε φόβος πάντας** = ὅλοι φοβήθηκαν. 12. **Ἐγγήγερται** = ἔχει παρουσιασθῆ. 13. **Ἐπεσκέφατο** = λυπήθηκε ὁ Θεὸς τὸ λαὸ του.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Κόσμος πολὺς ἀκολουθοῦσε τὴν κηδεῖα τοῦ μονάκριβου παιδιοῦ μιᾶς χήρας. Συμπονοῦσε καὶ λυπόταν γιὰ τὸ μεγάλο δυστύχημα τῆς γυναίκας αὐτῆς. Ὁ Χριστὸς ὅμως τῆς ἔδωσε τὴ μεγαλύτερη χαρὰ, γιὰτὴν ἀνάστησε τὸ παιδί της. «Μὴ κλαῖς», εἶπε στὴ μητέρα. Καὶ ἀφοῦ πλησίασε στὸ φέρετρο εἶπε: «Νεανίσκε, σήκω ἐπάνω», καὶ ὁ νεκρὸς ἄρχισε νὰ μιλῇ. Ὅλοι δόξασαν τὸ Θεὸ καὶ ἔλεγαν ὅτι προφήτης μέγας ἔχει παρουσιασθῆ, γιὰτὴν λυπήθηκε ὁ Θεὸς τὸ λαὸ του.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΛΟΥΚΑ

(ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ)

Λουκά, κεφ. η', 5 - 15

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τὸν σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὁ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φνὸν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφνεῖσαι αἱ ἀκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φνὸν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Ἐπηρεῶτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· τίς εἶν

ἡ παραβολὴ αὕτη. Ὁ δὲ εἶπεν· ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας οἱ ὅταν ἀκούσωσι μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ρίζαν οὐκ ἔχουσι, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὄτα ἀκούειν ἀκουέτω.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁ σπείρων = ὁ γεωργὸς ποὺ σπέρνει στὸ χωράφι τοῦ σιτηρᾶ κ.λ.π.
2. Ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν = καὶ ἐνῶ τὸν ἔσπερνε.
3. Ὁ μὲν ἔπεσε = ἄλλο μὲν μέρος τοῦ σπόρου ἔπεσε.
4. Πέτραν = σὲ πετρῶδες μέρος τοῦ χωραφιοῦ.
5. Φυῖν = ἀφοῦ φύτρωσε.
6. Διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα = ἐπειδὴ δὲν εἶχε παχὺ καὶ ὑγρὸ ἔδαφος.
7. Συμφυεῖσαι = ἀφοῦ φύτρωσαν τὰ ἀγκάθια μαζί με τὸ σπόρο.
8. Ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν = στὸ μαλακὸ καὶ εὐφορὸ ἔδαφος τοῦ χωραφιοῦ.
9. Ἐκατονταπλασίονα = Ἐκατὸ φορές περισσότερο.
10. Τίς εἶη; = τί σημαίνει;
11. Ὑμῖν δέδοται γινῶναι = σὲ σὰς ἔχει δοθῆ ἡ δύναμη νὰ καταλαβαίνετε.
12. Τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ = τίς μεγάλες καὶ ὑψηλές ἀλήθειες τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.
13. Ἴνα βλέποντες μὴ βλέπωσι = γιατί ἐνῶ θὰ βλέπουν τὰ ἔργα μου, δὲ θὰ μποροῦν νὰ ἐννοοῦν αὐτά.
14. Ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν = ἐνῶ ἀκούουν τὴ διδασκαλία μου, δὲν τὴν καταλαβαίνουν.
15. Αἶρει = σηκώνει, παίρνει πίσω, ἀφαιρεῖ.
16. Πρὸς καιρὸν = προσωρινά.
17. Ἀφίστανται = ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ.
18. Πορευόμενοι = ἐνῶ ἀκολουθοῦν.
19. Συμπνίγονται ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου καὶ οὐ τελεσφοροῦσι = πνίγονται μαζί με τίς φροντίδες τὰ πλοῦτη καὶ τίς ἀσωτεῖες τῆς ζωῆς τους καὶ δὲν ὀριμάζουν τὸν καρπὸ. Δηλ. δὲν παραμένουν στὴν πίστη τους.
20. Ὁ ἔχων ὄτα ἀκούειν κ.λ.π. = ὅποιος ἔχει προσοχὴ νὰ ἀκούσῃ τοὺς λόγους μου, ἄς καταλάβῃ τί θέλω νὰ πῶ.

Σημείωση: Ἡ Εὐαγγελικὴ παραβολὴ εἶναι μιὰ ζωηρὴ ἀλληγορικὴ διήγηση. Διὰ τῶν διηγήσεων αὐτῶν προσέλκυε ὁ Χριστὸς τὴν προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρο τῶν ἀκροατῶν γιὰ τὴν εὐκολὴ κατανόηση τοῦ σκοποῦ τῆς διδασκαλίας τοῦ.

Ὁ Χριστὸς βρισκόταν στὴν παραλία τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Ἐκεῖ εἶχε συναθροιστῆ ὄχλος πολὺς ἀπὸ διάφορες πόλεις. Μόλις εἶδε τὸ μεγάλο αὐτὸ πλῆθος, μπῆκε σ' ἓνα πλοῖο. Καὶ ἀπὸ τὸ πλοῖο αὐτό, σὰν ἀπὸ ἄμβωνα, εἶπε τὴν παραβολὴ πού διαβάσετε. Τώρα ὁ Χριστὸς τὴν ἐξηγεῖ στοὺς μαθητὲς του, πού τὸν ρώτησαν τί σημαίνει ἡ παραβολὴ αὐτή. Γιὰ τοῦτο, λέει, μιῶ παραβολικὰ σ' αὐτοὺς, γιατί δὲν εἶναι ἐσωτερικά, ψυχικῶς, καθαροί. Καὶ ἐνῶ θὰ βλέπουν τὰ ἔργα μου, δὲ θὰ μποροῦν νὰ τὰ ἐννοοῦν καὶ ἐνῶ θὰ ἀκούγουν τὴ διδασκαλίᾳ μου, δὲ θὰ τὴν καταλαβαίνουν. Εἶναι, λέει ὁ Χριστὸς, μιὰ τάξη ἀνθρώπων πού μοιάζει μὲ τὸ σπόρο, πού ἔπεσε στὸ δρόμο καὶ τὸν καταπάτησαν οἱ διαβάτες καὶ τὸν ἔφαγαν τὰ πτηνά. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού ἀκοῦνε τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν τὰ ἐκτελοῦν χάνονται γρήγορα. Τοὺς παρασύρει ὁ πειρασμὸς σὲ διάφορες ἀμαρτίες, γιὰ νὰ μὴ πιστέψουν καὶ σωθοῦν. Ἄλλη πάλι τάξη ἀνθρώπων μοιάζει μὲ τὴ βραχώδη γῆ, ὅπου ἔπεσε ὁ σπόρος καὶ δὲ φύτρωσε. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἦταν ἀποφασιστικοὶ καὶ δὲν ἄνοιξαν πρόθυμα τὴν καρδιά τους νὰ φυτρώσῃ μέσα σ' αὐτὴ σταθερὰ ἡ πίστη. Γι' αὐτὸ στὴν παραμικρότερη παραζάλῃ τοῦ πειρασμοῦ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ Εὐαγγελίου, πού προσωρινὰ μόνο ἀκολούθησαν. Ἄλλοι δέχονται τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πνίγονται μέσα στὶς φροντίδες γιὰ πλούτη καὶ ἀσωτείες, ὅπως πνίγεται ὁ σπόρος μέσα στὰ ἀγκάθια. Καὶ ἔτσι δὲν τοὺς μένει καιρὸς νὰ σκεφτοῦν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, γιατί προτίμησαν τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, τὰ πλούτη καὶ τὶς διασκεδάσεις.

Ἡ τέταρτη τάξη εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, πού ἀκοῦνε τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ μὲ τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά τους εἶναι παντοτινὰ ἀφωσιωμένοι στὸ Θεὸ καὶ τὸ θέλημά του. Γι' αὐτὸ φέρουν πολὺν καρπὸ ἀρετῶν.

Συμβολικὰ παριστάνεται ἐδῶ ὁ σπόρος τοῦ σίτου μὲ τὸ σπόρο τῆς Διδασκαλίας. Ἀπὸ τὴν καλλιέργεια τῆς γῆς ἐξασφαλίζεται ἡ σωματικὴ ζωὴ μας. Ἐνῶ ἀπὸ τὴ σπορὰ καὶ καλλιέργεια τῆς Χριστιανικῆς ἀλήθειας ἐξασφαλίζεται ἡ πνευματικὴ μας ζωὴ.

Σημείωση: Ἡ Κυριακὴ αὐτὴ ἀφιερώνεται στὴ μνήμη τῶν ἁγίων

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΕΜΠΤΗ ΛΟΥΚΑ

(ΠΛΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΠΤΩΧΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ)

Λουκά, κεφ. ια', 19 - 31

Εἶπεν ὁ Κύριος ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδι-
δύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέ-
ραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δὲ τις ἦν ὀνόματι Λάζαρος,
ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἠλκωμένος καὶ
ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ
τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέ-
λειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ
ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ·
ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ ἐπάρας
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὄρᾳ τὸν Ἀβραάμ
ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς
φωνήσας εἶπε· πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζα-
ρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ κατα-
ψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. Εἶ-
πε δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά
σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε
παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ
ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες δια-
βῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνανται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς
ἡμᾶς διαπερῶσιν. Εἶπε δὲ ἐρωτῶ ὄν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς
αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς·
ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν
τόπον τούτον τῆς βασάνου. Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωϋ-
σέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί,
πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῆ πρὸς αὐτούς,
μετανοήσουσιν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ
ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ πεισθήσονται.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐνεδιδύσκετο = φοροῦσε. **2.** Πορφύραν καὶ βύσσον = βασιλικά
καὶ πανάκριβα φορέματα. Ἡ πορφύρα ἦταν ἐξωτερικὸ φόρεμα πολυτελέστατο

χρωματιστό κόκκινο, από μάλλινο ύφασμα. Ἡ βύσσος ἦταν ἐσώρρουχο ἀπὸ πολύτιμο καὶ λεπτὸ λινό. **3. Εὐφραινόμενος** = διασκεδάζοντας κάθε μέρα μὲ πλούσια συμπόσια καὶ διασκεδάσεις. **4. Ἐβέβλητο** = ἦταν πεταγμένος. **5. Πρὸς τὸν πυλῶνα** = στὴν ἐξώπορτα τοῦ ἀνάκτορου τοῦ πλούσιου. **6. Ἠλκωμένος** = γεμάτος πληγές σ' ὅλο του τὸ σῶμα. **7. Ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ** = ἔγλειφαν τὶς πληγές του. **8. Ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων** = νὰ μεταφερθῆ αὐτὸς (ὁ Λάζαρος) ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους. **9. Εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ** = στὶς ἀγκάλες τοῦ Ἀβραάμ, δηλ. πλησίον τοῦ δικαίου Ἀβραάμ, στὸν τόπο ὅπου διαμένουν οἱ νεκροί. **10. Ἄδης** = ὁ τόπος ὅπου διαμένουν οἱ νεκροί. **11. Ἐπάρας** = ὑψώσας, ἀφοῦ σήκωσε τὰ μάτια του. **12. Ὑπάρχων ἐν βασάνοις** = γιατί βασανίζοταν. **13. Ὁρᾶ** = βλέπει. **14. Καταψύξη** = δροσίση. **15. Ὅτι ὀδυνῶμαι** = γιατί ὑποφέρω, βασανίζομαι. **16. Παρακαλεῖται** = παρηγορεῖται ἀπὸ τὸ Θεὸ γι' αὐτὰ πού ἄλλοτε ὑπόφερε. **17. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις** = ἐκτὸς ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, κοντὰ σ' αὐτὰ. **18. Ἐστήρικται** = ὑπάρχει ἀνοιχτό. **19. Ἐρωτῶ** = παρακαλῶ. **20. Ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς** = γιὰ νὰ τοὺς βεβαιώσῃ σὰν μάρτυρας γιὰ κεῖνα, πού συμβαίνουν ἐδῶ. **21. Ἀκουσάτωσαν** = ἄς ἀκούσουν. **22. Πεισθήσονται** = θὰ πειστοῦν.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Κύριος ἡμῶν σὲ προηγουμένη του διδασκαλία μίλησε γιὰ τὴν καλὴ χρησιμοποίησιν τοῦ πλοῦτου ἀπὸ τοὺς πλούσιους. Καὶ τώρα συνεχίζει τὴ διδασκαλίαν του ἐκείνη μὲ τὴν παραβολὴν αὐτήν, πού διδάσκει. Ἡ ὅλη εὐτυχία τοῦ πλούσιου τῆς παραβολῆς λείπει ὁ Χριστός, ἦταν τὰ πλούσια συμπόσια καὶ τὰ πλουσιότατα φορέματά του. Καὶ δὲν καταδεχόταν οὔτε ἓνα θλέμμα νὰ ρίξῃ στὸ φτωχὸ Λάζαρο, πού ἦταν ξαπλωμένος στὴν πύλην τοῦ ἀνάκτορου του. Ἦταν πεινασμένος, γεμάτος ἀπὸ πληγές, σχεδὸν γυμνὸς καὶ πιθνοῦσε νὰ χορτάσῃ ἀπὸ τὰ ψίχουλα, πού ἔπεφταν ἀπὸ τὸ τραπέζιν τοῦ πλούσιου. Καὶ σὰ νὰ μὴ ἔφτανε ἡ στέρησίν του αὐτῆ, ἔρχονταν καὶ τὰ σκυλιὰ καὶ τοῦ ἔγλειφαν τὶς πληγές του. Παρ' ὅλη ὅμως αὐτὴν τὴν δυστυχίαν του δὲν ἔβγαξε ἀπὸ τὸ στόμα του οὔτε τὴν παραμικρὴ λέξιν παράπονον ἐναντίον τοῦ πλούσιου, οὔτε καὶ καμιὰ ἀγανάκτησιν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

Ἦρθε τώρα ἡ ὥρα τοῦ θανάτου καὶ τῶν δύο. Τὸ Λάζαρο μιὰ τιμητικὴ συνοδεία ἀγγέλων μετέφερε στοὺς οὐρανοὺς. Τὸν πλούσιον ἔθαψαν στὴ γῆ μεγαλοπρεπῶς οἱ ἄνθρωποι. Ὁ Λάζαρος ἀναπαύεται τώρα στὴν ἀγκάλην τοῦ δικαίου Ἀβραάμ, στὸν παράδεισον. Ὁ πλούσιος βασανιζόμενος στὸν Ἄδην ζῆτᾶ ἐλεημοσύνη (ἔλεος) ἀπὸ τὸ Λάζαρο. Τὸν περιφρονοῦσε ἄλλοτε, ὅταν ἦταν καιρὸς νὰ τὸ ζητή-

ση. Τώρα πού πέρασε ὁ καιρὸς τοῦ ἐλέους, μάταια τὸ ζητᾶ. Ζητᾶ ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ νὰ στείλῃ τὸ Λάζαρο γιὰ νὰ δροσίση τὴ γλώσσα του, γιατί τρομερὰ ὑποφέρει στὴν φλόγα αὐτῆ τῶν βασάνων. «Θυμῆσου, τοῦ λέει ὁ Ἀβραάμ, ὅτι σὺ ἔλαβες μὲ τὸ παραπάνω τὰ ἀγαθὰ σου, ὅταν ζοῦσες. Καὶ ὁ Λάζαρος τὰ κακὰ τῆς δυστυχίας, τῆς φτώχειας καὶ τῆς ἀρρώστιας του.

Ὁ πλούσιος καταλαβαίνει τώρα, ὅτι μετὰ θάνατο δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἐλπίδα γιὰ κείνον πού δὲ μετάνιωσε ὅταν ἦταν στὴ ζωὴ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ παρακαλεῖ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀδερφῶν του στὸν κόσμο. Ἀλλ' αὐτοί, τοῦ λέει ὁ Ἀβραάμ, ἔχουν τὸν τρόπο, ἂν θέλουν νὰ μετανιώσουν.

*

ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΚΤΗ ΛΟΥΚΑ

Λουκᾶ, κεφ. η', 26 - 39

(Βλέπε καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Πέμπτης Κυριακῆς τοῦ Ματθαίου κεφ. η', 28 - 34 καὶ θ', 1)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔλθοντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ὑπήντησεν αὐτῷ ἄνθρωπος τις ἐκ τῆς πόλεως, ὃς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἰκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀνακράζας προσέειπεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; δέομαί σου, μὴ με βασανίσῃς. Παρηγγεῖλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἁκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἔδεσμεῖτο ἀλύσει καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρρήσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους. Ἐπηρώτησε δὲ αὐτόν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοὶ ἐστὶν ὄνομα; Ὁ δὲ εἶπε· λεγεῶν· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν. Καὶ παρεκάλει αὐτόν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἰκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν αὐτόν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. Ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη. Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγεννημένον ἔφυγον, καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ

γεγονός, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶδον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γαδαρητῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβω μεγάλῳ συνείχοντο. Αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον ὑπέστρεψεν. Ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ, ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέν σοι ὁ Θεός. Καὶ ἀπῆλθε καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γάδαρα ἢ Γέργεσα = ἦταν πόλη κοντὰ στὴ λίμνη Γεννησαρέτ.
2. Ἐκ τῆς πόλεως = δηλ. καταγόμενος ἀπὸ τῆν πόλη αὐτή.
3. Ὅς = ὁ ὁποῖος.
4. Ἐκ χρόνων ἰκανῶν = ἀπὸ πολλὰ χρόνια.
5. Οὐκ ἐνεδιδύσκετο = δὲ φοροῦσε φόρεμα περπατοῦσε γυμνός.
6. Ἐν τοῖς μνήμασιν = σὲ σπήλαια κοντὰ στὸ νεκροταφεῖο τῆς πόλεως.
7. Τί ἐμοὶ καὶ σοί; = Ποιά σχέση ὑπάρχει μεταξύ ἐμοῦ τοῦ πονηροῦ πνεύματος, καὶ σοῦ τοῦ Σωτήρα Θεοῦ;
8. Δέομαί σου = Σὲ παρακαλῶ.
9. Συνηπάκει = εἶχε πιάσει.
10. Πέδαις = μὲ σιδερένια δεσμὰ στὰ πόδια του.
11. Διαρρήσσω = ἀφοῦ ἔκοβε, ἔσπαζε τὰ δεσμὰ.
12. Ἠλαύνετο = φερόταν.
13. Λεγῶν = πλῆθος ἰσχυρῶν καὶ φοβερῶν δαιμονίων.
14. Ἄβυσσον = κόλαση.
15. Ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει = ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχαν βγῆ τὰ δαιμόνια.
16. ἱματισμένον = ντυμένον.
17. Σωφρονοῦντα = ἦσυχο καὶ λογικό.
18. Ἠρώτησαν = παρακάλεσαν.
19. Φόβω μεγάλῳ συνείχοντο = εἶχαν κυριευτῆ ἀπὸ μεγάλο φόβο.
20. Ἐπέστρεψεν = δηλ. στὴν Καπερναοῦμ.
21. Εἶναι σὺν αὐτῷ = νὰ μείνη μαζί του.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Παντοῦ καὶ πάντοτε ὁ Χριστὸς ἔδειχνε τὴ μεγάλη του φιλανθρωπία σὲ κάθε ἄνθρωπο. Στους ἀσθενεῖς καὶ δυστυχισμένους ἢ φιλανθρωπία του ἦταν ιδιαίτερη, ὅπως στὸ δαιμονιζόμενο τοῦ Εὐαγγελίου. Μόλις εἶχε βγῆ ἀπὸ τὸ πλοῖο στὴν ὄχθη τῆς Γεννησαρέτ. Τότε μέσα ἀπὸ τὰ σπήλαια τῶν τάφων ὄρμησε μπροστά του ἕνας ἄνθρωπος δαιμονισμένος, μανιακὸς ἀπὸ τὴν πόλη Γάδαρα, καὶ γυμνός. Συχνὰ τὸν ἔδεναν, ἀλλ' αὐτὸς πάνω στὸν ἐρεθισμό τῆς μανίας του ἔκοβε τὰ δεσμὰ καὶ τὶς ἀλυσίδες. Ἡ δύναμή του ἦταν ὑπερβολικὴ καὶ ὑπεράνθρωπη. Ἦταν ἡ δύναμη ποῦ τοῦ τὴν μετέδιναν τὰ πονηρὰ πνεύματα. Ἡ παρουσία, τὸ βλέμμα, ἢ φωνὴ τοῦ Χρι-

στοῦ πάντοτε κατατρόμαξε τοὺς δαιμονισμένους. Καὶ ἀντὶ νὰ ἐπιτεθῆ ἔναντίον τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ μὲ πέτρες καὶ φωνές, ὅπως ἔκανε ἔναντίον τῶν ἀνθρώπων, ἔτρεξε πρὸς τὸ Χριστό. Ἔπεσε μπρὸς Του καὶ ἀφοῦ ἔνωσε τὴ φωνή του μὲ τὴ φωνή τῶν δαιμόνων παρακάλεσε τὸν Ἰησοῦ νὰ μὴ τοὺς βασανίσῃ. Ὁ Ἰησοῦς τὸν ρώτησε, πῶς λέγεται καὶ ἐκεῖνος ἀπάντησε ὅτι λεγεὼν εἶναι τὸ ὄνομά του. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε χάσει τὸ δικό του ὄνομα. Ἦταν ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶν δαιμόνων. Τότε ὁ Χριστὸς δέχτηκε τὴν παράκλησή του νὰ στείλῃ τὰ δαιμόνια σὲ μιὰ ἀγέλη χοίρων, ὅπου ἔβοσκε κοντὰ ἐκεῖ. Τὰ δαιμόνια ἔφυγαν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ μπήκαν στοὺς χοίρους, οἱ ὁποῖοι ἔπεσαν ἀπὸ τὸν κρημνὸ στὴ θάλασσα καὶ πνίγηκαν.

Οἱ Γαδαρνοὶ, μόλις ἔμαθαν ἀπὸ τοὺς βοσκοὺς τὸ θαῦμα, φοβήθηκαν περισσότερο τὸ Χριστό παρὰ τὴ μανία τοῦ ἄλλοτε μαϊακοῦ. Ὁ ἄνθρωπὸς τοὺς σῶθηκε. Αὐτὸ ὅμως δὲν τοὺς ἐνδιέφερε παρὰ οἱ χοῖροι ποὺ πνίγηκαν. Ἦταν βέβαια, μεγάλη ἡ ζημιὰ τους, ἀλλὰ μεγάλη ἦταν καὶ ἡ ἁμαρτία τους. Ὁ νόμος ἀπαγόρευε νὰ τρέφουν χοίρους. Αὐτοὶ τοὺς ἔβοσκαν κρυφά. Τοῦ εἶπαν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν τόπο τους. Αὐτοὶ ἀγαποῦσαν τὶς ἁμαρτίες καὶ τοὺς χοίρους τους, δὲν ἤθελαν τὶς εὐεργεσίες του καὶ τοῦ εἶπαν νὰ φύγῃ.

Ὁ Χριστὸς χωρὶς νὰ ἀγανακτήσῃ εἶχε κάμει τὸ καλὸ. Ἐνας ἁμαρτωλὸς εἶχε σωθῆ. Ἀπὸ μιὰ ψυχὴ εἶχαν βγῆ τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα. Καὶ ὁ ἄλλοτε δαιμονιζόμενος, ἀφοῦ δοξολόγησε τὸν εὐεργέτη του Χριστό, τὸν παρακαλοῦσε νὰ μένῃ πάντοτε μαζί Του. Ὁ Χριστὸς ὅμως παράγγειλε σ' αὐτὸν νὰ πάῃ στὸ σπίτι του καὶ νὰ διηγηθῆ πῶς ὁ Κύριος τὸν εὐσπλαχνίστηκε, καὶ ὅσα ἔκαμε σ' αὐτὸν ὁ Θεός.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΒΔΟΜΗ ΛΟΥΚΑ

Λουκᾶ, κεφ. η', 41 - 56

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπὸς τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ἐπῆρχε· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρακάλεῖ αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ ὡς ἑτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησεν. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. Καὶ γυνὴ οὖσα

ἐν ρύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἦτις εἰς ἰατροὺς προσαναλώσασα ὄλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσε ὑπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὀπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ρύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· τίς ὁ ἀράμενός μου; Ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ λέγεις τίς ὁ ἀράμενός μου; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἥψατό μου τίς· ἐγὼ γὰρ ἐγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ. Ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτία ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων αὐτῷ ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων· μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφήκεν εἰσελθεῖν οὐδένα εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. Ἐκκλιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. Ὁ δὲ εἶπε· μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. Αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησε λέγων· ἡ παῖς, ἐγείρου. Καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. Καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς. Ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἄρχων τῆς συναγωγῆς = ἀρχισυναγωγός, ὁ προϊστάμενος τῆς συναγωγῆς τῶν Ἑβραίων.
2. Ἦν αὐτῷ = εἶχε.
3. Καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν = ἦταν ἐτοιμοθάνατη, ψυχορραγοῦσε.
4. Συνέπνιγεν αὐτὸν = ἐνώ πῆγαιναν στὸ σπῆτι τοῦ Ἰαίριου, οἱ ὄχλοι ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσαν, τὸν συνέπνιγαν, ἐπίεξαν καὶ τὸν στενοχωροῦσαν.
5. Ἐν ρύσει αἵματος = ἔπασχεν ἀπὸ αἱμορραγία.
6. Προσαναλώσασα = ἀφοῦ ζόδεψε.
7. Ὅλον τὸν βίον = ὅλη τὴν περιουσία της.
8. Οὐκ ἴσχυσε = δὲν κατόρθωσε, δὲν μπόρεσε νὰ θεραπευτῆ ἀπὸ κανένα.
9. Ἦψατο τοῦ κρασπέδου = ἔπιασε τὴν ἄκρη τοῦ ρούχου του, ἀφοῦ τὸν πλησίασε ἀπὸ πίσω, ὥστε νὰ μὴ τὴν ἀντιληφθῆ κανεὶς. Ντρεπόταν νὰ φανερωθῆ ἢ ἀρρώστια της.
10. Παραχρῆμα ἔστη ἡ ρύσις = ἀμέσως σταμάτησε ἡ αἱμορραγία.
11. Ἐπιστάτα = διδάσκαλε.
12. Συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι = τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ σὲ περιεκύκλωσαν καὶ σὲ πιέζουσι.
13. Ἐγνων δύναμιν = κατάλαβα νὰ βγαίνῃ ἀπὸ μέσα μου θεραπευτικὴ χάρις.

(δύναμη) και θαυματουργική. 14. "Ότι οὐκ ἔλαθεν = ὅτι δὲν ξέφυγε τὴν προσοχὴ τοῦ Χριστοῦ. "Ότι τὴν κατάλαβε ὁ Χριστός. 15. 'Ιάθη = γιατρεύτηκε. 16. Πορεύου εἰς εἰρήνην = πήγαινε τώρα καὶ μὴ ἀνησυχῆς ἐξ αἰτίας τῆς ἀρρώστιας σου ὅπως προτύτερα 17. Τέθνηκε = πέθανε. 18. Μὴ σκύλλε = μὴ ἐνοχλῆς 19. 'Εκόπτοντο = θρηνοῦσαν καὶ χτυποῦσαν τὸ στήθος τους. 20. Καθεύδει = κοιμάται. 21. 'Εγείρου = σῆκω ἐπάνω. 22. Καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς = καὶ γύρισε ἡ ψυχὴ της στὸ σῶμα της. 23. 'Εξέστησαν = θαύμασαν, κυριεύτηκαν ἀπὸ μεγάλο θαυμασμό. 24. Τὸ γεγονός = αὐτὸ ποὺ συνέβη.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Τὸ σημερινὸ Εὐαγγέλιο μᾶς διηγεῖται δυὸ θαύματα τοῦ Χριστοῦ: 1) Τὴν ἀνάστασι τῆς κόρης τοῦ ἀρχισυνάγωγου 'Ιαίριου καὶ 2) Τὴν θεραπεία μιᾶς γυναίκας ποὺ ἔπασχε ἀπὸ μιὰ ἀθεράπευτη ἀσθένεια.

Ὁ 'Ιαίριος, ἂν καὶ ἦταν 'Ιουδαῖος καὶ ἄρχοντας τῆς συναγωγῆς, ἔρχεται μὲ μεγάλη πίστη πρὸς τὸ Χριστό. Πέφτει στὰ πόδια καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ πάη στὸ σπίτι του καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἐτοιμοθάνατη κόρη του. Ἡ παράκλησή του εἰσακούεται, γιὰ τὸν παρακαλεῖ πρῶτα πρῶτα μὲ πίστη καὶ δευτέρον τὸν παρακαλεῖ γιὰ πράγματα δίκαια καὶ ὄχι παράλογα. Εἶναι βέβαια πολὺ λυπηρὴ καὶ σκληρὴ ἡ θέσι τῶν γονέων, ὅταν χάνουν τὸ παιδί τους καὶ μάλιστα τὸ μονάκριβο παιδί τους. Ὁ Χριστὸς ὅμως δείχνει πάντοτε συμπόνια στοὺς δυστυχισμένους ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἐλεεῖ. Δὲν πρόφτασε ὅμως νὰ φτάσῃ στὸ σπίτι τοῦ 'Ιαίριου, καὶ ἡ κόρη του πέθανε. Ὁ 'Ιαίριος ὅμως δὲ χάνει οὔτε τὴν πίστη του στὸ Χριστό, οὔτε τὴν ὑπομονή του. Τὸ σπίτι τοῦ 'Ιαίριου εἶναι τώρα ἀνάστατο ἀπὸ τοὺς θρήνους τῆς μητέρας, τῶν συγγενῶν καὶ φίλων. Καὶ ὁ Χριστὸς μόλις ἔφτασε ἀνασταίνει τὴ νεκρὴ μὲ τὶς λέξεις: «Ἡ παῖς ἐγείρου».

Ἐνῶ ὅμως πήγαινε στὸ σπίτι τοῦ 'Ιαίριου, ἔκαμε ἓνα ἄλλο θαῦμα. Μιὰ γυναίκα, ἔπασχε χρόνια ἀπὸ αἱμορραγία. Κανεὶς γιὰ τὸς δὲ μποροῦσε νὰ τὴν θεραπεύσῃ, τώρα ὅμως θεραπεύεται χωρὶς νὰ παρουσιαστῇ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν θεραπεία της ἀπὸ τὸ Χριστό. Μόνο ἔπιασε τὴν ἄκρη τοῦ πανωφοριοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀμέσως θεραπεύτηκε. Ὁ Χριστὸς βέβαια τὴν εἶχε δεῖ. Ἐκεῖνη νόμιζε πὼς δὲν τὴ βλέπει. Ντροπέταν νὰ παρουσιαστῇ μπρὸς Του. Ὁ Χριστὸς ὅμως ἀντάμειψε τὴ μεγάλη της πίστη καὶ χάρισε σ' αὐτὴ τὴν ὑγεία της.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΟΓΔΟΗ ΛΟΥΚΑ

(ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΣΑΜΑΡΕΙΤΗ)

Λουκά, κεφ. ι' 25 - 37

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ ἐκπειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήσῃ. Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστί μου πλησίον; Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄνθρωπός τις κατέβαιναν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχῶ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαιναν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἔλθων καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρείτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτήνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέροχθεθαί με ἀποδώσω σοι. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστές; Ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Νομικός = Νομικοὶ λέγονταν οἱ Ἑβραῖοι ἐκεῖνοι ποὺ ἐξηγοῦσαν τὸ Μωσαϊκὸν νόμο. Λέγονταν καὶ νομοδιδάσκαλοι. **2. Ἐκπειράζων** = ζητώντας νὰ τὸν πειράξῃ. Δηλ. μὲ τὸν πονηρὸ σκοπὸ νὰ δοκιμάσῃ, μήπως ὁ Χριστὸς θὰ ἔλεγε κάτι τι ἐναντὶον τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. **3. Τί γέγραπται** = τί εἶναι γραμμένον. **4. Ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου** = μὲ ὅλη τὴ δύναμη σου. **5. Ὡς σεαυτὸν** = σὰν τὸν ἑαυτὸ σου. **6. Ζήσῃ** = θὰ ζήσῃς, δηλ. θὰ κληρονομήσῃς τὴν αἰώνια ζωή. **7. Δικαιοῦν ἑαυτὸν** = νὰ δικαιολογηθῇ ὅτι πραγματικὰ θέλει νὰ μάθῃ. **8. Ὑπολαβὼν** = ἀφοῦ ἔλαβε τὸ λόγο. **9. Ἱεριχῶ** = πόλις τῆς Παλαιστίνης μεταξύ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰορ-

δάνου. Ἡ πορεία τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἱεριχοῦς ἦταν πολὺ ἐπικίνδυνη. Στὴν ἔρημη αὐτὴ ὁδὸ ἔβρισκαν καταφύγιο πολλοὶ κακοποιοὶ καὶ ληστές. **10.** Οἱ = οἱ ὅποιοι. **11.** Πληγὰς ἐπιθέντες = ἀφοῦ τὸν πληγώσαν. **12.** Ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα = ἀφοῦ τὸν ἀφῆσαν μισοπεθαμένο. **13.** Κατὰ συγκυρίαν = κατὰ τύχη. **14.** Ἱερεὺς = Ἐβραῖος ἱερέας, ραββίνος. **15.** Ἀντιπαρῆλθε = πέρασε, ἀν καὶ τὸν εἶδε ἀπὸ τὸ ἀντικρινὸ μέρος τοῦ δρόμου, χωρὶς νὰ τὸν πλησιάσῃ. **16.** Λευίτης = βοθηθὸς τῶν ἱερέων. **17.** Γενόμενος κατὰ τὸν τόπον = ἀφοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου ἦταν πληγωμένος. **18.** Ἐλθὼν = ἀφοῦ πλησίασε αὐτόν. **19.** Σαμαρείτης = Σαμαρεῖτες ἦταν οἱ κάτοικοι τῆς Σαμάρειας, ἐπαρχίας τῆς Παλαιστίνης. Οἱ Σαμαρεῖτες μισοῦσαν τοὺς Ἰουδαίους, ὅπως καὶ αὐτοὶ τοὺς Σαμαρεῖτες. Ἦταν τόσο ἐχθροὶ ἀναμεταξύ τους, ὥστε δὲν εἶχαν καμία σχέση. Οἱ Σαμαρεῖτες πίστευαν καὶ αὐτοὶ στὸν ἀληθινὸ Θεό. Δὲν παραδέχονταν ὅμως διὰ τὰ βιβλία τῆς Παλ. Διαθήκης. Πρόσφεραν ἀκόμη λατρεία στὰ εἰδωλα, γιὰ τὴν εἶχαν ἀναμιχτῆ μὲ ἐθνικοὺς καὶ ἀλλόφυλους. **20.** Ὀδεῦν = ταξιδεύοντας. **21.** Κατέδισεν τὰ τραύματα ἔδισε τὰ τραύματα τοῦ πληγωμένου. **22.** Εἰς τὸ ἴδιον κτήνος = στὸ ζῶο του. **23.** Ἐλαῖον καὶ οἶνον = αὐτὰ ἦσαν τότε τὰ φάρμακα πρώτων βοθηθειῶν γιὰ τοὺς πληγωμένους. **24.** Πανδοχεῖον = ξενοδοχεῖο, χάνι. **25.** Ἐπεμελήθη = φρόντισε **26.** Ἐπὶ τὴν αὔριον = τὸ πρωὶ τῆς ἄλλης ἡμέρας **27.** Δηνάρια = ρωμαϊκὸ νόμισμα ἀργυρὸ, ἀξίας μιᾶς δραχμῆς. **28.** Προσδοπανήσης = ξεοδέψης περισσότερο. **29.** Ἐν τῷ ἐπανάρχεσθαί με = Ὅταν θὰ ἐπιστρέψω. **30.** Δοκεῖ σοι = σοῦ φαίνεται, νομίζει **31.** Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος = ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἐλέησε.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Τὴ στιγμῇ, ποὺ ὁ Ἰησοῦς μιλοῦσε στοὺς μαθητὲς του, παρουσιάζεται ἓνας ἐξηγητὴς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Ἦρθε μὲ τὸν πονηρὸ σκοπὸ νὰ δοκιμάσῃ, μήπως ὁ Χριστὸς θὰ ἀπαντοῦσε ἀντίθετα πρὸς τὸ νόμο. Καὶ τὸν ρώτησε, πῶς μπορεῖ νὰ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνια ζωὴ. Ὁ Χριστὸς χωρὶς νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ, τὸν ρωτᾷ τί λέει ὁ Νόμος γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό. Καὶ ὁ νομικὸς ἀναφέρει τὶς δυὸ μεγάλες ἐντολὰς τοῦ Νόμου, δηλαδή τὴν ἀγάπη πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Ὁ Σωτὴρας τοῦ λέει «Ὅρθα ἀποκριθῆκες. Πάντοτε νὰ ἐκτελεῖς τὶς ἐντολὰς αὐτὲς πιστὰ καὶ εὐλικρινῶς καὶ τότε θὰ γίνῃς κληρονόμος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ». Ὁ νομικὸς γιὰ νὰ δικαιολογηθῇ γιὰ τὴν ἐρώτησή του, λέει πρὸς τὸ Χριστό: «Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ ζήτημα, ποιὸς εἶναι ὁ πλησίον μου, πότε πρέπει νὰ τὸν ἀγαπᾶ καθὼς τὸν ἑαυτὸ μου;» Καὶ ὁ Σωτὴρας τότε εἶπε τὴν ἀραιὰ καὶ διδασκαλικὴ αὐτὴν παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονα Σαμαρείτη.

Ὁ ἄνθρωπος, πού ἔπαισε στά χέρια ληστῶν, οὔτε Ἰουδαῖος ἦταν οὔτε Σαμαρεῖτης. Ἦταν ἀπλῶς ἓνας ἄνθρωπος, ἀδερφός μας, πού εἶχε ἀνάγκη ἀπό τή βοήθειά μας, ἦταν ὁ πλησίον μας.

Οἱ δυο πρῶτοι διαβάτες, ἄνθρωποι ἱερωμένοι, πού γνώριζαν καλά τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀγαποῦν καὶ νὰ βοηθοῦν τὸν πλησίον τους ἄφησαν τὸν πληγωμένο στὴν τύχη του. Ὅ,τι ὅμως δὲν ἔκαμαν αὐτοί, τὸ ἔκαμε ὁ Σαμαρεῖτης, πού τὸν θεωροῦσαν ξένο ἀπὸ τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τὶς ἐντολές του. Αὐτὸς δένει τὰ τραύματα τοῦ πληγωμένου, ἀφοῦ ἔχυσε λάδι γιὰ νὰ ἀνακουφίσῃ τοὺς πόνους του καὶ κρασί γιὰ νὰ πλύνῃ καὶ ἀπολυμάνῃ τὶς πληγές του. Αὐτὸς τὸν ὀδηγεῖ στὸ πανδοχεῖο τῆς Ἰεριχοῦς. Ὅλη τὴ νύχτα ἀγρυπνεῖ κοντὰ στὸ προσκέφαλό του. Καί, ἀφοῦ εἶδε ὅτι δὲ διατρέχει κίνδυνο ἢ ζωὴ του, ἐτοιμάζεται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ταξίδι του. Καὶ προτοῦ νὰ φύγῃ, δίνει παραγγελίες στὸν ξενοδόχο γιὰ τὴν περικοποίηση τοῦ ἀγνωστοῦ του πληγωμένου, μέχρι νὰ γυρίσῃ.

Ἀφοῦ εἶπε ὁ Χριστὸς τὴν παραβολὴ αὐτῆ, ρωτᾷ τὸ Νομικὸ νὰ τοῦ πῆ ποιὸς ἦταν ὁ πλησίον τοῦ πληγωμένου. Καὶ ὁ νομικὸς ἀπαντᾷ ὅτι ὁ πλησίον του ἦταν ἐκεῖνος πού τὸν ἐλέησε. Πῆγαινε τοῦ λέει τότε ὁ Χριστὸς καὶ νὰ θεωρῆς καὶ σὺ πλησίον σου κάθε ἄνθρωπο, ὅποιοδῆποτε καὶ ἂν εἶναι. Μὴν κάνῃς καμιά διάκριση στὴν ἐλεημοσύνη καὶ βοήθειά σου. Νὰ μὴ μοιάσῃς μὲ τοὺς σκληροὺς καὶ ἀκαρδοὺς ἐκείνους ἱερωμένους, πού ἄφησαν τὸ δυστυχῆ ἐκεῖνο στὴν τύχη του.

Κατὰ τὴν ἀλληγορικὴ ἐρμηνεῖα πολλῶν ἐρμηνευτῶν κείνος πού ἔπαισε στοὺς ληστὲς ἐκπροσωπεῖ τὴν ἀνθρωπότητα μετὰ τὴν ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων. Οἱ πληγές εἶναι οἱ ἁμαρτίες. Ὁ ἱερέας καὶ ὁ Λεῖτης συμβολίζουν τοὺς ἱεροὺς ἄντρες τῆς Π.Δ. πού δὲν κατόρθωσαν νὰ θεραπεύσουν τὸν κόσμον. Ὁ Σαμαρεῖτης εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεᾶνθρωπος. Ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον συμβολίζουν τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, μὲ τὰ ὁποῖα θεραπεύονται τὰ ἁμαρτήματα. Τὸ πανδοχεῖο παριστάνει τὴν ἐκκλησία. Ἡ ὑπόσχεση τοῦ Σαμαρεῖτη ὅτι κατὰ τὴν ἐπιστροφή του θὰ ἀνταμείψῃ τὸν πανδοχέα, συμβολίζει τὴν Δευτέρα Παρουσία.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΝΑΘΗ ΛΟΥΚΑ

(ΑΦΡΟΝΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΥ)

Λουκά, κεφ. ιβ', 16 - 21

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφρόρησεν ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχῆ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας τίνι ἔσται; Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Εὐφρόρησεν** = ἔκανε μεγάλη παραγωγή. 2. **Ἡ χώρα** = οἱ ἄγροι καὶ τὰ κτήματά του, τὰ χωράφια του. 3. **Διελογίζετο ἐν αὐτῷ** = συλλογιζόταν μέσα του. 4. **Καθελῶ** = θὰ καταδαφίσω, θὰ γκρεμίσω. 5. **Ἐρῶ** = θὰ πῶ. 6. **Κείμενα εἰς ἔτη πολλά** = τὰ ὅποια εἶναι ἀποθηκευμένα γιὰ πολλὰ χρόνια. 7. **Ἀπαιτοῦσιν** = ζητοῦν, δηλ. οἱ δαίμονες. 8. **Τίνι ἔσται** = σὲ ποῖο θὰ μείνουν; 9. **Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ** = τέτοια παθαίνει ἐκεῖνος ποὺ θησαυρίζει γιὰ τὸν ἑαυτό του μόνο. 10. **Καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν** = καὶ δὲν ἀποχτᾶ πλοῦτη, ποὺ θέλει ὁ Θεός, δηλ. τὴν φιλανθρωπία καὶ τὴν ἐλεημοσύνη.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Στοὺς ἄγρους καὶ τὰ κτήματα ἑνὸς πλουσίου ἔδωσε ὁ Θεός μεγάλη εὐφορία. Ἄφθονα ἦταν τὰ προϊόντα τῶν κτημάτων του, τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, τὸ λάδι, τὸ κρασί καὶ ἄλλα. Καὶ ἀντὶ νὰ θυμηθῆ καὶ νὰ βοηθήσῃ τοὺς φτωχοὺς ἀδερφοὺς του, γιὰ τοὺς ὁποίους τοῦ δόθηκε ἡ μεγάλη αὐτὴ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, συλλογίστηκε μόνο τὸν ἑαυτό του καὶ τὶς ἀσωτείες καὶ διασκεδάσεις του. Ἡ μόνη φροντίδα του ἦταν ὅτι δὲν εἶχε μέρος γιὰ νὰ συνάξῃ τὰ πλούσια προϊόντα του. «Θὰ γκρεμίσω, εἶπε, τὶς ἀποθήκες μου καὶ θὰ χτίσω μεγαλύτερες, ὅπου θὰ χωρέσουν τὰ ἀγαθὰ μου καὶ μὲ αὐτὰ θὰ ἐξασφαλίσω τὴ ζωὴ μου γιὰ πολλὰ χρόνια». Δὲν σκέπτεται ὅτι ὑπάρχει καὶ θάνατος καὶ ὅτι μόνο οἱ ἀγαθὲς πράξεις μένουν καὶ μετὰ θάνατο. Σκέπτεται μόνο γιὰ τὴν κοιλία του. Ἄδιαφορεῖ γιὰ τὴ δυστυχία τῶν γύρω του φτωχῶν καὶ δυστυχισμένων ἀνθρώπων. «Μὴν ἐργάζεσαι,

ἔλεγε στὸν ἑαυτό του, τρώγε, πίνε καὶ διασκέδαζε». Καὶ πραγματικὰ ἔφαγε, ἤπιε καὶ ἀποκοιμήθηκε. « Ἄμυαλε πλεονέχτη, τοῦ λέει ὁ Θεός, στὸν ὕπνο του. Δὲν καταλαβαίνεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου; Αὐτὴν τὴ νύχτα θὰ πεθάνης καὶ τίνος θὰ εἶναι αὐτὰ ποὺ ἐτοίμασες»;

Αὐτὸ τὸ τέλος ἔχει ἐκεῖνος, ποὺ φροντίζει μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό του δηλ. ὁ πλεονέχτης. Καὶ δὲν ἐκτελεῖ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θέλημά Του, ποὺ εἶναι ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ ἐλεημοσύνη, δηλ. ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον μας.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΘΗ ΛΟΥΚΑ

Λουκᾶ, κεφ. ιγ, 10 - 17

Τῶ καιρῷ ἐκεῖνῳ ἦν διδάσκων ὁ Ἰησοῦς ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακῦψαι εἰς τὸ παντελές. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε καὶ εἶπεν αὐτῇ· γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου. Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ· ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι ἐν ταύταις οὐκ ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ Κύριος καὶ εἶπεν· ὑποκριτά, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; Ταύτην δέ, θυγατέρα Ἀβραάμ οὖσαν, ἦν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐν τοῖς σάββασι = σὲ ἡμέρα Σάββατο. Ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἦταν ἡμέρα ἀργίας καὶ ἀναπαύσεως, καθὼς σὲ μᾶς ἡ Κυριακὴ. 2. Πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας = τὴν εἶχε κυριεύσει τὸ πονηρὸ πνεῦμα. 3. Συγκύπτουσα

πουσα = καμπουριασμένη, 4. Ἐνακῦψαι = νὰ σηκῶσῃ τὸ κεφάλι τῆς ψηλά. 5. Εἰς τὰ παντελές = ὅλως διόλου. 6. Ἀπολέλυσαι = ἔχεις ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια σου. 7. Ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι = κατὰ τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ ἐργάζεσθε. 8. Ἀπαγαγῶν = ἀφοῦ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὸ στάβλο καὶ τὸν ὀδηγήσῃ. 9. Ἐδῆσεν = ἔδεσε. 10. Οὐκ ἔδει λυθῆναι; = δὲν ἔπρεπε νὰ λυθῆ, νὰ λευτερωθῆ. 11. Κατησχύνοντο = καταντροπιάζονταν. 12. Οἱ ἀντικείμενοι αὐτῶ = οἱ ἐχθροὶ τοῦ Φαρισαίου.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἐνα Σάββατο ὁ Χριστὸς δίδασκε σὲ μιὰ Ἑβραϊκὴ συναγωγὴ. Ἦταν ἡμέρα ἀργίας καὶ πολὺς κόσμος μαζευτόταν ἐκεῖ. Ἀνάμεσα στὸν κόσμον αὐτὸν ἦταν πολλοὶ Φαρισαῖοι καὶ ἄλλοι ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ. Μεταξὺ τοῦ κόσμου τῆς συναγωγῆς, ἦταν καὶ μιὰ γυναίκα, ὅπως εἶδατε στὸ Εὐαγγέλιο, ποὺ ἔπασχε ἀπὸ πονηρὸ πνεῦμα δεκαοχτῶ χρόνια. Ἦταν καμπουριασμένη καὶ δὲν μποροῦσε νὰ σηκῶσῃ τὸ κεφάλι τῆς ψηλά. Ἡ συμπαθητικὴ καὶ σπλαχνικὴ καρδιὰ τοῦ Ἰησοῦ δὲν μποροῦσε νὰ ἀδιαφορήσῃ μπρὸς στὴν δυστυχία αὐτῆ. Τὴν κάλεσε κοντά του, ἔβαλε τὰ χέρια του πάνω στὴν καμπουριασμένη ράχη τῆς καὶ τῆς εἶπε: «Γυναίκα, ἔχεις τώρα ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴν ἀσθενεία σου». Ἀμέσως τότε κατάλαβε αὐτὴ τὸ θαυματουργὸ ἀποτέλεσμα. Σήκωσε τὸ σῶμα τῆς καὶ δόξασε τὸ Θεό. Οἱ Φαρισαῖοι ὅμως καὶ πρῶτος ἀπὸ αὐτοὺς ὁ ἀρχοντας τῆς συναγωγῆς, ὁ ἀρχισυνάγωγος, κινούμενος ἀπὸ φθόνον ἀγανάχτησε ὅτι σὲ ἡμέρα ἀργίας τοῦ Σαββάτου θεράπευσε ὁ Χριστὸς τὴ φτωχὴ αὐτὴ γυναίκα.

«Ἐποκριτὴ, λέει τότε ὁ Ἰησοῦς στὸν ἀρχισυνάγωγο, κάθε Ἰουδαῖος δὲ δείχνει συμπάθεια στὰ ζῶα ποὺ εἶναι δεμένα στὸν στάβλο καὶ διψοῦνε καὶ τὰ ὀδηγεῖ νὰ τὰ ποτίσῃ, τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου; Δὲν κάνει ἐργασία; Καὶ ἐγὼ δὲν ἔπρεπε νὰ δεῖξω συμπάθεια σὲ μιὰ συμπατριώτισσά σας καὶ νὰ τὴν ἐλευθερώσω ἀπὸ τὴν ἀσθενεία τῆς; Ἡ ἀγαθοεργία καὶ κάθε καλὴ πράξη δὲ διακρίνει μέρες. Μπορῶ νὰ κάμω τὸ καλὸ καὶ τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου». Καὶ ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ ὁ Χριστὸς, οἱ φθονεροὶ τοῦ ἐχθροὶ καὶ ὑποκριτὲς καταντροπιάστηκαν. Ὁ λαὸς ὅμως ἔχαιρε γι' ὅλα αὐτὰ τὰ ἐνδοξα καὶ θαυμαστά ἔργα τοῦ Σωτήρα.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ ΛΟΥΚΑ

(ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΡΟΠΑΤΩΡΩΝ)

Λουκά, κεφ. ιδ', 16 - 24

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα καὶ ἐκάλεσε πολλούς. Καὶ ἀπέστειλε τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστι πάντα. Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· ἄγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἕτερος εἶπε· ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἕτερος εἶπε· γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἔλθειν. Καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης, εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. Καὶ εἶπεν ὁ δούλος· κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί. Καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον· ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκεῖνων τῶν κεκλημένων γεύσεταιί μου τοῦ δείπνου. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Τῇ ὥρᾳ** = κατὰ τὴν ὥρα τοῦ δείπνου. Ἦταν συνήθεια τότε νὰ προσκαλοῦν τοὺς καλεσμένους καὶ πρὶν καὶ τὴν ὥρα τοῦ δείπνου. 2. **Ἀπὸ μιᾶς** = συγχρόνως. Σὰ νὰ ἦταν ὅλοι οἱ καλεσμένοι σύμφωνοι ματαξὺ τους. 3. **Ἐρωτῶ σε** = σὲ παρακαλῶ. 4. **Ἐγημα** = παντρεύτηκα. 5. **Παραγενόμενος** = ἀφοῦ ἦρθε. 6. **Ῥύμας** = στοὺς δρόμους. 7. **Ἀναπήρους** = σακάτηδες. 8. **Γέγονεν ὡς ἐπέταξας** = ἔγινε ὅπως διάταξες. 9. **Φραγμοὺς** = μάντρες, ὅπου κατοικοῦν πολλοὶ φτωχοί. Αἱ πυκνοκατοικημένες συνοικίες. 10. **Ἀνάγκασον** = πρότρεψε πολύ. 11. **Κλητοί** = καλεσμένοι.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Πρῶτοι προσκλήθησαν στὸ μεγάλο δεῖπνο, δηλ. στὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ποὺ αὐτοί, σὰ γραμματισμένοι, ἤξεραν τὸ Νόμο καὶ τὶς προφητείες. Ἀπὸ φθόνο ὄμως, ἀπὸ ὑπερηφάνεια καὶ ἀπὸ ἀμέλεια δὲν ἔδωσαν σημασία στὴ διδα-

σκαλία τοῦ Χριστοῦ. Τότε ὁ Χριστὸς ἔστρεψε τὴν προσοχή του στὸν ἀπλοῖκὸ λαὸ καὶ τὸν ἐκάλεσε στὸ δεῖπνο του.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ παράθεσε δεῖπνο μεγάλο, εἶναι ὁ Θεός, ποὺ ἔστειλε τὸ Σωτήρα στὸν κόσμο, ἀφοῦ ἔλαβε δούλου μορφή καὶ ἔγινε ἄνθρωπος. Δὲν ἔδειξαν ὅμως προθυμία στὴν πρόσκλησή του οἱ καλεσμένοι, ποὺ εἶπατε προτιότερα. Ἄλλος εἶπε ὅτι ἀγόρασε ἀγρὸ καὶ θέλει νὰ πάη νὰ τὸν δῆ· ἄλλος εἶπε ὅτι ἀγόρασε πέντε ζευγάρια βόδια καὶ εἶχε ἀνάγκη νὰ πάη νὰ τὰ δοκιμάσῃ· ἄλλος εἶπε, ὅτι μόνις εἶχε παντρευτῆ καὶ δὲν εἶχε καιρὸ νὰ πάη στὸ δεῖπνο. Προτίμησαν τὰ χτήματά τους, τὸ ἐμπόριό τους, τὶς διασκεδάσεις καὶ κάθε τι ποὺ θὰ εὐχαριστοῦσε τὸν ἑαυτό τους.

Γιὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς κάλεσε στὴν θρησκεία Του τὸν ἀπλοῖκὸ Ἰουδαϊκὸ λαό. Καὶ ἔπειτα οἱ Ἀπόστολοι κάλεσαν στὴ Χριστιανικὴ θρησκεία τοὺς Ἐθνικοὺς εἰδωλοκλάτρες, ποὺ στὴν ἀρχὴ δὲν ἦταν προσκαλεσμένοι. Ὅλοι αὐτοὶ πήραν τὴ θέση τῶν πρώτων, ποὺ περιφρόνησαν τὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν καταδίωξαν.

Σπουδαιότατη εἶναι ἡ συμβολικὴ ἔννοια τῆς παραβολῆς αὐτῆς. Ὁ Σωτήρας καλεῖ στὸ θεῖκὸ τραπέζι τοῦ δεῖπνου, στὴν τράπεζα τῆς θείας κοινωνίας, τοὺς χριστιανούς. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποὺ προσέρχονται, πρέπει νὰ μὴ μοιάξουν πρὸς τὸν Ἰούδα, ποὺ κάθισε στὴν Τράπεζα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου. Πρέπει νὰ εἶναι ἐκλεκτοί, δηλ. νὰ ἔχουν καθαρῶς τὴν ψυχὴ τους μὲ τὴ μετάνοια καὶ ἐξομολόγησι.

Σημείωση: Ἡ Κυριακὴ αὕτῃ ἀφιερώνεται στὴ μνήμη τῶν πρὸ τοῦ νόμου κατὰ σάρκα προπατόρων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ ΛΟΥΚΑ

Λουκά, κεφ. ιζ', 12 - 19

Τῶ καιρῶ ἐκείνω εἰσερχομένον τοῦ Ἰησοῦ εἰς τινα κώμην, ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν, καὶ αὐτοὶ ἦσαν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἴαθη,

ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρεῖτης. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέφαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς οὗτος; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Κώμη** = τὸ χωριὸ αὐτὸ ἔκειτο μεταξύ Σαμαρείας καὶ τῆς Γαλιλαίας. 2. **Οἱ ἔστησαν πόρρωθεν** = οἱ ὅποιοι στάθηκαν ἀπὸ μακριά. 3. **Ἦσαν φωνὴν** = φώναζαν δυνατά. 4. **Ἐπιστάτα** = διδάσκαλε. 5. **Τοῖς ἱερεῦσι** = γιὰ νὰ ἔχη ἕνας λεπρὸς ἐπικοινωνία μὲ ἄλλους ἀνθρώπους καὶ νὰ μπῆ στὴ συναγωγή, ἔπρεπε νὰ πιστοποιηθῆ ἐπίσημα ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ὅτι ἔχει καθαριστῆ, θεραπευτῆ. 6. **Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν** = καὶ συνέβη, ἐνῶ πῆγαιναν. 7. **Ἰάθη** = θεραπεύτηκε. 8. **Ἄλλογενὴς** = ἀπὸ ἄλλο γένος, ὅχι Ἰουδαῖος, ξένος.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Στὰ περὶ χωρὰ μιᾶς κώμης, ὅπου πῆγαινε ὁ Χριστὸς, ἄκουσε μιὰ θλιβερὴ καὶ παραπονετικὴ κραυγὴ. Πρόσεξε πρὸς τὸ μέρος, ἀπὸ ὅπου ἔρχονταν ἡ φωνὴ καὶ θλέπει δέκα δυστυχισμένους ἀνθρώπους. Ἦσαν λεπροί. Ἔλασχαν ἀπὸ τῆ φοβερῆ καὶ ἀθεράπευτη ἀσθένεια τῆς λέπρας. Βρίσκονταν ἔξω μακριά. Δὲν τολμοῦσαν νὰ πλησιάσουν. Ἦσαν ὑποχρεωμένοι ἀπὸ τὸ νόμο νὰ εἰδοποιοῦν ὅλους ἐκείνους, ποὺ τοὺς πλησίαζαν, μὲ τὴν κραυγὴ: Ἀκάθαρτος.

Ἡ ἐλεεινὴ κατάστασι τῶν λεπρῶν αὐτῶν, προκάλεσε τὴ συμπάθεια τοῦ Κυρίου.

Μόλις λοιπὸν ἄκουσε τὴν κραυγὴ τους: «Ἰησοῦ, Διδάσκαλε, σπλαχνίσου μας» τοὺς φώναξε:

— «Πηγαίνετε νὰ παρουσιαστῆτε στοὺς ἱερεῖς σας». Γιατὶ οἱ ἱερεῖς τους ἦταν οἱ ἀρμόδιοι ἀπὸ τὸ νόμο νὰ θεβαιώσουν τὴ θεραπεία. Καὶ ὁ Χριστὸς σεβόμενος τὸ νόμο αὐτόν, τοὺς στέλνει στοὺς ἱερεῖς γιὰ νὰ πάρουν τὴ θεβαίωση τῆς θεραπείας.

Ἐκεῖνοι ἤξεραν τὴ σημασίαν τῆς ἐντολῆς του. Γνώριζαν ὅτι τοὺς παράγγειλε νὰ τρέξουν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τους τὴν πιστοποίηση τῆς θεραπείας τους. Ἡ θεία φωνὴ τοῦ Σωτῆρα τοὺς ἔκαμε νὰ καταλάβουν ἀμέσως ὅτι μέσα στὶς φλέβες τους ἄρχισε νὰ ρεῖ νέο αἷμα καθαρὸ. Ἐβλεπαν ὅτι ἄρχιζαν νὰ σβήνουν οἱ τρομε-

ρὲς πληγὴς τοὺς. Καὶ καθὼς ἔτρεχαν ἦταν πλέον καθαρισμένοι καὶ ὑγιεῖς. Ὅσο φοβερὴ ἦταν ἡ ἀσθένεια ἐκεῖνη, τόσο ὁμως ἀμέτρητη ἦταν ἡ εὐεργεσία τοῦ Χριστοῦ στοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους. Θὰ περιμέναμε τώρα νὰ γυρίσουν πίσω στὸν εὐεργέτη τοὺς καὶ νὰ δείξουν τὴν εὐγνωμοσύνη τοὺς καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσουν. Μόνο ἓνας ἀπὸ τοὺς δέκα γύρισε καὶ αὐτὸς ἦταν Σαμαρεῖτης. Ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ εὐεργέτη του καὶ μὲ δυνατὴ φωνὴ δόξασε τὸ Θεό.

Ὁ Χριστὸς τότε, μὲ παράπονο γιὰ τὴν ἀχαριστία τῶν ἀνθρώπων, ρωτᾷ: «Δὲν καθαρίστηκαν δέκα; Οἱ ἑννέα ποῦ εἶναι; Δὲ βρέθηκαν νὰ ἐπιστρέψουν καὶ νὰ δοξολογήσουν τὸ Θεό, παρὰ αὐτὸς ὁ ξένος Σαμαρεῖτης; Πήγαινε στὸ καλό, εἶπε τότε σ' αὐτόν, ἡ πίστη σου σὲ ἔσωσε». Ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Σαμαρεῖτη δὲν ἔμεινε ἀβράβευτη. Ὁχι μόνο τὸ σῶμα του, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ του τώρα καθάρησε μὲ τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια τοῦ Σωτήρα.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ ΛΟΥΚΑ

Δουκᾶ, κεφ. ιη', 18 - 27

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἄνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. Γὰρ ἐντολὰς οὐδίας· μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέψης, μὴ ψευδομαρτυρήσης, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. Ὁ δὲ εἶπε· ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἔτι ἐν σοὶ λείπει πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον εἶπε· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ! Εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ραφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες·

καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Ὁ δὲ εἶπε· τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώ-
ποις δυνατὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐστίν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ, ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἄνθρωπός τις = κάποιος ἄνθρωπος (ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος λέει ὅτι ἦταν ἓνας πλούσιος νεανίσκος). Πρβλ. καὶ Κυριακὴ δωδεκάτῃ Ματθαίου. **2. Οἶδας** = γνωρίζεις. **3. Ἔτι ἔν σοι λείπει** = ἓνα ἀκόμα σοῦ λείπει. **4. Διάδος** = μοίρασε. **5. Καὶ ἔξεις** = καὶ θὰ ἔχῃς. **6. Εἰσελεύσονται** = θὰ εἰσέλθουν. **7. Εὐκοπώτερον** = εὐκολώτερον. **8. Κάμηλον εἰσελεῖν** = νὰ περάσῃ κάμηλος. Συνηθισμένη φράση στους Ἑβραίους καὶ φανέρωνε τὸ ἀδύνατο. **9. Τρυμαλιὰ ραφίδος** = ἡ ὀπή, τρύπα τῆς βελόνας.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Εὐαγγελίου πίστευε ὅτι εἶναι ἓνας δίκαιος, ἐνάρετος καὶ ἀγαθός. Γι' αὐτὸ ρώτησε τὸ Χριστὸ τί ἀγαθὸ πρέπει νὰ κάνῃ ἀκόμα γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν αἰώνια ζωὴ. Καὶ ὁ Χριστὸς τοῦ εἶπε νὰ ἐκτελῇ τίς ἐντολὲς αὐτὲς τοῦ Δεκάλογου. Καὶ κείνος τότε τοῦ ἀπάντησε ὅτι τίς ἐντολὲς αὐτὲς τίς φύλαξε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποῦ ἦταν νεώτερος ἀκόμα. Φαίνεται ὅμως ὅτι εἶχε μέσα του τὴ ρίζα ὄλων τῶν κακῶν, δηλαδὴ τὴ φιλαργυρία.

Ἄφου φύλαξες τίς ἐντολὲς τοῦ νόμου, τοῦ εἶπε ὁ Χριστὸς, δὲ σοῦ μένει τίποτα ἄλλο γιὰ νὰ γίνῃς τέλειος, παρὰ νὰ πουλήσῃς τὴν περιουσία σου καὶ νὰ τὴ δώσῃς στους φτωχοὺς καὶ ἔπειτα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς. Ἐκεῖνος τότε ἔφυγε λυπημένος, γιατί προτίμησε τὴ μεγάλη περιουσία του. Ἦταν τοῦτο παραπολύ, δηλ. νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ πλούτη του. Προτίμησε τίς ἀπολαύσεις τῆς γῆς ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ οὐρανοῦ. Δὲν ἤθελε νὰ κερδίσῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς αἰώνιας ζωῆς, ἀφου δὲν ἄφηγε τὰ κοσμικά.

Ἡ ἀπροθυμία του αὐτὴ λύπησε τὸ Χριστό. Εἶπε τότε στους μαθητὲς του, ὅτι δύσκολα οἱ πλούσιοι ἀποχτοῦν τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Εἶναι ὑπερβολικὰ ἀφοσιωμένοι στὰ ἀγαθὰ τους. Καὶ ἡ ἀφοσίωση αὐτὴ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ σκεφτοῦν, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἀγαθὰ ἀνώτερα ἀπὸ τὰ κοσμικά ἀγαθὰ τους. Ὁ Χριστὸς δὲν καταδίκασε τὸν πλούτο τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὴν ἀφοσίωση αὐτοῦ σ' αὐτόν. Γιατὶ μπορεῖ ἓνας ἄνθρωπος ἀγαθός νὰ εἶναι καὶ πλούσιος, καὶ ἓνας πλούσιος νὰ εἶναι καὶ ἀγαθός.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΛΟΥΚΑ

Λουκά, κεφ. ιη', 35 - 43

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐγένετο ἐν τῷ ἐγγίξειν τὸν Ἰησοῦν εἰς Ἱεριχῶ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν ἀκούσας δὲ ὄχλον διαπορευομένον ἐπυνθάνετο τί εἶη ταῦτα. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. Καὶ ἐβόησε λέγων· Ἰησοῦ Υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με. Καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν· Υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με. Σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. Ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ, ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων· τί σοι θέλεις ποιήσω; Ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἵνα ἀναβλέπω. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀνάβλεπον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐγένετο ἐν τῷ ἐγγίξειν τὸν Ἰησοῦν = συνέβη ἐνῷ πλησίαζε ὁ Ἰησοῦς στὴν πόλιν τῆς Ἰουδαίας Ἱεριχῶ. 2. Προσετῶν = ὁ ὁποῖος ζητοῦσε ἐλεημοσύνη. 3. Ἐπυνθάνετο τί εἶη τοῦτο = ρωτοῦσε νὰ μάθῃ τί συμβαίνει. 4. Παρέρχεται = διαβαίνει. 5. Προάγοντες = ἐκεῖνοι ποὺ περγαίνουν ἐμπρός. 6. Ἐπετίμων = τὸν μάκωναν. 7. Ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι = διάταξε νὰ τὸν φέρουν ἐνώπιόν Του. 8. Παραχρῆμα ἀμέσως. 9. Ἐδωκεν αἶνον = δόξασε τὸ Θεό.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Καθὼς προχωροῦσε ὁ Χριστὸς μὲ τοὺς μαθητὲς του πρὸς τὴν Ἱεριχῶ, τὸ πλῆθος τῶν προσκυνητῶν, ποὺ πῆγαινε στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ τὴ γιορτὴ τοῦ Πάσχα, γινόταν ὀλοένα καὶ πυκνότερο. Ἀκολουθοῦμενος ἀπὸ τὸ πλῆθος αὐτό, ἔφτασε στὰ περὶχωρα τῆς ὀνομαστῆς πόλης Ἱεριχοῦς. Ἐκεῖ κάπου καθόταν ἓνας τυφλὸς ζητιάνος, καὶ ἔμαθε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος διαβαίνει ἀπὸ κεῖ. Τότε ἄρχισε νὰ φωνάζῃ· «Ἰησοῦ, ἀπόγονε τοῦ Δαυὶδ, ἐλέησέ με». Τὸ πλῆθος ὅμως τὸν μάλωσε καὶ τοῦ εἶπε νὰ σιωπήσῃ. Θεώρησε τὶς κραυγὲς τοῦ τυφλοῦ ἐνοχλητικὲς γιὰ τὸ Χριστό, ποὺ θὰ πῆγαινε καὶ αὐτὸς τώρα στὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ τυφλὸς ὅμως φανέρωσε τότε τὴ μεγάλη του πίστη στὸ Χριστό, φωνάζοντας δυνατώτερα:

— Τίε Δαυὶδ, ἐλέησέ με.

— Ἡ πίστη σου σὲ ἔχει σώσει, τοῦ εἶπε ὁ Χριστός, καὶ ἀμέσως ὁ τυφλὸς θεραπεύτηκε.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΛΟΥΚΑ

(ΤΟΥ ΖΑΚΧΑΙΟΥ)

Λουκᾶ, κεφ. ιθ', 1 - 10

Ἐν καιρῷ ἐκείνῳ, διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ἱεριχώ· καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν πλούσιος, καὶ ἐζήτηε ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι καὶ οὐκ ἠδύνατο ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. Καὶ προσδραμῶν ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι δι' ἐκείνης ἡμελλε διέρχεσθαι. Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτόν καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μείναι. Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτόν χαίρων. Καὶ ἰδόντες ἅπαντες διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. Σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Κύριον ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς, καὶ εἴ τινός τι ἔσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς τοῦ Ἀβραάμ ἐστιν. Ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἱεριχώ = πόλη τῆς Ἰουδαίας, κοντὰ στὰ Ἱεροσόλυμα. **2. Ἀρχιτελώνης** = Τελῶνες λέγονταν ἐκεῖνοι, ποὺ εἰσπρατταν τοὺς φόρους διαφόρων ἐπαρχιῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Ἡ Παλαιστίνη ἦταν καὶ αὐτὴ μιὰ Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία. Ἡ εἰσπραξὴ τῶν φόρων γινόταν συνήθως διὰ τῆς βίας. Γιατὶ οἱ τελῶνες αὐτοὶ πιέζαν τὸν κόσμον καὶ ζητοῦσαν καὶ ἔπαιρναν φόρους περισσότερους ἀπὸ ὅσους ἦταν νόμιμο νὰ παίρνουν. Γι' αὐτὸ ὁ λαὸς τοὺς θεωροῦσε ἀνθρώπους ἀδικούς καὶ ἁμαρτωλοὺς. Ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς τελῶνες, ὁ ἀνώτερός τους, λεγόταν ἀρχιτελώνης. **3. Τί ἐστι** = ποίος ἦταν αὐτός. **4. Τῇ ἡλικίᾳ μικρὸν ἦν** = ἦταν κοντὰ στὸ ἀνάστημα. **5. Προσδραμῶν** = ἀφοῦ ἔτρεξε ἔμπροσθε. **6. Συκομορέα** = συκομοριά. Δέντρο μὲ χαμηλὰ κλαδιὰ ὅπου ἡ ἀνάβαση δὲν ἦταν δύσκολη. **7. Ἐκείνης** = ἀπὸ κεῖνο τὸ δρόμο. **8. Ἐπὶ τὸν τόπον** = στὸν τόπο ὅπου ἦταν τὸ δέντρο. **9. Σπεύσας κατάβηθι** = κατέβα γρήγορα. **10. Δεῖ με μείναι** = ὀφείλω νὰ μείνω χάρι τῆς σωτηρίας σου. **11. Καταλῦσαι** = νὰ μείνῃ. **12. Σταθεὶς** = ἀφοῦ ἔλαβε στάση μετανοοῦμένου ἀνθρώπου. **13. Εἴ τινος ἔσυκοφάντησα** = ἂν ἀδίκησα κανένα. **14. Τετραπλοῦν** = τέσσερις φορές περισσότερο. **15. Υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν** = εἶναι ἀπόγονος τοῦ Ἀβραάμ. δηλ. ἔχει δικαίωμα νὰ σωθῇ. **16. Ἀπολωλός** = τὸ χαμένο, δηλ. κάθε ἁμαρτωλὸ ἀνθρώπο.

Ὁ Ἀρχιτελώνης Ζακχαῖος εἶχε ἀκούσει πολλὰ γιὰ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Χριστοῦ. Ἦξερε πόσο ἐπεικὴς ἦταν στοὺς συναδέλφους του ἄλλους τελῶνες, ὅταν εἰλικρινὰ μετανοοῦσαν. Καὶ ἀποφάσισε νὰ τὸν γνωρίσῃ. Πληροφορήθηκε ὅτι ὁ Χριστὸς περνοῦσε ἀπὸ ἓνα δρόμο τῆς Ἱερουσῶν. Ἐτρεξε ἀμέσως. Εἶχε φαίνεται ἀρχίσει νὰ φυτρῶνῃ μέσα του τὸ σπέρμα τῆς σωτηρίας. Ἦταν πλούσιος, λέει τὸ Εὐαγγέλιο, ἀλλὰ ὁ πλοῦτος του δὲν τὸν ἐμπόδιζε νὰ σωθῇ, ἂν εἰλικρινὰ τὸ ἀποφάσισε. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν μικρὸσωμος δὲν κατόρθωσε νὰ τὸν πλησιάσῃ, γιατί ἀκολουθοῦσε πολὺς κόσμος τὸ Χριστό. Τὸν εἶδε ὅμως ἀπὸ μιὰ συκαμορέα, ὅπου ἀνέβηκε, ἀλλὰ καὶ ὁ Χριστὸς τὸν εἶδε. Καὶ σὰν καρδιογνώστης, κατάλαβε ὅτι ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἁμαρτωλοῦ Ζακχαῖου νὰ τὸν πλησιάσῃ δὲν ἦταν μιὰ ἀπλή περιέργεια. Ἦταν ἡ ἐπιθυμία του νὰ ἀλλάξῃ διαγωγὴ καὶ ζωὴ.

Γι' αὐτὸ τοῦ λέει ὁ Χριστός: «κατέβα γρήγορα νὰ μὲ φιλοξενήσῃς στὸ σπίτι σου. Σήμερα σῶθηκες καὶ σὺ καὶ ἡ οἰκογένειά σου». «Κύριε, τοῦ λέει ὁ Ζακχαῖος, μετανοῶ. Ἡ περιουσία, πού ἀπόκτησα, ἦταν παράνομη. Δίνω τὸ μισὸ στοὺς φτωχοὺς, καὶ τὸ τετραπλάσιο σὲ κείνους πού ἀδίκησα». Καὶ ἔτσι ἡ ψυχὴ του λευτερώθηκε ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

Ματθαίου, κεφ. α', 1 - 25

Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαυὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρά ἐκ τῆς Θάμαρ, Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐσρῶμ, Ἐσρῶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ, Ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασσῶν, Ναασσῶν δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών, Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ραχάβ, Βοὸζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠβὴδ ἐκ τῆς Ρούθ, Ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαί, Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησε τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρρίου, Σολομῶν δὲ ἐγέννησε τὸν Ροβοάμ, Ροβοάμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιά, Ἀβιά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσά, Ἀσά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφάτ δὲ

ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ, Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν, Ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχαζ, Ἀχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν, Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμών, Ἀμών δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν, Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχοϊαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχοϊας ἐγέννησε τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζοροβάβελ, Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ, Ἐλιακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ, Ἀζώρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ, Σαδώκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ, Ἀχείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ, Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Μαθθάν, Μαθθάν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Μνηστευθεῖσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἄνθρωπος αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσήφ υἱὸς Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἁγίου. Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἴδου ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστι μεθερμηνευσόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Διεγερεῖς δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1. Βιβλος γενέσεως** = Βιβλίον ἢ κατάλογος καταγωγῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κατάλογος γενεαλογικῆς. **2. Υἱὸς Δαυὶδ** = ἀπόγονος τοῦ Δαυὶδ.

3. Μετοικεσία Βαβυλώνας = μεταφορά τῶν Ἑβραίων στήν Βαβυλώνα. Τοῦτο συνέβη τὸ ἔτος 588 π.Χ., ὁπότε ἔγινε ἡ αἰχμαλωσία τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὸ Ναβουχοδονόσορα. **4. Πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς** = προτοῦ νὰ ἔλθουν σὲ γάμο. Ὁ Ἰωσήφ ἀρραβωνιάστηκε, δὲ νυμφεύτηκε τὴ Μαρία Θεοτόκο. **5. Ἐν γαστρὶ** = στήν κοιλία της. **6. Δίκαιος** = εὐσεβής. **7. Παραδειγματίσαι** νὰ τὴν ἐκθέσῃ, ντροπιάσῃ. **8. Ἐβουλήθη** = σκέφτηκε. **9. Λάθρα** = κρυφά. **10. Ἐνθυμηθέντος** = ἐνῶ συλλογιζόταν αὐτά. **11. Ὅναρ** = ὄνειρο. **12. Τέξεται** = θὰ γεννήσῃ. **13. Ἄξει** = θὰ ἔχῃ. **14. Οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν** = δὲν τὴ νυμφεύτηκε. **15. Πρωτότοκον** = πρῶτο καὶ μόνο, μονογενῆ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Τὸ σημερινὸ Εὐαγγέλιο περιέχει τὴ γενεαλογία, καταγωγή καὶ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον γιὰ νὰ τὸν σώσῃ. Καταγόταν ἀπὸ τὴ γενεὰ τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Δαυὶδ. Ἦταν ἄνθρωπος Ἰουδαῖος, ἀλλὰ ἀναμάρτητος. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπῆρχε προτοῦ δημιουργηθῆ ὁ κόσμος. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ φροντίδα τοῦ Θεοῦ, τοῦ Πατέρα Αὐτοῦ, γιὰ τὸν κόσμον, γιὰ νὰ μὴ καταστραφῆ ὁ κόσμος ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες του, ἦταν ἡ αἰτία νὰ στείλῃ τὸ Λόγον του. Ἦταν λοιπὸν ὁ Χριστὸς, Θεός. Ἔπρεπε ὅμως νὰ εἶναι καὶ ἄνθρωπος (θε-ἄνθρωπος) γιὰ νὰ λάβῃ μορφή ἀνθρώπου ἐρχόμενος στὸν κόσμον. Καὶ νὰ διδάξῃ ὁ ἴδιος τὴ θρησκεία του, νὰ σταυρωθῆ καὶ νὰ ἀναστηθῆ γιὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν καταστροφή.

Γεννήθηκε μὲ τρόπο ὑπερφυσικό, ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. Κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἔλαβε μόνο σάρκα ἀπὸ τὴν Ἁγία καὶ εὐσεβῆ κόρη, τὴν Παρθένα Μαρία. Τὴ γέννηση αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ προείπαν, πολλὰ χρόνια προτοῦ γεννηθῆ, οἱ θεόπνευστοι προφῆτες. Οἱ λόγοι ποὺ ἀναφέρονται στὸ Εὐαγγέλιο, εἶναι τοῦ μεγάλου προφήτη Ἡσαΐα, ποὺ ἔζησε 800 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ Χριστό. Ἡ θεία φροντίδα (πρόνοια) τοῦ Θεοῦ κανόνισε τὰ τῆς γεννήσεώς του καὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας του. Καὶ γι' αὐτὸ σὲ κάθε ἀμφιβολία τοῦ Ἰωσήφ στέλνει ὁ Θεὸς τὸν ἄγγελό του γιὰ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ καὶ συμβουλευθῇ. Ὅπως π.χ. παρουσιάζεται ὁ ἄγγελος στὸ ὄνειρο τοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ λέει: «Μὴ φοβηθῆς νὰ παραλάβῃς Μαριὰμ τὴ γυναίκα σου, διότι τὸ παιδί, ποὺ θὰ γεννηθῆ ἀπὸ αὐτήν, εἶναι ἐκ Πνεύματος Ἁγίου».

*

ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ

Ματθαίου, κεφ. β' 13 - 23

Αναχωρησάντων τῶν μάγων, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γὰρ Ἑρῳδῆς ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἑρῳδου, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν Υἱόν μου. Τότε Ἑρῳδῆς ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὄρεισι αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. Τότε ἐπληρώθη τὸ ρηθὲν ὑπὸ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· Φωνὴ ἐν Ραμᾷ ἠκούσθη, θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμος πολὺς· Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἑρῳδου ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἑρῳδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἔλθων κατώκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1. Μάγων** = Μάγοι σοφοὶ ἱερεῖς Πέρσες ἢ Ἀραβες. Φαίνεται ὅτι ἦταν ἀπὸ βασιλικὸ γένος, γιατί οἱ ὕμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας μας τοὺς λένε «Περσῶν βασιλεῖς». Ὁλος ὁ κόσμος στίς παραμονές τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτήρα περίμενε ἕνα βασιλέα καὶ Σωτήρα. Οἱ μάγοι ποὺ ἦταν καὶ ἀστρολόγοι, ἐξήγησαν ὅτι τὸ ἀστὲρ, ποὺ φάνηκε στὴν ἀνατολή, σήμαινε τὴ γέννηση αὐτοῦ τοῦ βασιλιᾶ. **2. Ἰσθι ἐκεῖ** = νὰ μείνης ἐκεῖ. **3. Τοῦ ἀπολέσαι αὐτό** = γιὰ νὰ τὸ θανατώσῃ. **4. Ἔως τῆς τελευτῆς** = μέχρι τοῦ θανάτου. **5. Προφήτου** = εἶναι ὁ προφήτης Ὡσηέ. **6. Ἀνεῖλε** = σκότωσε. **7. Ἐν Ραμᾷ** = τοποθεσία χωριοῦ, λεγόμενη Ραμᾶ. **8. Ραχὴλ** = μητέρα

τοῦ Βενιαμίν. Σύζυγος τοῦ Ἰακώβ. **9. Παρακληθῆναι** = νὰ παρηγορηθῆ.
10. Ὅτι οὐκ εἰσι = γιὰτι δὲ ζοῦν πλέον. **11. Τεθνήκασι** = ἔχουν πεθάνει.
12. Χρηματισθεῖς = ἀφοῦ πῆρε θεία ὁδηγία.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οἱ Μάγοι, ἀφοῦ πρόσφεραν τὰ δῶρα τους στὸ θεῖο βρέφος, ἀναχώρησαν στὶς πατρίδες τους χωρὶς νὰ ἐπανέλθουν στὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ Ἡρώδης τοὺς περιέμενε μὲ ἀνυπομονησία. Κατάλαβε ὅμως ὅτι μάταια τοὺς περιέμενε καὶ θύμωσε φοβερὰ γιὰτι τὸν περιπαίξαν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ τρόμος του ἦταν μεγαλύτερος τώρα, ποῦ δὲν εἶχε τὸν τρόπο νὰ ἐξακριβώσῃ ποῦ ἀκριβῶς στὴ Βηθλεὲμ βρίσκεται τὸ βρέφος. Καὶ ἔδωσε τότε τὴν ἄγρια καὶ φριχτὴ διαταγὴ νὰ φονευθοῦν ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς Βηθλεὲμ καὶ τῶν περιχώρων, ἡλικίας κάτω τῶν δύο ἐτῶν. Εἶχε ὑπολογίσει ὅτι ἀπὸ τότε ποῦ φάνηκε τὸ ἀστέρι στοὺς Μάγους στὴν ἀνατολή, ὥσπου νὰ φτάσουν στὴ Βηθλεὲμ, πέρασαν δυὸ περίπου χρόνια. Εἶχε κάνει ὅμως καὶ τὴν ἄλλη σκέψη. Ἦξερε ὅτι οἱ μπτέρες στὶς ἀνατολικὲς χῶρες θηλάζουν τὰ παιδιὰ τους δυὸ χρόνια.

Ἡ Μαρία καὶ ὁ Ἰωσήφ δὲν ἤξεραν ποιοὶ κίνδυνοὶ ἀπειλοῦσαν τὸ βρέφος. Ὁ Θεὸς ὅμως ἀγρυπνοῦσε γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ Ἰησοῦ καὶ αὐτῶν. Καὶ κατὰ θεία παραγγελία φεύγει ἡ Ἁγία Οἰκογένεια στὴν Αἴγυπτο γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ παιδιοῦ. Καὶ ἔτσι ἐκπληρώνεται καὶ ἡ προφητεία τοῦ προφήτη, ποῦ λέει «ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου», δηλ. νὰ ἐπιστρέψῃ.

Ἀπὸ τὶς ἀγκαλιὲς τῶν μητέρων ἀρπάχτηκαν τὰ παιδιὰ τους γιὰ σφαγὴ. Οἱ θρῆνοι τῆς ἀγωνίας τῶν μητέρων θύμιζαν τὴν προφητεία τοῦ Ἱερεμίας, τοῦ προφήτη. Φαντάστηκαν ὅτι ἡ Ραχὴλ, ἡ μεγάλη πρόγονη τῆς φυλῆς, ἔομιγε ἀκόμα μιὰ φορὰ τὴ φωνὴ τῆς μὲ τοὺς θρῆνους τῶν γυναικῶν τῆς Βηθλεὲμ.

Ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ἡ ἱερὴ Οἰκογένεια γύρισε, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἡρώδη, στὴ Ν α ζ α ρ ε τ. Καὶ ἔτσι ἐκπληρώθηκε καὶ ἡ προφητεία ὅτι ὁ Ἰησοῦς θὰ ὀνομαστῆ Ν α ζ ω ρ α ἰ ο ς.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ

Μάρκου, κεφ. α', 1 - 8

Αρχὴ τοῦ Εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου· φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ, ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσωσαν βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται, καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ἦν δὲ ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. Καὶ ἐκήρυσσε λέγων· ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. Ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀρχὴ τοῦ Εὐαγγελίου = Ἀρχὴ τῆς εὐχάριστης εἰδήσεως τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Σωτήρα στὸν κόσμο.
2. Ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις = καθὼς εἶναι γραμμένο στὰ βιβλία τῶν προφητῶν τοῦ Μαλαχίου καὶ τοῦ Ἡσαΐα.
3. Τὸν ἄγγελόν μου = τὸν ἀπεσταλμένο μου Ἰωάννη.
4. Πρὸ προσώπου σου = προτοῦ παρουσιαστῆς.
5. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ = ἀκούστηκε νὰ φωνάζῃ, δηλ. νὰ κηρύσση στὴν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνῃ ποταμοῦ.
6. Εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ = ἴσιους κάνετε τοὺς δρόμους του. Προετοιμάσατε τὸν ἐρχομὸ τοῦ Σωτήρα μετὰ τὴν μετάνοιά σας.
7. Ἐγένετο ὁ Ἰωάννης = παρουσιάστηκε ὁ Ἰωάννης.
8. Πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα = ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἰουδαίας.
9. Ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου = εἶχεν ἔνδυμα ἀπὸ τρίχες καμήλας.
10. Περὶ τὴν ὀσφὺν = στὴ μέση του.
11. Ἐσθίων ἀκρίδας = τὸ ἔντομο αὐτὸ οἱ Ἰουδαῖοι τὸ ἔτρωγαν ἢ ὠμὸ ἢ παστὸ καὶ μέλι ἄγριον = τὸ μέλι ποὺ βρισκόταν στὶς σχισμὲς τῶν βράχων, ἄγριον μελισσῶν.
12. Ὁ ἰσχυρότερος = δηλ. ὁ Χριστὸς.
13. Κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα = ἀφοῦ σκύψω νὰ λύσω τὸ λουρί τῶν ὑποδημάτων του.
14. Ἐν ὕδατι = με νερό.
15. Ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ = δηλ. Ἐκεῖνος, ὁ Χριστὸς, θὰ σᾶς χαρίσῃ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ βαπτίσματος.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Πρῶτος, ποὺ ἔφερε στὸν κόσμὸ τὸ μήνυμα τῆς εὐχάριστης ἀγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Σωτήρα, ἦταν ὁ Ἰωάν-

νης ὁ Προδρόμος. Αὐτὸ βεβαιώνουν καὶ οἱ προφῆτες, πού προφητεύουν ὅτι προτοῦ ἔρθῃ ὁ Χριστός, θὰ προετοιμάσῃ τοὺς ἀνθρώπους ὁ ἄγγελός του, δηλ. ὁ Ἰωάννης. Καὶ πραγματικὰ παρουσιάστηκε ὁ Ἰωάννης στὴν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνη ποταμοῦ. Ἐκεῖ βάφτιζε ὅσους μετανοοῦσαν καὶ τοὺς συγχωροῦσε τὶς ἁμαρτίες τους.

Ὁ Ἰωάννης ζοῦσε ἀπλούστατα καὶ στὸ ἔνδυμά του καὶ στὴν τροφή του. Ἦταν εὐσεβής, δίκαιος καὶ ἀσκητής. Ἀπόφευγε τὴν πολυτέλεια καὶ τὰ περιττά. Ἦταν ὅμοιος μὲ τὸν Ἠλία τὸν προφήτη καὶ στὸ ἔνδυμα καὶ τὸ κήρυγμα. Γιατὶ καὶ ὁ Ἠλίας καλοῦσε τὸ λαὸ του νὰ μετανοήσῃ. Οἱ προφητεῖες τῶν προφητῶν, πού προεῖπαν ἀκριβῶς γιὰ τὴν ἐμφάνιση τοῦ Ἰωάννη, ἀποδείχνουν ὅτι ὁ Σωτήρας, πού ἦρθε ἔπειτα ἀπὸ τὸν Ἰωάννη, ἦταν ὁ ἀναμενόμενος Μεσίας.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΩΤΑ

Ματθαίου, κεφ. δ', 12 - 17

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέτ ἐλθὼν κατώκησεν εἰς Καπερναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὄρειοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλεὶμ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος· γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλεὶμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρῦσσειν καὶ λέγειν· μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Παρεδόθη = δηλ. ἀπὸ τὸν Ἡρώδη γιὰ νὰ φυλακισθῇ. **2. Τὴν παραθαλασσίαν** = τὴν παραλιακὴν στὴ λίμνη Γεννησαρέτ. **3. Ἐν ὄρειοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλεὶμ** = στὰ σύνορα τῆς Ζαβουλὼν κατὰ τῆς Νεφθαλεὶμ. **4. Ἴνα πληρωθῇ** = γιὰ νὰ ἀποδειχθῇ ἀληθινό. **5. Τὸ ρηθὲν** = αὐτὸ πού εἶπε ὁ προφήτης Ἡσαίας. **6. Ὁδὸν θαλάσσης** = ὁ δρόμος πού φέρνει πρὸς τὴ θάλασσα, ἢ παραθαλάσσια. **7. Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν** = λέγεται ἔτσι γιατί σ' αὐτὴ κατοικοῦσαν πολλοὶ ἔθνη (εἰδωλολάτρεις) καὶ ἄλλοι ἀπὸ διάφορα ἔθνη καὶ φίλες. Τὴ Γαλιλαία αὐτὴ τῶν ἐθνῶν ἀποτελοῦσαν

οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Εἰς τὸ ἱερὸν = ἔννοεῖ τὸ ναὸ τοῦ Σολομώντα. **2. Προσεύξασθαι** = γιὰ νὰ προσευχηθοῦν στὸ θυσιαστήριον. **3. Φαρισαῖος** = Φαρισαῖοι λέγονταν μιὰ θρησκευτικὴ μερίδα ἀπὸ γραμματισμένους Ἑβραίους. Ἦταν διδάσκαλοι τοῦ λαοῦ καὶ καυχόνταν ὅτι εἶναι οἱ περισσότερο εὐσεβεῖς. Πραγματικὰ ὅμως ἄλλα δίδασκαν καὶ ἄλλα ἔκαναν. Ἦταν ὑποκριτὲς καὶ ὑπερήφανοι. Πολλὲς φορές ὁ Χριστὸς τοὺς κατηγοροῦσε γιὰ τὴν ὑποκρισία καὶ ὑπερηφάνειά τους. Γι' αὐτὸ ἦταν ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν μισοῦσαν θανάσιμα. **4. Σταθεῖς** = ἀφοῦ στάθηκε βροχίος γιὰ νὰ φαίνεται καλά. **5. Πρὸς ἑαυτὸν** = δὲν προσευχόταν στὸ Θεό, ἀλλὰ στὸν ἑαυτό του. Δηλαδή ἡ προσευχὴ του ἦταν ἕνας ἔπαινος γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ ὄχι εὐκρινῆς εὐχαριστία στὸ Θεό. **6. Ὁ Θεός** = ἀντὶ «ὦ Θεέ». **7. Μοιχοί** = οἱ διεφθαρμένοι ἄνθρωποι. **8. Σάββατον** = σημαίνει ἐδῶ ἑβδομάδα. Οἱ Φαρισαῖοι νήστευαν δυὸ φορές τὴν ἑβδομάδα, τὴ Δευτέρα καὶ Πέμπτη. **9. Ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι** = προσφέρω στὸ ναὸ τὸ ἕνα δέκατο ἀπὸ ὅλα ὅσα κερδίζω, ἀπὸ ὅλα τὰ εἰσοδήματά μου. **10. Μακρόθεν ἐστὼς** = ὁ ὅποιος στεκόταν μακριὰ ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον. **11. Ἐπάροι** = νὰ σηκώσῃ. **12. Ἰλασθητί μοι** = συγχώρεσέ με, ἐλέησέ με. **13. Οὗτος** = δηλ. ὁ τελώνης. **14. Δεδικαιωμένος** = ἀφοῦ θεωροῦνταν δίκαιος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. **15. Ἦ γὰρ ἐκεῖνος** = παρὰ βεβαίως ἐκεῖνος. **16. Ὅτι** = γιὰτί. **Ὁ ὑψῶν** = ἐκεῖνος ποὺ ὑπερηφανεύεται.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Τὴν παραβολὴ αὐτὴ δίδαξε ὁ Χριστὸς γιὰ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἄκροατές του, ποὺ εἶχαν μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό τους. Θεωροῦσαν τοὺς ἑαυτούς τους ἀγιότερους καὶ δικαιοτέρους, ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ποὺ περιφρονοῦσαν.

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν παρουσιάζει ἕνα Φαρισαῖο καὶ ἕνα Τελῶνη, ποὺ ἀνέβηκαν στὸ ἱερὸ νὰ προσευχηθοῦν.

Ὁ πρῶτος δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο στὴν προσευχὴ του, ἀφοῦ πήρε περήφανη στάση, παρὰ νὰ ἐγκωμιάσῃ τὸν ἑαυτό του. «Σὲ εὐχαριστῶ, ἔλεγε, Θεέ μου, ποὺ με φύλαξες νὰ μὴ βλέπω στὸν ἑαυτό μου τίς πολλὰς ἁμαρτίες, ποὺ ἔχουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, καθὼς αὐτὸς ἐδῶ ὁ Τελώνης». Περιφρονητικὰ χωρίζει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὸ συμπροσευχόμενο Τελῶνη, ποὺ τὸν θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἔνοχος γιὰ διάφορα ἐγκλήματα.

Ὁ περιφρονούμενος ὄμως Τελώνης δὲν εἶχε τὴν τόλμη ὄχι μόνο τὰ χέρια του, ἀλλ' οὔτε τὰ μάτια του νὰ ὑψώσῃ στὸν οὐρανό. "Ἐλεγε, μόνο, ἐνῶ χτυποῦσε ἀπὸ μετάνοια τὸ στήθος του: «Θεέ μου, συγχώρεσέ με τὸν ἁμαρτωλό». Τέλος ὁ Χριστὸς λέει ὅτι ὁ Τελώνης αὐτὸς κατέθηκε ἀπὸ τὸ ἱερὸ ἀδωμένος καὶ δίκαιος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι ὁ περήφανος καὶ ὑποκριτὴς Φαρισαῖος. Κανένας δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται γιὰ τὶς ἀρετὲς του, γιατί θὰ ταπεινωθῆ.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΒΔΟΜΗ ΛΟΥΚΑ

(ΤΟΥ ΛΕΩΤΟΥ)

Λουκά, κεφ. ιε', 11 - 32

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς. Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. Καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. Καὶ ἐπεθύμει γεμίσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδον αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε· πόσοι μισθιοὶ τοῦ πατρὸς μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ἀπόλλυμαι! Ἄναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου· ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. Καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἐτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φα-

γόντες εὐφρανθῶμεν, ὅτι οὗτος ὁ υἱὸς μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀργῶν· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν, καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παιδῶν ἐπυνθάνετο τί εἶη ταῦτα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἦκει καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. Ὁργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί· ἰδοὺ τосαῦτα ἔτη δουλεύα σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱὸς σου οὗτος, ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἤλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας = τὸ μερίδιο τῆς περιουσίας (οὐσίας) ποῦ τοῦ ἀναλογοῦσε.
2. Καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον = καὶ ἐμοίρασε σ' αὐτοὺς τὴν περιουσία του.
3. Συναγαγὼν = ἀφοῦ μάζεψε.
4. Ἀπεδήμησε = ἀναχώρησε σὲ ξένους τόπους.
5. Δαπανήσαντος = ἀφοῦ ξόδευσε.
6. Λιμὸς = πείνα μεγάλη ἀπὸ ἔλλειψη σίτου, ἀφορία.
7. Ἐκολληθῆ ἐνὶ τῶν πολιτῶν = ἔγινε ὑπηρετὴς ἐνὸς πολίτη τῆς χώρας ἐκείνης.
8. Κεράτια = χαροῦπια.
9. Ἴδὼν ἡσθιον = τὰ ὅποια ἔτρωγαν.
10. Εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν = ἀφοῦ συλλογίστηκε, σκέφτηκε καλὰ τὴν θέση του.
11. Μίσθιοι = μισθωτοὶ ὑπηρετὲς.
12. Περισεύουσιν ἄρτων = περίσσευε σ' αὐτοὺς ψωμί. Ἐχουν ἀφθονία ψωμιοῦ.
13. Λιμῶ ἀπόλλυμαι = πεθαίνω ἀπὸ τὴν πείνα.
14. Εἰς τὸν οὐρανὸν = στὸν οὐράνιο Θεό.
15. Κληθῆναι = νὰ ὀνομαστώ.
16. Δραμῶν = ἀφοῦ ἔτρεξε.
17. Ἐξενέγκατε = βγάλτε ἔξω καὶ φέρετε.
18. Στολή πρώτη = εἶναι ἕνα μακρὸ καὶ λευκὸ πανωφόρι.
19. Δακτύλιον καὶ ὑποδήματα = εἶναι ἐκεῖνα ποῦ δείχνουν ὅτι εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἔχι δούλος. Γιατὶ οἱ δούλοι βάδιζαν συνήθως ξυπόλητοι.
20. Δακτύλιον = εἶναι ὁ ἀρραβῶνας τῆς συμφιλίωσης τοῦ παιδιοῦ μὲ τὸν πατέρα του.
21. Μόσχος σιτευτός = μοσχάρι καλὰ θρεμμένο καὶ παχὺ (θρεφτάρι).
22. Θύσατε = σφάζτε.
23. Συμφωνία = μουσικὴ συμφωνία.
24. Ἀπολωλὼς = χαμένος ἦταν.
25. Εὐφραίνεσθαι = ἰδιασκευάζουν.
26. Ἐνα τῶν παιδῶν = ἕναν ἀπὸ τοὺς ὑπηρετὲς.
27. Ἐπυνθάνετο = ρωτοῦσε νὰ μάθῃ.
28. Τί εἶη ταῦτα = τί σήμαιναν αὐτά. Τί συνέβαινε.
29. Ἦκει = ἔχει ἔρθει.
30. Ἀπέλαβεν = ἀπόκτησε αὐτὸν πάλι.
31. Ἐντολήν παρήλ- = παρακαλοῦσε νὰ μὴ στὸ σπῆτι.

θον = διαταγή σου παράκουσα. 32. Τὰ ἐμὰ σὰ = τὰ δικά μου δικά σου.
33. Νεκρὸς = ἀμαρτωλὸς νεκρὸς κατὰ τὴν ἀμαρτία.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Γραμματεῖς κατηγοροῦσαν πάντοτε τὸ Χριστὸ ὅτι συναναστρέφεται τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ τρώει μαζί τους. Καὶ ὁ Χριστὸς διηγεῖται σ' αὐτοὺς τὴν ὠραιότατη αὐτὴ παραβολή, μὲ τὴν ὁποία δείχνει πόσο μεγάλη χαρὰ ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ τὴ μετάνοια τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς συναναστρέφεται τοὺς ἀμαρτωλοὺς γιὰ νὰ τοὺς σώσῃ.

Ὁ νεώτερος γιὸς ποὺ περιφρονεῖ τὴν ὑπακοή στὸν πατέρα καὶ τὴν προστασία τοῦ πατέρα, παίρνει τὸ μερίδιό του καὶ φεύγει μακριά. Ἐκεῖ ζῆ ζωὴ ἀμαρτωλή. Σπατάλησε τὰ ἀγαθὰ, ποὺ ἔλαβε ἀπὸ τὸν πατέρα του. Ἡ σπατάλη, οἱ ἀσωτείες, οἱ κακὲς συναναστrophές τὸν ἔκαμαν δυστυχιωμένο. Καὶ κατάντησε νὰ γίνῃ χοιροβοσκός, δηλ. νὰ φτάσῃ στὴν ταπεινότερη ἐργασία. Μετάνιωσε ὅμως, γύρισε πίσω στὸν πατέρα του, ὁμολόγησε τὴν ἀμαρτία καὶ ζήτησε συγγνώμη: «Πατέρα μου, εἶπε, ἀμάρτησα ἀπέναντι τοῦ Οὐράνιου Θεοῦ καὶ ἐνώπιόν σου. Δὲν ἀξίζω νὰ λέγωμαι γιὸς σου. Δόσε μου τὴ θέση ἐνὸς ὑπηρέτη σου». Καὶ ὁ εὐσπλαχνος καὶ φιλόστοργος πατέρας του τὸν συγχώρησε καὶ ἀπὸ τὴ χαρὰ του ἔσφαξε τὸ μόσχο τὸ σιτευτὸ γιὰ νὰ διασκεδάσουν. Ὁ φθονερὸς ὅμως ἀδερφός, ποὺ μοιάζει μὲ τὸ Φαρισαῖο, ἀντὶ κι αὐτὸς νὰ πάρῃ μέρος στὴ διασκέδαση, λυπάται γιὰ τὴν ἐπιστροφή τοῦ ἀδερφοῦ του. Σὲ μέ, λέει ὁ φθονερὸς καὶ περήφανος γιὸς στὸν πατέρα του, οὔτε ἓνα κατσικάκι θυσίας, ἐνῶ γιὰ τὸν ἀδερφό μου, ποὺ γύρισε, θυσίας μισχάρι ὀλόκληρο. Γιατί αὐτὴ ἡ ἀγάπη καὶ αὐτὴ ἡ μεγάλη τιμὴ στὸν ἄσωτο; Παραπονιέται ὁ μεγαλύτερος.

Συμβολικὰ αὐτὸς παριστάνει τοὺς φθονεροὺς Φαρισαίους καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τους Ἑβραίους. Γιατί δὲν παραδέχονται αὐτοὶ τὴ σωτηρία σὲ κείνους ποὺ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν ἀμαρτία.

Ὁ πατέρας τῆς παραβολῆς, ποὺ εἶναι «ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως», ὅπως λέει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ἀνοίγει τὶς ἀγκάλες του σὲ κείνους ποὺ μετανοοῦν εἰλικρινά. Τοὺς ντύνει μὲ τὸ φόρεμα τῆς χάριτος, τοὺς φορεῖ δαχτυλίδι ποὺ σημαίνει τὴ μετὰξὺ τους ἐνότητα. Τοὺς δίνει ὑποδήματα ποὺ ὀδηγοῦν στὴ σωτηρία. Τοὺς καλεῖ στὸ πλούσιο τραπέζι τῆς οὐράνιας τροφῆς τῆς θείας Μεταλήψεως.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ

Ματθαίου, κεφ. κε', 31 - 46

Εἶπεν ὁ Κύριος· ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων ὡσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπεινάσα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἦλθετε πρὸς με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; Πότε δέ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; Πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἦλθομεν πρὸς σε; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ καταραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐπεινάσα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενής καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. Τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου = Ὁ Χριστός. 2. Συναχθήσεται = θὰ συναθροιστοῦν. 3. Ἀφοριεῖ = θὰ χωρίσῃ. 4. Ἐξ εὐωνύμων = ἀριστερά. 5. Ἡτοιμασμένην βασιλείαν = τὴ βασιλεία πού ἔχω ετοιμάσει. 6. Συνηγάγετε = περιποιηθήκατε, φιλοξενήσατε. 7. Περιεβάλετε = ντύσατε. 8. Ἐρεῖ = θὰ πῇ. 9. Ἀδελφοὶ ἐλάχιστοι = οἱ δυστυχισμένοι καὶ φτω-

χοί. 10. Οὐ δεικονήσαμέν σοι = δὲ σὲ ὑπηρετήσαμε, βοηθήσαμε. 11. Ἀπελεύσονται εἰς κόλασιν αἰώνιον = σὲ αἰώνια τιμωρία.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Χριστός, ὅταν ἔρθῃ ἡ στιγμή τῆς κρίσεως κατὰ τὴ Δευτέρα Παρουσία, θὰ παρουσιασθῇ καθισμένος σὲ δοξασμένο θρόνο καὶ γύρω αὐτὸν ὅλοι οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ. Καὶ ἀπὸ κεῖ θὰ κρίνῃ τοὺς ἀνθρώπους. Δὲ θὰ ἔρθῃ λοιπὸν σὰ διδάσκαλος, ἀλλὰ σὰν κριτῆς δίκαιος. Ἐμπρὸς του θὰ παρουσιαστοῦν ὅλα τὰ ἔθνη, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς, καὶ θὰ τοὺς χωρίσῃ ὅπως ὁ βοσκὸς χωρίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ κατσίκια. Στὰ δεξιὰ του θὰ εἶναι οἱ δίκαιοι, οἱ καλοὶ ἄνθρωποι, καὶ στὰ ἀριστερά του οἱ κακοί. «Ἐλάτε, θὰ πῆ, τότε στοὺς καλοὺς, νὰ κληρονομήσετε τὴ βασιλεία, πού ἔχω ἐτοιμάσει. Εἴσατε ἄξιοι αὐτῆς τῆς ἀμοιβῆς, γιατί δείξατε συμπάθεια καὶ ἀγάπη στὸν πλησίον σας καὶ μάλιστα στοὺς δυστυχισμένους ἀνθρώπους, πού εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τὴ βοήθειά σας». «Πηγαίνετε, θὰ πῆ στοὺς κακοὺς, πού ἀπὸ τὰ ἔργα σας γίνετε καταραμένοι ἄνθρωποι, σκληροὶ καὶ ἀκαρδοὶ εἴσατε ἀνάξιοι τῆς κληρονομίας τῶν ἀγαθῶν τῆς οὐράνιας βασιλείας. Εἴσατε ἄξιοι τοῦ αἰώνιου πυρός» δηλ. τῆς φοβερώτερης τιμωρίας. Δείξατε ἀσπλαχνία, σκληρότητα, ἀδιαφορία καὶ περιφρόνηση στοὺς φτωχοὺς καὶ δυστυχισμένους.

Μέτρο λοιπὸν τοῦ Κυρίου κατὰ τὴ Δευτέρα Παρουσία, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ κρίνῃ τὸν κόσμον, εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον μας. Φοβερὴ λοιπὸν εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς Κρίσεως. Καθένας θὰ δώσῃ λόγο τῶν πράξεων του πρὸς τὸν πλησίον. Γιατὶ ἀδελφοὶ τοῦ Σωτήρα θεωροῦνται οἱ φτωχοί, οἱ δυστυχισμένοι, οἱ ὄρφανοί, οἱ ἄρρωστοι, οἱ ἄποροι.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΤΥΡΟΦΑΓΟΥ

Ματθαίου κεφ. στ', 14 - 21

Εἶπεν ὁ Κύριος· ἐὰν ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυ-

θρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ νηστεύων ἀλειφαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νύχαι, ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι. Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. Ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐάν ἀφῆτε = ἐάν συγχωρήσετε. **2. Παραπτώματα** = σφάλματα, ἀμαρτήματα. **3. Ἀφήσει** = θὰ συγχωρήσῃ. **4. Σκυθρωποὶ** = κατσουφιασμένοι, κακόκεφοι. **5. Ἀφανίζουσι** = παραμορφώνουν τὸ πρόσωπό τους μὲ διάφορους τρόπους γιὰ νὰ δείξουν ὅτι νηστεύουν. **6. Ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν** = πῆραν ὀλότελα τὴν ἀνταμοιβή τους δηλ. τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἐπίζητοῦσαν. **7. Ἀλειφαί σου τὴν κεφαλὴν** = νὰ περιποιῆσαι τὸν ἑαυτό σου καὶ νὰ μὴ ὑποκρίνεσαι. Νὰ εἶσαι χαρούμενος ὅταν νηστεύῃς. **8. Τῷ πατρὶ σου ἐν τῷ κρυπτῷ** = ὄχι μὲ τρόπο φανερῷ χάρη ἐπιδείξεως. **9. Ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ** = δηλ. θὰ σοῦ δώσῃ σὰν ἀμοιβὴ φανερὴ θέσῃ στὴν βασιλεία του. **10. Θησαυροὶ** = κάθε τι ἐπίγειο. **11. Σὴς** = σκόρος. **12. Βρῶσις** = ἡ σαπίλα, ἡ σκουριά. **13. Ἀφανίζει** = καταστρέφει. **14. Διορύσσουσι** = σκάβουν καὶ τρυποῦν τὸν τοῖχο. **15. Ἔσται** = θὰ εἶναι.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἡ συμπόνια καὶ ἡ συγχώρηση ἐκείνων, ποὺ μᾶς ἔφταιξαν καὶ μᾶς λύπησαν, εἶναι ἀπαραίτητα καθήκοντά μας ἂν θέλουμε νὰ συγχωρήσῃ καὶ μᾶς ὁ Θεός. Τότε θὰ ἐλπίζωμε νὰ συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς τὰ σφάλματά μας, ὅταν καὶ μεῖς συγχωροῦμε τίς ἀμαρτίες τοῦ πλησίον μας. Καὶ ἂν κάνωμε αὐτό, τότε θὰ σῆσῃ μέσα μας ἡ ἔχθρα ἢ τὸ μίσος πρὸς τὸν πλησίον μας. Θὰ εἶμαστε ἀγαπημένοι καὶ συμφιλωμένοι.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴ συμπεριφορά μας αὐτὴ στὸν πλησίον μας, ὀφείλομε, λέει στὴν περικαπὴ αὐτὴ ὁ Χριστός, νὰ μὴ γινόμαστε ὑποκριτὲς ὅταν νηστεύωμε. Ἡ νηστεία γίνεται χάρη τῆς ψυχῆς μας καὶ ὄχι χάρη ἐπιδείξεως. Εἶναι ἓνα χριστιανικὸ καθήκον μας ἡ νηστεία. Καὶ πρέπει νὰ τὸ κάνωμε χωρὶς νὰ καυχώμαστε καὶ νὰ ἐπιδεικνύο-

μαστε, ὅπως ἔκαναν οἱ σκυθρωποὶ ἐκεῖνοι ὑποκριτές. Ἡ ἀνταπόδο-
ση ἐκ μέρους τοῦ καρδιογνώστη Θεοῦ θὰ εἶναι τότε ἀσφαλής. Καὶ
τέλος μᾶς παραγγέλλει νὰ κάνωμε ἔργα ἀγαθὰ καὶ μὲ αὐτὰ θὰ θη-
σαυρίζωμε θησαυροὺς οὐράνιους. Οἱ θησαυροὶ τοῦ κόσμου εἶναι
πρόσκαιροι καὶ εὐκόλα καταστρέφονται, ἐνῶ οἱ οὐράνιοι εἶναι αἰώ-
νιοι. Καὶ σ' αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ μας ἔργα πρέπει κυρίως νὰ εἶναι ἀφιε-
ρωμένος ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά μας.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

(ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ)

Ἰωάννη, κεφ. α' 44-52

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐξελθεῖν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν· καὶ εὗρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ·
ἀκολούθει μοι. Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ
τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. Εὗρίσκει Φίλιππος
τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ
καὶ οἱ προφῆται, εὗρήκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ
Ναζαρέτ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ· ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι
ἀγαθὸν εἶναι; Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· ἔρχου καὶ ἴδε. Εἶδεν ὁ Ἰη-
σοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ.
Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. Λέγει αὐτῷ Να-
θαναὴλ· πόθεν με γινώσκεις; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ·
πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν σκῆην εἰδόν· σε.
Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ· ραββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ
Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ· ὅτι εἶπόν σοι, εἰδόν· σε ὑποκάτω τῆς σκῆης, πι-
στεύεις; Μείζω τούτων ὄψει. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωγῆτα, καὶ τοὺς ἀγγέλους
τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Γαλιλαίαν** = στή Γαλιλαία ἦταν οἱ πόλεις ποὺ ἀναφέρονται συχνὰ στὶς περικοπές, δηλ. ἡ Ναζαρέτ, ἡ Καπερναοῦμ, ἡ Κανᾶ, ἡ Βηθσαϊδᾶ καὶ ἄλλες.
2. **Ὁν ἔγραψε** = δηλ. βρήκαμε κεῖνον, γιὰ τὸν ὁποῖον ἔγραψε στὰ βιβλία του ὁ Μωϋσῆς καὶ προεῖπαν οἱ προφῆτες.
3. **Ναζαρέτ** = ἡ πόλη αὐτῆ τῆς

Γαλιλαίας ήταν πολύ μικρή χωρίς καμιά ιδιαίτερη σημασία. Ἡ φήμη τῶν κατοίκων τῆς πόλεως αὐτῆς ἦταν πολύ κακή. 4. Ἔρχου καὶ ἴδε = ἔλα νὰ δῆς ἀν ἀμφιβάλῃς. 5. Ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι = στὸν ὁποῖον δὲν ὑπάρχει κακία. 6. Φωνῆσαι = νὰ σὲ φωνάξῃ. 7. Μείζω = περισσότερο θαυμαστά, μεγαλύτερα. 8. Ὁφει = θὰ δῆς. 9. Ἀμὴν = βέβαια, ἀλήθεια. 10. Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε = ἀπὸ τώρα θὰ δῆτε. 11. Ἀνεωγότα = ἀνοιγμένο. 12. Καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας = δηλ. τοὺς ἀγγέλους, ποὺ ὑπηρετοῦσαν τὸν Πατέρα καὶ Υἱὸν κατὰ τὸ χρόνο, ποὺ ὁ Χριστὸς ἦταν στὸν κόσμο.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Μὲ μία καὶ μόνη πρόσκληση τοῦ Χριστοῦ «ἀκολούθησέ με», γίνεται ὁ Φίλιππος ἀμέσως μαθητῆς του. Ὁμολογεῖ μὲ σταθερὴ πίστη ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ προφήτησε ὁ Μωυσῆς καὶ οἱ προφῆτες. Ἦξερε ὁ Χριστὸς, σὰν καρδιογνώστης, ὅτι μιὰ καὶ μόνη λέξη του ἦταν ἀρκετὴ γιὰ τὸ Φίλιππο νὰ γίνῃ μαθητῆς του. Ἦξερε τί ἄνθρωπος ἦταν καὶ ὅτι ἦταν ἄξιος νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Ὁ Φίλιππος εἶχε ἓναν πιστὸ ἀγαπημένο φίλο, τὸ Ναθαναὴλ. Ἡ πιστὴ ὄμως φιλία θέλει νὰ μὴ κρύβωμε ἀπὸ τοὺς φίλους κάθε τι, ποὺ θὰ τοὺς ὠφελήσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ. Καὶ γι' αὐτὸ φλογισμένος, ὁ Φίλιππος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία νὰ φανερώσῃ στὸ φίλο του Ναθαναὴλ τὸ μεγάλο καὶ θεῖο εὐρεθμα, ἔτρεξε καὶ τοῦ εἶπε: «Ναθαναὴλ, βρήκαμε τὸν ἀληθινὸ Μεσσία, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ». Καὶ ὁ Ναθαναὴλ, ποὺ πρώτη φορὰ ἄκουε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, κατάλαβε ἀμέσως ὅτι τὰ λόγια τοῦ φίλου του ἔχουν μεγάλη σημασία. Ἀλλὰ δὲν πίστευε ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ καταγόταν ἀπὸ τὴν περιφρονημένη καὶ ταπεινὴ μικρὴ πόλη, τὴ Ναζαρέτ. «Ἐλα νὰ δῆς», τοῦ εἶπε τότε ὁ Φίλιππος. Γιατὶ πίστευε ὅτι μόλις ὁ φίλος του θὰ ἔβλεπε τὸ Χριστό, θὰ τὸν ἀγαποῦσε καὶ θὰ τὸν λάτρευε. Καὶ μόλις ὁ Χριστὸς τὸν εἶδε νὰ ἐρχεται, ἀναγνώρισε, ὅτι εἶναι ἓνας ἄνθρωπος μὲ καθαρὴ καὶ ἀθῶα καρδιά. Καὶ ἀμέσως τοῦ εἶπε ὅτι προτοῦ τὸν φωνάξῃ ὁ Φίλιππος, τὸν εἶδε μὲ τὸ θεϊκό του μάτι νὰ προσεύχεται κάτω ἀπὸ μιὰ συκιά, γιὰ νὰ τὸν ἀξιῶσῃ ὁ Θεὸς νὰ δῆ τὸ Μεσσία. Ὁ Ναθαναὴλ τότε, μόλις κατάλαβε ὅτι ὁ Κύριος τὸν εἶχε γνωρίσει, ἔκαμε μιὰ μεγάλη ὁμολογία ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς του. «Διδάσκαλε, εἶπε, Σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ». Καὶ ὁ Χριστὸς τοῦ ἀπαντᾷ, ὅτι ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς θὰ δῆτε μεγάλα καὶ θαυμαστά πράγματα. Θὰ δῆτε τὸν οὐρανὸ ἀνοιγμένο καὶ τοὺς ἀγγέλους νὰ κατεβαίνουν

καὶ νὰ ἀνεβαίνουν στὴν ὑπηρεσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ εἶναι δηλ. συνεχῆς ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ μεσσιακοῦ του ἔργου.

Εἶναι μιὰ συμβολικὴ εἰκόνα, ποὺ δείχνει τὴν ἀδιάκοπη κοινωνία μεταξὺ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ γιὰ τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου.

Ἡ Κυριακὴ αὕτη λέγεται Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει τὴν ἀναστήλωση τῶν ἀγίων εἰκόνων. Ὅπως μάθατε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία σας, ἡ Ἐκκλησία θριάμβευσε ἔπειτα ἀπὸ σκληροὺς ἀγῶνες ἐναντίον τῶν εἰκονομάχων. Καὶ τὸ θρίαμβο αὐτὸν γιορτάζει τὴν Κυριακὴ αὕτη ἡ Ἐκκλησία μας. Τοὺς εἰκονομάχους αὐτοὺς καταδίκασε ἡ ἑβδομὴ οἰκουμενικὴ σύνοδος τῆς Νίκαιας κατὰ τὸ 787 μ.Χ. Ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείας Θεοδώρου τὸ 842 μ.Χ. ὁρίσθηκε νὰ γιορτάζεται τὴν πρώτη Κυριακὴ τῶν νηστειῶν ἡ ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Μάρκου, κεφ. β', 1 - 12

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Καπερναοὺμ καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. Καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. Καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσει αὐτῷ, διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβατον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Ἦσαν δὲ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός; Καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως αὐτοὶ διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς· τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν ἐνδοκώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, ἔγειρε, καὶ ἄρον τὸν κράβατόν σου καὶ περιπάτει; Ἴνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας—λέγει τῷ παραλυτικῷ· σοὶ λέγω,

ἔγειρε καὶ ἄρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ ἠγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγοντας, ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Καπερναοὺμ = πόλη τῆς Γαλιλαίας κοντὰ στὴ λίμνη Γεννησαρέτ. Τὴν πόλη αὐτὴ συχνὰ ἐπισκεπτόταν ὁ Χριστός. Γι' αὐτὸ λεγόταν **ἰδία πόλις**, δηλ. ἰδιαίτερη τοῦ πόλη. **2. Καὶ ἠκούσθη** = καὶ διαδόθηκε. **3. Συνήχθησαν** = μαζεύτηκαν γιὰ νὰ δοῦν καὶ ἀκούσουν τὴ διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. **4. Μηκέτι χωρεῖν** = νὰ μὴ χωροῦν πλέον. **5. Μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν** = δὲ χωροῦσε ὁ κόσμος οὔτε ἔξω στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ. **6. Αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων** = ποὺ σήκωσαν τέσσερις ἄντρες. **7. Προσεγγίσει** = νὰ πλησιάσουν. **8. Ἀπεστέγασαν** = ἀφαίρεσαν τὰ κεραμίδια ἀκριβῶς στὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς στέγης ποὺ κάτω στὸ δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ βρισκόταν ὁ Χριστός. **9. Ἐξορύξαντες χαλῶσι** = ἀφοῦ ἔβγαλαν τὶς σανίδες κατεβάζουν τὸ κρεβάτι. **10. Ἐφ' ᾧ** = ἐπάνω στὸ ὅποιο. **11. Ἀφέρονται σοι** = ἄς εἶναι συγχωρημένες οἱ ἁμαρτίες σου. **12. Διαλογιζόμενοι** = οἱ ὅποιοι ἄρχισαν νὰ σκέπτονται. **13. Ἐπιγνοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ** = ἀφοῦ κατάλαβε. **14. Εὐκολώτερον** = εὐκολώτερο. **15. Ἄρον** = σήκωσε. **16. Ἴνα εἰδῆτε** = γιὰ νὰ μάθετε. **17. Ἀφιέναι** = νὰ συγχωρῆ. **18. Ἄρας** = ἀφοῦ σήκωσε. **19. Ἐναντίον πάντων** = ἐμπρὸς σὲ ὅλους. **20. Ἐξίστασθαι** = ὥστε ὅλοι νὰ θαυμάζουν.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Χριστὸς φιλοξενοῦνταν σ' ἓνα σπίτι τῆς Καπερναοὺμ. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἀνυπόμονα τὸν περιμέναν γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν καὶ τὸν θαυμάσουν. Καὶ μόλις πληροφορήθηκαν ὅτι εἶναι στὸ σπίτι ἔτρεξαν ὅλοι ἐκεῖ. Τόσοι πολλοὶ ἦταν, ποὺ γέμισε τὸ σπίτι καὶ ἡ αὐλὴ. Ὁ Χριστὸς εἶχε ἀρχίσει νὰ διδάσκη καὶ νὰ θεραπεύῃ τοὺς ἄρρωστους, ὅσοι εἶχαν προφτάσει νὰμποῦν στὸ σπίτι. Ἐκεῖ ἦταν καὶ πολλοὶ Φαρισαῖοι καὶ Γραμματεῖς. Εἶχαν ἔρθει μὲ τὸ δόλιο σκοπὸ νὰ βροῦν κάτι ἀπὸ τοὺς λόγους ἢ ἀπὸ τὶς πράξεις τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ τὸν συκοφαντήσουν στὸ λαό. Καταφθάνουν τότε τέσσερις ἄνθρωποι φέροντας ξαπλωμένο πάνω σ' ἓνα κρεβάτι ἓνα παραλυτικό. Ἐπειδὴ ἦταν ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ τὸν φέρουν στὸ Χριστὸ ἀπὸ τὴν πόρτα τὸν ἀνέβασαν στὴ στέγη καὶ ἀπὸ ἓνα ἀνοιγμα ποὺ ἔκαμαν ὅπως διαβάσετε, τὸν κατέβασαν μπροστὰ στὸ Χριστό. Ἡ σκηνὴ αὐτὴ συγκίνησε βαθύτατα τὴν καρδιὰ τοῦ Κυρίου. Ἡ μεγάλη του προσπάθεια νὰ βροῦν τρόπο καὶ νὰ τὸν παρουσιάσουν στὸ Χριστό

φανέρωσε τὰ φιλόφρονα αἰσθήματά τους γιὰ ἓνα δυστυχισμένο πλησίον τους, καθὼς καὶ τὴν πίστη τους στὸ Χριστό. Καὶ ἀκριβῶς ὁ Χριστός, ποὺ ἔβλεπε τόση πίστη καὶ αὐτῶν καὶ τοῦ παραλυτικοῦ, συγκινήθηκε καὶ εἶπε στὸν παραλυτικό. «Ἐχε θάρρος, παιδί μου. Συγχωροῦνται οἱ ἁμαρτίες σου». Οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Γραμματεῖς, ὅταν ἄκουσαν τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, σκέπτονταν χωρὶς νὰ φανερώσουν τίς σκέψεις τους ὅτι βλαστημαί ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Μόνο ὁ Θεὸς ἔχει τὴν ἐξουσία νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίες, σκέπτονταν. Τὸ Χριστὸ θεωροῦσαν σὰν ἓνα ἀπλὸ ἄνθρωπο. Ὁ Χριστός, ποὺ γνωρίζει ὄχι μόνον τίς πράξεις μας, ἀλλὰ καὶ τίς σκέψεις μας, ἐνόησε τοὺς πονηροὺς διαλογισμοὺς τους. Καὶ γιὰ νὰ τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι Θεὸς λέει στὸν παραλυτικό: «Σήκω ἐπάνω· πάρε τὸ κρεβάτι σου καὶ πήγαινε σπίτι σου». Οἱ Φαρισαῖοι ποτὲ δὲν μπόρεσαν πλέον νὰ ἀρνηθοῦν, ποὺ ἔβλεπαν τὸν παραλυτικό νὰ σηκώνῃ τὸ κρεβάτι καὶ νὰ περπατῇ, τὴ θεία δύναμη τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ παραλυσία τοῦ παραλυτικοῦ ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς του. Γι' αὐτὸ ὁ Χριστὸς τοῦ συγχώρησε πρῶτα τίς ἁμαρτίες, καὶ ἔπειτα ἔκαμε τὸ μεγάλο αὐτὸ θαῦμα.

ΤΡΙΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

(ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΠΡΟΣΚΥΝΗΣΕΩΣ)

Μάρκου, κεφ. η', 34 - θ', 1

Ἡ Κυριακὴ αὐτὴ λέγεται καὶ Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκηνήσεως γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας παρουσιάζει σὲ προσκύνηση τὸν Τίμιον καὶ Πανάγιον Σταυρό. Καὶ τὸν κατασπαζόμεστε εὐλαβικά. Ὁ Σταυρός, ποὺ εἶναι ἡ δύναμη τῶν πιστῶν καὶ τὸ στήριγμα τῶν ἁμαρτωλῶν, μᾶς ἐμψυχώνει τώρα στὶς νηστείες μας καὶ μᾶς ἐνθαρρύνει.

Σημείωση: Τὸ κείμενο, τίς ἐρμηνευτικὰς σημειώσεις καὶ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ περιεχομένου βλέπε στὴν Κυριακὴ μετὰ τὴν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (σελ. 16).

ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Μάρκου, κεφ. δ' 17 - 31

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἄνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ λέγων διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον. Καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ρήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίξει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· ὦ γενεὰ ἀπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; Ἔως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φέρετε αὐτὸν πρὸς με. Καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδὼν αὐτὸν εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. Καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ· Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; Ὁ δὲ εἶπε· παιδίθεν. Καὶ πολλάκις αὐτόν καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. Καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατήρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρύων ἔλεγε· Πιστεύω, κύριε· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπέτιμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ· Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω, ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. Καὶ κράξαν καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτὸν ἐξῆλθε, καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτόν τῆς χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. Καὶ εἰσελθόντα αὐτόν εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπηρώτων αὐτόν κατ' ἰδίαν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεθῆν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γινῶ. Ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἦνεγκα = ἔφερα. 2. Πνεῦμα ἄλαλον = πνεῦμα πονηρὸ (διαμόνιο) ποὺ τὸν ἔκανε ἄλαλο δηλ. μουγκό. 3. Ρήσσει αὐτόν = τὸν σπαράζει. 4. Ξηραίνεται = μένει ξερὸς σὰν πεθαμένους. 5. Οὐκ ἴσχυσαν = προσπάθησαν, ἀλλὰ

δὲν μπόρεσαν. 6. Πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι ; = θὰ εἶμαι μαζί σας; 7. "Ἔως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν ; = ἔως πότε θὰ σᾶς ὑποφέρω; 8. "Ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ ; = πότε τοῦ συνέβη αὐτό; 9. Παιδιόθεν ἀπὸ τῆ παιδικῆ του ἡλικία. 10. Εἰς πῦρ ἔβαλε = στὴ φωτιά τὸν ἔριξε. 11. "Ἰνα ἀπολέσῃ αὐτὸν = γιὰ νὰ τὸν θανατώσῃ. 12. Εἴ τι δύνασαι = ἂν μπορῆς νὰ κάνῃς κάτι. 13. Βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ = βοήθησέ με νὰ πιστεῦω στὸ ἐξῆς. 14. "Ἐπι- συντρέχει ὄχλος = ἔρχεται καὶ μαζεύεται πολὺς κόσμος. 15. "Ἐπετίμη- σε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ = διάταξε τὸ πονηρὸ καὶ ἀκάθαρτο πνεῦμα. 16. Μηκέτι = ποτὲ ἄλλοτε. 17. Καὶ κράξαν καὶ πολλὰ σπαράξαν καὶ αὐτὸ = καὶ ἀφοῦ φώναξε τὸ πονηρὸ πνεῦμα καὶ τὸ σπάραξε πολὺ. 18. Κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς = ἀφοῦ τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι. 19. "Ὅτι ἡμεῖς = γιὰτι ἐμεῖς. 20. Τοῦτο τὸ γένος = τοῦτο τὸ γένος τῶν δαιμόνων. 21. "Ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν = μὲ κανένα ἄλλο τρόπο δὲν μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸν δαιμονιζόμενον. 22. "Ἰνα τις γνῶ = γιὰ νὰ γίνῃ γνωστὸ σὲ κανένα. 23. "Ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν = θὰ τὸν σκοτώσουν. 24. "Ἀπο- κτανθεὶς = ἀφοῦ σταυρωθῆ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Μεγάλῃ εἶναι βέβαια ἡ λύπη τῶν γονέων, ὅταν βλέπουν τὰ παι- διά τους νὰ πάσχουν ἀπὸ ἀθεράπευτη μάλιστα ἀρρώστια. Κάνουν τὰ ἀδύνατα δυνατὰ γιὰ νὰ βροῦν τὸν καταλληλότερο τρόπο γιὰ νὰ τὰ θεραπεύσουν. Στὴ θέση τῶν γονέων αὐτῶν βρέθηκε ὁ πατέρας, ποὺ ἔφερε τὸ παιδί του στὸ Χριστὸ νὰ τὸ θεραπεύσῃ.

Ἐίχε κυριεύσει τὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ του ὁ σατανᾶς. Ἦταν ἕ- να παιδί δαιμονισμένο. Ὅταν κυριευόταν ἀπὸ τὸ πονηρὸ πνεῦμα τὸ παιδί αὐτὸ σπάραζε, ἄφριζε, ἔτριζε τὰ δόντια του, καὶ ἔμενε ξερὸ σὰν πεταμένο. Οἱ γιατροὶ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ θεραπεύσουν. Τρέχει τότε στοὺς μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ δὲν μπόρεσαν. Ἔρχεται τέλος στὸ Χριστό, ὄχι ὅμως μὲ πίστη ὅτι μόνον ὁ Χριστὸς μπορεῖ νὰ τὸν σώσῃ. Εἶχε ἀμφιβολίες. Λυπήθηκε ὁ Χριστὸς γιὰ τὴν ὀλιγοπιστία τῶν ἀνθρώπων τῆς γενεᾶς ἐκείνης. Γιατὶ δὲν ἔδειχνε τὴ θερμὴ καὶ εἰλικρινῆ πίστη, ποὺ τὰ ἀδύνατα κάνει δυνατὰ. Γιὰ κεί- νον, ποὺ πιστεύει, εἶπε τότε στὸν πατέρα ὁ Χριστὸς, ὅλα εἶναι δυ- νατὰ. Πιστεύω, τοῦ εἶπε τότε ἐκεῖνος, βοήθησέ με νὰ πιστεῦω στὸ ἐξῆς. Ὁ Χριστὸς τότε θεράπευσε τὸ παιδί του. Καὶ στοὺς μαθητὲς του ποὺ παραπονέθηκαν γιὰτὶ αὐτοὶ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν θεραπεύ- σουν, τοὺς εἶπε: Αὐτὸ τὸ γένος τῶν δαιμόνων μόνον μὲ νηστεία καὶ προσευχή, μὲ τὶς ὁποῖες δυναμάνει ἡ πίστη, μπορεῖ νὰ νικηθῆ.

ΠΕΜΠΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Μάρκον, κεφ. ι' 32 - 45

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι, ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὡς ἐὰν αἰτήσωμεν ποιήσης ἡμῖν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετε ποιῆσαί με ὑμῖν; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δός ἡμῖν ἵνα εἰς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δυνάμεθα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσει ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι ἀλλ' οἷς ἠτοίμασαι. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβον καὶ Ἰωάννου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς· οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἀρχεῖν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὅς ἐὰν θέλη γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὅς ἐὰν θέλη ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀπὸ πολλῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀρχιερεῖσι καὶ Γραμματεῦσι = αὐτοὶ ἦταν ἀνέκαθεν οἱ τρομεροὶ καὶ σκληροὶ διώκτες τοῦ Ἰησοῦ. 2. Κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ = θά τὸν καταδικάσουν σὲ θάνατο. 3. Τοῖς ἔθνεσι = στοὺς εἰδωλολάτρες, δηλαδὴ στοὺς Ῥωμαίους στρατιῶτες καὶ στὸ ρωμαῖο Πιλάτο, ποὺ παράδωσε τὸ Χριστὸ στοὺς στρατιῶτες. 4. Ἀποκτενοῦσι = θά τὸν σκοτώσουν. 5. Προσπορεύονται αὐτῷ = ἐρχονται ἐμπρὸς σ' αὐτόν (τὸν Ἰησοῦν). 6. Ὁ ἐὰν αἰτήσωμεν = ἐκεῖνο ποὺ θά ζητήσωμε. 7. Οὐκ εἶδατε = δὲν ξέρετε. 8. Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον = μπορεῖτε νὰ πιῆτε τὸ ποτήρι τὸ πικρὸ;

Δηλ. τὸ σταυρικὸ θάνατο; **9.** Τὸ βάπτισμα = τὰ βάσανα καὶ τέλος τὴν ταφή του. **10.** Οὐκ ἔστιν ἔμὸν δοῦναι = δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ μένα. **11.** 'Ἄλλ' οἷς ἠτοιμάσται = ἀλλὰ θὰ δοθῇ σὲ κείνους στοὺς ὁποίους ἔχει ἐτοιμασθῆ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. **12.** Οἴδατε οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἔθνῶν = γνωρίζετε ὅτι αὐτοὶ ποὺ φαίνονται ἄρχοντες τῶν ἔθνῶν. **13.** Κατακυριεύουσιν αὐτῶν = καταπιέζουν αὐτούς. **14.** Οἱ μεγάλοι = ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν μεγάλα ἀξιώματα. **15.** Οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν = δὲν θὰ γίνεταί δὲ ἔτσι μεταξὺ σας. **16.** Ἔσται ὑμῖν διάκονος = θὰ εἶναι ὑπηρετὴς σας. **17.** Λύτρον ἀντὶ πολλῶν = ἀντάλλαγμα γιὰ τὴ σωτηρία τῶν πολλῶν.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Εὐαγγελιστὴς στὴν περικατὴ αὐτὴ διηγεῖται ὅτι ὁ Χριστὸς προλέγει γιὰ τελευταία φορὰ τὸ σταυρικὸ θάνατο καὶ τὴν Ἀνάστασή του.

Ὁ Χριστὸς προχωρεῖ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν μαθητῶν του γιὰ τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐνῶ βιάζαν, προέλεγε σ' αὐτούς ὅλα ἐκεῖνα τὰ φριχτά πάθη, ποὺ ἔμελλε νὰ ὑποφέρῃ καὶ τέλος τὸ σταυρικὸ του θάνατο καὶ τὴν Ἀνάστασή του. Πήγαινε ἐκεῖ μὲ θάρρος, ὅπου τὸν περιμέναν τὰ φοβερώτερα πάθη του. Τὰ εἶχε προεῖπει στοὺς μαθητὲς του καὶ ἄλλοτε. Τώρα ὅμως, ποὺ εἶναι πλησιέστερα στὸ ἅγιο πάθος, τὰ ἐπαναλαμβάνει γιὰ τελευταία φορὰ γιὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς μαθητὲς του. Οἱ μαθητὲς θαμπώνονται ἀπὸ θαυμασμό, ποὺ τὸν ἔβλεπαν μὲ τόσο θάρρος καὶ ἀφοβία νὰ βαδίξῃ στὸ μαρτύριο. Οἱ μαθητὲς Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, ζητοῦν τώρα νὰ καθίσουν ὁ ἓνας στὰ δεξιὰ καὶ ὁ ἄλλος στὰ ἀριστερὰ τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς δόξας του. Θέλησαν νὰ ἔχουν τὰ πρωτεῖα. Ἡ φιλοδοξία τους ὅμως αὐτὴ λύπησε φοβερὰ τὸ Χριστό: «Δὲν ξέρετε, τοὺς εἶπε, τί ζητᾶτε. Θὰ πάθετε καὶ σεῖς ἐκεῖνα ποὺ θὰ πάθω καὶ ἐγώ. Ἀλλὰ τὸ νὰ λάβετε ἐξαιρετικὴ θέσῃ μαζί μου ἐξαρτᾶται ἀπὸ μόνον τὸ Θεοῦ». Καὶ σ' ὅλους μαζί τοὺς μαθητὲς του εἶπε ὅτι στὴ θρησκεία του γιὰ νὰ γίνῃ ἓνας πρῶτος ὀφείλει νὰ εἶναι δούλος ὅλων, δηλ. νὰ ὑπηρετῇ τοὺς ἄλλους μὲ ταπεινοφροσύνη καὶ ἀγάπη. Δὲν πρέπει, λέει, ἐσεῖς νὰ μοιάσετε μὲ τοὺς ἄρχοντες ἐκείνους, ποὺ συμπεριφέρονται στοὺς λαοὺς τους σὰ νὰ ἦταν δούλοι τους. Ἐγὼ ἤρθα στὸν κόσμον, ὄχι νὰ ὑπηρετηθῶ ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ νὰ τὸν ὑπηρετήσω καὶ νὰ θυσιάσω τὴ ζωὴ μου σὰν ἀντάλλαγμα γιὰ νὰ σωθοῦν οἱ πολλοί.

Κυριακὴ τῶν Βατῶν βλέπε σελ. 122

Κυριακὴ τοῦ Πάσχα » » 111

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Ἰωάννη, κεφ. κ', 19-31

Ούσης ὀψίας, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνῃ ὑμῖν. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· Εἰρήνῃ ὑμῖν. Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· ἂν τινων ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφιένται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατήτε, κεκράτηνται. Θωμᾶς δὲ εἰς ἓκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἐωράκαμεν τὸν Κύριον. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. Ἐρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· Εἰρήνῃ ὑμῖν. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευρὰν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ἐωράκας με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ούσης ὀψίας = ἐνῶ ἀκόμη ἦταν δειλινό. Πρὸς τὸ βράδυ, λίγο μετὰ τῆ δύση τοῦ ἡλίου τῆς ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. **2. Τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων** = ἡ ἡμέρα ἀναπαύσεως τῶν Ἑβραίων λέγεται Σάββατο. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ δὲν ἔκαναν καμιά ἐργασία, παρὰ πῆγαιναν μόνο στίς συναγωγές. Ὅλα τὰ παρασκευάζαν (ἐτοιμαζαν) ἀπὸ τὴν προηγούμενη μέρα, ποῦ γι' αὐτὸ λέγεται Παρασκευή. Σάββατα ἔλεγαν ἀκόμη καὶ τίς ἡμέρες τῆς ἐβδο-

μάδας. **Μία τῶν σαββάτων ἢ μία τοῦ σαββάτου** = εἶναι ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδας, δηλ. ἡ δική μας Κυριακή, πού τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἀναστήθηκε ὁ Κύριος. Ἡ πρώτη αὐτὴ μέρα τῆς ἐβδομάδας ὀνομάστηκε Κυριακή, σὰν ἡμέρα τοῦ Κυρίου, πού ἀναστήθηκε τὴν ἡμέρα αὐτὴ. Καὶ ἡ Κυριακὴ αὐτὴ ἐγίνε ἡ πρώτη καὶ ἡ λαμπρότερη ἑορτὴ τῶν Χριστιανῶν. **3. Συναγμένοι** = συναθροισμένοι. **4. Διὰ τῶν φόβον τῶν Ἰουδαίων** = οἱ μαθητὲς φοβοῦνταν τοὺς Ἰουδαίους, μήπως κακοποιήσουν καὶ αὐτοὺς, ἀφοῦ σταύρωσαν τὸ Διδάσκαλο τους. Ἐπειτα φοβοῦνταν καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβύτερους τῶν Ἑβραίων, πού εἶχαν διαδόσει ὅτι ἐκλεψαν τὸν Ἰησοῦ γιὰ νὰ βεβαιώσουν τὴν Ἀνάστασή του. **5. Ἀφῆτε** = συγχωρήσετε. **6. Κρατῆτε** = δὲν συγχωρήσετε. **7. Ὅτι ἐώρακάς με, πεπίστευκας** = γιὰτί μ' ἔχεις δῆ τώρα, ἔχεις πιστέψει. **8. Μακάριοι** = εὐτυχησμένοι. **9. Σημεῖα** = ἔργα καὶ θαύματα.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο τῆς Κυριακῆς αὐτῆς, μᾶς πληροφορεῖ γιὰ δυὸ ἐμφανίσεις τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν ἀνάστασή του, ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του.

Τὸ δειλινὸ τῆς ἡμέρας, πού ἀναστήθηκε ὁ Κύριος, παρουσιάζεται ξαφνικὰ στοὺς Ἀποστόλους, πού ἦταν κλεισμένοι σ' ἓνα σπῆτι τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐλεγε μόνο ὁ ἀπόστολος Θωμᾶς. Τοὺς εἶχε κυριέψει φόβος καὶ τρόμος, γιὰτί μάντευαν τοὺς κακοὺς σκοποὺς τῶν Ἰουδαίων ἐναντίον τους. Οἱ Ἰουδαῖοι ἀρχιερεῖς ἀπειλοῦσαν καὶ αὐτοὺς ἀκόμη γιὰ τὴ σχέση καὶ πίστη τους στὸ Χριστό. Ἡ αἰφνῆδια ὅμως αὐτὴ θεῖα ἐμφάνιση χαροποίησε τοὺς μαθητὲς. Νόμιζαν ὅτι βλέπουν ὄνειρο ἀπὸ τὴ μεγάλη χαρὰ τους. Κάθε ἀμφιβολία τους γιὰ τὴν ἀνάσταση καὶ παρουσία τοῦ Χριστοῦ διαλύθηκε. Ἀφοῦ μάλιστα εἶδαν τὰ σημεῖα τῶν πληγῶν στὰ χέρια καὶ στὴν πλευρὰ τοῦ διδάσκαλό τους. Θυμήθηκαν τότε καὶ τὴν ὑπόσχεση τοῦ Χριστοῦ, πού τοὺς ἔδωσε λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ Μυστικὸ Δεῖπνο, στὸν κῆπο τῆς Γεσθημανῆ. «Πάλι θὰ σᾶς ξαναδῶ, τοὺς εἶπε τότε, καὶ θὰ χαρῆ ἢ καρδιά σας». Ἀφοῦ τοὺς χαιρέτησε μὲ τὸ χαιρετισμὸ «Εἰρήνη Ἰμῖν», τοὺς ἔδωσε τὴν ἐξουσία, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Ἁγ. Πνεύματος νὰ συγχωροῦν ἢ νὰ μὴ συγχωροῦν τὶς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειτα ἔφυγε. Ὅταν ἐπέστρεψε ὁ Θωμᾶς, ἔτρεξαν καὶ τὸν βεβαίωσαν ὅτι εἶδαν τὸν Κύριο. Καὶ τοῦ διηγῆθηκαν λεπτομερῶς, ὅλα ὅσα συνῆψαν. Ὁ Θωμᾶς ἦταν καὶ αὐτός, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι, φλογισμένοι ἀπὸ πίστη θερμῆ. Δὲν πίστεψε ὅμως στὴν διαβεβαίωσή τους. Ἦθελε νὰ ἀξιωθῆ καὶ αὐτὸς νὰ δῆ τὸν Κύριο γιὰ νὰ πιστέψῃ. Σ' αὐτὸν ἡ εἶδηση φαινόταν τόσο χαροπὴ, πού τοῦ ἤ-

ταν άπίστευτη. Καί έπειτα άπό μιá βδομάδα, πού παρουσιάστηκε και πάλι ό Χριστός, βρísκει και τούς έντεκα μαθητές του. Ήταν μαζί τους και ό Θωμάς. Μόλις είδε τόν Κύριο, τά πληγωμένα χέρια του και τήν πλευρά του φώναξε: «ό Κύριός μου και ό Θεός μου!» «Γιατί με είδες, πίστευες, Θωμά, είτε σ' αυτόν ό Χριστός. Εύτυχισμένοι όμως έκείνοι πού χωρίς νά με δούν πίστεψαν».

Πολλά και άλλα θαυμαστά έργα έκαμε ό Χριστός, πού δέ γράφονται στό Εύαγγέλιό του, λέει ό Εύαγγελιστής Ίωάννης. Άλλά και με αυτά, πού είναι γραμμένα, μπορείτε νά πιστεύετε ότι ό Ίησούς είναι ό Χριστός, ό Υιός του Θεού. Καί ότι με τήν πίστη σας αυτή θά έχετε ζωή αιώνια.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ

Μάρκου, κεφ. ιε', 43 - 47 και ιστ', 1 - 8

Τῷ καιρῷ εκείνῳ, ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον καὶ ἤτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκε, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε· καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυριάνου ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ. Καὶ ἀγοράσας σινδόνα καὶ καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησε τῇ σινδόνι, καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία Ἰωσή ἐθεώρουν ποῦ τίθεται. Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμῃ ἠγόρασαν ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. Καὶ λίαν πρωτὶ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. Καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκλύσται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἔξεθαμβήθησαν. Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε·

Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρητὸν τὸν ἐσταυρωμένον ἠγγέθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. Ἄλλ' ὑπάγετε εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἐκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας = ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Ἰουδαίας Ἀριμαθαία. **2.** Εὐσχήμων = σεβαστὸς καὶ ἀξιότιμος. **3.** Βουλευτῆς = μέλος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ συνεδρίου. **4.** Ἦν προσδεχόμενος = ἦταν ἕνας ἀπὸ κείνους, πού περιέμεναν τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἦταν μυστικὸς ὀπαδὸς τοῦ Χριστοῦ. **5.** Ἠτήσατο τὸ σῶμα = ζήτησε νὰ τοῦ δοθῇ τὸ σῶμα. **6.** Εἰ ἤδη τέθνηκε = Ἄν τόσο γρήγορα πέθανε. Γιατί ἤξερε ὅτι ζοῦσαν περισσότερο οἱ σταυρωμένοι. **7.** Κεντυρίων = εἶναι ξένη λέξη, ρωμαϊκὴ, καὶ σημαίνει ἐκατόνταρχος, δηλ. ἀξιωματικὸς, ἀρχηγὸς ἐκατὸ στρατιωτῶν. Ὁ ἀξιωματικὸς αὐτὸς ἦταν ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς φρουρᾶς κατὰ τὴ σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ. **8.** Εἰ πάλαι ἀπέθανε = Ἄν εἶναι πολλὴ ὥρα, πού πέθανε. **9.** Καὶ γνοῦς = καὶ ἀφοῦ πληροφορήθηκε. **10.** Καθελὼν αὐτόν = ἀφοῦ κατέβασε τὸ Χριστὸ ἀπὸ τὸ Σταυρὸ. **11.** Ἐνείλησε = τύλιξε. **12.** Ὁ ἦν λελατομημένον = τὸ ὅποιον ἦταν σκαλιστὸ σ' ἕνα βράχο. **13.** Διαγενομένου τοῦ σαββάτου = ἀφοῦ πέρασε τὸ σάββατο, δηλαδή τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς. **14.** Πρωὶ τῆς μιᾶς σαββάτων = πρωὶ τῆς Κυριακῆς, δηλ. τῆς πρώτης τῆς ἐβδομάδας (σαββάτων). **15.** Πρὸς ἑαυτὰς = ἀναμεταξύ τους. **16.** Μέγας σφόδρα = πάρα πολὺ μεγάλος. **17.** Ἐξεθαμβήθησαν = ἔμειναν ἐκθαμβοί, ἐκπληκτοί. **18.** Οὐκ ἔστιν ὧδε = δὲν εἶναι ἐδῶ. **19.** Προάγει ὑμᾶς = πηγαίνει μπροστὰ ἀπὸ σᾶς. **20.** Ὁψεσθε = θὰ τὸν δῆτε.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτῆς, ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς κρυφοὺς μαθητῆς τοῦ Κυρίου. Σημεῖο τῆς ἀφοσιώσεώς του πρὸς τὸ Χριστὸ εἶναι ὅτι ζήτησε ἀπὸ τὸν Πιλάτο νὰ τοῦ δοθῇ τὸ νεκρὸ σῶμα γιὰ νὰ τὸ ἐνταφιάσῃ. Ὁ Πιλάτος, ὅταν πληροφορήθηκε ἀπὸ τὸν ἀξιωματικὸ του ὅτι ὁ Χριστὸς πέθανε, διάταξε νὰ δοθῇ στὸν Ἰωσήφ τὸ σῶμα. Χωρὶς νὰ χάσῃ στιγμή, ἐπειδὴ πλησίαζε τὸ Σάββατο, καὶ δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ βρισκῶνται τὰ σώματα πάνω στὸ Σταυρὸ, ἀγόρασε καθαρὸ σεντόνι καὶ ἀκακαθίλωσε (ξεκάρφωσε) τὸ σῶμα ἀπὸ τὸ Σταυρὸ. Τὸ παράδειγμά του μιμήθηκε καὶ ἄλλος κρυφὸς μαθητῆς ὁ Νικόδημος καὶ ἔτρεξε νὰ προσφέρει γιὰ τὴν ταφὴν πολὺ τιμὰ ἀρώματα. Χάρη στὴν ἀφοσίωσιν καὶ πίστιν

τῶν δυὸ αὐτῶν εὐγενῶν καὶ πλουσίων μαθητῶν, ὁ Χριστός, ποῦ θανατώθηκε σὰν κακοῦργος, θάφεται σὰ βασιλιάς.

Ὁ Ἰωσήφ πρόσφερε γιὰ τὴν ταφή τὸ λαξευτὸ τάφο του, ποῦ εἶχε κατασκευάσει στὸν κήλο του γιὰ τὸν ἑαυτό του. Οἱ εὐσεβεῖς γυναῖκες, ποῦ εἶχαν παρακολουθήσει πιστὰ τὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν εἶχαν ὑπηρετήσει μὲ ἀφοσίωση, εἶχαν σημειώσει τὸ μέρος ὅπου ἔθαψε αὐτὸν ὁ Ἰωσήφ μαζί μὲ τὸ Νικόδημο. Εἶχαν ἐτοιμάσει νέα ἀρώματα γιὰ νὰ συμπληρώσουν τὸν ἀρωματισμὸ τοῦ σώματος. Καὶ τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς ἔρχονται στὸν τάφο τοῦ Διδασκαλοῦ τους. Δὲ φοβήθηκαν τοὺς στρατιῶτες, ποῦ ἤξεραν ὅτι φρουροῦν τὸν τάφο. Δείχνουν τόλμη μεγαλύτερη ἀπὸ τοὺς Ἀπόστολους. Δὲ διασκορπίζονται ἔπειτα ἀπὸ τὴ Σταύρωση, ὅπως οἱ ἄλλοι. Καὶ γι' αὐτὸ ἀξιώθηκαν πρῶτες αὐτὲς νὰ μάθουν ἀπὸ τὸν ἄγγελο, ποῦ συνάντησαν στὸν ἀνοιχτὸ τάφο, τὴ χαροπὴ εἶδηση τῆς Ἀναστάσεως τοῦ ἀγαπημένου τους Διδασκαλοῦ. Πρῶτες αὐτὲς ἀκουσαν τὸ χαιρετισμὸ τοῦ «Χαίρετε», ἀμέσως μετὰ τὴν Ἀνάσταση. Καὶ πρῶτες ἔγιναν οἱ κήρυκες τοῦ θαύματος τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ γιὰ αὐτὸ ἡ Κυριακὴ αὐτὴ ὀρίσθηκε εἰς ἀνάμνηση καὶ τιμὴ τῶν μυροφόρων γυναικῶν, καὶ τοῦ Ἰωσήφ καὶ Νικόδημου.

*

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ

Ἰωάννη, κεφ. ε', 1 - 15

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, ἢ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. Ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρα καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγένετο, ᾧ δὴποτε κατείχeto νοσήματι. Ἦν δὲ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα δταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος προ

έμοῦ καταβαίνει. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγειρε, ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. Καὶ εὐθὺς ἐγένετο ὑγιής ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Ἐλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν· οὐκ ἔξεστί σοι ἄραι τὸν κράβαττον. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιή, ἐκείνός μοι εἶπεν· ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. Ἠρώτησαν οὖν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι, ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; Ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ ταῦτα εὗρίσκει αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγιής γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται. Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτόν ὑγιή.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐπὶ τῇ προβατικῇ = μιὰ ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ φρουρίου τῆς Ἱερουσαλήμ λεγόταν προβατικῇ, γιατί ἀπ' αὐτὴ ὁδηγοῦνταν ὀρισμένα πρόβατα γιὰ τῆς θυσίας.
2. Κολυμβήθρα = δεξαμενὴ, πού τὸ νερὸ ἔπαιρνε θεία χάρις καὶ θεραπευτικὴ δύναμις, ὅταν κατέβαινε ὁ ἄγγελος.
3. Βηθεσδά = λέξις ἑβραϊκὴ πού σημαίνει σπῆτι εὐεργεσίας.
4. Ἐηροὶ = παραλυμένοι, κουλοὶ.
5. Ἐκδεχομένων = οἱ ὅποιοι περίμεναν.
6. Ὡς δήποτε κατείχετο νοσήματι = ἀπὸ ὁποιοδήποτε νόσημα καὶ ἂν ἔπασχε.
7. Γνοῦς = ἐπειδὴ κατάλαβε.
8. Ἄρον = σήκωσε.
9. Οὐκ ἔξεστί σοι = δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται.
10. Οὐκ ᾔδει = δὲν ᾔξερε.
11. Ἐξένευσεν = ἔφυγε ἀπαρατήρητος, χωρὶς νὰ τὸν δῆ κανεὶς.
12. Ὁχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ = ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἐπὶ τῇ προβατικῇ, κοντὰ στὴν προβατικὴ πύλη, μιὰ δεξαμενὴ πού τὸ νερὸ ἔπαιρνε θεραπευτικὴ δύναμις, ὅταν κατέβαινε ἐκεῖ ὁ ἄγγελος. Στὸ πεντάγωνο οἰκοδόμημα, πού στεγαζόταν ἡ δεξαμενὴ, ὑπῆρχαν πέντε στοές. Σ' αὐτὲς βρισκόταν πλῆθος ἀσθενεῖς, πού περίμεναν πότε νὰ κινηθῇ τὸ νερὸ. Μεταξὺ τῶν ἀσθενῶν ἦταν καὶ ἓνας παραλυτικὸς, ξαπλωμένος ἐπάνω στὸ κρεβάτι του. Ἐπᾶσχε ἀπὸ τὴν ἀσθένεια αὐτὴ τριάντα ὀκτὼ χρόνια. Ὁ Ἰησοῦς κοίταξε αὐτόν τὸ δυστυχισμένο μὲ μεγάλη εὐσπλαχνία. «Θέλεις νὰ γίνης ὑγιής;» τοῦ εἶπε. «Κύριε, ἀπάντησε ὁ παραλυτικὸς, δὲν ἔχω κανένα νὰ μὲ βάλῃ στὴν κολυμβήθρα. Ἐνῶ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος προλαβαίνει καὶ θεραπεύεται». «Σήκω ἐπάνω, τοῦ εἶπε ὁ Χριστός, σήκωσε τὸ κρεβάτι σου καὶ περιπάτει».

Ἡ ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ θαυματουργεῖ. Ὁ ἄνθρωπος ἀμέσως σηκώνεται ὄρθιος, φορτώνεται τὸ κρεβάτι του καὶ ἄρχισε νὰ περπατῇ. Κοίταξε τότε ὀλόγυρά του γιὰ νὰ δῆ καὶ εὐχαριστήσῃ τὸν ἄγνωστο εὐεργέτη του, ὁ Χριστὸς ὅμως γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν περιέργεια τοῦ κόσμου, ἔφυγε ἀπαράτητος. Πολλὰ φθονερὰ βλέμματα ἔπεσαν πάνω στὸν ἄνθρωπο, ποὺ μετᾶφερε τὸ κρεβάτι. Τοῦ εἶπαν: «Εἶναι Σάββατο σήμερα, ἡμέρα ἀργίας, ἀπαγορεύει ὁ νόμος νὰ σηκώνῃς τὸ κρεβάτι σου».

«Ἐκεῖνος ποὺ μὲ ἔκανε καλά, μοῦ εἶπε νὰ σηκώσω τὸ κρεβάτι μου καὶ νὰ περπατήσω», εἶπε σ' αὐτούς. «Ποῖός εἶναι αὐτός;» τὸν ρώτησαν. Δὲν τὸν ρωτοῦν ποῖός σου ἔκανε αὐτὴ τὴ μεγάλη εὐεργεσία, ἀλλὰ ποῖός εἶναι αὐτός, ποὺ σου εἶπε νὰ κάνῃς αὐτὴ τὴν ἐργασία σὲ ἡμέρα Σάββατο. Ὁ ἄλλοτε παραλυτικός, δὲν ἤξερε ποῖός εἶναι ὁ εὐεργέτης του. Τὸ πληροφορήθηκε ὅμως ὕστερότερα. Πῆγε στὸ ἱερό, ἴσως γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ Θεό, ὅτι ἔγινε καλά. Ἐκεῖ τὸν εἶδε ὁ Χριστὸς καὶ τοῦ ἔδωσε μιὰ συμβουλή. «Τώρα εἶσαι ὑγιής, μὴν ἀμαρτήσῃς πλέον, γιὰ νὰ μὴ πάθῃς κάτι χειρότερο». Καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ ἔμαθε ποῖός ἦταν ὁ εὐεργέτης του, ἔτρεξε καὶ ἀνάγγειλε στοὺς Ἰουδαίους ὅτι «ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ» εἶναι ὁ Χριστός.

Ἡ κολυμπήθρα ἢ δεξαμενὴ εἶναι μιὰ συμβολικὴ εἰκόνα τῆς θεραπείας τῆς ψυχῆς, ποὺ λαβαίνει ὁ ἄνθρωπος, ὅταν θὰ πιστέψῃ καὶ θὰ ἀγαπήσῃ τὸ Χριστό. Καὶ θὰ βαπτιστῇ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΑΣ

Ἰωάννη, κεφ. δ', 5-42

Τῶ καιρῶ ἐκεῖνω, ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῶ υἱῶ αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη. Ἐρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Δός μοι

πιεῖν. Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. Λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις· πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὕσης γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος; Οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ἤδεις τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστίν ὁ λέγων σοι, δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψᾷ πάλιν· ὃς δ' ἂν πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψῆσῃ εἰς τὸν αἰῶνα ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτόν ἡ γυνὴ· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχομαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἔλθε ἐνθάδε. Ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, θεοκῶ ὅτι προφήτης εἶ σὺ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι πιστευσόν μοι ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. Ἄλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιοῦτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. Πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὃ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μὲντοι εἶπεν, τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὕδριαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν.

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· Ραββί, φάγε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· Μὴ τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἔμὸν βρώμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐτι τετράμηγρός ἐστι καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ἴδού λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη. Καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπειρῶν ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστίν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπειρῶν καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὁ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ τῶν Σαμαρειτῶν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυρούσης ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτόν οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων αὐτόν μείναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Καὶ πολλῶν πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστευόμεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Χωρίου** = τοῦ ἀγροῦ, ποῦ ἔδωσε ὁ Ἰακώβ στὸ παιδί του Ἰωσήφ.
2. **Κεκοπιακῶς** = κουρασμένος. 3. **Ἐπὶ τῇ πηγῇ** = πάντα στὸ στόμιο τοῦ πηγαδιοῦ. 4. **Ἡμερῶν ἕκτα** = δώδεκα μεσημέρι. 5. **Ἀντλησάι ὕδωρ** = νὰ βγάλῃ νερό. 6. **Ἀπεληλύθεισαν** = εἶχαν πάει. 7. **Οὐ συγχρῶνται** = δὲ συναναστρέφονται, δὲν ἔχουν σχέση. 8. **Εἰ ἤδεις** = ἂν ἤξερες, τί δῶρο, δηλ. ἤρθα ἐγὼ νὰ φέρω στὸν κόσμο. 9. **Σὺ ἂν ἤτησας** = ἐσὺ θὰ ζητοῦσες ἀπὸ αὐτόν. 10. **Ὑδωρ ζωῆς** = ζωντανὸ νερὸ ἐννοεῖ ὁ Χριστὸς τῆ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποῦ δίνει ζωὴν στὸ νεκρὸ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἄνθρωπου. 11. **Ἀντλημα** = κουβάς. 12. **Θρέμματα** = τὰ ποίμνια του. 13. **Ἀλλομένου** = ποῦ θὰ ἀναβλύζῃ (θὰ βγάλῃ). 14. **Ὁ οὐκ οἴδατε** = ἐκεῖνο ποῦ δὲν ξέρετε. 15. **Μεσσίας** = Σωτήρας. 16. **Ἐπὶ τούτῳ** = τὴν ἴδια στιγμὴν. 17. **Δεῦτε** = τρέξετε. 18. **Βρώμα** = φαγητό. 19. **Ὅτι τετράμηγρός ἐστι καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται** = ὅτι τέσσερις μῆνες ἀκόμη καὶ θὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμὸς. Οἱ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, ποῦ ἔβλεπαν τὰ σπαρτὰ τότε, Δεκέμβριο μῆνα, νὰ μεγαλώνουν, ἔλεγον μεταξὺ τους, ὅτι ἔπειτα ἀπὸ τέσσερις μῆνες θὰ ἔρθῃ ἡ ἐποχὴ τῆς ἀνοιξέως. 20. **Ἐπάρατε** = σηκώσετε τὰ μάτια σας. 21. **Λευκαὶ εἰσι** = δηλ. ὅτι οἱ χώρες, ὁ κόσμος, εἶναι ἔτοιμος νὰ δεχτῇ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ (οἱ ἐρχόμενοι Σαμαρεῖτες).

"Όταν τὰ στάχυα ώριμάζουσι φαίνονται ἀπὸ μακριὰ λευκὰ. Καὶ οἱ Σαμαρεῖτες εἶναι ώριμοὶ νὰ δεχτοῦν τὴ διδασκαλίαν μου. 22. Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ὁ ἀληθινὸς = Γιατὶ στὸ ἔργον αὐτὸ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀληθινὴ ἢ παροιμία (ὁ λόγος). 23. Ἡρώτων = παρακαλοῦσαν.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἀπὸ τὴν Ἰουδαία ἀναχώρησε ἓνα πρωὶ ὁ Χριστὸς μετὰ τοὺς μαθητὰς του καὶ πῆγαινε εἰς τὴν Γαλιλαίαν διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Σαμαρειτῶν. Καὶ τὸ μεσημέρι ἔφτασε κοντὰ εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμάρειας Συχάρ, ὅπου σταμάτησε γιὰ νὰ ξεκουρασθῆ. Κατάσκοπος ἀπὸ τὴν ὁδοπορίαν καὶ διψασμένος, ὡς ἄνθρωπος, κάθισε πάνω εἰς τὸ στόμιον ἑνὸς πηγαδιοῦ, ποῦ λεγόταν τοῦ Ἰακώβ. Ἐκεῖ ἀποκάτω ἀπὸ τὰ σκιερὰ δέντρα τῆς χλοερῆς κοιλάδας περιέμενε τὴν ἐπιστροφήν τῶν μαθητῶν του, ποὺ εἶχαν πάει εἰς τὴν πόλιν γιὰ νὰ ἀγοράσῃ τροφάς. Ἐκεῖ, ποῦ καθόταν, διάκοψε τὴ μοναξιά Του μιὰ γυναῖκα Σαμαρείτισσα, ποῦ ἤρθε γιὰ νὰ πάρῃ νερό. «Δός μου νὰ πίνω» εἶπε τότε ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Σαμαρείτισσαν. Ἦταν ὅμως τότε μεγάλη ἡ ἔχθρα μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν, ὥστε ἔκαμε τὴν γυναῖκα νὰ ἀπορήσῃ, πῶς αὐτὸς ποῦ εἶναι Ἰουδαῖος ζητεῖ ἀπὸ γυναῖκα Σαμαρείτισσαν νὰ τοῦ δώσῃ νερό. Γιὰ τὴν ἔχθραν αὐτὴ μάθαμε εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπήν, ὅπου ἡ παραβολὴ τοῦ Σαμαρειτῆ. Ἡ ἐνδυμασία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ προφορὰ Του ἔδειξαν εἰς αὐτὴν ὅτι ἐκεῖνος ἦταν Ἰουδαῖος. Ἀνοίγεται τότε μεταξὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Σαμαρείτισσης ἓνας διάλογος, ὅπως διαβάσετε εἰς τὴν περικοπήν, καὶ κατὰ τὸν διάλογον αὐτὸν ἔκαμε ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Σαμαρείτισσαν νὰ καταλάβῃ ὅτι μπορεῖ ὁ Χριστὸς νὰ τῆς δώσῃ ἓνα ἄλλο νερό. Καὶ μετὰ αὐτὸ θὰ σβῆσῃ παντοτινὰ τὴ δίψαν της, δηλαδὴ τὴ φλόγα τῆς ἁμαρτίας της. Γιατὶ πραγματικὰ ἡ Σαμαρείτισσα ἦταν πολὺ ἁμαρτωλὴ. Ὁ Χριστὸς τῆς φάνερωσε ὅλη τὴ μυστικὴν ἱστορίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ βίου της. Τὸ νερὸ αὐτὸ τὸ ὀνομάζει ὁ Χριστὸς ζῶν. Δηλαδὴ νερὸ ποῦ δίνει ζωὴν, καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ σωτήρια διδασκαλία του. Ἡ Σαμαρείτισσα πιστεύει τότε εἰς τὸν Χριστὸν ὡς προφήτην καὶ ζητᾷ ἀπὸ αὐτὸν νὰ τῆς ἐξηγήσῃ ποῦ λατρεύεται ὁ Θεός. Στὸ ναὸν τοῦ Σολομώντα, ὅπως πίστευαν οἱ Ἰουδαῖοι ἢ εἰς τὸ ὄρος τῆς Σαμάρειας Γαρίζιν, ποῦ πίστευαν οἱ Σαμαρεῖτες.

Ὁ Ἰησοῦς τότε τῆς ἀπαντᾷ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πνευματικὸς καὶ πανταχοῦ παρὼν. Γιὰ αὐτὸ ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ τὸν λατρεύῃ ὅπουδήποτε. Ἐγὼρῶ, λέει ἡ Σαμαρείτισσα, ὅτι θὰ ἔρθῃ ὁ

Μεσσίας ὁ λεγόμενος Χριστός, πού θὰ διδάξῃ ὅλα αὐτά». «Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος, πού μιλῶ μαζί σου, λέει σ' αὐτὴ ὁ Χριστός». Τὰ λόγια αὐτὰ γέμισαν θαυμασμό καὶ χαρὰ τὴν καρδιά της. Λησμονεῖ ἀπὸ τὴ χαρὰ της τὴ στάσιμα της. Τρέχει στὴν πόλῃ καὶ φέρνει στοὺς συμπατριῶτες της τὴ χαρμόσυνη εἶδηση, φωνάζοντας: «Τρέξτε νὰ δῆτε ἕναν ἄνθρωπο, πού μου εἶπε ὅσα ἔκαμα. Μήπως εἶναι ὁ Χριστός; Οἱ Σαμαρεῖτες ἤρθαν ἀμέσως πρὸς τὸ Χριστό. Τὴν ἴδια στιγμή ἔφτασαν καὶ οἱ μαθητές του μὲ τὰ τρόφιμα. Καὶ παρακινουῦσαν τὸ Χριστό νὰ φάῃ: «τροφή μου, εἶπε σ' αὐτούς, εἶναι νὰ διδάξω ἐκείνους, πού ἔρχονται πρὸς ἐμέ», καὶ ἔδειχνε τοὺς Σαμαρεῖτες. «Εἶναι ὥριμοι ὅπως τὰ στάχυα, γιὰ νὰ δεχτοῦν τὴ διδασκαλία μου. Ὁ σπόρος μου ἔπεσε στὴν καρδιά τῆς Σαμαρείτισσης καὶ ὁ θερισμὸς εἶναι τώρα μεγάλος. Γιατὶ καὶ οἱ Σαμαρεῖτες δέχθησαν τὴ διδασκαλία μου».

Σημείωση: Ἡ Σαμαρείτισσα μετάνιωσε εὐληκρινά. Ἄφησε τὴν ἀμαρτωλὴ ζωὴ της. Ἐγίνε χριστιανὴ καὶ μαρτύρησε. Ὀνομάζεται Φωτεινὴ. Ἡ ἐκκλησία μας ἑορτάζει τὴν μνήμη της τὴν 26 Φεβρουαρίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ

Ἰωάννη, κεφ. θ', 1 - 38

Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, παράγων ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ραββί, τίς ἤμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἤμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας ἐστίν· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. Ταῦτα εἰπὼν ἔπτισε χαμαὶ καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὑπαγε νύφαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, (ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἤλθε βλέπων.

Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;

Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι δὲ ὅτι ὁμοίος αὐτῷ ἐστιν. Ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγὼ εἰμι. Ἐλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς ἀνεῶχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέ μοι ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος ἀνέβλεπα. Εἶπον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; Λέγει· οὐκ οἶδα.

Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν. Ἦν δὲ σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. Πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεπεν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω. Ἐλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. Ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύνатаι ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; Καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἥνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν. Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεπεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; Πῶς οὖν ἄρτι βλέπει; Ἀπεκρίθησαν δὲ αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν ἢ τίς ἥνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἦδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα, εἰάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστὸν, ἀποσυνάγωγος γένηται. Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε. Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ· Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλὸς ἐστιν. Ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· εἰ ἁμαρτωλὸς ἐστιν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. Εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν· τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἥνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἦδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκοῦειν; Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; Ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτὸν καὶ εἶπον· Σὺ εἰ μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμεν μαθηταί. Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωϋσεῖ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν

αὐτοῖς· ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέωξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς. Οἶδαμεν δὲ ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. Ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου. Εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὄλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρῶν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· καὶ τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ εἰώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. Ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Παράγων** = ἐνῶ περνοῦσε ἀπὸ τὸ ἱερὸ τοῦ ναοῦ.
2. **Ραββί** = διδάσκαλε (λέξις Ἑβραϊκή).
3. **Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι** = ἐγὼ πρέπει νὰ ἐργάζωμαι.
4. **Ἔως ἡμέρα ἐστίν** = μέχρι τῆς στιγμῆς ποῦ εἶμαι στὸν κόσμον κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους.
5. **Ἐρχεται νῦξ** = ἐρχεται ὁ καιρὸς τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, δηλ. τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς τότε θὰ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὸν κόσμον.
6. **Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ** = ὅταν εἶμαι στὸν κόσμον.
7. **Σιλωάμ** = κολυμπήθρα καὶ πηγὴ. Δεξαμένη πρὸς νότον τῶν Ἱεροσολύμων.
8. **Προσαϊτῶν** = ὁ ὁποῖος ζητοῦσε ἐλεημοσύνη.
9. **Ἀνεώχθησαν οἱ ὀφθαλμοί** = ἄνοιξαν οἱ ὀφθαλμοί.
10. **Οὐκ οἶδα** = δὲν ξέρω.
11. **Σημεῖα** = θαύματα.
12. **Σχίσμα ἐν αὐτοῖς** = φιλονικία μεταξύ τους.
13. **Ἄρτι** = τώρα.
14. **Συνετέθειντο** = εἶχαν συμφωνήσει.
15. **Ἀποσυνάγωγος** = ἐκεῖνος ποῦ διωχνόταν ἀπὸ τὴ συναγωγὴ. Ἡ ἀποβολὴ του ἦταν τιμωρία. Θεωροῦνταν σὰν ἀφορισμένος. Στους ἀποσυνάγωγους ἀπαγορευόταν νὰ δώσουν καὶ τὴν παραμικρὴ βοήθεια. Οὔτε οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀποσυνάγωγου δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ ἔχουν σχέσεις μὲ αὐτόν.
16. **Δὸς Δόξαν τῷ Θεῷ** = ὀρκίσου στὸ Θεό.
17. **Ἐλοιδόρησαν** = περιφρόνησαν.
18. **Ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστι** = τὸ πράγμα αὐτὸ εἶναι θαυμαστό, ὅτι σεῖς οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἰσραὴλ δὲν ξέρετε ἀπὸ ποῦ εἶναι. **Ἐν τούτῳ** = Σὲ τοῦτο βεβαίως ὑπάρχει τὸ θαυμαστό, ὅτι μοῦ ἄνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς ἐκεῖνος ποῦ περιφρονεῖτε.
19. **Ἐκ τοῦ αἰῶνος** = ἀπὸ τὴν πρώτη ἀρχή, ποῦ γίνονται θαύματα μὲ τοὺς προφήτες.
20. **Γεγεννημένον** = ἔχει γεννηθῆ.
21. **Ἐώρακας** = ἔχεις δεῖ.
22. **Ἐφη** = εἶπε.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἐνῶ γύριζε ἀπὸ τὸ Ναὸ ὁ Χριστὸς, συνάντησε ἕναν ἐπαίτη τυφλὸ ἐκ γενετῆς. «Ποῖός ἀμάρτησε, αὐτὸς ἢ οἱ γονεῖς του γιὰ νὰ

γεννηθῆ τυφλός;» ρωτοῦν τὸ Χριστὸ οἱ μαθητές του. Πίστευαν οἱ Ἰουδαῖοι καθὼς καὶ οἱ μαθητές του ὅτι οἱ ἀσθένειες τῶν ἀνθρώπων προέρχονται ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες τους. «Οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ γονεῖς του ἁμαρτήσαν, εἶπε ὁ Χριστός, γιὰ νὰ γεννηθῆ τυφλός». Τὸ νὰ ἁμαρτήσῃ βέβαια αὐτός, ἀφοῦ γεννήθηκε τυφλός, ἦταν ἀδύνατο. «Τώρα ὅμως θὰ δῆτε, εἶπε ὁ Ἰησοῦς, ὅτι θὰ φανερωθῆ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ».

Ἐφτυσε τότε κάτω στὸ ἔδαφος, ἀνάμιξε τὸ σάλιο του μὲ τὸ χῶμα, ἔκαμε πηλὸ καὶ μὲ αὐτὸν ἄλειψε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ. Τὸν διάταξε νὰ νιφτῆ στὴν κολυμπήθρα τοῦ Σιλωάμ, καὶ κείνος πῆγε καὶ γύρισε θεραπευμένος.

Ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ ἔγινε σὲ ἡμέρα ἀργίας, τὸ Σάββατο. Οἱ φθονεροὶ Φαρισαῖοι κατηγορήσαν τὸ Χριστὸ ὅτι εἶναι ἁμαρτωλός, ἀφοῦ δὲ σεβάστηκε τὴν ἡμέρα τῆς ἀργίας. Ἀνάκριναν ἀκόμα πολλὰς φορὰς καὶ τὸν πατέρα τοῦ τυφλοῦ καὶ τὸν ἴδιο. Ὁ πατέρας ἔλεγε ὅτι ὁ γιός του ἡλικία ἔχει καὶ ἄς τὸν ρωτήσουν. Ὁ ἄλλοτε τυφλὸς διηγήθηκε καὶ αὐτὸς πῶς θεραπεύτηκε. Εἶπε ὅτι γιὰ νὰ τὸν θεραπεύσῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος θὰ ἦταν θεοσοσεβῆς καὶ ὄχι ἁμαρτωλός. Καὶ τέλος τοὺς εἶπε, μήπως θέλουν νὰ γίνουν μαθητές του. Καὶ κείνοι ἀπὸ τὸ θυμὸ τους τὸν ἔκαμαν ἀποσυνάγαγο. Ἄλλ' ὁ Χριστὸς δὲν ξέχασε τὸν πιστὸ ὁμολογητῆ του. Τὸν βρῆκε καὶ τοῦ λέει: «Πιστεύεις στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ;» «Καὶ ποιός εἶναι, Κύριε, γιὰ νὰ πιστέψω;» ἀπάντησε ἐκεῖνος. «Ἐκεῖνος ποὺ σοῦ μιλεῖ, Ἐκεῖνος εἶναι». «Πιστεύω», εἶπε καὶ προσκύνησε τὸ Χριστό.

*

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Ἰωάννη, κεφ. ιζ', 1 - 13

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐπάρas ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπε· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε, καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν

με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῶ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.

Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. Σοὶ ἦσαν καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκάς, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. Νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστίν· ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς, ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσι, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστὶ καὶ τὰ σὰ ἐμὰ, καὶ δεδοξασμαι ἐν αὐτοῖς. Καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σέ ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἐν καθῶς ἡμεῖς.

Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς σέ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐπάρας = ἀφοῦ σήκωσε ψηλά τὰ μάτια του στὸν οὐρανό. 2. Ἐλήλυθεν = ἔχει ἔλθει ἡ ὥρα τῶν ἁγίων παθῶν καὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου. 3. Ἐξουσία πάσης σαρκός = ἐξουσία ἐπάνω σὲ κάθε ἄνθρωπο χάρις τῆς σωτηρίας του. 4. Πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί = μετὰ τὴν δόξα ποὺ εἶχα κοντὰ σου πάντα (προαιωνίως). 5. Σοὶ ἦσαν = δικοὶ σου. δηλαδή ἡ ἐκλογή τῶν Ἀποστόλων εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ. 6. Τὰ ῥήματα = τὰ λόγια. 7. Περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ = γιὰ αὐτοὺς σὲ παρακαλῶ. 8. Οὐ περὶ τοῦ κόσμου = δηλ. αὐτὴν τὴ στιγμή προσεύχομαι ἀποκλειστικὰ γιὰ τοὺς μαθητὲς μου καὶ ὄχι γιὰ τὸν κόσμο. 9. Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστὶ καὶ τὰ σὰ ἐμὰ = καὶ ὅλα τὰ δικὰ μου εἶναι δικὰ σου καὶ τὰ δικὰ σου δικὰ μου. Δηλαδή οἱ μαθητὲς μου πάποτε ἦταν καὶ τῶν δύο, Πατρός καὶ Υἱοῦ. 10. Υἱὸς ἀπωλείας = υἱὸς τῆς καταστροφῆς, ὁ Ἰούδας. 11. Ἴνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ = γιὰ νὰ ἀποδειχθῇ ἡ ἀλήθεια τῆς Γραφῆς. 12. Ἴνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην = δηλ. αὐτὰ τὰ λέγω γιὰ νὰ ἔχουν ὀλόκληρη τὴν χαρὰ, ποὺ θὰ μάθουν ὅτι καὶ ἐγὼ θὰ ἀναστηθῶ καὶ ἐσὲ (τὸ Θεὸ) θὰ ἔχουν βοηθό.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Χριστὸς λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ σταυρικὸ θάνατό του προσευχήθηκε στὸν οὐράνιο Πατέρα του. Πατέρα μου, λείπει, ἔφτασαν οἱ σι-

γμῆς τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου μου. Δόξασέ με, κάμε τὴν ὥρα αὐτῆ, πού πεθαίνω, νὰ ἀποδειχθῆ ὅτι εἶμαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἔτσι θὰ δοξάσω καὶ ἐγὼ ἐσέ, Πατέρα μου, μὲ τὴν πίστη, πού θὰ δείξῃ ὁ κόσμος σέ με. Γιατὶ ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ σὲ πιστέψουν σὰν τὸ μόνο ἀληθινὸ Θεὸ καὶ ἐμὲ τὸν υἱὸ σου, πού ἔστειλες στὸν κόσμο, ὅπου τὸ ἔργο, πού μοῦ ἀνάθεσες, τελείωσα. Καὶ τώρα δόξασέ με, Πατέρα, μὲ τὴν δόξα πού εἶχα κοντὰ σου προαιώνια, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού δὲν ὑπῆρχε ἀκόμη ὁ κόσμος. Παρακαλῶ, Πατέρα μου, νὰ βοηθήσῃς τοὺς μαθητῆς μου, τώρα, πού δὲ θὰ εἶμαι στὸν κόσμο, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ τελειώσουν τὸ ἀποστολικὸ τους ἔργο. Εἶναι, λέει ἄξιοι τῆς βοήθειάς σου, καὶ τῆς προστασίας σου, ἀφοῦ φανέρωσα τὸ ὄνομά μου σ' αὐτούς, πού μοῦ ἔδωσες ἐκ τοῦ κόσμου. Εἶναι δικά σου, εἶναι τέκνα τῆς χάρις σου καὶ τοὺς φώτισες νὰ μὲ ἀκολουθήσουν.

Τὶς ἐντολές σου κράτησαν. Πίστεψαν ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλες στὸν κόσμο. Διαφύλαξε αὐτοὺς νὰ εἶναι ἐνωμένοι, καθὼς εἴμαστε ἐμεῖς. Ὅταν ἦμουν μαζί τους στὸν κόσμο, κανένας ἀπὸ αὐτοὺς δὲ λησμόνησε τὸ ὄνομά σου. Μόνο ὁ Ἰούδας ἔγινε ἄξιος καταστροφῆς, γιὰ νὰ ἀποδειχθῆ ὅτι εἶναι γραμμένο στὴν Ἁγία Γραφή.

Ἡ Κυριακὴ αὐτῆ λέγεται τῶν Ἁγίων Πατέρων, γιατί ἡ Ἐκκλησία μας πανηγυρίζει τὴ μνήμη τῶν 318 Πατέρων τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας (325 μ.Χ.).

Ὅπως οἱ Ἀπόστολοι, ἔτσι καὶ οἱ Πατέρες, ἐργάστηκαν γιὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος, δηλ. τῆς ἰδίας οὐσίας, μὲ τὸν Πατέρα. Μὲ τὴν ἀπόφασή τους πολέμησαν τὴν αἵρεση τοῦ Ἄρειου, πού ἔλεγε ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι κτίσμα.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΩΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

(ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΝΤΩΝ)

Ματθαίου κεφ. ι' 32 - 33, 37 - 38 καὶ ιθ', 27 - 30

Ἔλεγε ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· πᾶς ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀν-

θρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ πᾶς ὁς ἀφήκεν οἰκίας ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήφεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ = Καθένας πού θά μὲ πιστέψῃ καὶ θά μὲ κηρύξῃ Θεός. **2. Ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων** = δη. ἔχει τὸ θάρρος νὰ μὲ κηρύξῃ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. **3. Ἐν αὐτῷ** = δηλ. θὰ τὸν ἀναγνωρίσω καὶ θὰ τὸν διακηρύξω καὶ ἐγὼ σὰν ἕνα ἀπὸ τῶν πιστοῦς ὀπαδῶν μου. **4. Ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με** = ὅποιος ἤθελε ἀρνηθῆ νὰ μὲ ἀναγνωρίσῃ καὶ νὰ μὲ πιστέψῃ σὰ θεάνθρωπο. **5. ὁ φιλῶν** = ἐκεῖνος πού δείχνει μεγάλη στοργή στοὺς γονεῖς του. **6. Ὑπὲρ ἐμὲ** = δηλ. ἡ ἀγάπη του πρὸς τοὺς γονεῖς εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ κείνη πού πρέπει σὲ μέ. **7. Οὐκ ἔστι μου ἄξιος** = δὲν εἶναι ἄξιος μαθητῆς μου. **8. Τὸν σταυρὸν αὐτοῦ** = δηλ. ὅποιος δὲν εἶναι ἔτοιμος νὰ πεθάνῃ ἀκόμη (μαρτυρήσῃ). **9. Ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου** = καθένας πού πιστεύει σὲ μέ καὶ κάνει τὶς ἐντολές μου. **10. Τί ἄρα ἔσται ἡμῖν** = ποιά ἀμοιβὴ θὰ μᾶς δοθῇ; **11. Ἀμὴν** = Ἀληθινὰ, βέβαια. **12. Ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ** = στὴ Δεύτερη Παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ὅποτε θὰ δικάσῃ τὶς πράξεις τῶν ἀνθρώπων. **13. Ἐπὶ δώδεκα θρόνους** = ἐννοεῖ μὲ τοὺς λόγους του αὐτοῦς ὁ Χριστὸς τὴν τιμὴ, καὶ δόξα, πού θὰ λάβουν οἱ μαθητῆς του σὲ κείνη τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως. **14. Τὰς δώδεκα φυλὰς** = ὅλο τὸν κόσμο. **15. Καὶ πᾶς** = ὄχι μόνον οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλος. **16. Οἰκίας** = τὸ σπίτι καὶ τὴν οἰκογένεια. **17. Ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός μου** = δηλ. ἔφησε ὅλα γιὰ νὰ ὁμολογήσῃ καὶ κηρύξῃ τὸ ὄνομά μου. **18. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι** = πολλοὶ πρῶτοι θὰ συμβῇ νὰ γίνουν τελευταῖοι καὶ οἱ τελευταῖοι νὰ γίνουν πρῶτοι.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Καθέναν πού μὲ πιστεύει, λέει ὁ Χριστός, καὶ τὸ λέει φανερὰ καὶ μὲ θάρρος στοὺς ἀνθρώπους, πού καταδιώκουν τὴ διδασκαλία

μου, θὰ ἀναγνωρίσω καὶ ἐγὼ σὰν ἓνα πιστὸ μαθητὴ μου ἔμπρὸς στὸν οὐράνιο Πατέρα μου. Ἐκείνον ὅμως, ποῦ θὰ μὲ ἀρνηθῆ σὰ θεάνθρωπο Σωτῆρα, θὰ ἀρνηθῶ καὶ ἐγὼ ἔμπρὸς στὸν Πατέρα μου. Ἐκεῖνος ποῦ ἀγαπᾷ περισσότερο ἀπὸ μὲ ὅλους τοὺς ἀγαπημένους γονεῖς καὶ συγγενεῖς του δὲν ἀξίζει γιὰ μὲ σὰν πιστὸς ἀκόλουθός μου. Γιὰ τὰ μεγάλα ἀγαθὰ ποῦ σᾶς προσφέρω, ἀγαπήσετέ με περισσότερο ἀπὸ τοὺς γονεῖς σας, καὶ οἱ γονεῖς νὰ δείξετε σὲ μὲ μεγαλύτερη ἀγάπη, ἀπὸ κείνη τῶν παιδιῶν σας. Καὶ κείνος ποῦ δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ πάρῃ τὴν ἀπόφαση νὰ πάθῃ καὶ θάνατο ἀκόμη γιὰ τὰ μὲ ἀκόλουθήσῃ, δὲν ἀξίζει γιὰ μένα.

«Ἐμεῖς ὅμως οἱ μαθητὲς σου, λέει ὁ Πέτρος, ποῦ ἀφήσαμε ὅλα, τὰ δίκτυα μας, τὸ πλοῖο μας, τὴν τέχνη μας, τὸ σπίτι μας, τὴν οἰκογένειά μας, τί θὰ κερδίσουμε, ποιὰ ἀμοιβὴ θὰ μᾶς δοθῆ;» Σᾶς βεβαιῶνω, ἀπαντᾷ ὁ Χριστός, ὅτι τιμὲς καὶ δόξες σᾶς περιμένουν σὲ κείνη τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως. Καὶ καθέννας ποῦ ἄφησε τὴν παρουσία καὶ τοὺς ἀγαπημένους του γιὰ νὰ ὁμολογήσῃ καὶ κηρύξῃ τὸ ὄνομά μου, θὰ λάβῃ πολὺ περισσότερο, θὰ λάβῃ μεγάλες ἀμοιβές. Μάθετε ἀκόμη ὅτι πολλοί, ποῦ προτίμησαν τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ ἀπὸ τὴν αἰώνια ζωὴ, θὰ εἶναι τελευταῖοι κατὰ τὴ μέλλουσα κρίση.

Ὅλοι οἱ γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι ἅγιοι, ποῦ τὰ ὀνόματά τους δὲ γράφονται στὰ μηρολόγια τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁμολόγησαν καὶ διακήρυξαν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον περιφρονώντας καὶ αὐτὴ τὴ ζωὴ τους. Τῇ μνήμῃ τῶν ἁγίων αὐτῶν, ἁγίων Πάντων, πανηγυρίζει ἡ Ἐκκλησία μας τὴν Κυριακὴ αὐτῇ.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. δ' 18 - 23

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, περιπατῶν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς· καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον

τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίχτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ περιήγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας = λέγεται καὶ θάλασσα τῆς Τιβεριάδας, ἀπὸ τὸ ὄνομα Τιβερίας, ποῦ εἶναι πόλη στὶς ἄκρες τῆς λίμνης. Λέγεται ἀκόμη καὶ λίμνη τῆς Γεννησαρέτ. **2. Βάλλοντας ἀμφίβληστρον** = ρίπτοντας τὸ δίχτυ. Ἀμφίβληστρο εἶναι εἶδος δικτυοῦ. Ὁ σημερινὸς πεζόβολος. **3. Δεῦτε ὀπίσω μου** = ἐλάτε μαζί μου. **4. Ἀλιεῖς ἀνθρώπων** = θὰ ψαρεύετε ἀνθρώπους, δηλ. θὰ τοὺς κάνετε Χριστιανούς. **5. Προβάς** = ἀφοῦ προχώρησε λίγο πάρα-κάτω. **6. Καταρτίζοντας** = νὰ ἐπιδιορθώνουν. **7. Περιήγεν** = περιόδευσε. **8. Συναγωγή** = εἶναι ὁ τόπος, ἡ αἴθουσα ποῦ γίνεται ἡ σύναξις τῶν Ἑβραίων γιὰ νὰ ἀκούσουν τὴν ἐξήγησιν τῆς Γραφῆς καὶ νὰ προσευχηθοῦν (ἢ χάβρα). Εἶναι ἡ ἐκκλησία τους. **9. Κηρύσσω τὸ Εὐαγγέλιον** = κηρύσσοντας τὴν εὐχάριστη εἶδηση περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. **10. Πᾶσαν μαλακίαν** = κάθε ἀδιαθεσία καὶ ἀδυναμία.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Χριστὸς, ἐνῶ περνοῦσε ἀπὸ τὴν παραλία τῆς λίμνης τῆς Γαλιλαίας, Γεννησαρέτ, εἶδε τέσσερεις ψαράδες, ποῦ δυὸ ἀπ' αὐτοὺς ἔρχιναν τὰ δίχτυα τους στὴν θάλασσα, οἱ δὲ ἄλλοι δυὸ ἐπιδιόρθωναν τὰ δικὰ τους δίχτυα. Τοὺς πλησίασε καὶ τοὺς κάλεσε νὰ γίνουν μαθητὲς του. Οἱ ψαράδες αὐτοὶ ἦταν οἱ ἀδελφοὶ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας· καὶ οἱ ἀδερφοὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. Ἦταν ψαράδες, ἀλλὰ καὶ εὐσεβεῖς ἄνθρωποι. Ὁ Χριστὸς σὰν καρδιογνώστης κατάλαβε ὅτι στὶς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν κατοικοῦσε ἡ ἀθωότητα καὶ ἡ εὐλαβία. Θὰ εἶχαν βέβαια καὶ αὐτοὶ ἀκούσει γιὰ τὸν ἔρχομό τοῦ Μεσσία καὶ Σωτήρα. «Ἐλάτε μαζί μου, τοὺς εἶπε, καὶ θὰ σᾶς κάμω ἀλιεῖς ἀνθρώπων». Σᾶς θεωρῶ δηλ. ἀξιους νὰ γίνετε μαθητὲς μου καὶ νὰ ξαπλώσετε στὸν κόσμον τὸ Εὐαγγέλιό μου. Καὶ κεῖνοι μὲ θαυμαστὴ προθυμία ἀφίνον γονεῖς, συγγενεῖς, περιουσία, καὶ ἀκολουθοῦν τὸ Χριστό.

*

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΡΙΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. στ', 22 - 33

Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυσεὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπειροῦσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νῆθει. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός = ὁ ὀδηγὸς τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ ὀφθαλμός (λύχνος). Μετὰ τὸ συμβολικὸ αὐτὸ παράδειγμα ὁ Χριστὸς ἐνοεῖ ἔχει τὸ σωματικὸ ὀφθαλμὸ, ἀλλὰ τὸν ἑσωτερικόν, ποῦ εἶναι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἠθικὴ του συνείδηση. **2. Ἀπλοῦς** = καθαρός, εὐλικρινῆς νοῦς. **3. Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος** = ἂν τὸ φῶς λοιπόν, δηλ. νοῦς σου, εἶναι σκοτάδι, δηλ. ἐπιμένει στὴν κακία καὶ ἁμαρτία. **4. Τὸ σκότος πόσον;** = Πόσο μεγάλη θὰ εἶναι ἡ ἁμαρτία σου, (σκοτάδι). **5. Οὐδεὶς δύναται δυσεὶ κυρίοις δουλεύειν** = κανένας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι δοῦλος, ὑπηρέτης σὲ δυὸ κυρίους. **6. Ἡ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει** = ἢ στὸν ἓνα θὰ ἀφοσιωθῇ καὶ τὸν

άλλον θά περιφρονήση. **7. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾶ** = δὲν μπορεῖτε νὰ ὑπηρετῆτε (νὰ λατρεύετε) μαζὶ καὶ τὸ Θεὸ καὶ τὸν πλοῦτο. **Μαμμωνᾶς** = ξένη λέξι καὶ σημαίνει πλοῦτος. **8. Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ἡμῶν** = μὴ φροντίζετε χάρι τῆς ζωῆς σας. **9. Πλείον ἔστι** = εἶναι ἀνώτερη. **10. Ἐμβλέψατε** = κοιτάζετε προσεχτικά. **11. Συνάγουσι** = μαζεύουν. **12. Οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;** = δὲν διαφέρετε ἐσεῖς περισσότερο ἀπὸ αὐτά; **13. Προσθεῖναι εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ** = νὰ προσθέσῃ στὸ ἀνάστημά του. **14. Καταμάθετε** = κοιτάξετε. **15. Πῶς αὐξάνει** = μὲ ποῖο τρόπο μεγαλώνουν. **16. Οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νῆθει** = δὲν κουράζονται οὔτε γνέθουν. **17. Περιεβάλλετο** = ντυνόταν. **18. Σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον** = ποῦ σήμερα εἶναι γλωρὸς καὶ ἔπειτα ξεραίνεται καὶ ρίχνεται στὸ φούρνο. **19. Οὕτως ἀμφιέννυσι** = μὲ τέτοιο τρόπο τὰ ντύνει. **20. Οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς** = δὲν θὰ ντύσῃ ἐσᾶς πολὺ περισσότερο. **21. Ἦ τι περιβαλώμεθα** = ἢ ποῖο ἐνδύμα θὰ φορέσωμε. **22. Τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ** = οἱ ἐθνικοὶ εἰδωλόλατρες τὰ ζητοῦν. **23. Οἶδε** = γνωρίζει. **24. Καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν** = καὶ ὅλα αὐτά, δηλ. ἡ τροφή, τὸ ποτὸ, τὸ ἐνδύμα κλπ. θὰ σᾶς δοθοῦν ἂν βέβαια πρῶτα κάνετε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ λύχνου φωτίζει κανεὶς τὸ σκοτεινὸ δωμάτιό του καὶ μπαίνει ἀσφαλῶς σ' αὐτό. Μὲ ὁδηγὸ τὸν ὀφθαλμὸ μας, ποῦ τὸν παραβάλλει ὁ Χριστὸς μὲ λύχνο, μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ κινῆται μέσα στὸ φῶς. Ἡ ἐπιτυχία ὅμως αὐτὴ καὶ ἡ ἀσφάλεια ἐξαιτῶνται ἀπὸ τὴν ὑγιεινὴ κατάστασι τῶν ὀφθαλμῶν. Μὲ τὸν ὀφθαλμὸ παραβάλλει ὁ Χριστὸς τὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἠθικὴ συνείδησι αὐτοῦ. "Ἄν ὁ νοῦς σου, λέει ὁ Χριστὸς, εἶναι σκοτισμένος ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας, τότε θὰ σὲ παρασύρῃ σὲ ἠθικὴ καταστροφὴ. Θὰ λησμονήσῃς τότε τὸ Θεὸ καὶ τὸ ἅγιο θέλημά του καὶ θὰ ἀφροσιωθῆς ἀποκλειστικά στὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ. Αὐτὰ ὅμως, ὅπως ὁ πλοῦτος καὶ ἡ φροντίδα γιὰ τὰ ἐνδύματα, τὰ ποτά, τὰ φαγητά, δὲ συμβιβάζονται μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Δὲν μποροῦμε νὰ φροντίζωμε μαζὶ γιὰ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ καὶ γιὰ τὰ ἐπίγεια, ὅπως δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ὑπηρετῆ κανεὶς δύο κυρίους. Ἐποφύγετε, λέγει ὁ Χριστὸς, τὴν πολυμέριμη ταραχὴ σας γιὰ τὰ πλοῦτη καὶ γιὰ τὰ ἄλλα ἐπίγεια καὶ προσωρινὰ. Ὁ Θεὸς προνοεῖ γιὰ τὰ πτηνά, ποῦ οὔτε σπέρνουν οὔτε θερίζουν, ντύνει μὲ βασιλικὴ ὠραιότητα τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ. Πολὺ περισσότερο θὰ φροντίσῃ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποῦ πάντοτε καὶ πρῶτα ἐκτελεῖ τὸ θέλημά του.

Δὲ μᾶς εἶπε βέβαια ὁ Χριστὸς: σταυρώσετε τὰ χέρια σας καὶ καθίσετε ἄνεργοι, ἐγὼ θὰ σᾶς στείλω τροφές, ποτὰ καὶ ἐνδύματα,

ἀλλὰ μὴ γίνεσθε δοῦλοι τῆς κοιλιᾶς σας, μὴν ἀφιερώνετε ὅλο τὸν καιρὸ σας στὶς κοσμικὲς φροντίδες σας. Φροντίζετε νὰ γίνετε πρῶτα πλούσιοι σὲ ἀρετὲς, ποὺ αὐτὲς μένουσι αἰώνια.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου κεφ. η', 5 - 13

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, εἰσελθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς Καπερναοῦμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμι ἰκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἶπέ λόγῳ καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου, ποιήσον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εἶδρον. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσι καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ· ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι. Καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐκατόνταρχος = Ρωμαῖος ἀξιωματικός. Ἀρχηγὸς στρατιωτικῆς φρουρᾶς ἑκατὸ ἀνθρώπων.
2. Βέβληται = εἶναι κατάκοιτος.
3. Δεινῶς βασανιζόμενος = ὑποφέροντας τρομεροὺς πόνους.
4. Οὐκ εἰμι ἰκανός = δὲν εἶμαι ἄξιος.
5. Εἶπέ λόγῳ = πὲς με ἕνα σου λόγο.
6. Καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου = καὶ ἀμέσως θὰ γιαντρευτῇ ὁ ὑπὸ τὴν στέγην μου.
7. Ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν = ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον.
8. ἤξουσι = θὰ ἔρθουν.
9. Ἀνακλιθήσονται = θὰ παρακαθῆσουν.
10. Οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας = οἱ κληρονόμοι τῆς βασιλείας, οἱ Ἰουδαῖοι.
11. Ἐκβληθήσονται = θὰ ριχτοῦν.
12. Εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον = στὸ σκότος ποὺ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν

βασιλεία τοῦ Θεοῦ. **13. Βρυγμός τῶν ὀδόντων** = τριγμός, τρίξιμο τῶν δοντιῶν. Δηλ. θὰ ἔχουν μεγάλη καὶ υπερβολικὴ λύπη καὶ ἀπελπισία, καὶ θὰ ἀγανακτοῦν ἐναντίον τους γιατί ἔδειξαν τέτοια ἀπιστία.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Στὴν πόλη τῆς Καπερναοὺμ συναντᾷ τὸ Χριστὸ ὁ ἐκατόνταρχος τῆς πόλεως καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ γιατρέψῃ τὸν παράλυτο υἱηρέτη του.

Ὁ ἐκατόνταρχος, ἂν καὶ εἰδωλολάτρης, ἦταν ὅμως ἕνας ἀγαθὸς ἄνθρωπος.

Πές, λέει στὸ Χριστό, μὲ ἕνα σου λόγο ὅ,τι διατάξῃς καὶ ὁ υἱηρέτης μου θὰ γίνῃ καλά. Σὰ Θεός, ποῦ εἶσαι, ἔχεις ἐξουσία, ἀφοῦ ἐγὼ ποῦ εἶμαι ἕνας ἀπλὸς ἄνθρωπος, ἔχω ἐξουσία στοὺς κατώτερους μου στρατιῶτες. Τοὺς διατάζω καὶ κάνουν ὅ,τι τοὺς πῶ. Πολὺ περισσότερο ἢ δική σου διαταγὴ θὰ γίνῃ ἀμέσως. Δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ σὲ δεχτῶ στὸ σπίτι μου. Ἀρκετὸς εἶναι ὁ λόγος καὶ ἡ διαταγὴ σου. Ὁ Χριστὸς θαύμασε τότε τὴ φλογερὴ πίστη τοῦ ἐκατόνταρχου, ποῦ δὲ τὴ βρῆκε οὔτε στὸν ἐκλεχτὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, δηλ. στοὺς Ἰσραηλίτες. Οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ θὰ ριχτοῦν ἔξω καὶ μακριὰ ἀπ' αὐτή. Καὶ τὴ θέση τους θὰ πάρῃ ὁ ἄλλος κόσμος. Τέλος εἶπε στὸν ἐκατόνταρχο: «Πήγαινε σπῆτι σου· ὁ υἱηρέτης σου θεραπεύτηκε».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Ματθαίου, κεφ. ε', 14 - 19

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ὑμεῖς ἔστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ κείουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμπράτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλά ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Μὴ νομίσητε ὅτι ἤλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἤλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν· ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τού-

των τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Σημείωση: Τὸ εὐαγγέλιο τοῦτο διαβάζεται κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30 Ἰανουαρίου) ἂν αὐτὴ συμπέσῃ Κυριακῇ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Φῶς τοῦ κόσμου** = Σεῖς εἴσαστε οἱ διδάσκαλοι, ποῦ θὰ φωτίσετε τὸν κόσμο.
2. **Καίουσι λύχνον** = ἀνάβουν λύχνο.
3. **Τιθέασιν** = τοποθετοῦν.
4. **ὑπὸ τὸν μόδιον** = κάτω ἀπὸ τὸ μόδιο. Μόδιος ἦταν ἓνας κάδος μὲ τὸν ὅποιον μετροῦσαν τοὺς ξερούς καρπούς, σιτάρι, κριθάρι κλπ. Ἀγγεῖο οἰκιακό.
5. **Λυχνία** = Ἀγγεῖο τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου τοποθετοῦν τὸ λύχνο, ὁ λυχνοστάτης.
6. **οὕτω λαμψάτω** = ἔτσι ἄς φωτίσῃ.
7. **Καταλύσαι τὸν νόμον** = νὰ καταργήσῃ τὸν ἡθικὸ νόμο τοῦ Μωυσῆ καὶ τῶν Προφητῶν.
8. **Πληρῶσαι** = νὰ τὸν κάμω τέλειο.
9. **Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν** = σὰς βεβαιῶνω.
10. **Ἔως ἂν παρέλθῃ** = μέχρι ποῦ ὑπάρχει κόσμος.
11. **Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ** = ὁ κόσμος.
12. **Ἰῶτα** = εἶναι τὸ μικρότερο γράμμα τοῦ ἀλφάβητου τῶν Ἑβραίων.
13. **Κεραία** = μοιάζει μὲ τὴ δική μας ἀπόστροφο, τὴν ψιλή.
14. **οὐ μὴ παρέλθῃ** = δὲν θὰ καταργηθῇ.
15. **Ἔως ἂν πάντα γένηται** = μέχρις ὅτου, ὅλα γίνου ἀκριβῶς.
16. **λύση** = καταργήσῃ. Δὲν ἐκτελέσῃ ἔστω καὶ τίς μικρότερες ἐντολές.
17. **Διδάξῃ οὕτως** = τίς διδάξῃ ἔτσι, δηλ. νὰ μὴ ἐκτελοῦν τίς ἐντολές, ἔστω καὶ τίς ἐλάχιστες, γιατί τάχα εἶναι μικρὲς καὶ ἀσήμαντες.
18. **Ἐλάχιστος κληθήσεται** = ἐλάχιστος θὰ ὀνομαστῇ, δηλ. θὰ εἶναι ἀνάξιος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οἱ ἀληθινοὶ μαθητὲς μου, λέει ὁ Χριστός, θὰ εἴσαστε γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὅ,τι εἶναι τὸ φῶς γιὰ τὸν κόσμο. Σεῖς θὰ εἴσαστε ἡ ἀρχὴ τῆς ἠθικῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Μὲ τὴ φωτεινὴ διδασκαλία σας καὶ μὲ τὸ φωτεινὸ παράδειγμά σας θὰ ἀπαλλάξετε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς πλάνης καὶ τῆς ἁμαρτίας. Ὅπως ὁ ἥλιος φωτίζει τὸν κόσμο καὶ ὁ λύχνος τὸ σπίτι ἔτσι καὶ σεῖς πρέπει νὰ φωτίζετε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν διδασκαλία σας. Προσέχετε ὅμως πολὺ στοὺς λόγους καὶ τὰ ἔργα σας, γιατί ὁ κόσμος σὰς παρακολουθεῖ. Δὲν μπορεῖτε νὰ κρυφτῆτε, ὅπως δὲν κρύβεται μιὰ πόλη, ποῦ εἶναι χτισμένη πάνω σ' ἓνα ἕψωμα. Ζητῶ νὰ διαφυλάξετε ἀκριβῶς τὴ διδασκαλία μου, μὲ τὴν ὁποία συμπλήρωσα τὴν παλιὰ διδασκαλία τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Γιατί μόνο ὁ ἀκριβὴς τηρητὴς τῶν ἐντολῶν μου θὰ εἶναι ἄξιος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Κυριακὴ αὐτὴ ἀφιερώνεται στοὺς 630 ἁγίους καὶ Θεοφόρους Πατέρες τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451 μ.Χ.) ποὺ ἔγινε στὴ Χαλκηδόνα καὶ καταδίκασε τὸ Μονοφυσιτισμὸ, ὅπως μάθατε στὴν Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία σας.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΕΜΠΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. η' 28 - θ', 1

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἔλθοντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἔξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. Καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες· τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ; Ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσει ἡμᾶς; Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. Οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑπάγετε. Οἱ δὲ ἐξεληθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων· καὶ ἰδοὺ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. Καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῆ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν, καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν = Λέγεται Γεργεσηνῶν ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως Γέργεσα, ποὺ βρισκόταν κοντὰ στὴ λίμνη Γεννησαρέτ. **2. Ἐκ τῶν μνημείων** = Μνημεῖα ἦταν σπήλαια ποὺ χρησίμευαν γιὰ νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς. **3. Χαλεποὶ λίαν** = πάρα πολὺ ἐπικίνδunami καὶ φοβεροί. **4. Ἐκραξαν** = φώναξαν πολὺ δυνατὰ μόλις ἀναγνώρισαν τὸ Χριστό. **5. Τί ἡμῖν καὶ σοί** = ποιά σχέση ὑπάρχει ἀναμεταξὺ μας; **6. Ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ** = ἦρθες ἐδῶ νὰ μᾶς βασανίσῃς πρόωρα. **7. Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς** = ἀν μᾶς βγάλῃς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦς. **8. Ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι** = πνίγηκαν. **9. Πᾶσα ἡ πόλις** = ὅλοι οἱ πολῖτες. **10. Ὅπως μεταβῆ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν** = νὰ φύγῃ μακριὰ ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς χώρας τους. **11. Εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν** = Τὴν Καπερναοὺμ.

Δύο φοβεροὶ καὶ πολὺ ἐπικίνδυνοι δαιμονισμένοι κρύβονταν στὰ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Γεργεσηνῶν μνήματα. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως αὐτῆς ἀλόφευγαν νὰ περάσουν ἀπὸ τὸν τόπο, ὅπου ἐκείνοι ἔμεναν. Μόλις εἶδαν τὸ Σωτήρα, τοῦ εἶπαν: Δὲν ὑπάρχει καμιὰ σχέση μεταξύ μας. Σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἡμεῖς εἴμαστε ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸν παρακαλοῦσαν νὰ μὴ τοὺς τιμωρήσῃ πρόωρα, δηλ. προτοῦ ἔρθῃ ὁ ὀρισμένος καιρὸς τῆς μεγάλης κρίσεως. Καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ φύγουν ἀπὸ τοὺς δυὸ ἀνθρώπους τὰ πονηρὰ αὐτὰ πνεύματα καὶ νὰ πᾶνε σὲ μιὰ ἀγέλη χοίρων, πού ἔβασκε ἐκεῖ κοντά. Ὅλη τότε ἡ ἀγέλη ἔτρεξε καὶ ἔπεσε στὴ θάλασσα καὶ πνίγηκε.

Μόλις οἱ κάτοικοι πληροφορήθηκαν ὅλα αὐτὰ τρέχουν καὶ παρακαλοῦν τὸ Σωτήρα νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ χώρα τους. Ἀδιαφόρησαν γιὰ τὸ καλὸ, πού τοὺς ἔκαμε. Ἐνδιαφέρονταν μόνο γιὰ τοὺς χοίρους τους. Ἦταν ὅμως ἄξιοι αὐτῆς τῆς τιμωρίας, γιὰτι ἔτρεφαν χοίρους καὶ ἔτρωγαν ἀπὸ τὸ κρέας τους, ἐνῶ ἀπαγορευόταν ἀπὸ τὸ Μωσαϊκὸ νόμο.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΚΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. θ' 1 - 8

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον διέπερασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπε τῷ παραλυτικῷ· θάρσει, τέκνον· ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Καὶ ἰδοὺ τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτος βλασφημεῖ. Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν· ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; Τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν, ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι καὶ περιπάτει; Ἴνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας—τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· ἐγερθεὶς ἄρον σου τὴν κλίνην καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

1. Εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν = δηλ. τὴν πόλιν τῆς Καπερναοῦμ. 2. Ἐπὶ κλί-
νης βεβλημένον = ἐπάνω στὸ κρεβάτι ξαπλωμένο. 3. Τὴν πίστιν αὐ-
τῶν = δηλ. τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὸν ἔφεραν καὶ αὐτοῦ τοῦ παραλυτικοῦ. 4.
Θάρσει τέκνον = ἔχε θάρρος παιδί μου. 5. Ἀφέωνταί σοι = ἔχουν συγ-
χωρηθῆ οἱ ἁμαρτίες σου. 6. Ἐν ἑαυτοῖς = δὲν τὸ εἶπαν φανερά (μέσα
τους). 7. Βλασφημεῖ = βρίζει καὶ δὲ σέβεται τὸ Θεοῦ, γιατί μόνο ὁ Θεὸς
ἔχει τὴν ἐξουσία νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίες. 8. Καὶ ἰδὼν τὰς ἐνθυμήσεις αὐ-
τῶν = καὶ ἐπειδὴ κατὰλαβε τοὺς πονηροὺς διαλογισμοὺς τους καὶ τὶς σκέ-
ψεις τους. 9. Ἐνθυμεῖσθε = συλλογίζεσθε. 10. Εὐκοπώτερον εὐκολώτερο.
11. Ἴνα δὲ εἰδῆτε = καὶ γὰρ νὰ μάθετε. 12. Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου = λέ-
γει τὸν ἑαυτὸν του υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, δηλ. τὸ μόνο τέλειο ἄνθρωπο. Γιατί
ὁ Χριστὸς ἦταν καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ γι' αὐτὸ λέγεται Θεάνθρωπος. 13.
Ἐγερθεὶς ἄρον σου τὴν κλίνην = ἀφοῦ σηκωθῆς, πάρε τὸ κρεβάτι σου.
14. Τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην = ποὺ τοῦ ἔδωσε τέτοια ἐξουσία, δηλ.
νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίες καὶ νὰ θαυματουργῇ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Στὸ Χριστὸ ποὺ βρισκόταν στὴν Καπερναοῦμ, παρουσίασαν
ἓνα παραλυτικὸ, ξαπλωμένο πάνω στὸ κρεβάτι του. Ὁ Χριστὸς «ἰ-
δὼν τὴν πίστιν αὐτῶν» τὴν πίστη τοῦ παραλυτικοῦ καὶ ἐκείνων,
ποὺ τὸν ἔφεραν, θεράπευσε τὸν παραλυτικὸ. Τοῦ συγχώρησε πρῶτα
τὶς ἁμαρτίες του καὶ ἔπειτα τοῦ θεράπευσε τὴν ἀρρώστια. Μερικοὶ
ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Σωτήρα, οἱ λεγόμενοι Γραμματεῖς, συλλογί-
ζονταν πονηρὰ ἐναντίον του. Δὲν τολμοῦσαν ὅμως νὰ ποῦν φανερὰ
ὅτι ὁ Χριστὸς βλαστημάει, γιατί συγχωρεῖ ἁμαρτίες. Ὁ Χριστὸς
ἐννοώντας τοὺς πονηροὺς διαλογισμοὺς τους λέει σ' αὐτοὺς: Γιατί
συλλογίζεσθε πονηρὰ; Σὰς τύφλωσε ὁ φθόνος καὶ τὸ μίσος; Γιατί
δὲ θέλετε νὰ πειστήτε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;
Μόνο οἱ ἀθῶοι καὶ ἀπλοῖκοι ἄνθρωποι τῆς Γαλιλαίας θαύμασαν καὶ
δόξασαν τὸ Θεὸ γιὰ τὴ θαυμαστὴ θεραπεία. Καὶ πείστηκαν ὅτι ὁ
Χριστὸς ἔχει τὴν ἐξουσία νὰ συγχωρῇ τὶς ἁμαρτίες, ἀφοῦ ἔχει τὴ
δύναμη νὰ κἀν θαύματα.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΒΔΟΜΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. θ', 27 - 35

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παράγοντι τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν
αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς,
νιὲ Δαυὶδ. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ
οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πιστεύετε ὅτι

δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; Λέγουσιν αὐτῶ· ναί, Κύριε. Τότε ἤγατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. Καὶ ἀνεψύχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω. Οἱ δὲ ἐξεληθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὄλῃ τῇ γῆ ἐκείνῃ. Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῶ ἄνθρωπον κωφόν, δαιμονιζόμενον. Καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός, καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραὴλ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰ κώμας διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρῦσσων τὸ Ἐθαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Παράγοντι** = ἐνῶ προχωροῦσε ἀπ' ἐκεῖ, δηλ. ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ ἀρχισυναγωγου Ἰάειρου, ποὺ ἀνάστησε τὴν κόρη του, ὅπως μάθατε σὲ προηγούμενη περικοπή.
2. **Υἱὲ Δαυὶδ** = ἀπόγονο τοῦ Δαβίδ.
3. **Εἰς τὴν οἰκίαν** = τοῦ Ματθαίου, ὅπου πήγαινε, ἀφοῦ τὸν κάλεσε γιὰ μαθητὴ του.
4. **Ἦψατο** = ἄγγιξε μὲ τὰ δάχτυλά του.
5. **Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω** = σύμφωνα μὲ τὴν πίστη σας ἄς γίνη.
6. **Ἐνεβριμήσατο** = ἀπαγόρευσε αὐστηρά.
7. **Ὅρατε μηδεὶς γινωσκέτω** = προσέξτε νὰ μὴ μάθη κανεὶς τὸ θαῦμα, ποὺ σᾶς ἔκανα.
8. **Διεφήμισαν** = διάδωσαν τὴ φήμη αὐτοῦ.
9. **Κωφός** = δὲν ἦταν μόνο κωφός ὁ δαιμονιζόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλαλος, κωφάλαλος.
10. **Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων** = μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἄρχοντα, δηλ. τοῦ διαβόλου ποὺ τὸν ἔλεγαν Βελζεβούλ.
11. **Περιῆγε** = περιερχόταν.
12. **Μαλακία** = ἀδυναμία ἀπὸ ἀρρώστια.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Δύο τυφλοὶ μόλις ἤκουσαν, ὅτι ἀπὸ τὸ δρόμο ποὺ κάθονταν περνοῦσε ὁ Χριστός, φώναξαν: Υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησέ μας. Καὶ ὁ Χριστὸς ἄγγιξε μὲ τὰ δάχτυλά του τὰ μάτια τους καὶ ἀμέσως θεραπεύτηκαν, ἀφοῦ προηγουμένως ὁμολόγησαν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔχει τὴ δύναμη νὰ τοὺς θεραπεύσῃ. Ἐνῶ ἔφευγαν οἱ τυφλοὶ γιατροεμενοὶ, παρουσιάζεται ἕνας δαιμονισμένος κωφάλαλος. Τὸν θεραπεύει καὶ αὐτὸν ὁ Χριστός. Τὰ θαύματα αὐτὰ ἔκαναν μεγάλη ἐντύπωση στὸ λαό, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ὅτι ποτὲ τέτοια θαύματα δὲν ἀναφέρονται στὴν Ἱστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν. Οἱ φθονεροὶ ὅμως Φαρισαῖοι ἔδειξαν ὅτι εἶναι καὶ μωροί. Γιατὶ κατηγορήσαν τὸ Σωτῆρα ὅτι θαυματουργεῖ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν δαιμόνων.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΟΓΔΟΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. ιδ', 14 - 22

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγγνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. Ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρεῖαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. Ὁ δὲ εἶπε· φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε. Καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. Οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. Καὶ εὐθέως ἠράγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὀψίας γενομένης = ὅταν πλησιαζε νὰ βραδιάσῃ. 2. Ἐρημος = πεδιάδα ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν Βηθσαϊδά. 3. Ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους = διάταξε νὰ διαλυθοῦν τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ. 4. Βρώματα = φαγητά. 5. Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν = δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ πᾶνε τὰ ἀγοράσουν φαγητά. 6. Δότε = δώσετέ τους. 7. Ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους = νὰ ξαπλωθοῦνε ἐπάνω στὴ γλῶσση (πρασινάδα) τοῦ τόπου. 8. Κλάσας = ἀφοῦ ἔκοψε σὲ κομμάτια. 9. Ἦσαν = σήκωσαν. 10. Τὸ περισσεῦον = τὰ περισσεύματα. 11. Κλασμάτων = κομματιῶν. 12. Προάγειν = νὰ περάσουν ἐμπρός.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Χριστὸς βρισκόταν στὴν πόλιν Βηθσαϊδά, ποῦ βρίσκεται στὴ βορινὴ παραλία τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Ἐξω ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτὴ ἦταν μιὰ χλοερὴ κοιλάδα ἀκατοίκητη. Στὴν κοιλάδα αὐτὴ εἶχε συναθροιστῆ πολὺς λαός, ποῦ διψοῦσε νὰ ἀκούσῃ τὴ διδασκαλίαν του. Ὁ Ἰησοῦς μόλις εἶδε τὴν προθυμίαν τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, τοὺς συμπάθησε, καὶ ἄρχισε νὰ τοὺς διδάσκη καὶ νὰ θεραπεύῃ τοὺς

ἀρρώστους τους. Ἡ ἡμέρα εἶχε προχωρήσει καὶ σὲ λίγο θὰ νύχτωνε. Τὸ πλῆθος ὁμως δὲν ἐννοοῦσε νὰ φύγη ἀπὸ κεῖ, γιατί μαγευόταν ἀπὸ τὰ ἱερὰ λόγια τῆς θείας φωνῆς, ποῦ ἄκουε. Οἱ μαθητὲς εἶπαν τότε στὸ Χριστὸ νὰ διαλύσῃ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς γιὰ νὰ πάνε στὰ γύρω χωριά νὰ ἀγοράσουν φαγητά. «Δὲν ἔχομεν ἔμεις τροφίμα ἀρκετὰ γιὰ νὰ τοὺς δώσωμε νὰ φᾶνε, εἶπαν, παρὰ μόνο πέντε ψωμιὰ καὶ δυὸ ψάρια». Ὁ Χριστὸς διάταξε τότε τοὺς Ἀποστόλους νὰ πῶν στοὺς ἀνθρώπους νὰ ξαπλωθοῦν ἐπάνω στὴ χλόη τῆς κοιλάδας σὰ νὰ ἐπρόκειτο νὰ τοὺς ἐτοιμάσουν δεῖπνο. Ἔπειτα στάθηκε στὸ μέσο τῶν φιλοξενουμένων του. Ἔψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς του στὸν οὐρανό. Εὐχαρίστησε, εὐλόγησε τὰ πέντε ψωμιὰ καὶ τὰ δυὸ ψάρια τὰ ἔκοψε σὲ τεμάχια καὶ ἄρχισε νὰ τὰ δίνει στοὺς μαθητὲς καὶ αὐτοὶ στὸ πλῆθος. Ὅλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ, ἦταν πέντε χιλιάδες. Καὶ ὁμως δώδεκα κοφίνια γέμισαν ἀπὸ τὰ κομμάτια ποῦ ἔμειναν.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΝΑΘΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. ιδ', 22 - 34

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. Ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι φάντασμα ἔστι, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σὲ ἔλθειν ἐπὶ τὰ ὕδατα. Ὁ δὲ εἶπεν, ἔλθέ. Καὶ καταβάς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα ἔλθειν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε λέγων· Κύριε, σῶσόν με. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνει τὴν χεῖρα ἐπελάβετο

αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε! εἰς τί ἐδίστασας; Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. Οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ. Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν = καὶ νὰ περάσουν πρῶτα ἀπ' αὐτὸν στὸ ἀπέναντι μέρος τῆς λίμνης. 2. Ἀπολύση = διαλύση τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ. Ἦταν ὁ λαὸς ἐκεῖνος τῶν πέντε χιλιάδων ποῦ χόρτασε. 3. Ὀψίας δὲ γενομένης = ὅταν ἄρχισε νὰ βραδιάζῃ. 4. Τετάρτη φυλακῆ τῆς νυκτός = Τὰ χαράματα μεταξὺ τῶν 3—6 π.μ. Τῆ νύχτα διαιροῦσιν οἱ Ἑβραῖοι σὲ τέσσαρα μέρη (φυλακῆς). Κάθε μιὰ διαρκοῦσε τρεῖς ὥρες. 5. Κέλευσόν με = παράγγειλέ με. 6. Ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι = καὶ ἐνῶ ἄρχισε νὰ βυθίζεται. 7. Ἐκτείνας τὴν χεῖρα = ἀφοῦ ἔπλωσε τὸ χέρι του. 8. Ἐπελάβετο αὐτοῦ = τὸν ἔπιασε. 9. Ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος = ἔπαψε ὁ ἄνεμος.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἀφοῦ ὁ Σωτήρας χόρτασε τοὺς πενταχιλίους ἄντρες, διὰ ταξε τοὺς μαθητῆς του νὰ μποῦν στὸ πλοῖο γιὰ νὰ πᾶνε πρῶτα ἀπ' αὐτὸν στὸ ἀπέναντι μέρος τῆς λίμνης. Οἱ μαθητῆς του δὲν ἤθελαν νὰ τὸν ἀφήσουν μόνο ἀνάμεσα σὲ τόσο πλῆθος. Γι' αὐτὸ τοὺς ἀνάγκασε νὰ φύγουν αὐτοὶ πρῶτοι. Αὐτὸς ἔμεινε στὴν ξηρά, καὶ ἀφοῦ διάλυσε τὸ πλῆθος, ἀνέβηκε στὸ ὄρος γιὰ νὰ προσευχηθῆ.

Οἱ ὄρες περνοῦσαν καὶ ὁ Χριστὸς βρισκόταν στὸ ὄρος καὶ προσευχόταν. Τὸ πλοῖο δὲν εἶχε προχωρήσει πολὺ ἀπὸ τὴν παραλία. Ἦταν σκοτάδι καὶ σφοδροὶ ἄνεμοι φυσοῦσαν. Τὰ κύματα ἦταν ἀπειλητικά, καὶ οἱ μαθητῆς ἀγωνιοῦσαν μέσα στὸ πλοῖο ποῦ πάλευε. Κατὰ τὰ χαράματα εἶδαν νὰ ἔρχεται κάποιος περπατώντας πάνω στὰ ἄγρια κύματα τῆς θάλασσας. Τρόμαξαν στὸ θέαμα. Νόμισαν ὅτι ἦταν φάντασμα. Ἐξαφνα ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου, καὶ τότε πῆραν θάρρος. Ὁ Πέτρος τότε τοῦ φώναξε: «Κύριε, ἂν εἶσαι σύ, διάταξέ με νὰ ἔρθω κοντά σου καὶ νὰ περπατήσω στὰ κύματα». «Ἐλθέ», τοῦ εἶπε. Πηδαίει τότε ἀμέσως στὴ θάλασσα καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ Χριστό. Ἀλλὰ μὲ τὰ πρῶτα βήματα φοβήθηκε καὶ ἀπελιπσμένος φώναξε: «Κύριε, σῶσε με.» «Ὀλιγόπιστε, γιατί δίστασε;» τοῦ εἶπε ὁ Χριστός.

Ἀνέβηκαν τότε καὶ οἱ δυὸ στὸ πλοῖο. Ὁ ἄνεμος ἔπαψε τελείως.

Ἔφρασαν στήν ἀριστερή ὄχθη. Καί ὅλοι μέ βαθιά ἐκπληξή ἀνάνα-
ξαν: «Ἀληθινά, Σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. ιζ', 14 - 23

(Βλέπε καί τετάρτη Κυριακή τῶν νηστειῶν)

Μάρκου, κεφ. θ' 17 - 31

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνθρώπος τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ γο-
νυπετῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν,
ὅτι σεληνιαζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ
πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προ-
σήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θε-
ραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· ὦ γενεὰ ἀπιστος καὶ
διεστραμμένη! Ἔως πότε ἔσομαι μεθ' ἡμῶν; ἔως πότε ἀνέξομαι
ὑμῶν; Φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον καὶ ἔθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ
τῆς ὥρας ἐκείνης. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ'
ἰδίαν εἶπον· διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; Ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. Ἀμὴν γὰρ λέγω
ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει
τούτῳ, μεταβῆθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυ-
νατήσει ὑμῖν. Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν
προσευχῇ καὶ νηστεία.

Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἶπεν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς· μέλλει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας
ἀνθρώπων καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερ-
θήσεται.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Καὶ κακῶς πάσχει = ὑποφέρει ἀπὸ τὸ σεληνιασμό. Ἡ ἀσθένεια αὕτη
λέγεται καὶ ἐπιληψία. Ὁ σεληνιασμός ὅμως τοῦ νέου αὐτοῦ ἦταν ἀποτέλεσμα
τοῦ πονηροῦ πνεύματος. **2. Ἀνέξομαι**; = θὰ σὰς ὑποφέρω; **3. Καὶ ἐπε-
τίμησεν αὐτῷ** = Καὶ μάλωσε τὸ δαιμόνιον γιὰ νὰ τοῦ διαλύσῃ τὴ δύνα-
μή του. **4. Ἐρεῖτε** = θὰ πῆτε. **5. Οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν** = τίποτε δὲν
θὰ εἶναι ἀδύνατο σὲ σὰς. **6. Ἀναστρεφομένων** = ἐνῶ δὲ γύριζαν. **7. Ἀπο-
κτενοῦσιν αὐτόν** = θὰ τὸν σκοτώσουν, δηλ. θὰ τὸν σταυρώσουν.

Ένας από τὸ πλῆθος, ποὺ παρακολουθοῦσε τὸ Χριστό, τὸν πλησιάζει, γονατίζει μπροστά του καὶ τοῦ φωνάζει: «Κύριε, σπλαχνίσου τὸ παιδί μου, γιατί σεληνιαζεται καὶ ὑποφέρει φοβερά. Τὸ ἔφερα στοὺς μαθητές σου, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ θεραπεύσουν». Οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ λόγοι λύπησαν τὸν Κύριο καὶ με ἀγανάκτηση εἶπε: «Ἦ γενεὰ ἄπιστη καὶ διεφθαρμένη, ὡς πότε θὰ εἶμαι μαζί σας, ὡς πότε θὰ σᾶς ὑποφέρω; Φέρετέ μου αὐτὸ ἐδῶ». Ὁ Χριστὸς τότε τὸ μάλωσε καὶ βγήκε ἀπὸ τὸ νέο αὐτὸν τὸ δαιμόνιο. Παρουσιάστηκαν μετὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ οἱ μαθητές του καὶ τοῦ εἶπαν ἰδιαιτέρα: «Γιατί ἐμεῖς δὲν μπορούμε νὰ διώξωμε τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα ἀπὸ τὸ δαιμονισμένο»; «Ἐξ αἰτίας τῆς ἀπιστίας σας», τοὺς εἶπε. «Σᾶς ἔλειπε ἢ πίστη, ὅτι μπορεῖτε νὰ κάνετε τὴν θεραπεία. Ἄν, εἶπε σ' αὐτοὺς ὁ Χριστὸς, ἔχετε πίστη ἔστω καὶ σὰν ἓνα κόκκο σινάπι μπορεῖτε καὶ τὰ βουνὰ ἀκόμη νὰ μετακινήσετε».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. ιη', 23 - 35

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναῖρειν προσηρέχθη αὐτῷ εἰς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρᾶθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. Πεσῶν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνη αὐτῷ λέγων· κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα σοὶ ἀποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνον ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ. Ἐξεληθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὄφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἐπνιγε λέγων· ἀπόδος μοι εἷ τι ὀφείλεις. Πεσῶν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλ' ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως οὗ ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι

αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σέ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγὼ σε ἤλεῆσα; Καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδώ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Βασιλεία τῶν οὐρανῶν** = ἡ οὐράνια βασιλεία. 2. **Συνᾶραι λόγον** = νὰ λογαριασθῆ. 3. **Μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ** = δούλοι τοῦ βασιλιᾶ εἶναι οἱ διάφοροι ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι ὑπάλληλοι. Αὐτοὶ ἔκαναν τὴν εἰσπραξὴ τῶν φόρων καὶ τῶν ἄλλων δικαιωμάτων του. 4. **Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν** = Καὶ ἐνῶ αὐτὸς ἄρχισε νὰ λογαριάζεται. 5. **Προσηνέχθη αὐτῷ** = τοῦ ἔφεραν. 6. **Μύρια τάλαντα** = κάθε τάλαντο ἦταν ἴσο με 240 σημερινές χρυσές λίρες. 7. **Μὴ ἔχοντος ἀποδοῦναι** = ἐπειδὴ δὲν μπορούσε νὰ ἀποδώσῃ, νὰ τὸ πληρώσῃ. 8. **Ἐκέλευσεν** = διάταξε. 9. **Πραθῆναι** = νὰ πουληθῆ αὐτὸς ὁ δούλος. 10. **Καὶ ἀποδοθῆναι** = καὶ νὰ πληρωθῆ τὸ χρέος του. 11. **Μακροθύμησον** = κάνε ὑπομονὴ γιὰ μέ. 12. **Ἀπέλυσε αὐτὸν** = τὸν ἄφησε ἐλεύθερο. 13. **Ἀφῆκε τὸ δάνειον** = χάρισε τὸ δάνειο. 14. **Ἐνα τῶν συνδούλων** = ἓνα ἀπὸ τοὺς συναδέλφους του. 15. **Ἐκατὸν δηνάρια** = 87 δραχμές. **Ἐνα πολὺ μικρὸ ποσὸ**. 16. **Καὶ κρατήσας αὐτὸν ἐπιγιγε** = καὶ ἀφοῦ τὸν ἐπίασε, τὸν στενοχωροῦσε. 17. **Διεσάφησαν τῷ κυρίῳ** = πληροφόρησαν τὸν κύριο. 18. **Ἐπεὶ** = ἀφοῦ. 19. **Οὐκ ἔδει** = δὲν ἔπρεπε. 20. **Τοῖς βασανισταῖς** = στοὺς δεσμοφύλακες 21. **Τὰ παραπτώματα** = τὰ σφάλματα.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡ ὁποία ἄρχισε ἀπὸ τὴν ἡμέρα, πού ὁ Χριστὸς παρουσιάστηκε σὰ Μεσσίας, ἔγινε ὅμοια με ἐπίγειο βασιλιά. Ὁ βασιλιάς αὐτὸς θέλησε νὰ λογαριασθῆ με κείνους πού εἶχε στὴν ὑπηρεσία του. Αὐτοὶ εἰσπρατταν τοὺς φόρους τοῦ κράτους καὶ κάθε τόσο τοῦ ἔδιναν λογαριασμό. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς τοῦ ὀφείλε ἓνα μεγάλο ποσὸ χρημάτων, ἀλλὰ δὲν μπορούσε νὰ τοῦ τὸ δώσῃ καὶ ζήτησε νὰ τὸν σπλαγχνισθῆ. Καὶ ὁ βασιλιάς τὸν συγχώρησε. Ἐνῶ ὁμως ὁ βασιλιάς ἔδειξε πρὸς αὐτὸν φιλανθρωπία, αὐτὸς ἔδειξε μεγάλη σκληρότητα σ' ἓνα συνάδερφό του, πού τοῦ χρωστοῦσε ἓνα ἀσήμαντο ποσὸ. Ὁ βασιλιάς τότε, μόλις πληροφορήθηκε τοῦτο, ὄχι μόνο πῆρε πίσω τὴ δωρεὰ πού τοῦ ἔκανε, ἀλλὰ καὶ τὸν τιμώρησε

αύστηρότατα. Ὁ Θεός, λέει ὁ Χριστός, πάντοτε συγχωρεῖ καὶ αὐτὰ τὰ βαρύτερα (μύρια τάλαντα) ἁμαρτήματα ἐκείνων, ποὺ εἰλικρινᾶ μετανοοῦν. Ἔτσι ὀφείλετε καὶ σεῖς νὰ συγχωρῆτε διαρκῶς καὶ τὰ σχετικῶς μικρότερα (ἑκατὸ δηνάρια) σφάλματα τῶν ἀδερφῶν σας, ὅταν μετανοοῦν. Ἡ παραβολὴ αὐτὴ περιέχει τὴ συμβολικὴ εἰκόνα τοῦ ὑπέριτου Βασιλιᾶ καὶ Κριτῆ, ὁ ὁποῖος θὰ κρίνῃ τίς πράξεις μας σχετικῶς μὲ τὴ συμπεριφορὰ μας πρὸς τὸν πλησίον.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. ιθ', 16 - 26

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, νεανίσκος τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός. Εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. Λέγει αὐτῷ· ποίας; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τί ἔτι ὑστερῶ; Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ἔπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ραφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες· τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; Ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατὰ ἐστι.

Σημείωση : Τίς ἐρμηνευτικὴς σημειώσεις καὶ τὴ σύντομη ἀνάπτυξη τοῦ περιεχομένου τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ βλέπετε στὴ δέκατη τρίτη Κυριακῇ τοῦ Λουκᾶ, σελ. 42. Οἱ δύο περικοπὲς εἶναι ὅμοιες. Ἡ μόνη διαφορὰ

εἶναι ὅτι ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος λέει ὅτι ἐκεῖνος ποὺ παρουσιάστηκε στὸ Χριστὸ ἦταν ἕνας νεανίσκος, ἐνῶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ἀντὶ τοῦ νεανίσκου, λέει: ἄνθρωπός τις.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. κα' 33 - 42

Ἰπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε καὶ ὥρουξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ὠκοδόμησε πύργον καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. Ὑστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· ἐντραπήσονταί τὸν υἱὸν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ. Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε = καὶ τὸ μάνδρωσε γύρω. 2. Καὶ ὥρουξεν = ἀνοιξε, ἔσκαψε. 3. Ληνὸν = λάκκο, πατητήρι. 4. Πύργος = σπῖτι με ἀποθήκη. 5. Καὶ ἐξέδοτο = καὶ μίστωσε γεωργοὺς γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ ἀμπελῶνα. 6. Ἀπεδήμησεν = ἀναχώρησε σ' ἄλλη χώρα. 7. ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν = πλησίασε ἡ ἐποχὴ νὰ συνάξῃ τὰ προϊόντα του. 8. Λαβόντες = ἀφοῦ τοὺς ἔπιασε. 9. Ὅν μὲν = ἄλλον μὲν. 10. Ἀπέκτειναν = σκότωσαν. 11. Ἐντραπήσονταί = θὰ σεβαστοῦν. 12. Κατάσχωμεν = πάρωμε. 13. Ἀπολέσει = θὰ τιμωρήσῃ. 14. Ἐν τοῖς καιροῖς = στὴν κατάλληλη ἐποχῇ. 15. Ὅν ἀπεδοκίμασαν = τὸν ὁποῖον

περιφρόνησαν. **16. Εἰς κεφαλὴν γωνίας** = σὲ λίθο ἀκρογωνιαῖο, ἀγκωνάρι. Δηλ. ἔλαβε τὴ σπουδαιότερη θέση στὴν οἰκοδομῇ. **17. Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη** = Ἀπὸ τὸν Κύριο ἐγινε ἡ κεφαλὴ γωνίας.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ οἰκοδεσπότης, δηλ. ὁ Θεός, ἔδωσε στοὺς ἄρχοντες τῶν Ἑβραίων τὸ νόμο του μὲ τὸ Μωυσῆ. Καὶ ὅταν ἦρθε ὁ κατάλληλος καιρὸς ἔστειλε σ' αὐτοὺς καὶ στὸ λαὸ τῶν Ἑβραίων τοὺς προφῆτες νὰ τοὺς προετοιμάσουν γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μεσσία. Ἀλλὰ ἀντὶ νὰ τοὺς ἀκούσουν, ἄλλους θανάτωσαν καὶ ἄλλους λιθοβόλησαν. Καὶ τελευταία ἔστειλε αὐτὸν τὸν Υἱὸν του, ποὺ ἔσυραν ἔξω ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν σταύρωσαν. Ὅταν ἔρθῃ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελώνα, πῶς θὰ φερθῇ στοὺς γεωργοὺς ἐκείνους; Πρῶτᾶ τώρα τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς. Καὶ αὐτοί, χωρὶς νὰ ἐννοοῦν ὅτι ἡ συμβολικὴ σημασία τῆς παραβολῆς ἀναφέρεται σ' αὐτοὺς, τοῦ ἀπαντοῦν: Θὰ τοὺς καταστρέψῃ καὶ τὸν ἀμπελώνα του θὰ δώσῃ σ' ἄλλους γεωργοὺς νὰ τὸν καλλιεργήσουν. Αὐτοὶ οἱ ἄλλοι γεωργοὶ εἶναι οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ, ποὺ θὰ ἀποδώσουν τοὺς καρπούς, δηλ. θὰ ξαπλώσουν στὸν κόσμον τὴν Ἐκκλησίαν του, τὸν ἀμπελώνα του. Τέλος ἀνάφερε σ' αὐτοὺς μιὰ παλαιὰ προφητεία, ποὺ προλέγει καθαρὰ ὅτι ἡ ἀπιστία καὶ ἡ κακία τοὺς δὲ θὰ μπορέσουν νὰ καταστρέψουν τὶς ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ὁ λίθος, δηλ. ὁ Χριστὸς ποὺ τὸν περιφρόνησαν γιὰ τὴν οἰκοδομῇ, θὰ γίνῃ ὁ σπουδαιότερος τῆς οἰκοδομῆς, δηλ. τῆς Ἐκκλησίας του.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. κβ', 35 - 46

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ· ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ἐν

ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέ-
 μανται. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ
 Ἰησοῦς λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱὸς ἐστι;
 Λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ Δαυὶδ. Λέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν
 Πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων, εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυ-
 ρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑπο-
 πόδιον τῶν ποδῶν σου; Εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς
 υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον
 οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν
 οὐκέτι.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Νομικός = Γραμματισμένος Ἑβραῖος, πού ἐξηγοῦσε, ἐρμήνευε τὸ Μω-
 σαϊκὸν νόμο. **2. Πειράζων** = γιὰ νὰ δοκιμάσῃ αὐτόν, ποιά ἀπάντηση θὰ
 ἔδινε. **3. Ἐφη** = Εἶπε. **4. Ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου** = νὰ ἀφιερῶσης στὸ
 Θεὸ ὀλόκληρο τὸν ἑαυτὸ σου, ὥστε αὐτὸν μόνο νὰ ποθῆς. **5. Οἱ προφη-
 ται κρέμανται** = ἐπάνω στὶς δυὸ αὐτὲς ἐντολὰς στηρίζονται ὁ νόμος καὶ
 οἱ Προφῆτες. **6. Συνηγμένων** = ἐνῶ ἦταν ἐκεῖ συγκεντρωμένοι. **7. Τί
 ὑμῖν δοκεῖ;** = Ποιά ἢ γνώμη σας; = **8. Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν Πνεύ-
 ματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων** = Πῶς λοιπὸν ὁ Δαβὶδ φωτισμένος ἀπὸ
 τὸ Ἅγιο Πνεῦμα (ἐν Πνεύματι) τὸν ὀνομάζει κύριο ὅταν λέῃ «εἶπεν ὁ
 Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχ-
 θρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;» Εἶπεν ὁ Κύριος ὁ Θεὸς στὸν
 Κύριό μου, τὸ Χριστό, κάθισε στὰ δεξιὰ μου, δηλ. πάρε τώρα τὴ δοξασιμένη
 θέση σου, πού τὴν εἶχες πάντοτε ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπησή σου ὥσπου νὰ
 ὑποτάξω καὶ ταπεινώσω τοὺς ἐχθρούς σου; **ὑποπόδιον** = σημαίνει κάθε
 ὑποστήριγμα τῶν ποδιῶν. Ἐδῶ ὅμως ἐννοεῖ, ὅτι, ὡς εἶπαμε παραπάνω, θὰ
 ὑποτάξῃ καὶ θὰ ταπεινώσῃ τοὺς ἐχθρούς. **9. Εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν
 Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι;** = Ἐὰν λοιπὸν ὁ Δαβὶδ ὀνομάζῃ αὐτὸν
 Κύριο, πῶς εἶναι ὁ υἱὸς του; Δηλ. δὲν εἶναι ἕνας ἀπλὸς ἄνθρωπος, ὡς ἀπό-
 γονος τοῦ Δαβὶδ, ἀλλ' εἶναι ὁ Κύριος αὐτοῦ. Ἐβλάστησε ὁ Χριστὸς ἀπὸ τῆ
 ρίζα τοῦ Δαβὶδ κατὰ τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεώς του, εἶναι ὅμως καὶ
 Θεὸς (Θεάνθρωπος). **10. Ἀποκριθῆναι λόγον** = νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ οὔτε
 λέξῃ. **11. Ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι** = Νὰ τὸν ρωτήσῃ πλέον μὲ σκοπὸν
 νὰ τὸν πειράξῃ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

«Διδάσκαλε, ρώτησε ὁ νομικός τὸ Χριστό, ποιά εἶναι μεγάλη
 ἐντολή στὸ νόμο;» Ὁ Χριστὸς κατάλαβε ἀμέσως τὴν πονηρία τῆς
 ἐρώτησής του καὶ τοῦ ἀπαντᾷ ὅτι ὀλόκληρη ἡ νομοθεσία τοῦ Μωυ-
 σῆ καὶ ἡ διδασκαλία τῶν προφητῶν στηρίζονται σὲ δυὸ μεγάλες ἐν-
 τολές. Οἱ ἐντολὲς αὐτές, τοῦ λέει, εἶναι νὰ ἀγαπήσῃς τὸ Θεὸ σου μὲ

ὅλες σου τίς πνευματικῆς δυνάμεις, καί τὸν πλησίό σου σὰν τὸν ἑαυ-
 τό σου. Μὲ τὴν ἀπάντηση αὐτὴ ὁ νομικὸς σιῶπησε, γιατί καὶ ὁ ἴδιος
 γνώριζε ἀσφαλῶς, σὰ γραμματισμένος Ἰουδαῖος καὶ ἐξηγητὴς τοῦ
 νόμου, ποιά ἦταν ἡ μεγάλη ἐντολὴ τοῦ νόμου. Οἱ ὑποκριτὲς ὅμως
 Φαρισαῖοι, πού αὐτοὶ ἔβαλαν τὸ νομικὸ νὰ κάνη τὴν πονηρὴ ἐρω-
 τηση στὸ Χριστό, μαζεύτηκαν γύρω στὸ Χριστό. Σκοπὸς τους ἦταν
 νὰ κάνουν αὐτοὶ πονηρὲς ἐρωτήσεις στὸ Χριστὸ γιὰ νὰ βροῦν κα-
 τηγορία ἐναντίον του. Δὲν πρόφτασαν ὅμως νὰ χύσουν τὸ δηλητή-
 ριό τους, γιατί ὁ Χριστὸς πού κατάλαβε τὸ σκοπὸ τους, τοὺς ρώτη-
 σε «ποιὰ γνώμη ἔχετε γιὰ τὴν καταγωγὴ τοῦ Χριστοῦ; τίνος εἶναι
 υἱός;» «Εἶναι ἀπόγονος τοῦ Δαβὶδ» εἶπαν ἐκεῖνοι, δηλ. ἓνας κοινὸς
 ἄνθρωπος. Ὁ Χριστὸς τότε ἐξηγεῖ σ' αὐτοὺς τοὺς προφητικoὺς λό-
 γους τοῦ Δαβὶδ, πού δείχνουν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ Θεὸς καὶ ἄν-
 θρωπος, Θεάνθρωπος. Ἀπὸ τότε ἔκλεισαν τὸ στόμα τους οἱ Φαρι-
 σαῖοι καὶ δὲν τόλμησαν νὰ ἐπαναλάβουν τίς πονηρὲς ἐρωτήσεις τους.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΚΤΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ματθαίου, κεφ. κε' 14 - 30

 Ἰπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· "Ἀνθρωπὸς τις
 ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδω-
 κεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε
 πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν
 ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε
 τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε
 τάλαντα. Ὁσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο.
 Ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ᾤρυξεν ἐν τῇ γῇ καὶ ἀπέκρυψε τὸ
 ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ
 κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Καὶ
 προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε
 τάλαντα λέγων· κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα
 πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς." Ἐφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐ-
 τοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολ-
 λῶν σε κατιστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προ-
 σελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε· κύριε, δύο τάλ-
 λαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.

"Εφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς εἶπε· κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεκόρπισας. Καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυπα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῆ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε καὶ δκνηρὲ! ἤδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα! Ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἔλθων ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμόν σὸν τόκω. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Ταῦτα λέγων ἐφώνει ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀποδημῶν = ἀναχωρώντας σὲ ἄλλη χώρα.
2. Τὰ ὑπάρχοντα = τὴν περιουσία του.
3. Τάλαντα = Ἐδῶ ὁ Χριστὸς ἐννοεῖ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα τοῦ ἀνθρώπου, πού ἔδωσε σ' αὐτόν ὁ Θεός.
4. Κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν = κατὰ τὴν ἀξία καὶ ἰκανότητά του.
5. Εὐθέως = ἀμέσως, χωρὶς νὰ ὀρίση πότε θὰ ἐπιστρέψῃ.
6. Ἐν αὐτοῖς = με αὐτά.
7. Ὀρυξεν = ἔσκαψε στὴ γῆ καὶ τὸ ἐκρύψε.
8. Συναίρει λόγον = ζητεῖ λογαριασμό.
9. Προσήνεγκε = ἔφερε στὸν κύριό του.
10. Ἐπ' αὐτῆς = κοντὰ σ' αὐτά.
11. Εὖ = εὐγε, μπράβο.
12. ἤς = ἦσουν.
13. Χαρὰ = βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐτυχία.
14. Εἰληφώς = ἐκεῖνος, πού εἶχε πάρει.
15. Τὸ σόν = τὸ δικό σου.
16. Ἦδεις = ἐγνώριζες.
17. Τοῖς τραπεζίταις = στὸν τόκο.
18. Ἐκομισάμην = θὰ τὸ εἴσπραττα.
19. Ἄρατε = πάρετε.
20. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ = γιατί σὲ καθένα πού ἔχει.
21. Ἀρθήσεται = θὰ ἀφαιρεθῇ.
22. Βρυγμὸς = τρίξιμο τῶν ὀδόντων.
23. ὧτα = δηλ. ἐκεῖνος πού ἔχει νοῦ, ἄς ἐννοήσῃ τί θέλει νὰ διδάξῃ ἡ παραβολὴ αὐτή, καὶ ἄς φωτισθῇ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Θεὸς ἔδωσε στοὺς ἀνθρώπους διάφορα πνευματικὰ χαρίσματα. Τὰ χαρίσματα αὐτά, πού ἔλαβαν οἱ ἄνθρωποι, ἄλλοι πολλὰ, ἄλλοι λιγότερα, ὀφείλουν νὰ τὰ καλλιεργοῦν καὶ νὰ τὰ αὐξάνουν. Καὶ ὁ Σωτὴρας κατὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία θὰ ζητήσῃ λόγο τῆς ἐργασίας καθενὸς καὶ τῆς καλλιέργειας τῶν χαρισμάτων του. Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν πού ἀποδήμησε εἶναι ὁ Θεός, πού ἔδωσε τὰ τά-

λαντά του στους δούλους του. Οί φρόνιμοι ἀπ' αὐτοὺς ἐργάστηκαν καὶ αὐξήσαν τὸ κεφάλαιο καὶ τὸ διπλασίασαν. Οἱ ὀκνηροὶ ὁμως καὶ ἀμελεῖς δὲν ἐργάστηκαν. Ἔχωσαν τὸ τάλαντο στὴ γῆ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲ θὰ ἀκούσουν ποτὲ τὸν ἔπαινο καὶ τὴν ἀμοιβὴ τοῦ Θεοῦ. Θὰ διαχθοῦν πολὺ ἔξω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ (ἐξώ-τερο), ὅπου θὰ δοκιμάζουν θλίψεις γιὰ τὶς ἁμαρτίες τους.

Τὰ τάλαντα λοιπὸν τῆς παραβολῆς συμβολίζουν τὶς θείες δωρεές τῶν πνευματικῶν καὶ ἀγαθῶν χαρισμάτων.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΒΔΟΜΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

(ΤΗΣ ΧΑΝΑΝΑΙΑΣ)

Ματθαίου, κεφ, ιε', 21 - 28

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξεληθοῦσα ἐκραύγασεν αὐτῷ λέγουσα· ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαυὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. Ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. Ἡ δὲ εἶπε· ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίου ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις! γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις. Καὶ ἴαθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Τύρος καὶ Σιδῶν** = ἦταν παραθαλάσσιες ἐμπορικὲς πόλεις τῆς Φοινίκης.
2. **Χαναναία** = Χαναναῖοι λέγονταν οἱ κάτοικοι τῆς Χαναάν (Παλαιστίνης) προτοῦ κατακτήσουσιν τὴ χώρα αὐτήν οἱ Ἰσραηλίτες. Οἱ Χαναναῖοι ἦταν εἰδωολάτρεις.
3. **Ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξεληθοῦσα** = ἡ ὁποία βγήκε ἀπὸ τὰ σύνορα ἐκεῖνα.
4. **Ἠρώτων** = παρακαλοῦσαν.
5. **Ἀπόλυσον** = πές της νὰ φύγῃ ἀφοῦ τῆς κάνης αὐτό, ποῦ ζητεῖ.
6. **Κράζει** = φωνάζει δυνατά.
7. **Οἶκος Ἰσραὴλ** = οἱ Ἰσραηλίτες.
8. **οὐκ ἔστι κα-**

λόν = δὲν εἶναι σωστό. 9. Βαλεῖν = νὰ ρίξης. 10. Τοῖς κυναρίοις = στὰ μικρὰ σκυλιά. 11. Ἐσθίει = τρῶνε. 12. Γενηθήτω σοι ὡς θέλεις = ἄς γίνῃ σὲ σένα. ὅπως θέλεις. 13. Ἰάθη = θεραπεύτηκε.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὅταν ὁ Χριστὸς βρισκόταν στὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδώνας, μὰ Χαναναία τρέχει πρὸς αὐτόν. Ἡ φήμη τοῦ Χριστοῦ περὶ τῆς θεραπευτικῆς παντοδυναμίας του καὶ τῆς συμπάθειάς του πρὸς τοὺς πάσχοντες εἶχε διαδοθῆ στὰ μέρη τῆς Φοινίκης. Ἀπὸ τῆ φήμη αὐτὴ ἔλαβε τὸ θάρρος καὶ ἡ εἰδωλολάτρισσα αὐτὴ γυναίκα νὰ πάῃ στὸ Χριστό. Ἡ κόρη τῆς ἦταν δαιμονισμένη καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὴ θεραπεύσῃ.

Ἡ συμπάθειά μου, τῆς εἶπε, στρέφεται πρῶτα στοὺς ὁμοφύλους μου. Δὲν εἶναι δίκαιο, τῆς εἶπε, νὰ πάρωμε τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν μας καὶ νὰ τὸ δώσωμε στὰ σκυλάκια.

Ὁ Χριστὸς ἦρθε στὸν κόσμον γιὰ νὰ σώσῃ ὄχι μόνο τοὺς Ἰσραηλίτες, ἀλλὰ καὶ ὅλο τὸν κόσμον, τὸν ἐθνικό. Καὶ τὸν κόσμον αὐτὸ τὸν λέει κυνάρια γιὰ νὰ δοκιμασθῆ καὶ νὰ δείξῃ τὴν πίστη τῆς ἡ Χαναναία πρὸς τὸν Σωτῆρα. Τότε ἡ Χαναναία ὁμολογεῖ τὴ μεγάλη τῆς πίστη μὲ μιὰ ἔξυπνη ἀπάντησι. «Ναί, λέει, Κύριε, ἀλλὰ καὶ τὰ κυνάρια τρῶνε ἀπὸ τὰ ψίχουλα, ποὺ πέφτουν ἀπὸ τὸ τραπέζι τῶν κυρίων τους». Δηλαδή καὶ μεῖς οἱ ἐθνικοὶ ἔχομε τὴν ἐπιθυμία νὰ μᾶς δώσῃς ἕνα ψίχουλο ἀπὸ τὴ θεία σου δύναμη. «Μεγάλῃ σου ἡ πίστη, τῆς εἶπε τότε ὁ Χριστὸς. Ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου». Καὶ τὴ στιγμή αὐτὴ ἡ κόρη τῆς θεραπεύτηκε.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

1. ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Ἰωάννη, κεφ. α΄, 1 - 17

Εν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸ Θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.

Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγε λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὃ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. Καὶ ἐκ τοῦ

πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος = Λόγος εἶναι ὁ Σωτήρας, ὁ ὁποῖος ἦταν στὴν ἀρχὴ πάντοτε πρὶν γίνῃ ὁ κόσμος. Καὶ ἦταν κοντὰ στὸ Θεὸ καὶ Πατέρα.
2. Πάντα ἐγένετο = ἔγιναν ὅλα τὰ κτίσματα τοῦ κόσμου. 3. Καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲν ἕν ὃ γέγονεν = καὶ χωρὶς αὐτὸν δὲ δημιουργήθηκε κανένα ἀπὸ κείνα ποὺ ἔχουν γίνεῖ. 4. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν = ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, δηλ. ὁ Χριστὸς ἦταν ἡ αἰτία τῆς ζωῆς μας, ποὺ εἴμαστε σὰν πτώματα ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. 5. Τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει = τὸ φῶς μέσα στὸ σκοτάδι φέγγει, δηλ. στὴν ἁμαρτία. 6. Καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν = καὶ τὸ σκότος, δηλ. οἱ ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐλθῃ πρὸς αὐτό, δηλ. τὸ φῶς. 7. Ἐγένετο ἄνθρωπος = φάνηκε ἄνθρωπος. 8. Περὶ φωτός = περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 9. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος = δὲν ἦταν ἐκεῖνος, δηλ. ὁ Ἰωάννης. 10. Οὐκ ἔγνω = δὲν τὸν γνώρισε, δὲν τὸν πίστεψε. 11. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε = στὸ κόσμῳ ἦρθε καὶ ἰδιαίτερα στὴν Παλαιστίνη. 12. Οἱ ἴδιοι = οἱ ἄνθρωποι καὶ ἰδιαίτερα οἱ Ἰουδαῖοι. 13. Οὐ παρέλαβον = δὲν τὸν πίστεψαν. 14. Ἐλάβον αὐτὸν = τὸν πίστεψαν. 15. Τέκνα Θεοῦ γενέσθαι = νὰ ὀνομαστοῦν τέκνα τοῦ Θεοῦ κατὰ χάρι. 16. Οὐκ ἐξ αἱμάτων = ὄχι μὲ τὴν ἀνθρώπινη θέληση καὶ δύναμη, ἀλλὰ ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν = ἀλλὰ μὲ τὴ θεία χάρι τοῦ Θεοῦ ἔγιναν. 17. Σὰρξ ἐγένετο = ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος, χωρὶς ἁμαρτία. 18. Καὶ ἐσκήνωσεν = ἦρθε καὶ κατοίκησε ἀνάμεσα στους ἀνθρώπους. 19. Κέκραγε = ἔχει φωνάξει. 20. Ὅπισω μου ἐρχόμενος = δηλ. ὁ Σωτήρας, ποὺ ἦρθε ἔπειτα ἀπὸ τὸν Ἰωάννη. 21. Πρώτος μου ἦν = γιὰ τὴν ἁμαρτία ἦταν ἀνώτερος, σὰ Θεός. 22. Ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ = ἀπὸ τῆ θεία χάρι τοῦ Χριστοῦ. 23. Χάριν ἀντὶ χάριτος = τὴ νέα διδασκαλία του, ποὺ βρίσκεται στὴν Καινὴ Διαθήκη, ἀντὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Προτοῦ γίνῃ ὁ κόσμος, ὑπῆρχε ὁ Λόγος, δηλ. ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ ὁποίου ὅλα ἔγιναν. Ὁ Χριστὸς ἦταν ἡ αἰτία τῆς ζωῆς μας, ποὺ εἴμαστε πρὶν σὰ νεκροί, σὰν πτώματα ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Αὐτὸς ἦταν καὶ τὸ φῶς. Αὐτὸς δηλ. μὲ τὴ διδασκαλία του φώτισε τὸν κόσμῳ, ποὺ θρῆσκοταν τότε στὸ σκότος τῆς πλάνης καὶ ἁμαρτίας. Οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅμως ἄνθρωποι δὲ δέχτηκαν τὸ φῶς. Προτοῦ ὁ Χριστὸς ἀρχίσῃ νὰ διδάσκῃ ἔστειλε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ προετοιμάσῃ τὸν κόσμῳ, τὸν Ἰωάννη τὸν Προδρόμο. Ὁ κόσμος ὅμως ἔδειξε ἀπιστία σ' αὐτόν. Ἦρθε ἔπειτα ὁ Χριστὸς καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι συμπατριῶτες του δὲν τὸν πίστεψαν. Ὅσοι ὅμως τὸν πίστεψαν, οἱ πρῶτοι ὁπαδοὶ καὶ

οὶ Ἀπόστολοι, ἔγιναν τέκνα τοῦ Θεοῦ. Ἔκαναν τὸ θέλημα τοῦ Πατέρα σὰν ὑπάκουα αὐτοῦ τέκνα. Ὁ Χριστὸς ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος, γιατί γεννήθηκε ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ ἦρθε καὶ συναναστράφηκε ἀνάμεσά μας. Ὁ Πρόδρομος τότε φώναξε στὴν ἔρημο, ὅτι αὐτὸς ἦταν ἐκεῖνος γιὰ τὸν ὁποῖο σὰς ἔλεγα. Αὐτὸς ποὺ ἔρχεται ἔπειτα ἀπὸ ἐμέ, εἶναι ἀνώτερός μου. Καὶ μᾶς δίδαξε τὴ διδασκαλία του, δηλ. τὴν Καινὴ Διακίχη, ἀντὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τοῦ Μωυσῆ, τὴν ὁποία συμπλήρωσε καὶ τὴν ἔκανε τελειότερη. Μὲ τὴν ἐνανθρώπιση του ὁ Χριστὸς ἔγινε φῶς καὶ ζωὴ στοὺς καθήμενους στὸ σκοτάδι τῆς ἁμαρτίας. Τοῦτο βεβαίωσε καὶ διακήρυξε ὁ Πρόδρομος, ὅτι ὁ Χριστὸς, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινό, ποὺ μόνο αὐτὸ φωτίζει κάθε ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος γεννιέται στὸν κόσμο.

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΑ

Ματθαίου, κεφ. β' 1 - 12

Τοῦ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἔστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ἐἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου· καὶ σὺ Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος ὅστις, ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ. Τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπε· πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου, ἐπὶ δὲν εὗρητε, ἀπαγγελάτε μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν ποσκυνήσω αὐτῷ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον· ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην

σφόδρα. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. Καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μάγοι = ἦταν ἄντρες σοφοί. Ἐρχονταν ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, δηλ. ἀπὸ τὶς ἀνατολικὰς χώρες τῆς Περσίας ἢ ἀπὸ τὴν Ἀραβία. **2. Ὁ τεχθεὶς** = ὁ γεννηθεὶς. **3. Καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα** = ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν Ἱεροσολύμων. **4. Συναγαγὼν** = ἀφοῦ μάζεψε. **5. Ἐπυνθάνετο** = ρωτοῦσε νὰ μάθῃ. **6. Οὕτω γὰρ γέγραπται** = γιὰτὶ ἔτσι εἶναι γραμμένο. **7. Οὐδαμῶς ἐλαχίστη** = καθόλου ἀσήμαντη δὲν εἶσαι. **8. Ἐξελεύσεται ἡγούμενος** = θὰ γεννηθῇ ἀρχηγός. **9. Ποιμανεῖ** θὰ κυβερνήσῃ. **10. Λάθρα** = κρυφά. **11. Ἠκρίβωσε** = ἔμαθε ἀκριβῶς. **12. Προῆγεν αὐτοὺς** = τοὺς ὁδηγοῦσε προπορευόμενος. **13. Οὗ ἦν τὸ παιδίον** = ὅπου ἦταν τὸ παιδί, ὁ Χριστός. **14. Θησαυρὸν** = μικρὰ κιβώτια ὅπου φύλαγαν τὰ πολύτιμα δῶρα, χρυσάφι, λίβανι καὶ σμύρνα. **15. Σμύρνα** = ἄρωμα ἀπὸ τὸ δέντρο Βαλσαμῶδεντρο. **16. Χρηματισθέντες** = ἀφοῦ ἔλαβαν θεία ὁδηγία. **17. Μὴ ἀνακάμψαι** = νὰ μὴ γυρίσουνε.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁλος ὁ κόσμος τότε περίμενε ἓνα βασιλέα μεγάλο καὶ Σωτήρα. Οἱ Μάγοι γνώριζαν, ὅτι ἀπὸ τὴν Ἰουδαία θὰ ἔρθῃ ὁ βασιλέας αὐτός. Γιὰτὶ ἐξήγησαν τὸν ἀστέρα, πὺν εἶδαν στὴν Ἀνατολή. Ἦρθαν, λοιπόν, στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ νὰ δοῦν καὶ προσκυνήσουν τὸ βασιλιά τῶν Ἰουδαίων. Ὁ Ἡρώδης, ὁ βασιλιάς τῆς Ἰουδαίας, μόλις ἔμαθε τὸ σκοπὸ τοῦ ἐρχομοῦ τῶν Μάγων, φοβήθηκε μήπως χάσῃ τὸ θρόνο του. Κάλεσε τότε τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς, τοὺς γραμματισμένους αὐτοὺς Ἰουδαίους, καὶ ἔμαθε ὅτι ὁ Σωτήρας γεννήθηκε στὴ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Ἀποστέλλει ἀμέσως ἐκεῖ τοὺς Μάγους καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν θὰ πηγαινὲ καὶ αὐτοὺς νὰ προσκυνήσῃ. Σκοπός του, βέβαια, ἦταν νὰ τὸν σκοτώσῃ. Οἱ μάγοι ὅμως, ἀφοῦ προσκυνήσαν τὸ Σωτήρα, δὲν ξαναγύρισαν στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐλαβαν θεία ὁδηγία καὶ ἀναχώρησαν στὴν πατρίδα τους ἀπὸ ἄλλο δρόμο.

*

Η ΠΕΡΙΤΟΜΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Λουκά, κεφ. β' 20-21 και 40-52

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς. Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτῶ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥεξε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό. Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλήμ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἑτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς Ἱεροσόλυμα κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνω Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι ἤλθον ἡμέρας ὀδὸν καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς· καὶ μὴ εὐρόντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ ζητοῦντες αὐτόν. Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας τρεῖς εἶδρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε· τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναι με; Καὶ αὐτοὶ οὐκ συνῆκαν τὸ ῥῆμα, ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. Καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρεθ καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Καὶ ὑπέστρεψαν = γύρισαν στὰ ποίμνιά τους. 2. Ἐπὶ πᾶσιν οἷς = γιὰ ὅλα ὅσα. 3. Καθὼς ἐλαλήθη = σύμφωνα μὲ ὅσα εἶπε σ' αὐτούς ὁ ἄγγελος. 4. Ἐπλήσθησαν = συμπληρώθηκαν. 5. Πρὸ τοῦ συλληφθῆναι = προτοῦ συλληφθῆ στὴν κοιλία τῆς μητέρας του. 6. Τὸ παιδίον ἠῤῥεξε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό = τὸ παιδί μεγάλωνε κατὰ τὴν ἡλικία αὐτοῦ καὶ δυνάμει καὶ τὸ πνεῦμα του γεμάτο ἀπὸ σοφία. Δηλ. στὸ θεῖο παιδί ἡ θεότητα, ποῦ ἦταν ἐνωμένη

μέ την ἀνθρώπινη φύση του, δυνάμωνε τὸ πνεῦμα του καὶ γέμιζε αὐτὸ ἀπὸ σοφία ἀνάλογα μετὰ τὴν ἡλικία του. 7. **Τελειωσάντων τὰς ἡμέρας** = καὶ ὅταν συμπληρώθηκαν οἱ μέρες τῆς παραμονῆς στὰ Ἱεροσόλυμα. 8. **Ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινε** = κατὰ τὴν ἐπιστροφή τους ὁ Ἰησοῦς ἔμεινε πίσω. 9. **Οὐκ ἔγνων** = δὲν τὸ κατάλαβε, 10. **Ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν** = βάρδισαν δρόμο μιᾶς ἡμέρας. 11. **Ἐπερωτῶντα** = καὶ νὰ ρωτᾷ. 12. **Ἐξίσταντο** = ἀπορούσαν καὶ θαύμαζαν. 13. **Ἐπὶ τῇ συνέσει** = γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ ἐξυπνάδα του. 14. **Ἐξεπλάγησαν** = ἔμειναν κατάπληκτοι. 15. **Τὶ ἐποίησας ἡμῖν οὕτως;** = γιὰτὶ μιᾶς ἔκανες ἔτσι καὶ μιᾶς ἄφησες; 16. **Ὁδυνώμενοι** = μετὰ πόνο καὶ λύπη. 17. **Τὶ ὅτι ἐζητεῖτέ με;** = γιὰτὶ μετὰ ζητᾷτε νὰ με βρῆτε; 18. **Οὐκ ἤδειτε** = δὲν ξέρατε; 19. **Ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου** = στοὺς ἱεροὺς τόπους τοῦ πατέρα μου, στὸ Ναό. 20. **Δεῖ εἶναί με;** = πρέπει νὰ εἶμαι; Λοιπὸν δὲν ἔπρεπε νὰ ἀνησυχῆτε.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἄφου οἱ ποιμένες προσκύνησαν τὸ θεῖο βρέφος, γύρισαν στὰ ποιμνιά τους, δοξάζοντας τὸ Θεὸ γιὰ ὅλα ὅσα ἄκουσαν καὶ εἶδαν. Καὶ ὅταν συμπληρώθηκαν ὀχτὼ μέρες ἀπὸ τὴ Γέννηση, γίνεται ἡ περιτομὴ τοῦ παιδιοῦ, καὶ ὀνομάζεται Ἰησοῦς, πὺ σημαίνει Σωτήρας.

Ὅταν ἔγινε δώδεκα ἐτῶν πῆραν τὸν Ἰησοῦ οἱ γονεῖς του καὶ τὸν ὀδήγησαν στὰ Ἱεροσόλυμα χάρι τῆς γιορτῆς τοῦ Πάσχα. Ὅταν γύρισαν μετὰ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς, καὶ μετὰ πορεία μιᾶς ἡμέρας, πρόσεξαν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔλειπε. Τὸν βρῖσκουν τέλος στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου γύρισαν, νὰ κάθεται στὸ μέσο τῶν διδασκάλων τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἀκούη καὶ νὰ ρωτᾷ μετὰ σεβασμὸ, σὰν ἕνας φρόνιμος μαθητῆς. Ἐκαμε κατάπληξη στοὺς σοφοὺς αὐτοὺς διδασκάλους ἡ θεία σοφία τοῦ δωδεκαετῆ Ἰησοῦ πὺ μαρτυροῦσε ὅτι ἰδιαιτέρη χάρι τοῦ Θεοῦ ἦταν σ' αὐτόν.

Η ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

Λουκᾶ, κεφ. β', 22 - 40

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνήγαγον τὸ παιδίον Ἰησοῦν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ Κυρίῳ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοίγον μήτραν ἁγίον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται, καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ Κυρίου, ζευγὸς τρυγῶνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν. Καὶ ἰδοὺ ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱεροσόλυμοις ᾧ ὄνομα

Συμειών, και ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος και εὐλαβής, προσδε-
χόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, και Πνεῦμα ἦν "Ἅγιον ἐπ' αὐ-
τόν. Καὶ ἦν αὐτῷ κεχορηγημένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου
μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. Καὶ ἦλθεν ἐν
τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· και ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ
παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νό-
μου περὶ αὐτοῦ, και αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας
αὐτοῦ και εὐλόγησε τὸν Θεὸν και εἶπε·

Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμα
σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἤτοι-
μασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν
ἐθνῶν και δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.

Καὶ ἦν Ἰωσήφ και ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λα-
λουμένοις περὶ αὐτοῦ. Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμειών και εἶπε
πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν
και ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ και εἰς σημεῖον ἀντιλεγό-
μενον. Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία, ὅπως
ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. Καὶ ἦν
"Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ· αὕτη προ-
βεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἐπτὰ ἀπὸ
τῆς παρθενίας αὐτῆς, και αὐτὴ χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσά-
ρων, ἡ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ νηστειαῖς και δεήσεσι λα-
τρεύουσα νύκτα και ἡμέραν. Καὶ αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα
ἀνθωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ και ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσ-
δεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα
τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὴν
πόλιν ἐαυτῶν Ναζαρέτ. Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε και ἐκραταιοῦτο
πνεύματι πληρούμενον σοφίας, και χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀνήγαγον = ἔφεραν. 2. Παραστήσαι τῷ Κυρίῳ = νὰ παρουσιάσουν
στὸ Θεὸ και στοὺς ἱερεῖς. Τὰ πρωτότοκα κατὰ τὴ Μωσαϊκὴ θρησκεία
ἀνῆκαν στὸ Θεό, και οἱ γονεῖς τὰ ἐπαιρναν πίσω, ἀφοῦ πλήρωναν στοὺς
ἱερεῖς ἓνα ποσὸ χρημάτων. 3. Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν = κάθε πρω-
τότοκο ἀρσενικὸ ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν μήτρα τῆς μητέρας του. 4. Ἅγιον
τῷ Κυρίῳ κληθήσεται = θὰ θεωρῆται ἱερό καὶ ὅτι ἀνήκει στὸν Κύριο.
5. Δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον = δηλ. τὸν ἔφεραν οἱ γονεῖς του
τὸν Ἰησοῦ νὰ δώσουν θυσία ὅπως ἔχει γραφῆ στὸ νόμο, ἓνα ζευγάρι τρυγόνες
ἢ δύο μικρὰ περιστέρια. Ἡ θυσία αὐτὴ προσφερόταν ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς. 6.
Προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ = ὁ ὁποῖος περίμενε παρηγο-

ριά (παράκληση) τῶν Ἰσραηλιτῶν. Δηλ. περίμενε τὸ Σωτήρα νὰ συγχωρήσῃ τις ἁμαρτίες τῶν Ἰσραηλιτῶν. **7. Πνεῦμα ἅγιον ἐπ' αὐτὸν** = εἶχε προφητικὸ χάρισμα. **8. Καὶ ἦν αὐτῷ κεκρηματισμένον** = εἶχε γίνει γνωστὸ σ' αὐτὸν ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα. **9. Μὴ ἰδεῖν θάνατον** = ὅτι δὲ θά πέθαινε. **10. Καὶ ἤλθεν ἐν τῷ πνεύματι** = καὶ ἤλθε στὸ Ναὸ ὁ Συμεὼν, ἀφοῦ εἰδοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο. **11. Τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον** = γιὰ νὰ κάνουν οἱ γονεῖς κατὰ τὴ συνήθεια τοῦ νόμου γιὰ τὸ παιδί τους, δηλ. νὰ τὸ φέρουν στὸ Ναὸ. **12. Νῦν ἀπολύεις** = τώρα ποὺ εἶδα τὸν Σωτήρα τοῦ κόσμου, μπορεῖς νὰ με ἀπολύσης, δηλ. νὰ πεθάνω. **13. Σωτήριόν σου** = τὸ σωτήριο ἔργο ποὺ θὰ κάνῃ ὁ Χριστός. **14. Κατὰ πρόσωπον** = ἐνώπιον. **15. Φῶς** = δηλ. τὸ σωτήριο ἔργο θὰ φωτίσῃ τοὺς λαούς, ποὺ βρίσκονται στὸ σκοτάδι τῆς ἁμαρτίας. **16. Ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις** = γι' αὐτὰ ποὺ ἔλεγε ὁ Συμεὼν. **17. Κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν** = εἶναι προορισμένο ὁ Χριστός νὰ γίνῃ αἰτία τῆς πτώσης, δηλ. τῆς καταστροφῆς ἐκεῖνων ποὺ δὲν πίστεψαν, καὶ τῆς ἀναστάσεως, δηλ. τῆς σωτηρίας ἐκεῖνων, ποὺ πίστεψαν. **18. Εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον** = δηλ. τὸ θαῦμα τοῦ Θεάνθρωπου θὰ σκανδαλίζῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀσεβεῖς ἀνθρώπους· δὲν θὰ τὸ πιστεῦν. **19. Τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία** = τὴν καρδιά σου (τῆς Θεοτόκου) θὰ διαπεράσῃ μαχαίρι, δηλ. θὰ πονέσῃ καὶ θὰ λυπηθῆς βαθιά, ὅταν τὸ παιδί σου θὰ δῆς σταυρωμένο. **20. Προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς** = ποὺ εἶχε φτάσει σὲ βαθιὰ γεράματα. **21. Οὐκ ἀπίστατο** = δὲν ἔφυγε ἀπὸ τὸ ναὸ. **22. Αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα** = αὐτὴν τὴν ὥρα ποὺ μιλοῦσε ὁ Συμεὼν, ἀφοῦ ἤρθε. **23. Ἀνωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ** = εὐχαριστοῦσε καὶ ὕμνοῦσε τὸν Κύριο. **24. Πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις** = σ' ἄλλους ποὺ περίμεναν τὴ σωτηρία. **25. Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό** = τὸ δὲ παιδί μεγαλῶνε κατὰ τὸ σῶμα καὶ δυνάμωνε κατὰ τὸ πνεῦμα, γεμάτο σοφία καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τὸ προστάτεψε σὲ κάθε ἀρετῇ "Ὅσο δηλαδὴ ἡ ἡλικία τοῦ παιδιοῦ προχωροῦσε, ἡ θεότητα, ποὺ ἦταν ἐνωμένη μὲ τὸ σῶμα του, γέμιζε αὐτὸ μὲ σοφία.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἐφοῦ συμπληρώθηκαν σαράντα μέρες ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, ἡ Παναγία, συνοδευόμενη ἀπὸ τὸν δίκαιο Ἰωσήφ, παρουσιάζεται στὸ ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων, φέροντας στίς ἀγκάλες τῆς τὸ θεῖο βρέφος, γιὰ τὴν τελετὴ τοῦ καθαρισμοῦ. Ἐφῆρναν καὶ τὴ φτωχικὴ τους προσφορά, δηλ. ἓνα ζευγάρι τρυγόνια ἢ δυὸ μικρὰ περιστέρια, ὅπως ὄριζε ὁ νόμος γιὰ τοὺς φτωχοὺς.

Ἐνῶ βρισκόταν στὸ Ναὸ, ἔγιναν δυὸ θαυμαστά γεγονότα, ποὺ προξένησαν βαθιὰ κατάληξη στοὺς γονεῖς. Ἐνας δίκαιος ἄνθρωπος, ποὺ λεγόταν Συμεὼν, καὶ μιὰ εὐσεβὴς γυναίκα, ποὺ λεγόταν Ἄννα, ὕμνολογοῦν πανηγυρικὰ, τὸ μυστήριο ποὺ φανερώθηκε ἀπὸ αἰῶνες καὶ διακηρύσσουν τὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ θεοδόχος Συμεὼν ἀφοῦ ὀδηγήθηκε ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο βρίσκεται παρὼν κατὰ τὴν τελετὴ τοῦ καθαρισμοῦ. Προσμένει τὸ Σωτήρα ἀπὸ θεῖα ἀποκάλυψη, ὅτι δὲ θὰ πεθάνῃ πρὶν δῆ τὸ Χριστό. Καὶ ὅταν ἀναγνώρισε τὸ θεῖο τέκνο τὸ πῆρε στὶς ἀγκάλες του καὶ εἶπε ἐκ βάθους καρδίας τὸν καταναυχτικὸ καὶ θριαμβευτικὸ ὕμνο: «Νῦν ἀπολύεις...». Καὶ ὁ ὕμνος αὐτὸς ἀπὸ τότε ψάλλεται μέχρι σήμερα πρὸς τὸ τέλος κάθε ἑσπερινοῦ. Μὲ τὸν ὕμνο αὐτό, ὁ Συμεὼν προφητεύει ὅτι τὸ βρέφος θὰ ἦταν τὸ φῶς εἰς ἀποκάλυψη ἐθνῶν. Δὲν ἀπόκρυψε στὴ Θεοτόκο καὶ τὶς θλίψεις ποῦ θὰ δοκιμάσῃ ἀπὸ τὶς καταδιώξεις καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τέλος αὐτὸν τὸ σταυρικὸ θάνατο, ποῦ ἀνάμενε τὸ Χριστό. Ἄλλὰ καὶ ἡ προφήτισσα Ἄννα εὐχαρίστησε καὶ ὕμνησε τὸν Κύριο, προφητεύοντας ὅτι ἀπὸ τὸ Παιδί αὐτὸ θὰ προέλθῃ ἡ θεῖα σωτηρία.

Ἄφοῦ λοιπὸν ἡ θεῖα οἰκογένεια ἐκπλήρωσε ὅ,τι ὄριξε ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, γύρισε στὴ Ναζαρέτ. Καὶ τὸ παιδί μεγάλωνε σωματικὰ καὶ δυνάμωνε πνευματικά, γιατί ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τὸ προστάτευε καὶ τὸ ἐνίσχυε σὲ κάθε ἀρετῇ.

ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΙΑ (ΦΩΤΑ)

Ματθαίου, κεφ. γ', 12 - 17

Τῷ καιρῷ ἐκεῖνω, παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρόπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίησιν αὐτόν. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνέψχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

1. Παραγίνεται = έρχεται. 2. Τοῦ βαπτισθῆναι = γιά νά βαπτισθῆ. 3. Διεκώλυεν = έμπόδιζε. 4. Ἄφες ἄρτι = Ἄφισε τώρα, μή με έμποδίζης νά βαπτιστώ. 5. Πληρώσαι πάσαν δικαιοσύνην = νά εκτελέσω, νά εκπληρώσω κάθε έντολή τοῦ Θεοῦ. 6. Ἐν ᾧ ηὐδόκησα = στόν ὅποιον πάντοτε ἔχω τήν εὐαρέσκειά μου.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Ἰησοῦς ἦταν τώρα τριάντα χρονῶν. Ἐφτασε ἡ ὥρα τῆς διδασκαλίας του καί ἡ ὥρα πού ἔμελλε νά γίνη ὁ Σωτήρας τοῦ κόσμου.

Εἶχε ἀρχίσει πλέον νά ἀκούγεται στήν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνη ἡ φωνή τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου «μετανοεῖτε, γιατί ἔφτασε ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Ὁ ἀσκητής τῆς ἐρήμου κήρυσσε βάπτισμα μετάνοιας εἰς ἄφεση ἁμαρτιῶν.

Παρουσιάζεται τότε ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναμάρτητος, γιά νά βαπτισθῆ ἀπό τόν Ἰωάννη. Ἦταν ὀρισμένο ἀπό τὸ Θεὸ νά λάβῃ ὁ Χριστός τὸ βάπτισμα τοῦ Προδρόμου, γιά νά γίνη γνωστός σὰ Μεσσίας.

Ὁ Ἰωάννης, πού δὲν εἶχε δὴ προηγουμένα τὸν Ἰησοῦ, κατάλαβε ἀμέσως, σὰν προφήτης, ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ Μεσσίας. Αὐτός, πού καί βασιλιάδες ἀκόμη μπορούσε νά ἐπιπλήξῃ καί πού εἶχε δεχτῆ τις ἐξομολογήσεις ὄλων τῶν ἄλλων, με σεβασμὸ τώρα καί ταπεινοφροσύνη προσπαθεῖ νά ἐμποδίσῃ τὸν Ἰησοῦ: «Ἐγὼ ἔχω ἀνάγκη νά βαπτιστώ ἀπὸ σέ, τοῦ λέει, καί σὺ ἔρχεσαι πρὸς ἐμέ;» «Εἶναι, ἀπαντᾷ ὁ Χριστός, σωστὸ νά εκπληρώσωμε κάθε έντολή καί ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ». Καί τότε ὑποχώρησε ὁ Ἰωάννης καί βάπτισε τὸ Χριστό. Ἐνῶ ὁ Χριστὸς ἔβγαινε ἀπὸ τὰ νερὰ τοῦ Ἰορδάνη φάνηκαν τὰ παράδοξο καί θαυμαστά σημεῖα: τὸ ἀνοιγμα τῶν οὐρανῶν, τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ σὰν περιστέρι καί ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ, πού κήρυξε τόσο πανηγυρικά τὸ Χριστὸ Μεσσία.

Ἡ βάπτισμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, πού λέγεται Θεοφάνεια ἢ Ἐπιφάνια, εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς πλέον χαρμόσυνες δεσποτικῆς γιορτῆς τῆς Ἐκκλησίας μας. Γιατί σ' αὐτὴ ἔγινε ἡ φανέρωση καί ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ στόν κόσμον (Θεοφάνια).

*

Η ΑΓΙΑ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΑ

Ματθαίου, κεφ. ιζ', 1 - 9

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκά ὡς τὸ φῶς. Καὶ ἰδοὺ ὤφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωσεῖ μίαν καὶ μίαν Ἡλία. Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν καὶ εἶπεν· ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. Ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον· εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον. Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· μηδενὶ εἴπητε τὸ ὄραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀναφέρει αὐτούς = τοὺς ὀδηγεῖ. 2. Εἰς ὄρος = στὸ ὄρος Θαβώρ, 3. Ὦφθησαν = φανερώθηκαν. 4. Συλλαλοῦντες = νὰ συνομιλοῦν μαζί του. 5. Καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι = καλὸ εἶναι νὰ μένωμε ἐδῶ. 6. Ἐπεσκίασεν αὐτούς = τοὺς σκέπασε. 7. Ἐν ᾧ εὐδόκησα = στὸν ὅποιον εὐαρεστήθηκα. 8. Αὐτοῦ ἀκούεται = σ' αὐτὸν νὰ ὑπακούετε. 9. Ἐπεσαν ἐπὶ πρόσωπον = ἔπεσαν πρηνεῖς, (μπρούμυτα). 10. Ἐψατο = ἄγγισε. 11. Ἐπάραντες = ἀφοῦ σήκωσαν. 12. Ἐνετείλατο = ἔδωσε ἐντολή.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Ἰησοῦς παράλαβε τοὺς μαθητὲς τοῦ Πέτρο, Ἰάκωβο καὶ Ἰωάννη καὶ ἀνέβηκε στὸ ὄρος Θαβώρ. Ἐκεῖ μεταμορφώθηκε, δηλαδὴ ἔλαμψε τὸ πρόσωπό του σὰν ἥλιος καὶ τὰ ρούχα του ἔγιναν λευκά σὰν τὸ φῶς. Ἐξαφνα κατὰ τὴν ἔκτακτη ἐκείνη φωτοχυσία, παρουσιάζονται οἱ προφῆτες Μωσῆς καὶ Ἡλίας, οἱ ὅποιοι συνομιλοῦν μὲ τὸ Χριστὸ γιὰ τὸ σωτήριο Πάθος ποὺ πλησίαζε. Ὁ Πέ-

τρος τότε πρότεινε νὰ μείνουν ἐκεῖ, ποῦ ἦταν ἀσφάλεια, ὅπως νόμιζε, γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. Καί, ἐνῶ περιέμενε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Χριστοῦ, μιὰ νεφέλη φωτεινῆ σκέπασε τὸν Ἰησοῦ καὶ τοὺς προφήτες καὶ φωνὴ ἀκούσθηκε, ποῦ ἔλεγε: «Αὐτὸς εἶναι ὁ Τίος μου ὁ ἀγαπητός, αὐτὸν νὰ ἀκούετε». Τὸ καταλληλικὸ αὐτὸ θέαμα κατατρόμαξε τοὺς μαθητές, οἱ ὁποῖοι ἔπесαν πρηνεῖς (μπρούμυτα) καὶ ἔκρουσαν τὸ πρόσωπό τους μέσα στὴ χλόη τοῦ τόπου. Ὅταν ὅμως πῆραν λίγο θάρρος, κοίταξαν, ἀλλὰ μόνο τὸ Χριστὸ εἶδαν, ποῦ τοὺς ἔδινε θάρρος.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ

Ἰωάννη, κεφ. ιβ', 1 - 18

Πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει· ὁ δὲ Λάζαρος εἰς ἦν τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. Ἡ οὖν Μαρία, λαβοῦσα λίτραν μύρον νάρδου πιστικῆς πολυτίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. Λέγει οὖν εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι· διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; Εἶπε δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχε καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἄφες αὐτήν, εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό. Τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἐγὼ οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστι καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπήγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν. Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βατὰ τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον· ὠσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. Εὐρῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς

ἔστι γεγραμμένον· Μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποικηκέναι τὸ σημεῖον.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τεθνηκώς = πού ἦταν πεθαμένος. **2. Διηκόνει** = φρόντιζε γιὰ τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ δείπνου. **3. Εἷς ἦν τῶν συνανακειμένων** = ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ὁμοτρόπους. **4. Νάρδος** = ἡ νάρδος, εἶναι ἓνα φυτὸν. Ἀπὸ τὴν ρίζαν τοῦ κατασκευάζεται μυρωδικὸν λάδι (μύρο). **5. Πιστικῆς** = γνήσιος. **6. Ἰσκαριώτης** = σημ. ἄνθρωπος τῆς πόλεως Καριῶθ. **7. Ἐξέμαξε** = σπόγγισε μετὰ τὴν τρίχην τῆς κεφαλῆς τῆς. **8. Ἐπράθη** = πουλήθηκε. **9. Γλωσσόκομον** = μικρὸν κιβώτιον ἢ βαλάντιον, ὅπου ἔβαζαν χρήματα γιὰ τὴν συντήρησίν των καὶ γιὰ τοὺς φτωχοὺς. **10. Ἐβάσταζεν** = φύλαγε. **11. Τετήρηκεν αὐτό** = τὸ ἔχει φυλάξει. **12. Ἔγνω** = πληροφορήθηκε, ἔμαθε. **13. Ἐβουλεύσαντο** = σκέφτηκαν. **14. Βαῖα** = κλαδιὰ φοίνικα. Οἱ Ἰουδαῖοι συνήθιζαν νὰ κρατοῦν κλαδιὰ φοίνικα ὅταν ἔκαναν ὑποδοχὴν τοῖς ἡγεμόνευσι νικητέσι. **15. Ὡσαννά** = σημαίνει «ὦ Κύριε, σῶσε μας». **16. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου** = Εὐλογημένος εἶσαι σὺ ὁ ἐρχόμενος στὰ Ἱεροσόλυμα στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Θεοῦ. **17. Ἐμνήσθησαν** = θυμῆθησαν. **18. Ἐπ' αὐτῷ** = γιὰ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. **19. Ἐμαρτύρει** = βεβαίωει. **20. Σημεῖον** = θαῦμα. **21. Θυγάτηρ Σιών** = τὰ Ἱεροσόλυμα. Σιών ὁ λόφος πάνω-στὸν ὁποῖο ἦταν ἡ πόλις.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Πρὶν ἕξι μέρες ἀπὸ τὸ ἐβραϊκὸν Πάσχα ἔρχεται ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Βηθανίαν. Φιλοξενεῖται ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Λάζαρου, τὴν Μάρθαν καὶ τὴν Μαρίαν. Ἐνῶ ἡ Μάρθα ἐτοίμαζε τὸ δεῖπνον, ἡ Μαρία ἔδειξε τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς πρὸς τὸν Κύριον μετὰ ἓνα σπάνιον καὶ βασιλικὸν δῶρον. Ἔλαβε ἓνα δοχεῖον μετὰ πολύτιμον καὶ ἀρωματικὸν μύρον καὶ μετὰ αὐτὸ ἄλειψε τὰ πόδια τοῦ εὐεργέτη τῆς. Ἀμέσως ἔπειτα σκούπισε αὐτὸ μετὰ τὰ μαλλιά τοῦ κεφαλιοῦ τῆς. Ἡ ὥραία αὐτῆς πράξις στενοχώρησε τὸν ταμίαν τῶν Ἀποστόλων, Ἰούδαν. Ὁ Χριστὸς ὅμως πού κατάλαβε τὸ φιλοχρηματικὸν σκοπὸν τῆς, ἐλαίωσε τὴν εὐγενικὴν καὶ εὐγνώμονην πράξιν τῆς Μαρίαν. Τοῦτο τὸ ἔκανε, εἶπε, σὰ νὰ γινώριζε ὅτι σὲ λίγο θὰ πεθάνω. Τὴν ἄλλην μέραν ἀναχώρησε ὁ Ἰησοῦς, καθισμέ-

νος πάνω σ' ένα πῶλο (πουλάρι), γιὰ τὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ νὰ ἐορτάσῃ τὸ τελευταῖο Πάσχα. Πλήθος προσκυνητῆς τὸν ἀκολουθοῦσαν. Ἄλλο πλήθος τὸν περιμένε ἐκεῖ, ποὺ ἤξεραν τὸ μεγάλο θαῦμα τῆς ἀνάστασης τοῦ Λάζαρου. Καὶ μόλις πλησίασε στὴν πόλη, τρέχουν ὄλοι νέοι, γέροι, γυναῖκες καὶ μικρὰ παιδιὰ γιὰ νὰ τὸν ὑποδεχτοῦν θριαμβευτικά. Κόβουν χλωρὰ κλαδιὰ ἀπὸ φοίνικες καὶ ἐνῶ τοὺς κρατοῦσαν ψηλά, ἔφαλλαν μεγαλόφωνα: «ῤ, Κύριε, σῶσε μας. Ἐυλογημένος εἶσαι Σὺ, ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὁ Βασιλιάς τοῦ Ἰσραήλ».

Ἡ ὙΨΩΣΗ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Ἰωάννη, κεφ. ιθ', 6 - 11, 13 - 20,

24 - 28 καὶ 30

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, συμβούλιον ἐποίησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβύτεροι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. Καὶ παρεγένοντο πρὸς Πιλάτον λέγοντες· σταύρωσον αὐτόν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐκ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἑαυτὸν Θεοῦ υἱὸν ἐποίησεν. Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, καὶ εἰσήλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· ἐμοὶ οὐ λαεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν. Ὁ οὖν Πιλάτος ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον. Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ· Ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ Πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη· καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. Οἱ δὲ ἐκραύγασαν· ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; Ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

Παρέλαβον δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἤγαγον. Καὶ βαστάζων τὸν

σταυρόν αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον κρανίου τόπον. ὃς λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ, ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. Ἐγράφη δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τῆς πόλεως ὁ τόπος ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστὶ, Ἑλληνιστὶ, Ῥωμαϊστὶ.

Εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφή τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ· γύναι. Ἴδε ὁ υἱός σου. Εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια.

Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀπολέσωσι = σταυρώσουν, θανατώσουν. **2.** Παρεγένοντο = παρουσιάστηκαν. **3.** Οὐχ εὕρισκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν = δὲν τὸν θεωρῶ ἔνοχο. **4.** Ὁφείλει ἀποθανεῖν = πρέπει νὰ καταδικαστῇ σὲ θάνατο. **5.** Πραιτώριον = τὸ μέγαρο ὅπου τὰ γραφεῖα τοῦ πραιτῶρα, ἀνώτατου ρωμαίου διοικητῆ, τοῦ Πιλάτου. Τὸ Διοικητήριον. **6.** Οὐκ οἶδας = δὲν ξέρεις. **7.** Εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν = ἀν δὲ σοῦ ἔχη ἐπιτραπὴ ἀπὸ τὸν οὐράνιον Θεοῦ. **8.** Ὡσεὶ ἕκτη = δωδεκάτη μεσημβρινὴ περίπου. **9.** Ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν = ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Ὁ Χριστὸς στὸ μέσο. **10.** Ἐγράφη τίτλον = ἔγραψε ἐπιγραφὴ καὶ τὴν κρέμασε πάνω στὸ σταυρό. **11.** Εἰστήκεισαν = εἶχαν παραβρεθῆ. **12.** Παρεστῶτα = εἶχε παραβρεθῆ. **13.** Εἰς τὰ ἴδια = ἔλαβε τὴν Παναγία στὴν προστασία του στὸ σπῆτι του. **14.** Παρέδωκε τὸ πνεῦμα = πέθανε.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἡ ἁγία Ἑλένη, ἡ μητέρα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, βρῆκε ἔπειτα ἀπὸ ἀναζήτηση, τὸν Τιμιο Σταυρὸ στὰ Ἱεροσόλυμα. Καὶ τότε ὁ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων Μακάριος ὕψωσε τὸ Σταυρὸ γιὰ προσκύνηση ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν, ποὺ παίρνοντας τὸ Σταυρὸ φώναζαν: «Κύριε, ἐλέησον».

Όταν περί τὸ 628 ὁ αὐτοκράτορας Ἡρόακλειος κατατρόπωσε τοὺς Πέρσες, μεταξὺ τῶν ἄλλων λαφύρων, πήρε καὶ τὸν Ἱμνο Σταυρό, ποὺ εἶχαν ἀρπάξει οἱ Πέρσες πρὶν ἀπὸ 14 χρόνια ποὺ λεηλάτησαν τότε τὴν Παλαιστίνη. Ὁ Ἡρόακλειος μετὰ τὴ λαμπρότατη νίκη του ἐπανήφερε τὸ Σταυρὸ στὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐκεῖ ὑψώθηκε καὶ πάλι ὁ Σταυρὸς σὲ προσκύνηση τῶν πιστῶν, ποὺ μαζεύονταν ἀπὸ παντοῦ γιὰ νὰ τὸν προσκυνήσουν.

Ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα αὕτὴ εἶναι σταυρώσιμη, δηλ. ἀναφέρεται στὴ σταύρωση καὶ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, διαβάζεται περικοπὴ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ. Παρασκευῆς.

Στὴν περικοπὴ αὕτὴ ἀναφέρεται ὅτι οἱ ἄγριοι καὶ φθονεροὶ Ἀρχιερεῖς καὶ ὑπηρέτες τοὺς φωνάζουν πρὸς τὸν Πιλάτο νὰ σταυρώσῃ τὸ Χριστό. Φοβοῦνται μήπως ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων ἀρχίσῃ νὰ συμπαθῇ τὸ Χριστό, ποὺ ἄδικα ἔπασχε.

Ὁ Πιλάτος ἀγανακτεῖ γιὰ τὴν ἀπάνθρωπη διαγωγή τους, καὶ ἀπαντᾷ σ' αὐτοὺς ὅτι δὲ θρῖσκει αἰτία καταδίκης τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἔνοχος θανάτου, φωνάζουν, γιὰτὶ ὀνόμασε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Πιλάτος καταλαβαίνει τότε ὅτι ὁ Χριστός, τὸν ὁποῖον ἔχει κατηγορούμενο ἐνώπιόν του, δὲν εἶναι κανένας κοινὸς καὶ ἀπλὸς ἄνθρωπος. Τὸν ρωτᾷ λοιπὸν νὰ μάρτυρῇ γιὰ τὴ θεῖα καταγωγή του. Ὁ Χριστὸς ὅμως σιωπᾷ καὶ ἡ σιωπὴ του παροργίζει τὸν Πιλάτο, καὶ τὸν ἀπειλεῖ, ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ του φωνάζουν «ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν». Καὶ τέλος, ἐννοώντας τὴ δειλία καὶ τὴν ἀναποφασιστικότητα τοῦ Πιλάτου, τὸν ἐκφοβίζουν μὲ τὸ φόβητρο τοῦ Καίσαρα, τοῦ ρωμαίου αὐτοκράτορα. Καὶ κείνος ἀπὸ φόβο παραδίνει τὸ Χριστὸ γιὰ νὰ σταυρωθῇ.

Ὁ Χριστὸς θρῖσκόμενος τώρα στὸ Σταυρὸ, βλέπε. τὴν ἀγία Μητέρα του καὶ τὸν ἀγαπητὸ του μαθητὴ Ἰωάννη νὰ παρευρίσκωνται ἐκεῖ. Ἐμπιστεύεται τότε τὴ Μητέρα του στὴν προστασία τοῦ Ἰωάννη καὶ σὲ λίγο ἀφοῦ ἔγυρε τὸ κεφάλι του παράδωσε τὸ πνεῦμα.

*

Η ΑΝΑΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΑ

Λουκά, κεφ. κδ', 36 - 53

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀπαστὰς ὁ Ἰησοῦς ἐκ νεκρῶν ἔστη ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν. Πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διατί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; Ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἐτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς· ἔχετε τι βρώσιμον ἐνθάδε; Οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου, καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· οὗτοι οἱ λόγοι οὗς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτω γέγραπται καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ. Ὑμεῖς δὲ ἐστε μάρτυρες τούτων. Καὶ ἰδού ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους. Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἕξω ἕως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἔστη = στάθηκε. 2. Πτοηθέντες = ἀφοῦ τρόμαξαν. 3. Ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν = φαντάζονταν ὅτι βλέπουν φάντασμα. 4. Διατί λογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; = γιατί ἔχετε ἀμφιβολίες; 5. Ἀπιστούντων ἀπὸ τῆς χαρᾶς = ἐνῶ εἶχαν ἀκόμη ἀμφιβολίες ἀπὸ τῆς χαρᾶς τους. 6. Ἐχετε τι βρώσιμον ἐνθάδε; = ἔχετε τίποτε φαγώσιμο ἐδῶ; 7. Ἰχθύος ὀπτοῦ μέρους = μέρος ἀπὸ ψητὸ ψάρι. 8. Ἀπὸ μελισσίου κηρίου. = ἀπὸ μελόπιτα. 9. Ἐτι ὢν σὺν ὑμῖν = ἐνῶ ἀκόμη ἤμουν μαζί

σας. 10. Δεῖ πληρωθῆναι = πρέπει νά γίνουν. 11. Τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς = νά ἔννοσούν ὅσα προφητικά γράφηκαν γι' αὐτόν. 12. Ἔδει παθεῖν = ἔπρεπε νά πάθῃ. 13. Ἀρξάμενον = δηλ. τὸ κήρυγμα. 14. Ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς = ἐκτελῶ τὴν ὑπόσχεση τοῦ πατέρα μου. 15. Ἔως οὐ ἐνδύσησθε = μέχρις ὅτου λάβετε. 16. Δύναμιν ἐξ ὕψους = τὴ δύναμη τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου. 17. Ἐξήγαγε = τοὺς ἐβγάλε ἐξω ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα. 18. Ἐπάρας τὰς χεῖρας = ἀφοῦ ὕψωσε τὰ χεῖρια του. 19. Καὶ ἐγένετο = καὶ συνέβη. 20. Διέστη = χωρίστηκε ἀπὸ τοὺς Ἀπόστολους. 21. Ἀνεφέρετο = φερόταν πρὸς τὰ πάνω.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Τὴν τεσσαρακοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεώς του ὁ Χριστὸς ἔκανε τὴν τελευταία ἐμφάνισή του στοὺς Ἀποστόλους. Ἐφαγε μάλιστα μαζί τους γιὰ νὰ τοὺς στερεώσῃ στὴν πίστη τῆς Ἀναστάσεώς του, γιὰ τὴν ὁποίαν εἶχαν ἀμφιβολίες ἀκόμη. Ἐπειτα τοὺς εἶπε, ὅτι τώρα ποὺ σᾶς ἔφυγε κάθε ἀμφιβολία πρέπει νὰ καταλάβετε ὅτι ὅλα ὅσα σᾶς ἔλεγα, ὅταν ἦμιον μαζί σας, τὰ προεῖπαν οἱ προφῆτες καὶ πραγματοποιήθηκαν. Κατόπιν τοὺς παράγγειλε ὅτι προτοῦ ἀρχίσουν τὶς ἀποστολικὲς περιοδεῖες στὸν κόσμον, νὰ περιμένουν στὰ Ἱεροσόλυμα τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ τέλος τοὺς ὀδήγησε στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Ἐκεῖ ἀφοῦ τοὺς εὐλόγησε, ἀχωρίστηκε ἀπ' αὐτοὺς καὶ ἀναλήφθηκε στοὺς οὐρανοὺς. Γύρισαν τότε στὰ Ἱεροσόλυμα, χαίροντες χαρὰ μεγάλη γιὰ τὴν ὑπόσχεση τῆς ἐπιφοιτήσεως σ' αὐτοὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

*

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

Ἰωάννη, κεφ. ζ', 37 - 52 καὶ κεφ. η', 12

Τῆ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς εορτῆς εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξε λέγων· εἰάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οἷπω γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξιάσθη. Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκούσαντες τὸν λόγον ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης· ἄλλοι

ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· ἄλλοι δὲ ἔλεγον· μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστός ἔρχεται; Οὐχὶ ἡ γραφή εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαυὶδ, ὁ Χριστός ἔρχεται; Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας. Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. Ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; Μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; Ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπικατάρατοί εἰσι! Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτόν, εἰς ὧν ἐξ αὐτῶν. Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον καὶ γινῶ τί ποιεῖ; Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; Ἐρεύνησον καὶ ἴδε ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται.

Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε λέγων· ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τῆ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς = Κατὰ τὴν τελευταία μεγάλη ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, δηλ. τὴν ὀγδόην τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας. Γιορταζόταν σὲ ἀνάμνηση τῆς διαμονῆς τῶν Ἑβραίων στὴν ἔρημο κάτω ἵπὸ σκηνές. Ἡ γιορτὴ διαρκοῦσε ὀχτὼ μέρες· ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία ἡμέρα γιορταζόταν μὲ ἰδιαίτερη μεγαλοπρέπεια. Τὴν ἡμέρα αὕτῃ ἔφεραν οἱ ἱερεῖς τῶν Ἑβραίων νερὸ ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ Σιλωὰμ καὶ μὲ αὐτὸ ἄνιζαν τὰ σφάγια. τῆς θυσίας. **2. Εἰστήκει** = στεκοῦταν ὄρθιος. **3. Ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας** = ποταμοὶ ἐκ τῆς καρδίας. Δηλ. ἐκεῖνος πρὸ ἔλαβε Πνεῦμα ἅγιον, πολλὰ θὰ διδᾷ, καὶ ἀπὸ τὴν καρδίᾳ του θὰ βγοῦν πολλὰ ἀγαθὰ. **4. Οὐπω γὰρ ἦν** = δὲν εἶχε ἔρθει ἀκόμῃ. **5. Οὐδέπω ἐδοξάσθη** δὲν εἶχε ἀκόμῃ δοξαστῆ διὰ τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεώς του. **6. Ἐκ σπέρματος Δαυὶδ** = ἀπὸ τῆ γενεᾶ τοῦ Δαβὶδ. **7. Σχίσμα** = φιλονικία. **8. Πιάσαι αὐτόν** = νὰ τὸν συλλάβουν. **9. Διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν;** = γιατί δὲν τὸν φέρατε ἐδῶ (τὸν Ἰησοῦ); **10. Πεπλάνησθε** = ἔχετε πλανηθῆ ἀπὸ τῆ διδασκαλία του. **11. Νικόδημος** = ὁ Νικόδημος ἦταν Φαρισαῖος καὶ ἕνας ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου, βουλευτῆς καὶ κρυφὸς μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. **12. Ἐπικατάρατοι** = καταραμένοι. **13. Καὶ γινῶ τί ποιεῖ;** = καὶ μάθη τί κάνει; **14. Οὐκ ἐγήγερται** = δὲν ἔχει παρυσιαστῆ.

Τὴν ὀγδόη μέρα τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας ὁ Ἰησοῦς βρισκόταν στὸ ἱερό τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομώντα. Ἔβλεπε τοὺς ἱερεῖς τῶν Ἑβραίων, ποὺ μετὰφεραν νερὸ ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ Σιλωὰμ καὶ μὲ αὐτὸ ράντιζαν τὰ σφάγια τῆς θυσίας. Καὶ ἓνα ἄλλο νερό. Εἶναι ἐκεῖνο ποὺ δίδαξε τὴ Σαμαρείτιδα καὶ τοὺς συμπολίτες της. «Ἄν κανεὶς ἀπὸ σᾶς διψᾷ τὸν ἕξει, ἄς μὲ πλησιάσῃ, νὰ τοῦ δώσω νὰ πιῇ ὕδωρ ζῶν.» Ὅσοι δηλ. θέλουν νὰ ἀκούσουν τὴ διδασκαλία μου καὶ νὰ πιστέψουν σὲ μέ, ἄς μὲ ἀκολουθήσουν, ἄς γίνουν μαθητῆς μου. Θὰ λάβουν τότε Πνεῦμα ἅγιο καὶ θὰ μπορέσουν νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιο παντοῦ μὲ μεγάλη δύναμη καὶ μὲ μεγάλα ἀποτελέσματα. Ποταμοὶ ζωντανοῦ ὕδατος, δηλ. ζωντανῆς διδασκαλίας, θὰ χυθοῦν ἀπὸ τὴν καρδιά τους.

Μεγάλῃ φιλονικία ἔγινε τότε μεταξὺ ἐκείνων ποὺ ἄκουσαν τοὺς λόγους του αὐτοῦ, ποιὸς ἀκριβῶς ἦταν καὶ ποιά ἦταν ἡ καταγωγή του. Οἱ περισσότεροὶ ὅμως παραδέχτηκαν ὅτι εἶναι ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ. Μόνο οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ποὺ ἔβλεπαν ὅτι ὁ Χριστὸς ἀποκοιτοῦσε μεγάλη φήμη στὸ λαό, ἤθελαν νὰ τὸν συλλάβουν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωσαν. Ὁ Νικόδημος μάλιστα εἶπε στοὺς Φαρισαίους ὅτι δὲν μποροῦν νὰ τὸν καταδικάσουν, ἂν δὲν ἀκούσουν πρῶτα τὴ διδασκαλία του.

Ὁ Χριστὸς ὅμως ἐξακολουθοῦσε νὰ διδάσκη τὸ λαὸ καὶ νὰ τοῦ λέη: «Ἐγὼ εἶμαι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὅποιος μὲ ἀκολουθεῖ θὰ ἔχη ὁδηγὸ τὸ φῶς καὶ θὰ κερδίσῃ τὴν αἰώνια ζωὴ»

Ἡ Κυριακὴ αὐτὴ λέγεται τῆς Πεντηκοστῆς, γιατί εἶναι ἡ πεντηκοστὴ μέρα ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἔγινε ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς Ἀποστόλους καὶ ἡ ἕρση τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ὅπως μάθατε στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία σας.

2. ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Λουκά, κεφ. ι' 38-42 και κεφ. ια', 27-28

Τῶ καιρῷ ἐκείνῳ, εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς κώμην τινά. Γυνή δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. Καὶ τῆδε ἦν ἀδελφή καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ παρακαθίσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ. Ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε· Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπε διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά· ἑνὸς δὲ ἐστι χρεία. Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. Αὐτὸς δὲ εἶπε· μενουῦνγε μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Εἰς κώμην τινά = ἡ κώμη ἦταν ἡ Βηθανία. **2. Καὶ τῆδε** = καὶ σ' αὐτή. **3. Περιεσπᾶτο** = ἦταν ἀπασχολημένη. **4. Περὶ πολλὴν διακονίαν** = σὲ πολλὴ ὑπηρεσία οἰκιακή. **5. Ἐπιστᾶσα** = ἀφοῦ στάθηκε κοντὰ στὸ Χριστό. **6. Οὐ μέλει σοι;** = δὲν σὲ μέλει; **7. Κατέλιπε διακονεῖν** = με ἄφησε μοναχὴ νὰ ὑπηρετῶ. **8. Ἴνα μοι συναντιλάβηται** = γιὰ νὰ με βοηθήσῃ. **9. Μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά** = φροντίζεις καὶ ἀνησυχεῖς γιὰ νὰ προετοιμάξῃς τὶς οἰκιακές σου ἀνάγκες. **10. Ἐνὸς δὲ ἐστι χρεία** = ἑνὸς δὲ πράγματος εἶναι ἀνάγκη. Ἕνα πράγμα εἶναι ἀναγκαῖο, δηλ. νὰ ἀκούσῃς τὴ διδασκαλία μου. **11. Ἐξελέξατο** = διάλεξε τὴν ἀγαθὴν μερίδα, δηλ. τὸ νὰ ἀκούῃ τὴ διδασκαλία μου. **12. Ἐγένετο δὲ** = συνέβη δὲ. **13. Ἐν τῷ λέγειν αὐτόν** = ἐνῶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε αὐτὰ στὴ Μάρθα. **14. Ἐπάρασα** = ἀφοῦ ἔβγαλε μεγάλη φωνή. **15. Μενουῦνγε** = ναι, ἀληθινά.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἐνῶ ὁ Χριστὸς, ποὺ ἀκολουθοῦταν ἀπὸ τοὺς μαθητὲς καὶ ἄλλον κόσμον, πήγαινε στὰ Ἱεροσόλυμα, σταμάτησε σ' ἕνα προάστιο

τῶν Ἱεροσολύμων, πού λεγόταν Βηθανία. Ἐκεῖ τὸν φιλοξένησε στὸ σπίτι της μιὰ γυναίκα πού λεγόταν Μάρθα, καὶ ἡ ὁποία εἶχε ἀδερφή πού λεγόταν Μαρία. Ἡ Μαρία, ὄχι μόνο δέχτηκε τὸ Χριστὸ μὲ εὐχαρίστηση ὅπως καὶ ἡ Μάρθα, ἀλλὰ καὶ κάθισε κοντὰ στὰ πόδια του καὶ ἄκουε προσεχτικὰ τὴ διδασκαλία του. Ἡ Μάρθα πού ἦταν ἀπασχολημένη νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ φαγητὸ καὶ νὰ περιποιηθῇ τὸν Κύριο, τὸν πλησιάζει καὶ τοῦ λέει μὲ παράπονο: «Κύριε, δὲ σὲ μέλει πού ἡ ἀδερφή μου μὲ ἄφησε μόνη στὶς οἰκιακὲς μου ἀσχολίες;» «Μάρθα», τῆς εἶπε ὁ Χριστὸς, «οἱ φροντίδες καὶ οἱ ἀσχολίες σου, δὲν σὲ ἀφί- νουν νὰ ἐννοήσῃς, ὅτι ἓνα πράγμα εἶναι ἀναγκαῖο, νὰ παρακολου- θῆς τῇ διδασκαλίᾳ μου». Καὶ ἐνῶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε αὐτά, κάποια γυναίκα ἀπὸ τὸ πλῆθος, πού θὰ εἶχε ἐνθουσιαστή, φαίνεται, ἀπὸ τὴ διδασκαλία του, φώναξε δυνατὰ «εὐτυχισμένη εἶναι ἡ μητέρα πού σὲ γέννησε».

ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Λουκᾶ, κεφ. ι', 30 - 42 καὶ κεφ. ια', 27 - 28

(Τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιο πρὸς τὸ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου)

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Λουκᾶ, κεφ. α', 24 - 38

Εν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ Ζαχαρίου, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι οὕτω μοι πεποιήκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπειδεῖν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις. Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ, ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν Γαλιλαίας, ἧ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον μεμνη- στευμένην ἀνδρὶ, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαυὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. Καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶπε· χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογη- μένη σὺ ἐν γυναιξίν· ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. Καὶ εἶπεν

ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ, *Μαριάμ*· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. Καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. Εἶπε δὲ *Μαριάμ* πρὸς τὸν ἄγγελον· πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ. Καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενῆς σου καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱόν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἔκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα. Εἶπε δὲ *Μαριάμ*· ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Περίεκρυσεν ἑαυτὴν** = φρόντιζε νὰ κρύβῃ τὸν ἑαυτὸ της, σὰν ἔγκυο.
2. **Οὕτω μοι πεποίηκεν** = ἔτσι μοῦ ἔχει κάμει τὸ καλὸ αὐτό.
3. **Ἐπίδεν** = φρόντισε κατὰ τίς ἡμέρες αὐτὲς (ἐν ἡμέραις αἴς).
4. **Ἀφελεῖν τὸ ὄνειδος** = νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ντροπὴν, δηλ. τὴν ἀτεκνία της. Ἡ ἀτεκνία στοὺς Ἑβραίους θεωροῦνταν ἄνειδος, σὰν ἓνα σημάδι δυσαρέσκειας τοῦ Θεοῦ.
5. **Ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἔκτῳ** = κατὰ τὸν ἕκτο μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς Ἐλισάβετ.
6. **Μεμνηστευμένην** = ἀρραβωνιασμένην.
7. **Ἐξ Οἴκου Δαυὶδ** = ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Δαβίδ.
8. **Κεχαριτωμένη** = ἡ ὅποια ἔχει λάβει μεγάλη χάρη, δηλ. ἔχει ἀξιοθῆ νὰ γίνῃ μητέρα τοῦ Θεοῦ.
9. **Διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ** = ταραχτήκε ὑπερβολικὰ ἀπὸ τὸ λόγῳ αὐτόν, πού της εἶπε.
10. **Ποταπὸς εἶη** = ποιά σημασία νὰ εἶχε.
11. **Ὁ ἀσπασμὸς** = ὁ χαιρετισμὸς τοῦ ἀγγέλου.
12. **Συλλήψῃ ἐν γαστρὶ** = θὰ συλλάβῃ στὴν κοιλία σου, σπλ. θὰ μείνῃς ἔγκυος.
13. **Καὶ τέξῃ** = καὶ θὰ γεννήσῃς.
14. **Ἰησοῦν** = Σωτήρα.
15. **Κληθήσεται** = θὰ ὀνομαστῆ.
16. **Τοῦ πατρὸς αὐτοῦ** = τοῦ προγόνου του, προπάτορας.
17. **Πῶς ἔσται μοι τοῦτο;** = πῶς θὰ γίνῃ αὐτό;
18. **Ἐπελεύσεται** = θὰ ἔρθῃ.
19. **Ἐπισκιάσει** = θὰ σὲ προστατέψῃ.
20. **Συνειληφυῖα ἐν γήρει** = ἔχει συλλάβῃ, εἶναι ἔγκυος στὴ γερροντικὴ της ἡλικία.
21. **Οὐκ ἀδυνατήσῃ πᾶν ῥῆμα** = δὲν θὰ εἶναι ἀδύνατο κάθε πράγμα στὸ Θεό.
22. **Κατὰ τὸ ῥῆμά σου** = σύμφωνα μὲ τὸ λόγῳ σου.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ εἶχε εἰδοποιήσει τὸ Ζαχαρία, ὅτι θὰ γινώταν πατέρας τοῦ Προδόρομου, ἂν καὶ αὐτὸς καθὼς καὶ ἡ σύζυγός

του Ἑλισάβετ ἦταν περασμένης ἡλικίας. Πραγματικὰ κατὰ τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες ἔμεινε ἔγκυος ἡ σύζυγός του Ἑλισάβετ, ἡ ὁποία μὲ εὐγνωμοσύνη εὐχαριστεῖ τὸ Θεό, γιατί δὲ θὰ εἶναι πλέον ἄτεκνη. Ἔπειτα ἀπὸ ἑξὶ μῆνες ἀπὸ τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς Ἑλισάβετ, ὁ ἴδιος ἄγγελος Γαβριὴλ ἐπισκέπτεται στὴ Ναζαρετ τὴν Παρθένα Μαρία καὶ τῆς λέει: «Χαῖρε, σὺ ποὺ ἔχεις λάβει ἐξαιρετικὲς χάρες ἀπὸ τὸ Θεό, καὶ τώρα σὲ ἔκρινε ἄξια νὰ γενήσης υἱόν, ποὺ θὰ ὀνομάσης Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἀναγνωριστῆ καὶ θὰ ὀνομαστῆ Υἱὸς τοῦ Ἵψίστου». «Πῶς θὰ γίνῃ αὐτό», ρώτησε ἡ Μαριάμ, «ἀφοῦ δὲ γνωρίζω ἄντρα;» Θὰ γεννηθῆ, τῆς εἶπε, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ γιὰ νὰ βεβαιωθῆς γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ θαῦμα, σὲ πληροφορῶ ὅτι ἡ συγγενής σου Ἑλισάβετ, ἂν καὶ περασμένης ἡλικίας, εἶναι ἔγκυος. Ἐἶδού, εἶπε τότε ἡ Μαριάμ, ὑπακούω καὶ ὑποτάσσομαι στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ».

Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Δουκᾶ, κεφ. ι', 38-42 καὶ κεφ. ια', 27-28

(Τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιο πρὸς τὸ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου σελ. 131)

ΜΕΡΟΣ Γ'

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΑ

Ματθαίου, κεφ. ε', γ' και ζ'

Ἡ ὁμιλία αὐτὴ εἶναι ἡ σπουδαιότερη διδασκαλία τοῦ Σωτήρα. Γιατὶ σ' αὐτὴ μᾶς δίνει τοὺς ἠθικοὺς κανόνες σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους ὀφείλομε νὰ κανονίσωμε τὴ διαγωγὴ μας. Οἱ κανόνες αὐτοὶ μᾶς ὀδηγοῦν σὲ μιὰ νέα ζωὴ, τὴ Χριστιανικὴ. Τὴ νέα αὐτὴ ζωὴ ἔδωκε σὲ μᾶς ὁ Χριστὸς, ἀφοῦ τελειοποίησε, ὅπως θὰ μάθωμε παρακάτω, τὶς ἐντολὲς καὶ τὶς διατάξεις τοῦ παλαιοῦ Ἑβραϊκοῦ νόμου.

Ἀπὸ τὴν παραλία τῆς λίμνης Γεννησαρὲτ ἀνέβηκε ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ βράδυ σ' ἓνα ὠραῖο λόφο, δυτικὰ τῆς λίμνης. Πέρασε ὅλη τὴ νύχτα μὲ προσευχὴ στὴ μοναξιὰ τοῦ τόπου ἐκείνου, μακριὰ ἀπὸ τὸ θόρυβο τῶν ἀνθρώπων. Ζήτησε τὴ βοήθεια τοῦ οὐράνιου Πατέρα γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σωτήριου ἔργου του. Καὶ τὸ πρωὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἄπειρα πλήθη λαοῦ ἄρχισαν νὰ καταφτάνουν στοὺς πρόποδες τοῦ ὄρους αὐτοῦ. Ὅλος αὐτὸς ὁ λαὸς ἦταν θαμπωμένος ἀπὸ τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ. Ἐτρεχε πρὸς αὐτὸν μὲ τὴ βαθιὰ ἐντύπωση ὅτι ὁ Χριστὸς ἦταν ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας τοῦ ἔθνους. Ὅλοι οἱ ἄρρωστοὶ περικύκλωναν τὸ Χριστὸ καὶ προσπαθοῦσαν νὰ τὸν ἐγγίσουν μόνον γιὰ νὰ θεραπευτοῦν. Καὶ ὁ Χριστὸς εἶδε τότε ὅτι ἦταν ὁ καταλληλότερος καιρὸς γιὰ νὰ δώσῃ νὰ καταλάβῃ ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας του. Ἀφοῦ κατέβηκε ἀπὸ τὸ ὄρος καὶ θεράπευσε τοὺς ἀσθενεῖς, ἀνέβηκε σὲ κάποιον ἕψωμα (ὄροπέδιο) τῆς πεδιάδας. Καὶ ὁ λαὸς ξαπλώθηκε πάνω στὴν

χλοερή πεδιάδα καθώς και οι μαθητές του. Ἐκεῖ περίμενε ὁ λαὸς μετὰ ἀγωνία τῆ στιγμῆ, πού θὰ ἀνοίγε τὸ στόμα του ὁ Χριστός, γιὰ νὰ τὸν διδάξει.

1. ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΙ

Ματθαίου, κεφ. ε', 1-12

Κὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων·
Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Εἰς τὸ ὄρος = σὲ κάποιο ὕψωμα (ὄροπέδιο) κοντὰ στὴ λίμνη Γεννησαρέτ. **2. Μακάριοι** = εὐτυχισμένοι. **3. Πτωχοὶ τῷ πνεύματι** = ἐκεῖνοι πού καταλαβαίνουν ταπεινά ὅτι ἔχουν πολλὰς ἐλλείψεις ἀκόμη γιὰ νὰ σωθοῦν. **4. Ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν** = ἡ αἰώνια εὐτυχία τῶν ἐναρέτων ἀνθρώπων στὴ μέλλουσα ζωὴ θὰ ἀνήκει σ' αὐτούς. **5. Πενθοῦντες** = Ὅσοι λυποῦνται, γιὰτὶ καταλαβαίνουν ὅτι εἶναι ἀκόμη ἁμαρτωλοί. Δὲν εἶναι ἄξιοι συγχωρήσεως ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. **6. Παρακληθήσονται** = θὰ παρηγορηθοῦν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. **7. Πραεῖς** = οἱ ἡσυχοὶ καὶ εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι πού δείχνουν ἐπιείκεια στὸν πλησίον. **8. Κληρονομήσουσι τὴν γῆν** = θὰ χαίρωνται ἐπὶ τῆς γῆς τὰ ἀγαθὰ καὶ θὰ κληρονομήσουν τὴν αἰώνια ζωὴ. **9. Οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην** = ὅσοι ἐπιθυμοῦν μετὰ τὴν καρδίαν τους νὰ ἀποκτήσουν τὴ δικαιοσύνη, τὴν ἀρετὴ. Σὰν πεινασμένοι καὶ διψασμένοι ἐπιθυμοῦν τὴν ἐνάρετη ζωὴ. **10. Χορτασθήσονται** = θὰ κηρυχτοῦν δίκαιοι, δηλ. θὰ γίνῃ ὁ πόθος καὶ ἡ ἐπιθυμία τους. **11. Ἐλεηθήσονται** = θὰ ἔχουν τὴν εὐσπλαχνία καὶ τὴ συμπάθεια τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ καὶ αὐτοὶ δειχτήκαν σπλαγχνικοὶ στὴ δυστυχία τοῦ πλησίον. **12. Οἱ**

καθαροὶ τῆ καρδία = ὅσοι ἔχουν τὴν καρδιά τους καθαρὴ ἀπὸ κάθε εἶδος ἁμαρτίας. **13. Τὸν Θεὸν ὀφονται** = θὰ ἀξιωθοῦν νὰ ἐνοήσουν τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ. **14. Οἱ εἰρηνοποιοὶ** = ὅσοι ἔχουν τὴν εἰρήνη μέσα τους καὶ θέλουν νὰ ὑπάρχη καὶ στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Οἱ τέτοιοι ἄνθρωποι θὰ ὀνομαστοῦν τέκνα τοῦ Θεοῦ, γιατί ἐκτελοῦν τὸ εἰρηνικὸ θέλημα τοῦ Πατέρα. **15. Οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης** = ὅσοι κακοπάθησαν, γιατί ἔμειναν στερεοὶ καὶ ἀκλόνητοι στὴν ἀρετή. **16. Ὅταν θειδίωσιν ὑμᾶς** = ὅταν σᾶς κατηγοροῦν καὶ σᾶς περιπαίζουσιν. **17. Πᾶν πονηρὸν ρῆμα** = καὶ σᾶς ποῦν ψευδόμενοι κάθε κακὸ λόγο. **18. Ἐνεκεν ἐμοῦ** = ἐξ αἰτίας τοῦ ὀνόματός μου. Ὁ μακαρισμὸς αὐτὸς ἀναφέρεται στοὺς μαθητὲς τους. **19. Ἀγαλλιᾶσθε** = νὰ χαίρετε ὑπερβολικά. **20. Ὁ μισθὸς** = ἡ ἀμοιβή. **21. Τοὺς πρὸ ὑμῶν** = ἐκείνους πού ἔστειλε ὁ Θεὸς στὸν κόσμον προτύπερα ἀπὸ σᾶς.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἀρχίζει λοιπὸν τὴ διδασκαλία του μὲ τὴν λέξη Μακάριοι, καὶ γιὰ τοῦτο τὸ ὄρος αὐτὸ λέγεται καὶ ὄρος τῶν Μακαρισμῶν.

Μακαρίζει τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους πού ἔχουν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀληθινοῦ χριστιανοῦ. Εὐτυχισμένοι ἄνθρωποι, λέει, εἶναι οἱ ταπεινοὶ πού ὁμολογοῦν ὅτι ἔχουν ἐλαττώματα καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ διορθωθοῦν. Εὐτυχισμένοι εἶναι ὅσοι αἰσθάνονται ὅτι τὸ μεγαλύτερο δυστύχημά τους, εἶναι ἡ ἁμαρτία, καὶ εἰλικρινὰ μετανοοῦν. Ὅσοι κρατοῦν τὸ θυμὸ τους, πού εἶναι ἡ αἰτία τῶν μεγαλύτερων κακῶν. Ὅσοι ἐπιθυμοῦν μὲ ζῆλο νὰ εἶναι δίκαιοι, χρηστοὶ καὶ τίμιοι ἄνθρωποι. Ὅσοι ἀπὸ εἰλικρινῆ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον τους προσφέρουν σ' αὐτὸν μὲ κάθε τρόπο τὴ βοήθειά τους. Ὅσοι δὲν κρύβουν στὶς καρδιές τους κακὰς ἐπιθυμίες, ὑπερηφάνεια, φθόνον, ψέμα κλπ. Οἱ εἰρηνοποιοί, δηλ. ὅσοι προσπαθοῦν νὰ εἶναι συμφιλιωμένοι καὶ εἰρηνικοὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ὅσοι μὲ θάρρος ὁμολογοῦν τὴν πίστη τους χωρὶς νὰ φοβοῦνται τοὺς διωγμοὺς τῶν κακῶν καὶ φθονερῶν ἀνθρώπων. Εἶναι μεγάλη ἀληθινὰ ἡ μακαριότητα σας, ἂν γιὰ τὸ ὄνομά μου δεῖξετε αὐτοθυσία.

2. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ματθαίου, κεφ. ε', 13-16

Ἡμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; Εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι

ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμπράτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἐὰν τὸ ἄλας μωρανθῇ = γίνη μωρό, δηλ. ἐὰν τὸ ἀλάτι χάσῃ τὴ δύναμή του, μὲ τὴν ὁποία προφυλάγει τὰ τρόφιμα ἀπὸ τῆ σήψης. 2. Ἐν τινι ἀλισθήσεται = μὲ ποῖο τρόπο θὰ ἀλατιστῇ. Δηλ. θὰ ἀποκτήσῃ τὴν οὐσία πού ἔχασε. 3. Εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι = σὲ τίποτα δὲν χρησιμεύει πλέον. 4. Εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω = παρὰ νὰ πεταχτῇ ἔξω. 5. Καίουσι λύχνον = ἀνάβουν λύχνο. 6. Τιθέασιν = τοποθετοῦν. 7. Ὑπὸ τὸν μόδιον = κάτω ἀπὸ τὸ μόδιο. Μόδιος ἦταν ἕνας κάδος μὲ τὸν ὁποῖον μετροῦσαν ξερούς καρπούς· ἀγγεῖο οἰκιακό. 8. Λυχνία = τὸ ἀγγεῖο τοῦ σπιτιοῦ πού τοποθετοῦν τὸ λύχνο. 9. Οὕτω λαμπράτω = ἔτσι ἄς φωτίσῃ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Σεῖς, λέει ὁ Χριστός, ἀληθινοὶ μαθητῆς μου, μοιάζετε μὲ τὸ ἀλάτι. Ὅπως μ' αὐτὸ προφυλάγονται οἱ τροφῆς ἀπὸ τῆ σήψης (σαλίλα), ἔτσι ἔχετε προορισμὸ νὰ προφυλάγετε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴ διδασκαλία σας ἀπὸ τὴν ἠθικὴ σατίλα, δηλ. ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἐὰν ἄμως εἴσαστε ἀνίκανοι νὰ σώζετε τοὺς ἀνθρώπους, τότε ὁ κόσμος θὰ σᾶς περιφρονήσῃ. Ἔτσι καὶ τὸ ἀλάτι· ὅταν χάσῃ τὴν οὐσία του καὶ δὲν ἀλατίζει, εἶναι ἄχρηστο καὶ πετιέται στὸ δρόμο. Τοὺς παρομοιάζει ἀκόμη μὲ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ μὲ τὸ φῶς τοῦ λύχνου. Ὅπως ὁ ἥλιος φωτίζει τὸν κόσμο καὶ ὁ λύχνος τὸ σπίτι, ἔτσι καὶ σεῖς πρέπει νὰ φωτίζετε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴ διδασκαλία σας. Σεῖς μὲ τὸ φωτεινὸ σας παράδειγμα θὰ φωτίζετε τὸν κόσμο πού βρίσκεται στὸ σκοτάδι τῆς πλάνης, τῆς ἁμαρτίας. Μπορεῖτε νὰ γίνετε πρόξενοι μεγάλης ὠφέλειας στοὺς ἄλλους. Καὶ τελευταῖα τοὺς συμβουλεύει νὰ προσέχουν στοὺς λόγους καὶ τὰ ἔργα τους. Γιατί ὁ κόσμος τοὺς παρακολουθεῖ. Καὶ δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν ὅπως δὲν κρύβεται μιὰ πόλη, πού εἶναι χτισμένη πάνω σ' ἕνα ὕψωμα.

Προσέχετε, λέει τέλος σ' αὐτοὺς, γιατί μπορεῖ νὰ γίνετε καὶ αἰτία μεγάλης ζημιᾶς στοὺς ἄλλους.

*

3. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕΙ ΤΟ ΝΟΜΟ ΤΟΥ ΜΩΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΡΟΦΗΤΕΣ

Ματθαίου, κεφ. ε', 17 - 20

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφητάς· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. Ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἧ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Καταλῦσαι τὸν νόμον = νὰ καταργήσῃ τὸν ἠθικὸ νόμο τοῦ Μωϋσῆ καὶ τῶν Προφητῶν. **2. Πληρῶσαι** = νὰ τὸν κάμω τέλειο. **3. Ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν** = Σὰς βεβαιώσω. **4. Ἔως ἂν παρέλθῃ** = ὅσο ὑπάρχει κόσμος. **5. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ** = ὁ κόσμος. **6. Ἰῶτα** = εἶναι τὸ μικρότερο γράμμα τοῦ ἀλφάβητου τῶν Ἑβραίων. **7. Κεραία** = εἶναι σὰν τὴ δική μας ἀπόστροφο, τὴν ψιλή. **8. Οὐ μὴ παρέλθῃ** = δὲ θὰ καταργηθῇ. **9. Ἔως ἂν πάντα γένηται** = μέχρις ὅτου ὅλα γίνουσι ἀκριβῶς. **10. Λύση** = καταργήση, δὲν ἐκτελέσῃ ἔστω καὶ τίς μικρότερες ἐντολές. **11. Διδάξῃ οὕτω** = τίς διδάξῃ, ἔτσι, δηλ. νὰ μὴν ἐκτελοῦν τίς ἐντολές, ἔστω καὶ τίς ἐλαχίστες, γιατί τάχα εἶναι μικρές καὶ ἀσήμαντες. **12. Ἐλάχιστος κληθήσεται** = θὰ ὀνομαστῇ, δηλ. θὰ εἶναι ἀνάξιος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. **13. Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ** = Ἄν δὲν περισσεύσῃ· δὲ γίνῃ ἀνώτερη ἡ ἀρετὴ σας ἀπὸ τὴν ἀρετὴ τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Προειδοποιεῖ ὁ Χριστός, προτοῦ ἀρχίσῃ τὴ συμπλήρωση τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, τοὺς Ἰουδαίους ὅτι δὲ ζητεῖ νὰ καταργήσῃ τὴ νομοθεσίαν τους. Σκοπός μου, λέει, εἶναι ὄχι ἡ κατάργησις, ἀλλὰ ἡ συμπλήρωσις καὶ ἡ τελειοποίησις τοῦ νόμου σας. Στὸν κόσμον ἦρθα νὰ κάνω τὸ νόμο σας πνευματικότερο. Καὶ ἀφοῦ κάνω τοῦτο, ζητῶ ἀπὸ σας νὰ τὸν διαφυλάξετε ἐπακριβῶς. Γιατὶ ἐνόςω ὑπάρχει κόσμος, ἡ νέα νομοθεσία μου δὲ θὰ χάσῃ οὔτε κατ' ἐλάχιστο τὴ σημασία της. Ζητῶ νὰ ἐκτελήτε καὶ τίς ἐλάχιστες ἐντολές τοῦ νέου

νόμου. Ἡ ἀρετὴ σας πρέπει νὰ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ἀρετὴ τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων. Αὐτοὶ χειροτέρεψαν τὴ νομοθεσίαν σας μὲ τὶς δικὰς τους διδασκαλίαις ποὺ πρόστεσαν σ' αὐτὴ.

4. Η ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ

«ΟΥ ΦΟΝΕΥΣΕΙΣ»

Ματθαίου, κεφ. ε', 21 - 26

Ἡκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὅς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὅς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ρακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὅς δ' ἂν εἴπῃ μωρὲ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικός τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς σε παραδῶ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθῆσῃ. Ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῶς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἡκούσατε = ἀπὸ τοὺς διδασκάλους σας στὶς συναγωγὰς. **2. Ἐρρέθη** = ἔχει εἰπωθῆ ἀπὸ τὸ νομοθέτη σας Μωυσῆ. **3. Ἀρχαίοις** = πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἑβραίους. **4. Ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει** = θὰ δώσῃ λόγο στὸ δικαστήριον. Τὸ δικαστήριον αὐτὸ εἶχε ἑπτὰ δικαστές. (ἑπταμελές). Κάθε πόλις τῆς Παλαιστίνης εἶχε ἕνα τέτοιο δικαστήριον. **5. Λέγω ὑμῖν** = σὰς προσθέτω. **6. Εἰκῆ** = χωρὶς πραγματικὴ αἰτία, παράλογα. **7. Ρακά** = ἀνόητος (βρισιὰ περιφρονητικὴ), ἄμυαλος· λέξις Ἀραμαϊκῆ. **8. Συνέδριον** = ἦταν τὸ ἀνώτατον ἱεροδικαστήριον τῶν Ἑβραίων. Τὸ δικαστήριον αὐτὸ εἶχε 71 δικαστές, ἀρχιερεῖς, γραμματεῖς καὶ πρεσβύτερους. Πρόεδρος του ἦταν ὁ ἀρχιερεὺς κάθε χρόνου. **9. Μωρὲ** = βλάκκα. **10. Εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός** = κόλαση. Γέεννα λεγόταν μιὰ κοιλάδα ἔξω ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα. Στὸν τόπον αὐτὸ ἔριχναν τὰ πτώματα τῶν κακούργων, καθὼς καὶ τὶς ἀκαθαρσίες τῆς

πόλεως. Και για να καθαρίζεται και απολυμαίνεται ο τόπος αυτός, αναβαν φωτιές (πυράς). **11. Δῶρόν σου** = τῆ θυσία σου. **12. Ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον** = στὸ θυσιαστήριο τῶν ὀλοκαυτωμάτων. πού ἦταν στὴν αὐλὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομώντα. **13. Κάκει μνησθῆς** = καὶ ἐκεῖ θυμηθῆς. **14. Ὑπαγε διαλλάγηθι** = πήγαινε πρῶτα νὰ συμφιλιωθῆς. **15. Ἰσθι εὐνοῶν τῶ ἀντιδίκῳ σου** = νὰ εἶσαι συμβιβαστικός μὲ τὸ δανειστὴ σου. **16. Ἔως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ** = ἐνόσω εἶσαι ἀκόμη στὸ δρόμο πού ὀδηγεῖ στὸ δικαστήριον. Ὁ δανειστὴς καὶ ὁ ὀφειλέτης πηγαίνουν στὸ δικαστήριον γιὰ νὰ τοὺς λύσῃ τῇ διαφορᾷ. Γιατὶ ὁ ὀφειλέτης δὲν ἔδινε τὸ χρέος του στὸ δανειστὴ του. **17. Μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος** = μήπως κάποτε σὲ παραδώσῃ ὁ ἀδικούμενος δανειστὴς σου. **18. Κριτῆ** = στὸ δικαστή. **19. Τῷ ὑπηρέτῃ** = στὸ δεσμοφύλακα. **20. Εἰς φυλακὴν βληθήσῃ** = θὰ φυλακισθῆς. **21. Ἔως ἂν ἀποδῶς τὸν ἔσχατον κοδράντην** = μέχρις ὅτους πληρώσῃς καὶ τὸ τελευταῖο δῖλεπτο. Ὁ κοδράντης ἦταν νόμισμα ρωμαϊκόν, ἴσο μὲ δύο λεπτά. Δηλ. θὰ πληρώσῃς καὶ τὸ ἐλάχιστο ἀκόμη κακὸ καὶ τῇ λύπῃ, πού προξένησες στὸν πλησίον σου.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἀπὸ τὴν περικοπὴ αὐτὴ ἀρχίζει ὁ Χριστὸς νὰ δείχνῃ μὲ τὴ διδασκαλία του, πῶς πρέπει νὰ ἐξηγηθοῦν καὶ συμπληρωθοῦν πολλὰ ἀπὸ τὶς διατάξεις τῆς νομοθεσίας τῶν Ἑβραίων. Γιατὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐξηγοῦσαν τὶς διατάξεις αὐτὲς μὲ δι-
 κές τους ἐρμηνείες. Καὶ ἔτσι νόθευαν ἀκόμη περισσότερο τὴ νομοθεσία.

Καὶ πρῶτα ὁ Χριστὸς μιλεῖ γιὰ τὴ διάταξη τῆς νομοθεσίας περὶ τοῦ φόνου.

Οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὡς πρὸς τὴ διάταξη τοῦ φόνου πρόσεχαν μόνο τὴν πράξη τοῦ φόνου καὶ τὴν τιμωροῦσαν. Ἐνῶ ὁ Χριστὸς διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ τιμωρῆται καὶ ἡ ἐσωτερικὴ αἰτία, πού ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὸ φόνον, δηλαδὴ ἡ ὀργή. Ὁ Χριστὸς δὲν ἀπαγορεύει μόνο τὴν κακὴν πράξη, ἀλλὰ καὶ κείνη τὴν κακὴν πού σκεπτόμαστε, ἀδιάφορο ἂν τὴν κάναμε ἢ ὄχι. Οἱ ἄνθρωποι παρασυρόμενοι ἀπὸ τὴν ὀργὴ σκοτώνουν καὶ κάνουν διάφορα ἐγκλήματα. Τιμωρεῖ, λοιπόν, ὁ Χριστὸς κείνους πού θυμώνουν καὶ τοὺς ὑβριστές. Δὲν τιμωρεῖ θέβαια κείνους, πού δίκαια ὀργίζονται, ὅπως εἶναι οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι.

Ἀφοῦ, λοιπόν, δὲν πρέπει νὰ ὀργιζόμαστε ἐναντίον τῶν ἀδερφῶν μας καὶ νὰ μισοῦμε αὐτούς, ὀφείλομε, λέει ὁ Χριστὸς, νὰ συμφιλιωνόμαστε μὲ αὐτούς καὶ νὰ καταπαύομε τὰ πάθη μας. Ἐκεῖνος, λέει, πού ἔχει κάποια ἔχθρα, κάποιον πάθος ἐναντίον τοῦ ἀδερφοῦ

του, ὀφείλει πρῶτα νὰ συμφιλιωθῆ καὶ τότε νὰ ἔρθῃ νὰ προσφέρει τὴ θυσία του.

5. Η ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ «ΟΥΚ ΕΠΙΟΡΚΗΣΕΙΣ»

Ματθαίου, κεφ. ε' 33 - 37

Ηκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμῶσαι ὄλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Οὐκ ἐπιορκήσεις = νὰ μὴν παραβαίνης τὸν ὄρκο σου. **2. Ἀποδώσεις τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου** = εἶναι ἱερὸ χρέος σου νὰ κρατήσης τις ὑποσχέσεις πρὸς τὸν Θεόν μετ' ὄρκου. **3. Μὴ ὀμῶσαι ὄλως** = ἐδῶ ὁ Χριστὸς συμπληρώνει τὸν παλαιὸ νόμο (Παλ. Διαθήκη), πρὸς τὸ ἐπέτρεπε τὸν ὄρκο. Ἐγὼ ὅμως τώρα λέω σὲ σὰς **μὴ ὀμῶσαι ὄλως** = νὰ μὴν ὀρκίζεσθε καθόλου, μεταχειρίζοντας μάρτυρα τοῦ ὄρκου σας τὸ Θεόν. **4. Μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ** = νὰ μὴν ὀρκίζεσαι οὔτε στὸ ὄνομα τοῦ οὐρανοῦ πρὸς εἶναι ἡ κατοικία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς βέβαια εἶναι πανταχοῦ παρών, γιὰ νὰ δείξωμε ὅμως τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ, λέμε ὅτι κατοικεῖ στὸν οὐρανόν. **5. Ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ** = ὑποστήριγμα τῶν ποδιῶν του. **6. Μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα ὀμῶσαι** = οὔτε στὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν πόλιν ἧκου ὑπῆρχε ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ. **7. Μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσης** = γιὰ τὸν ὄρκο σου αὐτὸ ἀνακατεύεις καὶ τὸ Θεὸ τοῦ ὀποίου ἡ κεφαλὴ σου εἶναι χτίσμα. Καὶ γι' αὐτὸ λέει ὅτι «οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι» = δηλ. τόσο δὲν τὴν ἐξουσιάζεις, ὥστε δὲν μπορεῖς τὴ λευκὴν τρίχα νὰ τὴν κάνης μαύρη ἢ καὶ τὸ ἀντίθετο. **8. Ναί, Ναί, οὐ, οὐ** = νὰ φανερώνης τὴν ἀλήθειαν μὲ ἓνα ναὶ ἢ μὲ ἓνα ὄχι, χωρὶς νὰ ὀρκίζεσαι. **9. Τὸ περισσὸν τούτων** = τὸ περισσώτερον ἀπὸ τὸ ναὶ ἢ τὸ ὄχι. **10. Ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν** = προέρχεται ἀπὸ τὸ διάβολο, πρὸς εἶναι ὁ πατέρας τῆς ψευτιᾶς. Γιατὶ ἡ αἰτία τοῦ ὄρκου εἶναι τὸ ψέμα.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οἱ Ἰουδαῖοι πίστευαν ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραβαίνουν τοὺς ὅρκους τοὺς καὶ μάλιστα ἐκεῖνες τὶς ὑποσχέσεις ταυς, ποὺ δώσανε μὲ ὄρκο.

Ὁ Χριστὸς καταδικάζει τὶς περὶ ὄρκου ἰδέες αὐτῶν καὶ προσθέτει ὅτι ἀρκετὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ λόγος τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι ὁ ὄρκος.

Οἱ ὄρκοι ἔχουν τὴν ἀφορμὴν τοὺς ἀπὸ τὸ πονηρὸ ψέμα. Οἱ τέλειοι Χριστιανοὶ εἶναι πραγματικὰ φιλαλήθεις. Σὰν τέτοιοι ἀποχτοῦν τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἄλλων. Ὁ λόγος τοὺς εἶναι αὐτὴ καὶ μόνη ἡ ἀλήθεια.

Οἱ Ἰουδαῖοι θεωροῦσαν ἀκόμη ὅτι ὑποχρεωτικοὶ ὄρκοι ἦταν καὶ κείνοι ποὺ γίνονταν στὸ ὄνομα τῶν δημιουργημάτων τοῦ Θεοῦ. Καταργεῖ καὶ τούτους ὁ Χριστὸς, γιατί ὁ ὀρκιζόμενος σ' αὐτὰ κἀνει τὸ ἴδιο σὰ νὰ ὀρκίζεται στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ πολιτεία ἐπιτρέπει τὸν ὄρκο, γιατί δὲν ἔφτασε ὁ Χριστιανὸς στὴν ἠθικὴ ἐκεῖνη τελειότητα, ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία περὶ ὄρκου.

6. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΕΙ ΤΗΝ ΕΚΔΙΚΗΣΗ

Ματθαίου, κεφ. ε', 38-42

Ἡκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστηναί τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ραπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέφον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἐν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντί σε δίδον καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ = μάτι θὰ δώσῃ ἐκεῖνος ποὺ σοῦ ἐβγάλε τὸ μάτι, καὶ δόντι ἀντὶ δόντι. Ὁ νόμος τῆς Π. Διαθήκης ἐπιτρέπει νὰ τιμωρηθῇ ἐκεῖνος ποὺ ἐβλάψῃ τὸν ἄλλον μὲ τὴν ἴδια τιμωρία. Νὰ πάθῃ τὸ ἴδιο (τὸ αὐτό). Νόμος ταυτοπάθειας. **2. Μὴ ἀντιστηναί τῷ πονηρῷ** = νὰ μὴ φέρῃς ἀντίσταση στὸν πονηρὸ ἄνθρωπο. Νὰ εἶσαι ὑποχωρητικὸς. **3.**

Στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην = νὰ γυρίσης σ' αὐτὸν καὶ τὴν ἄλλη. Πρέπει δηλ. μὲ τὸν καλὸ σου τρόπο νὰ φιλοτιμήσης καὶ διορθώσης τὸν πονηρὸ ἄνθρωπο. 4. Καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι = εἶναι καὶ τοῦτο ἓνα ἄλλο παράδειγμα ὑποχωρήσεως, δηλ. σὲ κείνον πού θέλει νὰ σὲ σύρῃ στὰ δικαστήρια γιὰ νὰ σοῦ πάρῃ τὸ πουκάμισό σου. 5. Ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον = ἄφυσέ του καὶ τὸ πανωφόρι σου. 6. Ἀγγαρεύσει μίλιον ἐν = θὰ σὲ ἀναγκάσῃ διὰ τῆς βίας νὰ τὸν ἀκολουθήσης σὲ ἀπόστασι ἑνὸς μιλίου. Ἀγγαρεύω εἶναι λέξις Περσικὴ καὶ σημαίνει ἀναγκάζω ἓνα νὰ κάμῃ μιὰ ἐργασία χωρὶς μισθό. 7. Τῷ αἰτοῦντί σε δίδου = σὲ κείνον πού ζητεῖ τὴ συνδρομὴ σου ἢ τὴν ἐλεημοσύνη σου, νὰ δίνης. 8. Ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς = νὰ λάβῃ ἀπὸ ἐσὲ δάνειο χωρὶς τόκο μὴν ἀδιαφορήσης, περιφρονήσης.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἐπέτρεπε καὶ τὸ δικαστήριον ἀποφάσιζε τὰ ἐξῆς: Ἐκεῖνος, πού προξενοῦσε μιὰ ὀποιαδήποτε βλάβη σὲ ἄλλον, νὰ πάθῃ καὶ αὐτὸς τὴν ἴδια βλάβη. Οἱ Ἰουδαῖοι πού στηρίζονταν στὴν παλιὰ αὐτὴ διάταξη τοῦ νόμου τοὺς καὶ στίς ἐξηγήσεις τῶν Φαρισαίων ἦταν πολὺ ἐκδικητικοί. Καὶ ὁ Χριστὸς, πού καταπολεμεῖ τὸ πάθος αὐτὸ τῆς ἐκδίκησης, διδάσκει τὴν ἀνεξικακίαν καὶ τὴν ὑπομονή. Σὺ, λέει, Χριστιανέ, πού ἀδικεῖσαι, νὰ δέχεσαι μὲ ἐπιείκεια τὸ ἀδίκημα καὶ νὰ μὴν ἀνταποδίνης κακὸ ἀντὶ κακοῦ. Τὴ διδασκαλίαν τοῦ αὐτοῦ ὁ Χριστὸς ὑποστηρίζει μὲ διάφορα παραδείγματα, ὅπως εἶδαμε. Μὲ αὐτὰ θέλει νὰ μᾶς δείξῃ μέχρι ποίου σημείου πρέπει νὰ εἴμαστε ὑποχωρητικοὶ μὲ τὸ σκοπὸ νὰ φιλοτιμήσωμε καὶ νὰ διορθώσωμε τοὺς ἐχθροὺς μας. Στίς σχέσεις μας μὲ τὸν πλησίον μας ὀφείλομε νὰ εἴμαστε συμβιβαστικοὶ καὶ ὑποχωρητικοί.

Ὁ Χριστὸς καταδικάζει τὸ πνεῦμα τῆς ἐκδίκησης. Ἡ ἐξουσία ὅμως δὲν μπορεῖ οὔτε ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παραμελῇ κάθε τι πρὸς σωφρονισμόν ἐκείνων πού ἀδικοῦν.

7. Η ΑΓΑΠΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΧΘΟΥΣ

Ματθαίου, κεφ. ε', 43-48

Ἡκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσευχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐληθευόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς,

ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Ἐὰν ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; Οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; Καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς φίλους ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; Οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν; Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου = ἡ ἐντολὴ τοῦ ἀρχαίου νόμου ἦταν νὰ ἀγαπᾶς ἐκεῖνον πού σέ ἀγαπᾷ καὶ νὰ μισῆς ἐκεῖνον πού σέ μισεῖ. Πλησίον ἦταν ὁ ὁμοεθνὴς Ἰουδαῖος. Ἡ ἐντολὴ τώρα τοῦ Χριστοῦ εἶναι: **2. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν** = δηλ. ζητεῖτε τὸ καλὸ καὶ ὠφέλιμο στοὺς ἐχθροὺς πού σᾶς μισοῦν. **3. Εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς** = νὰ εὐχεσθε στὸ Θεὸ χάρη ἐκείνων πού σᾶς καταριῶνται. **4. Καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς** = εὐεργετεῖτε ἐκείνους πού σᾶς μισοῦν. **5. Ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς** = χάρη ἐκείνων, πού σᾶς φέρονται ὑβριστικὰ καὶ σᾶς πικραίνουν. **6. Ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν** = γιὰ νὰ γίνετε ὅμοιοι μὲ τὸν οὐράνιο πατέρα σας. Γιατὶ ὁ Θεὸς δίνει σέ μᾶς τὸ παράδειγμα τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐχθροὺς: **ὅτι ἀνατέλλει** = γιὰτὶ κάνει νὰ ἀνατέλλῃ ὁ ἥλιος ἀδιάκριτα καὶ σ' ἐχθροὺς καὶ σὲ φίλους. **7. Τίνα μισθὸν ἔχετε;** = ποιά ἀνταμοιβὴ ἔχετε ἀπὸ τὸ Θεό; **8. Οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι** = δηλ. καὶ οἱ περισσότεροι ἀμαρτωλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. **9. Καὶ ἂν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον;** = καὶ ἂν χαιρετήσετε φιλικὰ τοὺς συμπατριῶτες σας; **10. Τί περισσὸν ποιεῖτε;** = τί κάνετε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει; **11. Οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσι;** = δὲν κάνουν τὸ ἴδιο μεταξὺ τους καὶ οἱ τελῶνες; **12. Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι** = νὰ γίνετε τέλειοι μὲ τὴν ἀγάπη σας πρὸς ὅλους ἀνεξαίρετως.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οἱ Ἑβραῖοι θεωροῦσαν πλησίον τους τὸ φίλο καὶ πατριώτη. Κάθε ἄλλον, τὸν θεωροῦσαν ἐχθρό, πού ἀποστρέφονταν καὶ μισοῦσαν. Ὁ Χριστός, καταπολεμώντας τὶς ἰδέες αὐτές, διδάσκει ἐδῶ ὅτι ἡ ἀγάπη πρέπει νὰ εἶναι καθολικὴ. Ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη, λέει, πρέπει νὰ περιλαβαίνει ὅλους ἀνεξαίρετως τοὺς ἀνθρώπους, φίλους καὶ ἐχθροὺς. Τὸ νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς ἐκεῖνον πού τὸν ἀγαπᾷ, τί περισσότερο κάνει ἀπ' ὅ,τι πρέπει; Τοῦτο δηλ. εἶναι φυσικὸ καὶ ἀνθρώπινο. Θεῖο ὅμως εἶναι τὸ νὰ ἀνταποδίνῃ κανεὶς καλὸ ἀντὶ κακοῦ. Παράδειγμα τέτοιας ἀγάπης δίνει σέ μᾶς ὁ Θεός. Γιατὶ τὰ πολυτι-

μάτερα αγαθά του, πού είναι και απαραίτητα στοιχεία τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου, τὸν ἥλιο καὶ τὴ βροχή, παρέχει καὶ στοὺς κακοὺς καὶ στοὺς ἀγαθοὺς.

8. Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Ματθαίου, κεφ. Γ', 1 - 14

Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλιπίσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἢ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ σου, ὅπως ἦ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερωῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς = μὲ τὸν πονηρὸ σκοπὸ νὰ σᾶς δοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ σᾶς ἐπαινέσουν. 2. Εἰ δὲ μή γε = ἐάν δηλ. τὸ κάνετε πραγματικὰ γιὰ ἐπίδειξη. 3. Μὴ σαλιπίσης ἔμπροσθέν σου = νὰ μὴ διαδώσης, ἂν θὰ κάνης ἐλεημοσύνη σὰν μὲ σάλπιγγα. Νὰ μὴ κάμης θόρυβο γιὰ νὰ προκαλέσης τὴν προσοχὴ τοῦ κόσμου. 4. Ἐν ταῖς ρύμαις = στοὺς στενοὺς δρόμους. 5. Ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν = ἔλαβαν ὀλότελα τὴν ἀνταμοιβὴν πού ἤθελαν. 6. Σοῦ δὲ ποιοῦντος = ὅταν ὅμως ἐσὺ κάνης ἐλεημοσύνη. 7. Μὴ γνώτω = νὰ μὴ ξέρη. 8. Ἐν τῷ κρυπτῷ = μὲ τρόπο μυστικὸ καὶ ὄχι φανερὸ πρὸς ἐπίδειξη. 9. Ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερωῷ = δηλ. θὰ σοῦ δώσῃ σὰν ἀνταμοιβὴ φανερὴ θέση στὴν βασιλεία του.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οἱ ὑποκριτὲς Φαρισαῖοι σάλπιζαν καὶ διάδιναν ὅτι θὰ κάμουν ἐλεημοσύνη στὶς συναγωγὰς καὶ στοὺς δρόμους. Ἐπιδίωκαν τὸ θόρυβο καὶ τὴν πολλὴ ἐπίδειξη. Οἱ τέτοιοι ἔφερναν ἀπλῶς ἓνα προσωπεῖο ἐλεημοσύνης, ἐνῶ ἦταν ἄνθρωποι ἄδικοι καὶ ἀπάνθρωποι. Σκοπὸς τῆς ἐλεημοσύνης εἶναι, λέει ὁ Χριστός, νὰ ὠφελῶμε ἐκείνους, πού ἔχουν τὴν ἀνάγκη μας, καὶ ὄχι νὰ ἐπιζητοῦμε τὸν ἔπαινο ἐμεῖς

πού δίνουμε τὴν ἐλεημοσύνη. Τὶς ἀγαθοεργίες μας δηλαδή, νὰ μὴ τὶς κάνουμε δημόσια καὶ γιὰ ἐπίδειξη. Πολλὲς φορές ἡ κρυφὴ ἐλεημοσύνη καὶ μᾶς διαφυλάγει ἀπὸ τὴν κενοδοξία καὶ δὲ φέρνει ντροπὴ σὲ κείνον πού παίρνει τὴν ἐλεημοσύνη. Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι μεγάλη ἀρετὴ καὶ καθήκον μας πρὸς τὸν πλησίον.

Καὶ μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους μπορεῖ νὰ γίνεται ἡ ἐλεημοσύνη μας, ἀρκεῖ νὰ γίνεται ἀπὸ πραγματικὴ συμπάθεια πρὸς τὸν πλησίον μας.

9. Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ματθαίου κεφ. Ἒ', 5 - 15

Καὶ ὅταν προσεύχη, οὐκ ἔση ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσετε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὃν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. Οὕτως οὖν προσεύχεσθαι ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμὴν. Ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Οὐκ ἔση = δὲν πρέπει νὰ εἶσαι. 2. Ὅτι φιλοῦσιν = γιὰ τὴν συνηθίζουσαν νὰ προσεύχονται. 3. Ἐστῶτες = στεκόμενοι στὶς συναγωγὰς καὶ

μότερα αγαθά του, πού είναι και απαραίτητα στοιχεία τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου, τὸν ἥλιο καὶ τὴ βροχή, παρέχει καὶ στοὺς κακοὺς καὶ στοὺς ἀγαθοὺς.

8. Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Ματθαίου, κεφ. Γ', 1-14

Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλισίης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἢ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἢ δεξιά σου, ὅπως ἦ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερωῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς = μὲ τὸν πονηρὸ σκοπὸ νὰ σᾶς δοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ σᾶς ἐπαινέσουν. **2.** Εἰ δὲ μή γε = ἐάν δηλ. τὸ κάνετε πραγματικά γιὰ ἐπίδειξη. **3.** Μὴ σαλισίης ἔμπροσθέν σου = νὰ μὴ διαδώσης, ἂν θὰ κάνης ἐλεημοσύνη σὰν μὲ σάλπιγγα. Νὰ μὴ κάμης θόρυβο γιὰ νὰ προκαλέσης τὴν προσοχὴ τοῦ κόσμου. **4.** Ἐν ταῖς ρύμαις = στοὺς στενοὺς δρόμους. **5.** Ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν = ἔλαβαν ὀλοτέλα τὴν ἀνταμοιβὴ πού ἤθελαν. **6.** Σοῦ δὲ ποιοῦντος = ὅταν ἴμως ἐσὺ κάνης ἐλεημοσύνη. **7.** Μὴ γνώτω = νὰ μὴ ξέρη. **8.** Ἐν τῷ κρυπτῷ = μὲ τρόπο μυστικὸ καὶ ὄχι φανερὸ πρὸς ἐπίδειξη. **9.** Ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερωῷ = δηλ. θὰ σοῦ δώση σὰν ἀνταμοιβὴ φανερὴ θέση στὴν βασιλεία του.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οἱ ὑποκριτὲς Φαρισαῖοι σάλπιζαν καὶ διάδιναν ὅτι θὰ κάμουν ἐλεημοσύνη στίς συναγωγὰς καὶ στοὺς δρόμους. Ἐπιδίωκαν τὸ θόρυβο καὶ τὴν πολλὴ ἐπίδειξη. Οἱ τέτοιοι ἔφερναν ἀπλῶς ἓνα προσωπεῖο ἐλεημοσύνης, ἐνῶ ἦταν ἄνθρωποι ἄδικοι καὶ ἀπάνθρωποι. Σκοπὸς τῆς ἐλεημοσύνης εἶναι, λέει ὁ Χριστός, νὰ ὠφελῶμε ἐκείνους, πού ἔχουν τὴν ἀνάγκη μας, καὶ ὄχι νὰ ἐπιζητοῦμε τὸν ἔπαινο ἐμεῖς

πού δίνουμε τὴν ἐλεημοσύνη. Τὶς ἀγαθοεργίες μας δηλαδή, νὰ μὴ τὶς κάνοῦμε δημόσια καὶ γιὰ ἐπίδειξη. Πολλὲς φορές ἡ κρυφὴ ἐλεημοσύνη καὶ μᾶς διαφυλάγει ἀπὸ τὴν κενοδοξία καὶ δὲ φέρνει ντροπὴ σὲ κείνον πού παίρνει τὴν ἐλεημοσύνη. Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι μεγάλη ἀρετὴ καὶ καθήκον μας πρὸς τὸν πλησίον.

Καὶ μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους μπορεῖ νὰ γίνεται ἡ ἐλεημοσύνη μας, ἀρκεῖ νὰ γίνεται ἀπὸ πραγματικὴ συμπάθεια πρὸς τὸν πλησίον μας.

9. Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ματθαίου κεφ. Ἑ', 5-15

Καὶ ὅταν προσεύχη, οὐκ ἔση ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσετε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὃν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. Οὕτως οὖν προσεύχεσθαι ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμὴν. Ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Οὐκ ἔση = δὲν πρέπει νὰ εἶσαι. 2. Ὅτι φιλοῦσιν = γιὰ τὴν συνηθί-
ζουν νὰ προσεύχονται. 3. Ἐστῶτες = στεκόμενοι στὶς συναγωγὰς καὶ

στις γωνίες τῶν πλατειῶν. Οἱ Ἰουδαῖοι συνήθιζαν νὰ προσεύχονται ὀρθοὶ με ὑψωμένα τὰ χέρια ἢ γονατιστοί. **4. Εἰς τὸ ταμειῖόν σου** = στὸ ἰδιαιτέρο ὑποδομάτιο τοῦ σπιτιοῦ του. **5. Μὴ βαττολογήσητε ὡσπερ οἱ ἔθνη** = νὰ μὴ φλυαροῦντε καὶ λέτε πολυλογίες. **6. Δοκοῦσι γάρ** = γιὰτὶ νομίζουσι. **7. Οἶδε** = γνωρίζει, ξέρει. **8. Πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτῶν** = προτοῦ ἐσεῖς ζητήσετε μετὰ τὴν προσευχὴν σας ἐκεῖνα ποὺ ἔχετε ἀνάγκη. **Οὕτως οὖν** = ἔτσι λοιπὸν νὰ προσεύχεσθε. **9. Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου** = ἄς φανερωθῇ σὰν ἅγιο τὸ ὄνομά σου ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. **10. Ὡς ἐν οὐρανῷ** = ὅπως γίνεται τὸ θέλημά σου ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἁγίους. **11. Τὸν ἐπιούσιον** = δηλ. τὸν ἄρτο τὸν ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ζωὴν μας. **12. Τὰ ὀφειλήματα** = ἁμαρτήματα. **13. Ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν** = συγχωροῦμε τὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων ποὺ μᾶς ἔκαμαν κακῶς. Λέγονται ὀφειλέτες, γιὰτὶ ἔχουν κάποιο χρέος πρὸς μᾶς γιὰτὶ μᾶς ἔβλαψαν. **14. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν** = καὶ μὴ μᾶς ἀφήσης νὰ φτάσωμε στὸν κίνδυνο τῆς ἁμαρτίας. **15. Ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ** = ἀλλὰ σῶσε μας ἀπὸ τὸν διάβολο, ποὺ αὐτὸς μᾶς παρασύρει πρὸς ἁμαρτία.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἡ φαρισαϊκὴ προσευχὴ γινόταν χάρις ἐπιδείξεως στὶς πλατεῖες καὶ στοὺς δρόμους. Οἱ ὑποκριτὲς αὐτοὶ ἐπιδίωκαν νὰ προκαλέσουν τὸ θαυμασμό καὶ τὸν ἔπαινο τῶν ἀνθρώπων. Ἐνῶ ὁ ἀληθινὸς Χριστιανὸς, λέει ὁ Χριστὸς, ὀφείλει νὰ κἀνῃ τὴν ἰδιωτικὴν του προσευχὴν κλεισμένος μέσα στὸ δωμάτιό του. Δὲν καταδικάζει ἐδῶ τὴν δημόσια λατρεία, ἀλλὰ τὶς ἐπιδεικτικὰς ἰδιωτικὰς προσευχὰς. Ὀφείλομε ἀκόμη νὰ μὴν εἶμαστε στὶς προσευχὰς μας πολὺλογοι καὶ φλύαροι. Δὲν ἀπαγορεύει δηλ. ὁ Χριστὸς ἐδῶ τὶς μακρὰς προσευχὰς, ἀλλὰ ἐκεῖνες ποὺ περιέχουν μωρὰ καὶ ἀνόητα αἰτήματα. Ἡ προσευχὴ εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὅχι γιὰ τὸ Θεό. Ὅπως οἱ γονεῖς μᾶς δίνουν κάθε τι, ποὺ εἶναι συμφέρον μας, ἔτσι καὶ ὁ οὐράνιος Πατέρας μας θὰ μᾶς δώσει ἐκεῖνο ποὺ πρέπει. Καὶ γιὰ νὰ ἀποφεύγῃ ὁ Χριστιανὸς τὶς ἀνόητες αὐτὰς προσευχὰς, μᾶς δίνει ὁ Χριστὸς ἓνα σύντομο τύπο προσευχῆς. Σ' αὐτὸν περιέχονται τὰ ἀναγκαιότατα γιὰ τὸν ἄνθρωπο αἰτήματα. Εἶναι ὁ τύπος τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, «τὸ Πάτερ ἡμῶν».

Ἡ προσευχὴ γαληνεύει τὴν καρδίαν καὶ τὴν κάνει περισσότερο ἰκανὴ νὰ δεχθῇ τὰ θεῖα δῶρα.

10. Η ΝΗΣΤΕΙΑ

Ματθαίου, κεφ. Γ', 16-18

Οταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποὶ· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ νηστεύων ἀλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Σκυθρωποὶ = κατσουφιασμένοι καὶ κακόκεφοι. **2. Ἀφανίζουσι** = παραμορφώνουν τὸ πρόσωπό τους μὲ διάφορους τρόπους γιὰ νὰ δείξουν ὅτι νηστεύουν. **3. Ἀλειψαί σου τὴν κεφαλὴν** = νὰ περιποιῆσαι τὸν ἑαυτό σου καὶ νὰ μὴν ὑποκρίνεσαι. Νὰ εἶσαι χαρούμενος ὅταν νηστεύης. **4. Ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ** = ὁ Θεὸς δηλ. ποὺ βλέπει καὶ ἐκεῖ ὅπου τὸ μάτι τοῦ ἀνθρώπου δὲν μπορεῖ νὰ φτάσῃ. Γιατὶ ὁ Θεὸς διαβλέπει στὶς ἀγκαθὲς διαθέσεις τῆς καρδιᾶς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἀνταμείβει.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἄλλο ἐπίσης ἀναγκαῖο καθήκον ἐκτὸς ἀπὸ τὴ προσευχὴ εἶναι καὶ ἡ νηστεία.

Οἱ Ἑβραῖοι, ὅταν νηστεύουν, ἦταν πάρα πολὺ ἐπιδειχτικοί. Προσπαθοῦσαν μὲ διάφορους ἐπιδειχτικούς τρόπους νὰ δείξουν τὴ νηστεία τους. Γιατὶ, ἢ σκέπαζαν τὰ πρόσωπά τους ἢ παραμόρφωναν τὶς φυσιογνωμίες τους ἀλείφοντας αὐτὰ μὲ στάχτη ἢ ἐκλαιγαν καὶ θρηνοῦσαν. Θεωροῦσαν τὴ νηστεία σὰν ἓνα πρᾶγμα λυπηρὸ καὶ πένθιμο. Ὁ Ἰησοῦς ἐλέγχει τὴ νηστεία, ποὺ γίνεται μὲ τρόπο ὑποκριτικό, καὶ διδάσκει νὰ μὴ γινόμεσθε σκυθρωποὶ, ὅπως οἱ ὑποκριτῆς.

Σὺ, Χριστιανέ, λέει ὁ Χριστός, ὀφείλεις νὰ ἀποφεύγῃς τὶς ὑποκριτικὰς αὐτὰς ἐπιδείξεις τῶν Ἑβραίων καὶ νὰ θεωρεῖς τὴ νηστεία σὰ χαρὸν καὶ χαρμὸς πρᾶγμα. Δὲν ἔχεις, προσθέτει ὁ Χριστός, ἀνάγκη ἀπὸ τοὺς ἐπαίνοους τῶν ἀνθρώπων. Ἀρκεῖ, ἂν εὐλικρινᾶ νηστεύῃς, ὅτι ὁ Θεός, ποὺ γνωρίζει τὴν καρδιά σου, θὰ σὲ κρίνῃ καὶ σύμφωνα μὲ τὰ ἔργα σου. Γιατὶ ἡ ἀληθινὴ νηστεία συνοδεύεται καὶ μὲ ἀρετῆς. Μὴ φαντάζεσαι ὅτι τὸ ἠθικὸ κέρδος σου ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὴ νηστεία. Γιατὶ μαζί μὲ τὴν ἀληθινὴ

νηστεία είναι και η αποφυγή των κακών σκέψεων και πράξεων εναντίον του πλησίον σου. Νηστεία, που περιορίζεται μόνο σε άποχή μερικῶν φαγητῶν, ὄχι δὲ καὶ στὴν ἀποχή τῶν παθῶν, δὲν ἔχει καμιά ἀξία. Εἶναι ἀκόμη καὶ ἀξιοκατάκριτη. Εἶναι ὀλωσδιόλου ἀξιοκατάκριτος ἐκεῖνος, πού νομίζει ὅτι μπορεῖ νὰ ἔχη τὴν καρδιά του γεμάτη ἀπὸ κακίες, νὰ εἶναι ὅμως ἀληθινὰ εὐσεβὴς γιατί νηστεύει. Καὶ ἡ Ἐκκλησία στὴν ὑμνολογία της λέει: « Ἄς κάνουμε νηστεία ὄχι μὲ ἀποχή φαγητῶν μόνο, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀποχή ἀπὸ κάθε πάθος καὶ κακία».

Μὲ τὴ νηστεία φανερώνει ὁ ἄνθρωπος τὴ λύπη του καὶ τὴ μετάνοια γιὰ τὰ κακὰ πού ἔκανε. Καὶ δυναμώνεται στὴν ἀρετὴ τῆς ἐγκράτειας.

11. ΟΙ ΕΠΙΓΕΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΟΥΡΑΝΙΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ

Ματθαίου, κεφ. 5' 19 - 24

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῶ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστὶν ὁ ὀφθαλμὸς· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῶ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Θησαυροὶ** = κάθε τι ἐπίγειο. 2. **Σὴς** = σκόρος. 3. **Βρῶσις** = σαπίλα, ἢ σκουριά. 4. **Ἀφανίζει** = καταστρέφει. 5. **Διορύσσουσι** = σκάβουν καὶ τρυποῦν τὸν τοῖχο. 6. **Ἔσται** = θὰ εἶναι. 7. **Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστὶν ὁ ὀφθαλμὸς** = ὁ ὀδηγὸς τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς (λύχνος). Μὲ τὸ παράδειγμα αὐτὸ ὁ Χριστὸς ἐννοεῖ ἢ τὸ σωματικὸ μάτι μας, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικόν, πού εἶναι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. 8. **Ἀπλοῦς** = καθαρὸς, εὐκρινής. 9. **Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος** = ἐν λοιπὸν τὸ

φῶς, δηλ. ὁ νοῦς σου, εἶναι σκοτάδι, δηλ. ἐπιμένει στή κακία καὶ ἁμαρτία. **10. Τὸ σκότος πόσον;** = πόση μεγάλη θὰ εἶναι ἡ ἁμαρτία σου; **11. Οὐδεις δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν** = κανένας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι δοῦλος (ὑπηρέτης) σὲ δύο κυρίους. **12. Ἡ τοῦ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει** = ἢ στὸν ἓνα θὰ ἀφοσιωθῆ καὶ τὸν ἄλλο θὰ περιφρονήσει. **13. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ** = δὲν μπορεῖτε νὰ ὑπηρετῆτε (νὰ λατρεύετε) μαζί καὶ τὸ Θεὸ καὶ τὸν πλοῦτο. Μαμωνᾶς εἶναι ξένη λέξη καὶ σημαίνει πλοῦτος.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Τὰ πλούτη καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῦ κόσμου, οἱ ἐπίγειοι αὐτοὶ θησαυροί, εἶναι προσωρινοὶ καὶ εὐκόλα καταστρέφονται καὶ χάνονται. Καὶ ἡ μεγάλη καὶ ἀποκλειστικὴ ἀφοσίωση τοῦ ἀνθρώπου στοὺς ἐπίγειους αὐτοὺς θησαυροὺς ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν πλεονεξία. Καὶ τὸν ἀποκλείει ἀπὸ τὴν πίστη καὶ ἀγάπη του πρὸς τὸ Θεό. Κατακρίνονται ὅχι ἐκεῖνοι ποὺ ἀποχτοῦν χρήματα, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι δοῦλοι τῶν χρημάτων, οἱ πλεονέχτες καὶ οἱ φιλάργυροι. Ὅταν ὅμως φροντιζώμε τὸ καλὸ πρὸς τὸν πλησίον, τότε γινόμαστε πλούσιοι σὲ ἀρετές, καὶ αὐτὲς ἀποτελοῦν τοὺς οὐράνιους θησαυροὺς.

Ὁδηγός μας στὴν κατόρθωση τῶν ἀρετῶν αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ὁ ὑγιὴς νοῦς καὶ ἡ ἠθικὴ συνείδηση μας. Ὅπως τὸ μάτι μας, ὅταν εἶναι γερό, εἶναι ὁ ἀσφαλὴς ὀδηγός μας στὶς σωματικὲς κινήσεις μας. Ἄν λοιπὸν ὁ νοῦς μας, ποὺ πρέπει νὰ φωτίσῃ τὴν ψυχὴ μας, σκοτισθῆ ἀπὸ τὰ πάθη, πόσο μεγάλη τότε θὰ εἶναι ἡ ἀμαρτωλὴ μας κατάσταση;

Τὸ Θεὸ καὶ τὸν πλοῦτο, ποὺ συμβολικὰ παρουσιάζονται μὲ δυὸ κυρίους, δὲν μπορεῖ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει καρφωμένη τὴν ἐπιθυμία τῆς καρδιάς του στὰ ὑλικά ἀγαθὰ, νὰ ὑπηρετῆ συγχρόνως. Τὰ μάτια μας, π.χ. δὲν μποροῦν νὰ βλέπουν συγχρόνως πάνω καὶ κάτω.

12. Η ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ματθαίου, κεφ. ζ', 19-24

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσθησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ

οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουνσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πῖωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἢ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακία αὐτῆς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν = μὴ φροντίζετε χάρις τῆς ζωῆς σας.
2. Πλεῖον ἔστιν = εἶναι ἀνώτερη.
3. Ἐμβλέψατε = κοιτάζετε προσεχτικά.
4. Συνάγουσι = μαζεύουν.
5. Οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; = δὲ διαφέρετε σεῖς περισσότερο ἀπὸ αὐτά;
6. Προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ = νὰ προστέσῃ τὸ ἀνάστημά του.
7. Καταμάθετε = κοιτάζετε.
8. Πῶς αὐξάνει = μὲ ποιὸν τρόπο μεγαλώνουν.
9. Οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει = δὲν κουράζονται οὔτε γνέθουν.
10. Περιεβάλετο = φοροῦσε.
11. Σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον = ποῦ σήμερα εἶναι χλωρὸς καὶ ἔπειτα ξεραίνεται καὶ ρίχνεται στὸ φούρνο.
12. Οὕτως ἀμφιέννυσιν = μὲ τέτοιον τρόπο νὰ ντύνη.
13. Οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς = δὲν θὰ ντύσῃ ἑσᾶς πολὺ περισσότερο.
14. Ἡ τί περιβαλώμεθα = ἢ, μὲ ποιὸ φόρεμα θὰ ντύθομε.
15. Τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ = οἱ εἰδωλολάτρεις τὰ ζητοῦν.
16. Οἶδε = ξέρει.
17. Καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν = καὶ ὅλα αὐτά, δηλ. ἡ τροφή, τὸ ποτό, τὸ ἔνδυμα κλπ. θὰ σᾶς δωθοῦν, ἂν βέβαια πρῶτα κάνετε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.
18. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον = μὴ λοιπὸν φροντίζετε γιὰ τὴν αὔριανὴ μέρα.
19. Ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς = γιὰτὶ ἡ αὔριανὴ μέρα θὰ φροντίσῃ γιὰ ὅσα τῆς χρειάζονται.
20. Ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακία αὐτῆς = ἀρκετὴ εἶναι ἡ καθημερινὴ κούρασή της γιὰ τὴν φροντίδα αὐτῆς (τῆς ἡμέρας). Ἄς μὴ τῆς προσθέτωμε καὶ τὴ φροντίδα τῆς αὔριανῆς ἡμέρας.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ἄλλο σπουδαῖο ἐμπόδιο τῶν καλῶν μας πράξεων καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς μας στὸν πανάγαθο Θεό, εἶναι ἡ ἀγωνιώδης φροντίδα

μας για τὴ συντήρηση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ σώματός μας. Εἶναι ἡ προσκόλλησή μας στὴ φροντίδα περὶ τοῦ τί θὰ φάμε, καὶ θὰ πιούμε καὶ τί θὰ ντυθοῦμε. Ὁ Θεὸς τρέφει τὰ πτηνά, ποὺ οὔτε σπέρνουν, οὔτε θερίζουν. Ντύνει μὲ βασιλικὴ ὠραιότητα τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ, λέει ὁ Χριστός.

Δὲν ἔχετε, πεποίθησι λοιπόν, στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ; Ὁ Θεὸς ποὺ ἔδωσε τὴ ζωὴ καὶ τὸ σῶμα στὸν ἄνθρωπο, δὲν θὰ μεριμνήσῃ καὶ γιὰ τὴ συντήρησή του; Δὲν εἶπε, βέβαια, ὁ Χριστὸς σταυρώσατε τὰ χέρια σας καὶ καθίσετε ἄεργοι, ἐγὼ θὰ σᾶς στείλω τροφές, ποτὰ καὶ ἐνδύματα. Ἀντίθετα μὲ τὴν ἐργασία μας καὶ μὲ κάθε δυνατὴ οἰκονομία θὰ ἀποχτήσωμε τὰ ἀγαθὰ ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ Θεός· ἀγαθὰ γιὰ τὴ συντήρησή μας, γιὰ τὴν εὐημερία μας καὶ τὴν εὐχάριστη ζωὴ. Ἀπαγορεύει ὅμως αὐστηρὰ νὰ ἔχωμε ἀποκλειστικὴ καὶ μόνῃ ἐπιθυμία τῆς καρδιᾶς μας στὰ ὑλικά αὐτὰ ἀγαθὰ, καὶ νὰ εἴμαστε δούλοι τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν. Ὁ ἄνθρωπος, λοιπόν, ποὺ ἔχει ἀνώτερη ἀξία ἀπὸ τὰ ζῶα, πτηνά κλπ., ὀφείλει νὰ ἀνυψῶνῃ τὸν ἑαυτό του πάνω ἀπὸ τὰ κατώτερα του ὄντα. Νὰ ἐνισχύῃ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστη τοῦ στοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ γίνεταί του δούλος τῶν ἐπίγειων ἀγαθῶν. Ἀφοῦ ὁ Θεὸς μεριμνᾷ γιὰ τὰ πτηνά κλπ. (τὰ κατώτερα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου), δὲ θὰ μεριμνήσῃ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ εἶναι τὸ εὐγενέστατο δημιούργημά του; Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος λέει: «Ὁ Θεὸς λοιπόν, ὅστις ἔδωσε τὸ μείζον (ἀνώτερο), δηλαδή, τὴ ζωὴ καὶ τὸ αἷμα, πῶς δὲν θὰ δώσῃ τὸ ἔλαττον, (μικρότερο), δηλ. τὴν τροφὴ καὶ τὸ ἐνδυμα;»

Ὅφείλετε, τέλος, νὰ ζητᾶτε πρῶτα τὰ οὐράνια ἀγαθὰ, ποὺ εἶναι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε νὰ εἴσαστε βέβαιοι, ὅτι στὰ ἀγαθὰ αὐτὰ θὰ προστεθοῦν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα.

13. ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΚΡΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ

Ματθαίου, κεφ. ζ', 1 - 6

Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. Ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; Ἡ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλω τὸ

κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; Ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ρήξωσιν ὑμᾶς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μὴ κρίνετε = μὴ κατακρίνετε. Μὴ καταδικάζετε ἄδικα. **2. Ἴνα μὴ κριθῆτε** = γιὰ νὰ μὴ κατακριθῆτε δίκαια ἀπὸ τὸ Θεό. **3. Ἐν ᾧ γὰρ κρίματι** = γιὰτι μὲ τὴν ἴδια αὐστηρὴ καταδίκην πρὸς τὰ κατακρίνετε τοὺς ἄλλους, θὰ κριθῆτε ἀπὸ τὸ Θεό. **4. Καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε** = καὶ μὲ τὸ μέτρο, δηλ. μὲ τὸ τρόπο πὸν μετρᾶτε τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων. **5. Τὸ κάρφος** = ἓνα ξυλαράκι, μικρὸ ἀμάρτημα. **6. Δοκὸς** = τὸ δοκάρι, δηλ. τὸ μεγάλο ἀμάρτημα. **7. Ἡ πῶς ἐρεῖς** = πῶς μπορεῖς νὰ πῆς στὸν ἀδερφό σου; **8. Ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου** = διόρθωσε πρῶτα τὰ μεγάλα σου ἀμαρτήματα. **9. Καὶ τότε διαβλέψεις** = καὶ τότε θὰ βλέπης καθαρά ὥστε νὰ βγάλῃς. **10. Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί** = μὴ δώσετε τὸ ἅγιο στὰ σκυλιά. Δηλ. μὴ κυρύξετε τὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο σὲ κείνους, πὸν εἶναι ἀδιόρθωτοι καὶ ἐπιμένουν στὴν ἀμαρτία καὶ ἀπιστία τους. **11. Μηδὲ βάλητε** = οὔτε νὰ ρίξετε. σκορπίσετε. **12. Τοὺς μαργαρίτας** = τὰ θεῖα λόγια τοῦ Χριστοῦ. **13. Ἐμπροσθεν τῶν χοίρων** = δηλ. στοὺς ἄπιστους ἀνθρώπους. **14. Ρήξωσιν ὑμᾶς** = σᾶς καταξεσχίσουν.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Στοὺς Ἑβραίους ἐπικράτησε καὶ μιὰ ἄλλη κακία, πὸν ὁ Χριστὸς καταδικάζει. Κατάκριναν καὶ καταδίκαζαν τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, σὸν αὐστηροὶ καὶ πικροὶ δικαστῆς, ἐνῶ ἀπόφευγαν νὰ κρίνουν τὰ δικά τους. Πολλῆς φορῆς μάλιστα τὰ δικά τους ἦταν πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, τοὺς ὁποίους κατάκριναν. Ὁ Χριστιανὸς, λέει ὁ Χριστὸς, πὸν δὲν κρίνει τὰ σφάλματά του, ἀλλὰ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, θὰ κατακριθῆ ἀπὸ τὸ Θεό. Ὁ Θεὸς θὰ κρίνη τοὺς τέτοιους μὲ τὸ ἴδιο μέτρο τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεώς τους ἐναντίον τοῦ πλησίον τους. Αὐτὸ τὸ μεγάλο ἐλάττωμα τῆς κατακρίσεως τοῦ πλησίον μας μοιάζει, λέει ὁ Χριστὸς, μὲ τὸ ἐξῆς παράδειγμα: Προσπαθεῖς νὰ βγάλῃς ἓνα ξυλαράκι, πὸν εἶναι καρφωμένο στὸ μάτι τοῦ πλησίον σου, ἐνῶ δὲν βλέπεις τὸ μεγάλο ξύλο πὸν εἶναι καρφωμένο στὸ δικό σου μάτι.

Ὁ ἔνοχος δηλ. καὶ ὁ γεμάτος ἀμαρτίες δὲν μπορεῖ νὰ ἐπικρί-

νη τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων. Ὀφείλει προηγουμένως νὰ διορθώσῃ τὰ λάθη του καὶ νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἑλλείψει του, καὶ τότε νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ διορθώσῃ τὰ λάθη τοῦ πλησίον του. Ἀλλὰ καὶ τότε πρέπει ὁ ἀληθινὸς αὐτὸς μαθητὴς καὶ ὁπαδὸς τοῦ Χριστοῦ νὰ κηρύξῃ τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν (τοὺς μαργαρίτες) πρὸς τοὺς κείνους πού μποροῦν νὰ συνειστοῦν. Καὶ ὄχι στοὺς διεφθαρμένους καὶ ἀδιόρθωτους ἀνθρώπους, γιὰ τοὺς ὁποίους ὄχι μόνον δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ συνειστοῦν, ἀλλὰ ἂν ἐπιμείνῃ νὰ τοὺς διορθώσῃ, αὐτοὶ θὰ καταδιώξουν καὶ θὰ κακοποιήσουν τὸν κήρυκα αὐτὸν καὶ διδάσκαλο τοῦ Εὐαγγελίου. Παραβάλλει μάλιστα τοὺς ἀμετανόητους καὶ ἀδιόρθωτους ἀνθρώπους μὲ τὰ σκυλιὰ καὶ τοὺς χοίρους, πού οἱ Ἑβραῖοι τὰ θεωροῦσαν σὰν τὰ πλέον ἀκάθαρτα καὶ περιφρονημένα.

14. ΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Ματθαίου, κεφ. ζ', 7-12

Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. Ἡ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσῃ αὐτῷ; Καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσῃ αὐτῷ; Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ δίδοναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν = ζητεῖτε καὶ θὰ σᾶς δοθῇ. **2. Κρούετε** = ζητεῖτε μὲ ἐπιμονὴν καὶ ζῆλο τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. **3. Πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει** = καθένας πού εὐκρινὰ ζητεῖ (προσεύχεται) θὰ εἰσακουσθῇ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. **4. Ἡ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος** = ἡ ποῖός ἄνθρωπος. **5. Μὴ λίθον ἐπιδώσῃ αὐτῷ** = θὰ δώσῃ στὸ παιδί του πέτρα, δηλ. ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος στὰ παιδιὰ του δίνει ὅ,τι εἶναι καλὸ καὶ ἀγαθόν, πολὺ περισσότερο ὁ Θεός. **6. Οἴδατε δόματα ἀγαθὰ δίδοναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν** = ἂν λοιπὸν σεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἂν καὶ εἴσαστε ἀμαρτωλοὶ, ζῆρετε νὰ δίνετε στὰ παιδιὰ

σας **ἀγαθὰ δόματα** = δηλ. καλὰ καὶ ὠφέλιμα δῶρα, πολὺ περισσότερο ἀπὸ μᾶς ξέρει ὁ Θεός. **7. "Ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσι** = ὅλα ὅσα καλὰ καὶ ἠθικὰ ὠφέλιμα θέλετε νὰ κάνουν σὲ σᾶς οἱ ἄνθρωποι. **8. Οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται** = αὐτὴ εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ὁ Χριστὸς σύστησε τὴν ἐπιείκεια πρὸς τὰ σφάλματα καὶ τὴς ἐλλείψεις τῶν ἄλλων. Ἔρχεται τώρα νὰ συστήσῃ σὲ μᾶς νὰ ζητᾶμε ἀπὸ τὴν θεία χάρις νὰ ἀναπληρώσῃ καὶ τὴς δικές μας ἐλλείψεις. Καὶ τοῦτο κατορθώνομε μὲ τὴν ἐπίμονη ἐπίκληση καὶ αἴτηση διὰ τῆς προσευχῆς μας. Γιὰ νὰ εἶναι ὁμῶς ἡ προσευχὴ μας αὐτὴ ἀποτελεσματικὴ πρέπει νὰ ζητᾶμε τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ μὲ ἐπίμονη καὶ ζήλο εὐκρινή. Καὶ τὰ αἰτήματά μας πρέπει νὰ εἶναι λογικὰ καὶ ἠθικῶς ὠφέλιμα σὲ μᾶς. Τότε ὁ Θεός, εἰσακούοντας τὴν προσευχὴ μας, θὰ δώσῃ σὲ μᾶς ὅ,τι καλὸ καὶ ἀγαθό. Καὶ οἱ γονεῖς, ποὺ εἶναι ἄνθρωποι, ξέρουσι νὰ δίνουν στὰ παιδιὰ τους ὅ,τι καλὸ καὶ ὠφέλιμο δῶρο. Πολὺ περισσότερο ὁ Πανάγαθος Θεός καὶ οὐράνιος Πατέρας μας γνωρίζει νὰ δίνῃ σὲ μᾶς τὰ ἀγαθὰ του. Καὶ τέλος ὁ Κύριος δίνει σὲ μᾶς ἓνα ὑπέροχο ἠθικὸ κανόνα, ποὺ κανονίζει τὴν ἠθικὴ σχέσιν μας πρὸς τὸν πλησίον μας. "Ὅλα ὅσα καλὰ θέλετε νὰ κάνουν σὲ σᾶς οἱ ἄνθρωποι, ἔτσι νὰ κάνετε καὶ σεῖς σὲ κείνους.

15. Ο ΣΩΣΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Ματθαίου, κεφ. ξ', 13-23

Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. Τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν! Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσὶ λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν

ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. "Αραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

1. Ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν = πὺρ ὁδηγεῖ στὴν καταστροφή. 2. Τεθλιμμένη ἢ ὁδὸς = εἶναι γεμάτη θλίψεις, καὶ καταδιωγμοὺς ἀπὸ τοῦς κακοὺς ἀνθρώπους. 3. Ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς = θὰ καταλάβετε αὐτοὺς. 4. Τριβόλων = ἀγκαθωτὰ χόρτα. 5. Δένδρον ἀγαθὸν = δέντρο γερό. 6. Σαπρὸν = ἀρρωστημένο. 7. Εἰς πῦρ βάλλεται = στὴ φωτιά ρίχνεται. 8. "Αραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν = ἀσφαλῶς ἀπὸ τῆς πράξεως τοῦς καὶ γενικὰ ἀπὸ τῆς διαγωγῆς τοῦς. 9. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι = ὅχι καθένας πὺρ μου λείει. 10. Ἐροῦσί μοι = θὰ μοῦ ποῦν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ = τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως. 11. Τῷ σῶ ὀνόματι = μὲ τὴν ἐξουσία, πὺρ μᾶς ἔδωσες. 12. Δαιμόνια ἐξεβάλομεν = θεραπεύσαμε δαιμονισμένους. 13. Δυνάμεις = θαύματα. 14. Οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς = ποτὲ δὲ σᾶς παραδέχτηκα γιὰ μαθητὲς μου. 15. Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ = φύγετε μακριὰ ἀπὸ μέ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οἱ διδασκαλίες τῆς ὁποίας εἶπε στὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία του, πρέπει νὰ πραγματοποιηθοῦν ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς του. Πολλοὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως, ὅπως οἱ ψευδοδιδάσκαλοι (ψευδοπροφήτες) θὰ προσπαθήσουν νὰ φέρουν ἐμπόδια στὴν ἐκπλήρωση τῶν διδασκαλιῶν αὐτῶν. Καὶ ὁ Χριστὸς συμβουλεύει τοὺς χριστιανοὺς μὲ ποιὸν τρόπο θὰ ὑπερνικήσουν τὰ ἐμπόδια αὐτά. Δυσό, λείει, δρόμοι ἀνοίγονται μπροστὰ στὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἕνας, πὺρ εἶναι μία εὐρύχωρη λεωφόρος, ὁδηγεῖ στὴν καταστροφή, καὶ ὁ ἄλλος πὺρ εἶναι στενός, ὁδηγεῖ στὴ ζωὴ, στὸ βασίλειο τοῦ Θεοῦ. Συμβολικὰ παριστάνει ὁ Χριστὸς τὴν πλατιά πύλη καὶ τὸν εὐρύχωρο δρόμο μὲ τὴν εὐκολία πὺρ ὁ ἄνθρωπος ἀκολουθεῖ τῆς ἀσωτείας τοῦ κόσμου, καὶ

τις κακὰς ἐπιθυμίας. Εἶναι ὁ εὐρύχωρος δρόμος τῶν ἀπολαύσεων, ποὺ στὸ τέλος ὀδηγεῖ στὴν καταστροφή. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ θέλει νὰ μῆ στὸ βασίλειο τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴ στενὴ πύλη καὶ ὁδὸ, δηλ. νὰ θελήσῃ νὰ ὑποστῇ θλίψεις καὶ βάσανα καὶ νὰ δεῖξῃ αὐτοθυσίαν. Ὅσοι, λέει ὁ Χριστός, ἀποφασίσουν νὰ ἀκολουθήσουν τὴ χριστιανικὴ καὶ ἐνάρετὴ ζωὴ, ὀφείλουν νὰ ἀποφεύγουν τὶς πονηρὰς διδασκαλίαις τῶν ὑποκριτῶν καὶ ψευδοδιδασκάλων. Γιατὶ αὐτοὶ θὰ προσπαθῆσουν νὰ γίνουν οἱ κακοὶ ὀδηγοὶ στὸν εὐρύχωρο δρόμο τῆς ἀπώλειαις. Οἱ ψευδοπροφῆται αὐτοὶ δὲν μποροῦν νὰ εἰσέλθουν στὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐπειδὴ δὲν παράγουν καλοὺς καρπούς, καλὰ ἔργα. Γιὰ τοῦτο ὅχι ὅσοι ὁμολογοῦν ἐμὲ Θεὸ θὰ εἰσέλθουν στὴ βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ἐκεῖνοι ποὺ ἐκτελοῦν τὸ θέλημα τοῦ οὐράνιου Πατέρα μου. Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἔδειξαν καὶ πίστη, καὶ θαύματα ἀκόμη ἔκαμαν, δὲ θὰ εἶναι ἄξιοι τῆς θείας ἀμοιβῆς. Γιατὶ ἂν καὶ ἔλαβαν τὸ προφητικὸ ἢ θαυματουργικὸ χάρισμα, δὲν ἔδειξαν ὅμως μετὰ ταῦτα ἐνάρετο βίον.

16. Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΚΑΙ Η ΨΕΥΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

Ματθαίου, κεφ. ζ' 24 - 29

Πᾶς ὃν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἤλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελιώτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἤλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε, καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη. Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

1. Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει = καθέννας λοιπόν πού ἀκούει. 2. Ὁμοιώσω αὐτόν ἀνδρὶ φρονίμῳ = θὰ τὸν παραβάλω μὲ ἄνδρα συνετό. 3. Προσέπεσον = χτύπησαν μὲ ὄρμη. 4. Τεθεμελίωτο = εἶχαν θεμελιωθῆ στερεά. 5. Ἐπὶ τὴν πέτραν = πάνω σὲ στερεὸ θεμέλιο. Ἐννοεῖται συμβολικὰ ἡ ἀληθινή, καὶ στέρεη πίστη. 6. Προσέκοψαν = χτύπησαν τὸ σπίτι ὄρμητικά. 7. Πτώσις μεγάλη = ἐννοεῖται ὁ πνευματικὸς θάνατος τοῦ ἁμαρτωλοῦ γιὰ τὴν ἀπιστία του.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Βρισκόμαστε τώρα στὸν ἐπίλογο τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνος, λέει ὁ Χριστός, θὰ εἶναι δεχτὸς στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν, πού θὰ ὑπακούση καὶ θὰ ἐκτελέση τίς ἡθικές μου διδασκαλίες, πού λίγο πρὶν σᾶς εἶπα. Ὁ ἀληθινὸς χριστιανὸς μοιάζει μὲ τὸ φρόνιμο ἐκεῖνο ἄντρα, πού ἔχτισε τὸ σπίτι του πάνω σὲ σταθερὸ θεμέλιο, καὶ δὲ φοβᾶται νὰ πέση τὸ σπίτι του ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς ἀνέμους καὶ καταιγίδες. Ἡ πίστη του εἶναι ἀκλόνητη. Ὁ ψεύτικος χριστιανὸς μοιάζει μὲ τὸν ἀνόητο ἄνθρωπο, πού ἔχτισε τὸ σπίτι του πάνω στὴν ἄμμο καὶ μὲ τὴν πρώτη προσβολὴ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως γκρεμίστηκε σὲ ἐρείπια. Ἐδῶ τελειώνει ἡ ὁμιλία ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἡ ὁποία εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἔξοχα ἡθικά παραγγέλματα. Ἡ ὁμιλία αὐτὴ εἶναι ὁ μαργαρίτης τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ, πού περιέχονται στὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο.

Μεγάλῃ ἐντύπωσῃ προξένησε σ' ὅλους ἡ ὁμιλία αὐτὴ τοῦ Σωτήρα καὶ θαύμαζαν αὐτόν. Ποτὲ μέχρι τώρα οἱ μορφωμένοι γραμματεῖς τους, δὲν τοὺς δίδαξαν τέτοια ὑπέροχη διδασκαλία.

Πίστευαν, ὅτι οἱ λόγοι του εἶναι λόγοι Θεοῦ.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

Σπύρος Ι. Παπασπύρου

Ζωγράφος

Καθηγητὴς Ἐρασιμαγῶν Τεχνῆς

024000025290

ΕΚΔΟΣΗ 1974 — ΑΝΤΙΤΥΠΙΑ 445.000

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΥΠΟΥΡΓ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΠΟΦ. ΥΠ. ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚ. - Φ. 309.22/166/76919/2-9-74

480